Иванка Атанасова

Речник на говора в село Маноя (общ. Дряново)

Велико Търново – 2019

Иванка Атанасова

РЕЧНИК НА ГОВОРА
В СЕЛО МАНОЯ, ОБЩИНА ДРЯНОВО

Изследване на проф. д-р Иванка Янакиева Атанасова
(Великотърновски университет “Св. Св. Кирил и Методий”)
Уеб сайт: http://ruskiezik.blogspot.com

Велико Търново
2019

Посвещавам на моята майка ***Недка Иванова Иванова,*** *моята баба* ***Слава Митева Пишманова*** *и моята прабаба* ***Йона Пенчева Пишманова***

ПРЕДГОВОР

Колко много непознати думи, свързани с бита и културата, откриват днешните деца в народните приказки. Когато бях дете, не беше така, а и моите деца срещаха по-малко непознати думи в любимите приказки. На внуците се налага да обяснявам много повече, да им показвам картинки, снимки. Това е неизбежно, защото езикът непрекъснато се развива, лексиката се променя. И този неоспорим факт ме накара да се замисля и да преоткрия смисъла на отдавна забравени, излезли от активна употреба диалектни и остарели думи.

Така се зароди идеята да напиша настоящия „Речник на говора в с. Маноя, община Дряново", който включва диалектна и остаряла лексика, която рядко се използва в наши дни.

Диалектните и остарели думи са представени така, както ги помня от своето детство, което премина в с. Маноя, макар че съм родена в гр. Дряново. Това е родното място на моята майка и моите баба и дядо, на моя род по майчина линия, чийто основател е прапрадядо ми Георги Петров Пишманов, който през втората половина на 19 век бил кмет и свещеник на селото. Думите в речника са представени така, както са ги употребявали най-възрастните жители на с. Маноя през 60-те и 70-те години на XX в. В състава на Речника са включени и топонимични названия, тъй като в различните региони на страната те имат различни значения, а значителна част от тях са непонятни за населението.

Събирането на диалектните думи и изясняването на техните значения беше извършено с помощта на много информатори, които отдавна не са между живите. Тази лексика са използвали моите предци – прабаби и прадядовци, баби и дядовци, роднини и съседи. Голяма помощ ми оказа моята майка, която ми помогна в събирането и уточняването на значенията на думите, които вече бях забравила.

Събрах материалите, за да оставя спомен за езика на миналите поколения и да съхраня за бъдещите това ценно богатство. Понякога е трудно да бъде разграничена остарялата от диалектната лексика, а за съвременните младежи и двете са еднакво непонятни. По тази причина в настоящия речник са включени не само диалектни, но и остарели думи, които, по мои наблюдения, са се отличавали с по-голяма честотност. Някои от тях

са известни на днешните млади хора, тъй като понякога попадат в медиите с определена стилистична цел. Вероятно, в недалечното бъдеще много от тях ще изчезнат, но такива са езиковите закони. Езикът не е закостеняла, а непрекъснато развиваща се, обновяваща се система.

Лексикалните единици в речника, включващи думи, а в редки случаи и словосъчетания, са подредени по азбучен ред с ударения и транскрипции, а за растенията и животните по възможност са приведени и латинските им названия. В речника са включени и топоними ‘названия на географски обекти’, които се използват самостоятелно или в състава на словосъчетания като названия на местности, тъй като в различните региона на страната имат различно значение.

Речниковите статии включват тълкувания само на онези значения на думите и словосъчетанията, които се използват в говора, а не изобщо в езика, а също така и сведения за техния произход, ако той е известен. За изясняване на произхода и значенията на лексикалните единици са използвани различни тълковни речници, справочници и речници на чуждите думи в книжен или електронен вариант. В отделни случаи са приведени илюстративни примери, включително и фразеологизми.

Речникът е полезен за всички, които се интересуват от лексикалното богатство на родния край, от бита и културата, от обичаите и духовния свят на нашите предци.

От авторката

А

абѝчка *ъбѝчкъ* (тур. aba от ар.) Връхна дреха от док *'груб памучен плат'*, която обикновено се носи през лятото за защита от дъжд. **Зимно време с торбичка, лятно време с абичка*. Когато тръгнем на път, през зимата трябва да си носим храна, а през лятото топли дрехи, защото времето може да се застуди неочаквано.

абда̀л *ъбда̀л* (тур. aptal от ар.) Глупак, луд човек.

ава̀нта *ъва̀нтъ* (ит. avanta) Нещо, което се придобива без труд и без заслуга; облага, изгода, келепир.

ава̀нтаджийка *ъва̀нтъжийкъ* (ит. avanta и тур. ci) Жена, която гледа да се възползва от някого или от някаква ситуация, за да получи изгода; келепирджийка.

ава̀нтаджия *ъва̀нтъжийъ* (ит. avanta и тур. ci) Човек, който гледа да се възползва от някого или от някаква ситуация, за да получи изгода; келепирджия.

авджилъ̀к *ъвжилъ̀к* (тур. avcilik) Лов.

авджѝя *ъвжѝйъ* (тур. avci) Ловец.

авѐр *ъвѐр* (тур. havari от ар.) Другар, приятел.

ага̀ *ъга̀* (тур. ağa *'по-голям брат'*, *'господин'*) Турчин.

ага̀ля-ага̀ля *ъга̀л'ъ-ъга̀л'ъ* (грц. agàlia) Бавно, полека, кротко, едва-едва.

ада̀ш *ъда̀ш* (тур. adaş от тур. ad *'име'* и перс. daş *'другар'*) Съименник.

ада̀шка *ъда̀шкъ* (тур. adaş от тур. ad *'име'* и перс. daş *'другар'*) Съименница.

адѐт *ъдѐт* (тур. adet от ар.) Навик, обичай, нрав, характер.

аджамѝйство *ъжъмѝйству* (тур. acemi от ар.) Неопитност, необузданост.

аджамѝя *ъжъмѝйъ* (тур. acemi от ар.) 1. Младо, буйно, необяздено животно (кон, магаре). 2. Неопитен човек.

а̀джеба *а̀жибъ* (тур. acaba от перс.) Дали, наистина, чудно.

ажу̀р[1] *ъжу̀р* (фр. à jour *'на ден'*) Добре и навреме свършена работа.

ажу̀р[2] *ъжу̀р* (фр. à jour *'на дупчици'*) Вид дантела или плетка на дупки.

азъ̀р *ъзъ̀р* Сега.

а̀йде *а̀йди* Хайде.

а̀йля *а̀йл'ъ* Много, в голямо количество. *Дяд Петър айля кладеше огньовете.*

айля̀к *ъйл'а̀к* (тур. aylak) Безработен, свободен; безделник, мързеливец.

а̀йол *а̀йул* (тур. ayol *'ей ти'*, *'слушай'*) Синко, драги мой, драга моя.

акъллѝя *ъкъллѝйъ* (тур. akilli от ар.) Умен, разсъдлив.

алашѝк *ълъшѝк* (тур. alişik) Привикнал, свикнал.

алащѝсвам, да алащѝсам *ълъштѝсвъм, дъ ълъштѝсъм* (тур. alişmak) Привиквам, свиквам.

а̀лест *а̀л'ъс* (тур. al) Червеникав, предимно за кон.

алѝя *ълѝйъ* В топонимията: ниско място.

а̀лтав *а̀лтъф* Халтав – който не е стегнат, не е прилепнал добре; отпуснат, хлабав. 2. Недисциплиниран, разпуснат. *Алтава работа.*

алтъ̀н *ълтъ̀н* (тур. altin) Злато, жълтица.

алъ̀ш-верѝш *ълъ̀ш-вирѝш* (тур. alişveriş) Вземане-даване, купуване-продаване, търговия.

ама̀н *ъма̀н* (тур. aman от ар.) Омръзна ми, дотегна ми; пази боже.

амба̀р *ъмба̀р* (тур. ambar от ар.) Хамбар 1. Помещение за зърнени храни, склад. 2. Голяма ракла за съхранение на зърнени храни. 3. Голямо, студено, неприветливо помещение.

амболя̀свам, да амболя̀сам *ъмбул'а̀свъм, дъ ъмбул'а̀съм* (грц. (a)mpoliàdro *'инжектирам'*) Ваксинирам.

амболя̀ска *ъмбул'а̀скъ* (грц. (a)mpoliàdro *'инжектирам'*) Ваксина.

амѐн *ъмѐн* (тур. hemen от перс.) Почти. *Гозбата амен готова.*

америка̀н *ъмирика̀н* (от соб. Amerika) Фабрично платно от американски памук.

ангъо̀зест *ънг'о̀з'ъс* (тур. yan- gőz от yan *'страна'* и gőz *'око'*) Кривоглед.

а̀нджак *а̀нжък* (тур. ancak) Именно, точно, тъкмо.

антерѝя *ънтирѝйъ* (тур. entari) Топла горна дреха, подплатена с дебел слой памук; памуклийка, ватенка.

апа̀ш *ъпа̀ш* (фр. apache) Уличен крадец, джебчия.

апашлъ̀к *ъпъшлъ̀к* (фр. apache) Кражба, джебчийство.

а̀пачик *а̀пъчик* (тур. apaçik) Широко отворен, до краен предел. *Вратата апачик отворена.*

арабаджѝйка *ърбъжѝйкъ* (тур. arabaci) Съпруга на арабаджия *‘колар’*.

арабаджѝя *ърбъжѝйъ* (тур. arabaci) Лице, което прекарва стоки с кола с животинска тяга; колар.

арабѝйка *ърбѝйкъ* (тур. harabe *‘разрушен’*, *‘разтурен’*, harabati *‘гуляйджия’*, *‘разпуснат’* от ар.) Добрячка, щедра жена.

арабѝя *ърбѝйъ* (тур. harabe *‘разрушен’*, *‘разтурен’*, harabati *‘гуляйджия’*, *‘разпуснат’* от ар.) Добряк, щедър човек.

арадѝсва, да арадѝса *ърдѝсвъ, дъ ърдѝсъ* Допада ми, харесва ми. *Предложението май не ти арадисва.*

аралъ̀к *ърлъ̀к* (тур. aralik) Цепнатина, пукнатина, промеждутък.

аранѝя *ърнѝйъ* (тюрк.) Голям меден котел, отвън черен, опушен от огъня, с обем около 20-30 литра.

ара̀п *ъра̀п* (ар. arap) Арабин, арапин.

ара̀пин *ъра̀пин* (ар. arap) Арабин, арап.

арга̀свам, да арга̀сам *ърга̀свъм, дъ ърга̀съм* (нгр. ergàzo) 1. Щавя – обработвам кожи с варна вода. 2. Зацапвам, захабявам. 3. Удрям, бия. *Млъквай, че да не те аргасам.*

арга̀тин *ърга̀тин* (грц. ergàtes от тур.) Наемен земеделски работник, ратай.

арга̀тка *ърга̀ткъ* (грц. ergàtes от тур.) Наемна земеделска работничка, ратайкиня.

аркада̀ш *ъркъда̀ш* (тур. arkadaş) Приятел, другар.

армага̀ *ърмъгъ̀* Дълбок глинен съд с дълга дръжка за пренасяне на храна; котелка.

армага̀н *ърмъга̀н* (тур. armağan) Подарък, донесен отдалеч от екскурзия, почивка, гостуване и др.

армѐя *ърмѐйъ* (нгр. armi *‘саламура’*) Сок от кисело зеле, зелева чорба.

арнау̀т *ърнъу̀т* (тур. arnavut от грц.) Упорит, инат, лют човек, арнаутин.

арнау̀тин *ърнъу̀тин* (тур. arnavut от грц.) Упорит, инат, лют човек, арнаут.

арнау̀тка *ърнъу̀ткъ* (тур. arnavut от грц.) Упорита жена, люта жена.

арпаджѝк *ърпъжѝк* (тур. arpaçik soğani) Дребен кромид лук за засяване, произведен от семе.

артѝсвам, да артѝсам *ъртѝсвъм, дъ ъртѝсъм* (тур. artmak) 1. Оставам в повече, в излишък. 2. Изпускам транспортно средство. *Една паница чорба артиса. Бързай, че да не артисаш на влака.*

аршѝн *ършѝн* (тур. arşin от перс. arš *‘лакът’*) Турска мярка за дължина, равна на 68,58 см. **Аршин дълъг, два широк.* Пълен, дебел човек.

аслъ̀ *ъслъ̀* (тур. asli *‘същност, основание’* от ар.) Наистина, действително; асъл.

асма̀ *ъсмъ̀* (тур. asma) Лоза, която расте нависоко върху подпори.

асмалъ̀к *ъсмълъ̀к* (тур. asma) Чардак – високо скеле, по което се разклонява лоза в двор или градина.

астарджѝя *ъстържѝйъ* (тур. astarci) Тъкач на тънки платове.

астрага̀н *ъстръга̀н* (тур. astragan по соб. Астрахан, град в Южна Русия) Вид скъпа обработена агнешка кожа с къдрав черен или сив косъм.

а̀съл *а̀съл* (тур. asli *‘същност’*, *‘основание’* от ар.) 1. Същински, истински. 2. Наистина, действително, точно; аслъ.

ат *ат* (тур. at) Охранен и як кон; жребец.

а̀ферим *а̀ф’ърим* (тур. aferim) Межд. за похвала. Браво! Отлично!

афѝф *ъфѝф* (тур. hafif от ар.) Несигурен, несериозен, лекомислен. *Хич не му вярвай, това е афиф работа.*

афу̀з *ъфу̀с* (от афузали по тур. соб. име Hafiz Ali) Сорт едро бяло десертно грозде; болгар.

ахма̀к *ъхма̀к* (тур. ahmak от ар.) Глупав, недодялан човек; дръвник. *Ахмак лозе копае, юнак вино пие.*

ачигьо̀з *ъчиг'о̀с* (тур. açikgőz *'с отворени очи'*) Оправен, отракан, отворен, окумуш човек.

ачѝк *ъчѝк* (тур. açik) Открит, явен; открито, явно.

ашѝк *ъшѝк* (тур. aşik) Кокалче за игра от заден агнешки крак.

а̀школсун *а̀шкулсун* (тур. aşcolsun) Межд. за похвала. Браво! Отлично! Прекрасно!

ашладѝсвам, да ашладѝсам *ъшлъдѝсвъм, дъ ъшлъдѝсъм* (тур. aşlamak) Прикрепвам клонче върху друго дърво, за да продължи да расте там; облагородявам, присаждам. *Ашладисах дивата круша.*

ашлама̀ *ъшлъмъ̀* (тур. aşilamak) 1. Клонче за присаждане. 2. Присадено, облагородено дърво или плод от него. *Сливата е ашлама.*

ащѝсвам, да ащѝсам *ъштѝсвъм, дъ ъштѝсъм* Откършвам, откъсвам листа от лозата, за да огрява слънцето чепките грозде; просветлявам.

Б

ба *ба* Съкратена форма от *баба*. Частица за изразяване на по-голяма интимност при обръщение към възрастно лице от женски пол или на баба към внуче, а също на дете към възрастна жена. *Кажи, ба, огладня ли? Прочети ми приказка, ба.*

ба̀аха̀ *ба̀ъха̀* Межд. за спиране на вол, крава и др. животни. Стой!

бабаѝт *бъбъѝт* (тур. babayiğit) Едър, силен, здрав човек; юначага, бабаитин.

бабаѝтин *бъбъѝтин* (тур. babayiğit) Едър, силен, здрав човек; юначага, бабаит.

бабаитлъ̀к *бъбъитлъ̀к* (тур. babayiğitlik) Сила, дързост, юначество.

бабалъ̀к *бъбълъ̀к* (тур. babalik) Тъст – баща на съпругата.

баба̀нка *бъба̀нкъ* (тур. babacan) Юначага, мъжага, юнак, храбрец.

ба̀бе *ба̀би* Стомах на прасе, пълнен с кълцано месо с подправки.

ба̀берка *ба̀б'ъркъ* Последните дребни чепки грозде, кочани царевица и др., останали незабелязани при брането или оставени нарочно, за да узреят.

бабишкѐр *бъбишкѐр* Пренебрежително обръщение към баба, стара жена.

бабу̀вам *бъбу̀въм* Помагам при раждане, акуширам.

бабу̀ване *бъбу̀въни* Оказване на помощ при раждане от възрастни жени на село, когато не е имало акушерки.

багабо̀нтин от *бъгъбо̀нтин* (ит. vagabondo от лат.) Вагабонтин – безделник, скитник, нехранимайко.

ба̀гна се, да се оба̀гна *ба̀гнъ същ, дъ съ уба̀гнъ* За овца: агня се, раждам агне.

бада̀кам, да избада̀кам *бъда̀късм, дъ избъда̀късм* Работя бавно, пипкаво, неспорно. *Цял ден бадакам вълната, много трудно се чепка.*

бадана̀ *бъдънъ̀* (тур. badana) Варов разтвор за измазване на стена.

бадана̀рка *бъдъна̀ркъ* (тур. badana) Четка, с която стените се баданосват *'измазват с варов разтвор'*.

бадано̀свам, да бадано̀сам *бъдъно̀свъм, дъ бъдъно̀съм* (тур. badana) Измазвам стена с бадана *'варов разтвор'*.

баджа̀ *бъжъ̀* (тур. baca) Домашно огнище на пода в кухнята с комин за готвене.

баджа̀к *бъжа̀к* (тур. bacak) Бедро.

баджана̀к *бъжъна̀к* (тур. bacanak) Съпруг на балдъзата *'сестрата на съпругата'*.

бадява̀ *бъд'ъва̀* (тур. badâva от перс. bâd *'време'* и ар. hava *'време'*) Напразно, безполезно, напусто, на вятъра.

баѝр *бъѝр* (тур. bayir) В топонимията: хълм, възвишение, височина, стръмнина, склон. *Кольов баир.*

байгъ̀н *бъйгъ̀н* (тур. baygin) Прилошаване, припадък. *Байгън ми стана от теб.*

байря̀к *бъйр'а̀к* (тур. bayrak) Знаме.

байрякта̀р *бъйр'ъкта̀р* (тур. bayraktar от перс.) Знаменосец.

бака̀лин *бъка̀лин* (тур. bakkal от ар.) Продавач в бакалия *'магазин за хранителни стоки'*.

бакалѝя *бъкълѝйъ* (тур. bakkal от ар.) Магазин за дребни стоки, предимно хранителни продукти; бакалница.

бака̀лница *бъка̀лницъ* (тур. bakkalye от ар.) Бакалия – магазин за

дребни стоки, предимно хранителни продукти.

бакѝя *бъкѝйъ* (тур. bakiye) Неуредена сметка, дълг; бъркотия.

бакла̀ *бъклъ̀* (тур. bakla от ар.) (Vicia faba) Вид бобово растение.

бакра̀че *бъкра̀чи* (тур. bakraç) Медно котле.

бактѝсвам, да бактѝсам *бъктѝсвъм, дъ бъктѝсъм* (тур. bikmak) Дотяга ми, омръзва ми. *Бактиса ми от кокошките, все вардят на портичката да влязат в градината.*

бактъ̀н *бъктъ̀н* (тур. bikmak) Омръзва ми, досажда ми. *Бактън от теб, иди да си играеш.*

бакълчѐц *бъкълчѐц* (Scilla bifolia) Синчец, син бабин бакълчец.

бакъ̀лъм *бъкъ̀лъм* (тур. bakalim) Да видим, хайде сега. *Хайде бакълъм да окосите ливадата.*

бакъ̀р *бъкъ̀р* (тур. bakir) Меден котел.

бакърджѝйство *бъкържѝйству* (тур. bakir-ci) Занятие на бакърджия *'медникар'* – производство на медни съдове; медникарство.

бакърджѝя *бъкържѝйъ* (тур. bakirci) Лице, което произвежда или търгува с медни изделия; медникар.

ба̀ла *ба̀лъ* (ит. balla) Голям вързоп, денк. *Донеси една бала слама.*

бала̀кам, да избала̀кам *бъла̀към, дъ избъла̀към* Плакна, изплаквам.

ба̀лама *ба̀лъмъ* (циг. balamo *'грък, наивен човек'*) Глупак, будала, наивен човек.

баламу̀рник *бълъму̀рник* Будала, глупак.

бала̀стра *бъла̀стръ* (ит. balaustra) Дребни речни камъни с различна големина, примесени с пясък, които се употребяват в строителството при отливане на бетон.

балдъ̀за *бълдъ̀зъ* (тур. baldiz) Сестра на съпругата.

ба̀лка *ба̀лкъ* (тур. bal kabaği) Едра сладка бяла тиква.

ба̀лта *ба̀лтъ* (рум. baltă) В топонимията: блато, блатисто място.

балтѝйка *бълтѝйкъ* (тур. balta) Малка балтия *'брадвичка', 'секира'*.

балтѝя *бълтѝйъ* (тур. balta) Малка брадва, секира.

балто̀н *бълто̀н* (фр. paletot) Горна дълга зимна дреха, предимно мъжка, ушита от дебел плат.

балу̀р *бълу̀р* (Sorghum halepense) Многогодишно плевелно растение.

балу̀чка *бълу̀чкъ* 1. Скилидка чесън. 2. Едри глави арпаджик *'дребен кромид лук за засяване, произведен от семе'*.

балъ̀к *бълъ̀к* 1. Риба. 2. Глупав, наивен човек.

ба̀мбадева̀ *ба̀мбъд'ъва̀* (тур. badâva) Напразно, съвсем безполезно, напусто.

ба̀мбашка *ба̀мбъшкъ* (тур. bambaşka) Своенравен, особен, необикновен, различен. *Чичо ти е бамбашка човек.*

ба̀мбашката *ба̀мбъшкътъ* (тур. bambaşka) Как да е, през куп за грош.

банза̀рам *бънза̀ръм* Уважавам, признавам, ценя, слушам. *Хич не те банзарам, правя каквото си ща.*

ба̀ра *ба̀ръ* (тур. bara) Локва.

бара̀ба *бъра̀бъ* (ит. baraba) Трошач на камъни за настилка на шосета.

бараба̀р *бъръба̀р* (тур. beraber) Заедно, наравно. **Барабар Петко с мъжете.* Някой се опитва да извърши нещо заедно с другите, но това не е по силите му.

бара̀ка *бъра̀къ* (ит. barraca) Лека дъсчена постройка. *Прибери дървата в бараката.*

баращѝсвам се, да се баращѝсам *бърътѝсвъм съ, дъ съ бърътѝсъм* (тур. barişmak *'помирявам'*) Помирявам се, сдобрявам се. *Баращисваме се с комшийката.*

барболѐскам, да набарболѐскам *бърбулѐскъм, дъ нъбърбулѐскъм* Слагам, пълня, наливам голямо количество. *Набарболесках тенджерата с бобена чорба.*

барбу̀квам, да барбу̀кна *бърбу̀квъм, дъ бърбу̀кнъ* Падам във вода с плясък. *Гледай да не барбукнеш в гьола.*

барда̀к *бърда̀к* (рус.) Публичен дом.

барда̀чка *бърда̀чкъ* Сорт едри сини сливи с леко горчив вкус, които рано зреят и костилките им трудно се отделят; гърлестица.

барду̀к *бърду̀к* (тур. bardak) Глинен съд за вода с издута форма, тясно гърло и допълнително чучурче към гърлото, с дупка на извитата дръжка за пиене на вода.

барду̀че *бърду̀чи* (тур. bardak) Малък бардук *'глинен съд за вода с издута форма, тясно гърло и допълнително чучурче към гърлото, с дупка на извитата дръжка за пиене на вода'*.

барѐта *бърѐтъ* (фр. barette от ит. baretta) Кръгла мека шапка без периферия, с широко, плитко дъно, която беше задължителен елемент от ученическата униформа за момичета. *Ученическа барета*.

барѝм *бърѝм* (тур. bari) Поне, най-малко, колкото да. *Барим да беше казал къде отива*.

ба̀рхет *ба̀рхит* Вид памучен плат с мъхеста повърхност.

басма̀ *бъсмъ̀* (тур. basma *'на-тискане, отпечатване'*) Тънък памучен плат с отпечатани шарки. **Не цепя басма никому*. Не се съобразявам с чуждото мнение. (Басмата не се режеше с ножица, а се цепеше).

бастѝсвам, да бастѝсам *бъстѝсвъм, дъ бъстѝсъм* (тур. basmak) Ограбвам, разрушавам, съсипвам.

бастѝсване *бъстѝсвъни* (тур. basmak) Ограбване, разграбване, разрушаване, съсипване.

бат *бат* По-възрастен мъж; бате, батко.

бата̀к *бъта̀к* (тур. batak) 1. Хаос, бъркотия. 2. Занемарена работа. 3. В топонимията: блатисто място, мочурливо място.

ба̀те *ба̀ти* Обръщение към по-голям брат или към по-възрастен мъж; батко.

ба̀тко *ба̀тку* 1. По-голям брат. 2. Обръщение към по-голям брат; бате.

бау̀ча *бъу̀чъ* 1. За куче: скимтя, лая, вия. 2. Издавам звуци, подобни на кучешки. 3. Скитам бездомен. *Слушай родителите си, че да не баучиш по пътищата*.

ба̀хур *ба̀хур* (тур. bağir) Нарязани свински вътрешности с подправки, натъпкани в дебелите свински черва.

бахча̀ *бъшчъ̀* (тур. bahçe от перс.) Зеленчукова градина.

бахчова̀нин *бъшчува̀нин* (тур. bahçivan) Градинар, производител на зеленчуци.

бахчова̀нка *бъшчува̀нкъ* (тур. bahçivan) Градинарка, производителка на зеленчуци.

бахчованлъ̀к *бъшчувънлъ̀к* (тур. bahçivanlik) Градинарство, зеленчукопроизводство.

баш *баш* (тур. baš *'глава'*) 1. Пръв, главен. 2. Тъкмо, точно.

башка̀ *бъшкъ̀* (тур. başka *'друг'*, *'различен'*) Отделно, настрана, сам за себе си. **Всеки си е башка луд*. Всеки е различен, своенравен, особняк. **Ще му сипя башка*. Ще му дам да разбере, ще го науча аз.

бащиния̀ *бъштиний̀ъ* Наследствен имот от баща.

бая̀ *бъйа̀* (тур. bayaği *'доста'*) Много, доста, твърде. *Тревата бая израснала, трябва да се окоси*.

баялдѝсвам, да баялдѝсам *бъйълдѝсвъм, дъ бъйълдѝсъм* (тур. bayilmak) Изнемогвам, прималявам, припадам от жега, от рев.

бая̀т *бъйа̀т* (тур. bayat) Отдавнашен, остарял, непресен.

бебешо̀р *бибишо̀р* Бебе.

беджермѐт *бижърмѐт* (тур. becermek) Късмет, съдба.

бѐзбели *бѐзб'ъли* (тур. besbelli) Навярно, може би, види се.

бѐйка *бѐйкъ* В детската реч: овца.

бек *бек* Нима, наистина ли, възможно ли е. *Бек тъй?* Така ли? Наистина ли?

бекя̀р *бик'а̀р* (тур. bekâr) Човек, който живее без семейство; ерген, бекярин.

бекя̀рин *бик'а̀рин* (тур. bekâr) Човек, който живее без семейство; ерген, бекяр.

бекярлъ̀к *бик'ърлъ̀к* (тур. bekârlik *'ергенуване'*) Ергенски живот, ергенлък.

белалѝя *б'ълълѝйъ* (тур. belâli) Който прави бели, пакости.

бѐленица *бѐл'ънцъ* Обелени листа от царевични кочани, които се използват за плетене на рогозки и кошници.

бѐленка *бѐл'ънкъ* Седянка за белене на царевица. *Довечера каня на беленка*.

бѐлким *бѐлким* (тур. belki) Може би, възможно е, дано.

белопрѫстница *б’ълупрѫсницъ* Почва, примесена с бяла глина.

бѐра *бѐръ* (рум. bere) Бира.

бербàт *бирбàт* (тур. berbat от перс.) Мръсно, нечисто.

бербѐрин *бирбѐрин* (тур. berber от ит. barbiere от barba *‘брада’*) Бръснар.

берекѐт *бирикѐт* (тур. bereket от ар. baraha, barahat *‘благословия на бога’*) Реколта, плодородие, изобилие.

берекѐт версѝн *бирикѐт в’ърсѝн* Благодаря; сполай ти!

берекетлѝя *бирикитлѝйъ* (тур. bereketli) Плодороден.

бетѐр *б’ътѐр* (тур. beter от перс.) По-лошо, по-зле.

бѝбер *бѝб’ър* (нем. Biber) Мек плат, подобен на кадифе.

бѝволско окò *бѝвулску укò* (Vicia faba) Зимзелен – вечнозелено многогодишно тревисто растение с разклонени стелещи се стъбла и големи сини цветове.

бизѐл *бизѐл* (ит. pissello от лат. pisum *‘грах’*) Вид грах, който се яде със зелените шушулки.

билнѝк *билнѝк* (тур. binlik) Стъклен съд за вода, вино, ракия и други течности, обикновено с плетена обвивка от повет и с дръжка; дамаджана.

билю̀к *бил’ỳк* (тур. lőlűk) Стадо животни.

билю̀р *бил’ỳр* (тур. bilűr) Стъклено топче за игра.

билѝ *бил’à* (тур. bile от перс.) Даже, дори.

бимбѐян *бимбѐйън* (тур. pembe) Пембен, яркорозов. *Бимбеяна прежда.*

бѝтник *бѝтник* (фр. beatnik от анг. beat *‘безделник'*, *‘пропаднал’*) Безделник, скитник.

бѝтпазàр *бѝтпъзàр* (тур. butpazari) 1. Пазар за стари вещи. 2 Безредие, безпорядък.

бѝча, да набѝча *бѝчъ, дъ нъбѝчъ* (тур. biçmek) Режа дървени трупи на дъски, греди и др.

бѝчкам, да разбѝчкам *бѝчкъм, дъ ръзбѝчкъм* Бутам, събарям, разхвърлям. *Пак си разбичкала одаята* ‘дрешник’.

бичкѝя *бичкѝйъ* (тур. biçki) Ръчен трион за рязане на дърва, дъски и др., опънат на рамка с осукана връв.

бичмѐ *бичмѐ* (тур. biçme) Дълга и тънка дървена греда, която се употребява при строежи.

Благовещенѐ *Блъгувиштинѐ* Религиозен празник Благовещение, който се отбелязва на 25 март.

блàжен *блàжън* Мазен, тлъст. *Блажна чорба.*

блàтски *блàцки* Блатен. *Свиня блатска.*

блѐщя се, да се облѐщя *блѐшт’ъ съ, дъ съ ублѐшт’ъ* Разтварям широко очи, като правя гримаса на учуден, гневен, сърдит.

блỳдкав *блỳткъф* Безвкусен. *Блудкава вода.*

блъф *блъф* (анг. bluff) Лъжлив слух, фалшива новина.

блю̀вам, да наблю̀вам *бл’ỳвъм, дъ нъбл’ỳвъм* Слагам, пълня, наливам голямо количество. *Наблювах чувена* ‘тенджера’ *с боб.*

блях *бл’ах* (нем. Blech) Ламарина. **За какъв блях ми е?* За какво ми е? Изобщо не ми е нужен, за нищо не става.

боàз *буàс* (тур. boğaz) Планински проход, дефиле, пролом.

бòбина *бòбинъ* Дървен кол, който се забива до стъблото на боба, за да се увие растението около него; вършина.

бòжек *бòжък* Просяк.

бòзав *бòзъф* (тур. boz *‘сив’*) Светлокафяв с пепеляв оттенък.

бозалъ̀к *бузълъ̀к* (тур. buzalik *‘необработена земя’*) Садина – многогодишно тревисто пасищно растение с остри листа и класове като метличина.

боздѝсвам, да боздѝсам *буздѝсвъм, дъ буздѝсъм* (тур. bozmak) Поврехдам, съсипвам, развалям, похабявам.

бой *бой* (тур. boy) Ръст, височина, големина.

бойлѝя *буйлѝйъ* (тур. boy) Дълъг, висок.

бол *бол* (тур. bol) Много, в голямо количество. *Вода бол.*

болидѝсвам, да боладѝсам *булъдѝсвъм, дъ булъдѝсъм* (тур. bollanmak)

Ражда се много, в голямо количество. *Дините боладисаха*.

болашѝк *булъшѝк* Смесени, разбъркани остатъци от храна, ядене, които дават на прасето.

болерò *бул'ърò* (фр. boléro от исп. bolero) Женско елече. *Рокля с болеро*.

бòлест *бòл'ъс* Болка. *Голяма болест ме боли ръката*. **Болест да те изяде!* Проклятие.

борсу̀к *бурсу̀к* (тур. porsuk) 1. Язовец. 2. Намръщен, начумерен, сърдит човек.

борсу̀ча се, да се наборсу̀ча *бурсу̀чъ съ, дъ съ нъбурсу̀чъ* (тур. porsuk) Мръщя се, чумеря се, сърдя се.

борч *борч* (тур. borç) Паричен заем, дълг.

борчлѝйка *бурчлѝйкъ* (тур. borçlu) Жена, която има паричен дълг, заем; длъжница.

борчлѝя *бурчлѝйъ* (тур. borçlu) Човек, който има паричен дълг, заем; длъжник. *Борчлия съм ти*.

бостàн *бустàн* (тур. bostan) Градина или нива, засята с дини и пъпеши.

бòсян *бòс'ън* С телесен цвят. *Мари Недо, ти си с босяни чорапи*.

боту̀шче *буту̀шчи* (рум. botuş от фр. botte) Див гладиол, който се среща в ливадите и нивите.

бохчà *бушчъ̀* (тур. bohça) 1. Правоъгълно или квадратно парче плат за носене на различни вещи. 2. Покривка за маса.

бохчалъ̀к *бушчълъ̀к* (тур. bohça) Комплект сватбени дарове за едно лице, които се завързват в бохча.

бòшлаф *бòшлаф* (тур. boş lâf от перс.) Празни приказки, празна работа, глупости, измислици; тинтири-минтири.

бощà *бущà* 1. Свободно, без опаковка. 2. Свободно, без пастир. *Пуснах ножицата в карзината* 'чанта, изплетена от обелки от царевични кочани' *боща*. *Магарето пасе на поляната боща*.

боялѝя *буйлѝйъ* (тур. boyali '*оцветен*') Материя, която пуска боя и оцветява водата при пране.

бракмà *бръкмъ̀* (тур. birakma) Нещо износено, остаряло, негодно за употреба, обикновено техника.

бран *бран* Битка, война, бой.

брàна *брàнъ* Земеделско сечиво за разбиване на буците пръст в изорана земя.

брàнище *брàништи* Гора, забранена за сечене.

брантѝя *бръмтѝйъ* Стара и грозна жена.

брану̀вам *бръну̀въм* Разбивам буците пръст с брана '*земеделско сечиво*'.

брàня *брàн'ъ* Пазя, предпазвам, защитавам.

братя̀вам, да братя̀ *брът'àвъм, дъ бръть'ъ̀* За растение: разклонявам от едно семе или от един корен няколко стъбла. *Житото братило*.

бребèнки *брибèнки* Изпражнения от овце.

брезнà *бр'ъзнъ̀* Бразда, синор.

брезня̀, да набрезня̀ *бр'ъзн'ъ̀, дъ нъбр'ъзн'ъ̀* Правя бразди с рало, мотика, чапа; браздя.

брей *брей* (Dioscorea communis) Тревисто многогодишно растение с месесто грудесто коренище.

брестòвка *бр'ъстòфкъ* Ядлива гъба, която расте върху загниващи брястове.

брѝмча, да набрѝмча *брѝмчъ, дъ нъбрѝмчъ* Правя бримка като я нанизвам на игла за плетене.

бробòнка *брубòнкъ* 1. Плод от черница; бобонка. 2. Черничево дърво.

брод *брот* В топонимията: плитко място в река или дере за преминаване пеш.

бродя̀га *бруд'àгъ* (рус. бродяга) Скитник, бездомник.

бру̀ка *бру̀къ* Малка подутина, цицина.

бру̀ля, да обру̀ля *бру̀л'ъ, дъ убру̀л'ъ* 1. Удрям с прът, за да сваля плодове от дърво. 2. За вятър: духам силно.

бру̀мбал *бру̀мбъл* Възел. *Плетка на брумбали*.

брус *брус* Специален камък за точене на ножове, коси и други инструменти и земеделски сечива.

бру̀ся да обру̀ся *бру̀с'ъ, дъ убру̀с'ъ* Бруля – удрям с прът, за да сваля плодове от дърво.

бръмбазъ̀к *бръмбъзъ̀к* Дребосък, малко дете.

бръскàлка *бръскàлкъ* Метла от драка '*вид храст*' или от градинска метла

‘вид кохия’ за почистване на двора или помещенията за животни.

бръ̀скам *бръ̀скъм* 1. Мета с бръскалка *‘метла от драка или кохия’*. 2. Мета небрежно.

бу *бу* Съкратена форма от буля *‘по-възрастна омъжена жена’*. Частица за изразяване на по-голяма интимност при обръщение към по-възрастна омъжена жена. *Кажи, бу, къде си одила?*

будала̀ *будълъ̀* (тур. budala от ар.) Глупак, глупачка.

буда̀лкам, да избудàлкам *будàлкъм,дъ избудàлкъм* (тур. budala от ар.) Залъгвам, подигравам.

будалòсвам се *будълòсвъм съ* (тур. budala от ар.) Правя се, преструвам се на будала.

бу̀здра *бу̀здръ* Жилесто свинско месо, разположено непосредствено под слоя сланина.

бу̀йки *бу̀йки* Обувки за малки деца.

букаѝ *букъѝ* (тур. bucaği) Стоманена верига за спъване на кон.

бу̀кла *бу̀клъ* (фр. boucle) Къдрица, кичур коса.

буламà̀ч *булъмàч* (тур. bulamaç) Безвкусно ястие.

булгу̀р *булгу̀р* (тур. bulgur) Счукано или натрошено на едро жито, т.е. прибито.

бу̀ля *бу̀л’ъ* 1. Чичова жена, стринка. 2. По-възрастна омъжена жена.

бу̀ляк *бу̀л’ък* Младоженец. *Булка и буляк.*

бумбàй *бумбàй* Комбайн. *Бумбай жъне и вършее, трупа слама на купѝ.*

бунàк *бунàк* (тур. bunak) Оглупял човек, глупак.

бу̀ра *бу̀ръ* (рум. bură от ит. bora) Силен вятър, буря.

бурàн *бурàн* Буря, ураган.

бургѝя *бургѝйъ* (тур. bugu) Свредел.

бурѝя *бурѝйъ* (тур. boru) Дървена бъчва за вино, ракия. **Дядо Боже мести буриите от зимната маза в лятната.* Лятна буря с гръмотевици и светкавици.

бурмà *бурмъ̀* (тур. burma) Винт.

бу̀тел *бу̀т’ъл* Развален, изгнил плод или зеленчук. *Бутело грозде.*

бутурѝсвам, да бутурясам *бутур’àсвъм, дъ бутур’àсъм* Бутам, блъскам, удрям, събарям. *Отмести се да не те бутурясам.*

буфàн *буфàн* (фр. bouffant) Много набрани и бухнали женски ръкави.

бу̀фет *буфѐт* (фр. buffet) 1. Шкаф за съдове и прибори за хранене; бюфет. 2. Място в учреждение, обикновено на гара, където се продават напитки и закуски; бюфет.

бу̀ча, да набу̀ча *бу̀чъ, дъ нъбу̀чъ* Засаждам като слагам в пробити в почвата дупки и заривам с пръст.

бъзàк *бъзàк* (Sambucus ebulus) Едногодишно тревисто растение с перести листа и черни зърнести плодове, които се употребяват в народната медицина; тревист бъз, бъзе.

бъ̀зе *бъ̀зи* (Sambucus ebulus) Едногодишно тревисто растение с перести листа и черни зърнести плодове, които се употребяват в народната медицина; бъзак, тревист бъз.

бъ̀зла *бъ̀злъ* Страхливка.

бъ̀зльо *бъ̀зл’у* Страхливец.

бъ̀кам, да възбъ̀кна *бъ̀към, дъ възбъ̀кнъ* Вря, завирм.

бъ̀кел *бъ̀к’ъл* (ит. boccale *‘буркан, стъкленица’*) Голям дървен съд за разнасяне на вода с две дупки. *Докараха бъкел с вода на нивата. *Бъкел не знае.* Нищо не знае.

бъ̀клица *бъ̀клицъ* (ит. boccale *’буркан, стъкленица’*) Малък плосък дървен съд с кръгла форма за вино, ракия. **Калесвам с бъклица.* Каня официално. (Младоженците канели на сватба кумовете с бъклица, пълна с вино или ракия).

бълвам, **да избълвам** *бълвъм, дъ избълвъм* 1. Повръщам. 2. Изхвърлям голямо количество навън, изригвам. 3. Изричам грубости, обиди, лъжи. *Коминът бълва черен дим. Пена *бълва змии и гущери.* Изрича с омраза грубости, обиди, лъжи.

бълнѝкам *бълнѝкъм* Клатя съд с течност.

бъ̀рже *бъ̀ржи* Бързо.

бърканѝна *бъркънѝнъ* 1. Храна за прасета, приготвена чрез разбъркване на смляна зърнена храна с гореща вода. 2. Храна за домашни птици, приготвена чрез разбъркване на смляна зърнена храна и

накълцана коприва, репей или друга трева с гореща вода.

бъ̀рна *бъ̀рнъ* Устна.

бърнѝкам *бърнѝкъм* 1. Бъркам в нещо, ровя, тършувам. 2. Човъркам, опитвам се да ремонтирам апарат, машина.

бъ̀хтя, да набъ̀хтя *бъ̀хт'ъ, дъ нъбъ̀хт'ъ* Бия, удрям. *Да слушаш майка си, че ще те набъхтя.*

бъ̀хтя се *бъ̀хт'ъ съ* Работя усилено, трепя се. *По цял ден се бъхтя на нивата.*

бъ̀чкам *бъ̀чкъм* 1. Тикам, събирам с вила сено, слама. 2. Разбърквам, тикам с вилица. *Не бъчкай салатата, а яж.*

бял мъж *б'ал мъш* Ястие от прясно сирене, пържено със захар.

В

ва̀аха̀ *ва̀ъха̀* Межд. за спиране на вол, крава и др. животни. Стой!

ва̀да *ва̀дъ* Изкуствено прокопан тесен и плитък канал, по който се пуска вода за поливане на зеленчукови градини, ниви, овощни градини и др.

ваджѝшки *въжѝшки* Пуст, проклет, лош. *Ваджишки огън, не гори, а пуши.*

ва̀дичка *ва̀дичкъ* Малка вада *'изкуствено прокопан тесен и плитък канал'* между редовете, засадени със зеленчуци, по която се пуска вода за поливане, обикновено от маркуч.

ва̀жа *ва̀жъ* Имам значение, важен съм за някого. *Важа пред баща ти.*

ва̀йкам се, да се ова̀йкам *ва̀йкъм съ, дъ съ ува̀йкъм* Оплаквам се, окайвам се, тюхкам се.

ва̀кса *ва̀ксъ* (рус. вакса от нем. Wachs *'восък'*) Боя за обувки.

ва̀ксаджия *ва̀ксъжийъ* (рус. вакса от нем. Wachs *'восък'*) Лице, което почиства и боядисва с вакса обувките.

ва̀ксам *ва̀ксъм* (рус. вакса от нем. Wachs *'восък'*) Почиствам и боядисвам с вакса *'боя'* обувките.

ва̀къл *ва̀къл* Животно с черно около очите. *Вакло агънце.*

ва̀ло *ва̀лу* (нгр. vàlo) Воал, було.

ва̀лчест *ва̀лчъс* Объл, кръгъл, кълбовиден. *Валчест камък.*

валя̀нка *въл'а̀нкъ* Караница, разправия, гюрултия. *Снощи у комшиите се вдигна голяма валянка.*

ванда̀к *вънда̀к* Кичур вълна, фъндък. *По пътеката са минали овце и са оставили вандаци вълна по трънките.*

ва̀пцам, да ова̀пцам *ва̀пцъм, дъ ува̀пцъм* (грц. bàpto) Боядисвам. **Вапсахме я.* Объркахме работата, оплескахме я.

ва̀рда (тур. varda от ит. guardare) Межд. за предупреждение. Пази се! Дай път! Настрана!

ва̀рдя, да изва̀рдя *ва̀рд'ъ, дъ изва̀рд'ъ* 1. Пазя, охранявам. 2. Дебна, причаквам, следя. *Вардя сляпото куче.*

ва̀ри кой *ва̀ри кой* Някой, неизвестно кой, който и да е.

вашадѝсвам, да вашадѝсам *въшъдѝсвъм, дъ въшъдѝсъм* Намалявам огъня, пламъка в пещ, печка, огнище. *Вашадисай огъня в пещта, че да слагаме хляба да се пече.*

вдетеня̀вам се, да се вдетеня̀ *вдитин'а̀вън съ, дъ съ вдитин'ъ̀* Правя се на дете, държа се като дете.

вѐйка *вѐйкъ* Тънко клонче с листата.

вѐки *вѐки* Вече.

венѐц *в'ънѐц* За лук и чесън: плитка, изплетена от лук и чесън със стъблата, която се окачва да виси на дървен прът за по-добро съхранение. *Изплетох пет венеца лук и два венеца чесън.*

верѐв *в'ърѐф* (тур. verve) Наклонен, по диагонал. *Пола на верев.*

вересѝя *вирсѝйъ* (тур. veresiye *'купуване на кредит'*) Купуване и продаване на изплащане.

вѝдело *вѝд'ълу* Светлина, светло, разсъмване; съмнало. *Станах по видело.*

вѝненка *вѝн'ънкъ* (*Drosophila melanogaster*) Дрозофила – плодова мушица при ферментация.

винтя̀га *винт'а̀гъ* (нем. Widjacke) Къса горна туристическа дреха, обикновено от непромокаем плат; яке.

вир *вир* В топонимията: яма, изпълнена с вода, най-често в речно корито или дере. *Станчов вир.*

вира̀н *вира̀н* (тур. viran от перс.) Болен, болнав.

вироглàв *виругла̀ф* Непокорен, непослушен, твърдоглав, необуздан, дързък, своенравен.

вѝря, да навѝря *вѝр'ъ, дъ нъвѝр'ъ* Издигам, изправям, държа в изправено положение. **Виря глава.* **Виря нос.* Правя се на важен, надувам се.

вишна̀п *вишна̀п* (тур. vişnap от vişne *'вишна'* + ab *'сок'*, *'вода'* от перс.) Сорт сочна сладка вишна.

влàча, да извлàча *влàчъ, дъ извлàчъ* За вълна: Разчепквам, разнищвам, правя пухкава на специален уред – дарак.

влàчене *влàчъни* За вълна: разчепкване, разнищване на специален уред – дарак.

воденѝца *удѐнцъ* Водна мелница.

воденѝчка *уд'ънѝчкъ* Мелничка, стомах на птица.

волова̀р *улува̀р* Човек, който пасе волове, крави.

волова̀рка *улува̀ркъ* Жена, която пасе волове, крави.

во̀лски езѝк *во̀лски йъзѝк* (Epiphyllum) Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; лимба, дъбови листа, свекървин език.

вонѝ *ун'ѝ* Неприятна миризма, смрад.

вонѝ, да развонѝ *ун'ѝ, дъ съ ръзвун'ѝ* Издавам воня *'неприятна миризма'*.

вощенѝца *вушт'ънѝцъ* Восъчна свещ.

вощѝна *уштѝнъ* Пчелен восък. *Мед с вощината.*

вра̀тник *вра̀тник* Голяма дворна порта, плетена от пръти, през която може да се влиза с каруца.

вред *врет* Навред, навсякъде.

врѐждам се, да се вредѝ *врѐждъм съ, дъ съ вр'ъд'ѝ* Получавам това, което искам; постигам целта си по един или друг начин; устройвам се, оправям се.

врескàло *вр'ъскàлу* Дете, което много вика, пищи, крещи; кресльо.

врещѝ *вр'ъшт'ѝ* За коза, козле: реве на висок тон.

врякам, да врякна *вр'àкъм, дъ вр'àкнъ* Пищя, крещя, рева. *Бебето вряка.*

врънкам *врънкъм* Досаждам на някого, постоянно и настоятелно искам нещо от него.

врънкàло *врънкàлу* Досаден човек, който постоянно иска нещо, настоява за нещо.

връ̀цкам се, да се връ̀цна *връ̀цкъм съ, дъ съ връ̀цнъ* Ходя насам-натам, въртя се предизвикателно.

врѝскам, да врѝсна *вр'àскъм, дъ вр'àснъ* 1. За коза: издавам специфичен вик. 2. Пищя, крещя, рева.

врѝсък *вр'àсък* Писък, крясък.

всѝнца *сѝнцъ* Всички.

всѝкой, всѝкоя, всѝкое *с'àкуй, с'àкуйа, с'àкуйе* Всеки, всяка, всяко.

втàсвам, да втàсам *фтàсвъм, дъ фтàсъм* 1. За тесто: бухва. 2. За плодове и зеленчуци: ферментират. **Втасахме я!* Попаднахме в неприятно положение.

втелявам се *фтил'àвъм съ* Упорствам, правя се, че не разбирам.

втекя̀свам, да втекя̀сам *фтик'àсвъм, дъ фтик'àсъм* Омръзва ми, писва ми да чакам. *Втекясах да те чакам в кръчмата.*

вторàчвам се, да се вторàча *фтурàчвъм съ, дъ съ фтурàчъ* Вглеждам се напрегнато, взирам се.

втрапѐн *фтръпѐн* В топонимията: вдлъбната земна форма, наподобяваща трап.

втрѐнчвам се, да се втрѐнча *фтрѐнчвъм съ, дъ съ фтрѐнчъ* Напрягам поглед, взирам се.

втрещя̀вам се, да се втрещѝ *фтр'ъшт'àвъм съ, дъ съ фтр'ъшт'ѝ* Вцепенявам се от изненада, слисвам се.

вула̀ж *вула̀ш* (фр. voilage) Воалаж – тънка прозрачна мрежеста материя за дамски чорапи. *Вулажени чорапи.*

вчетворя̀вам се, да се вчетворѝ *фчитвур'àвъм съ, дъ съ фчитвур'ѝ* За очи: премрежват се от напрежение. *Вчетвориха ми се очите да се взирам в дребната панама на покривката.*

въгарѐц *въгърѐц* (Hypoderma bovis) Подкожна щръклица – вид конска муха, червейче, което се развива под кожата на добитъка и причинява сърбеж.

въз *вьс* Предлог при. *Отивам въз кака Пена.*

възгла̀нца *възгла̀нцъ* Възглавница.

въ̀знак *въ̀знък* По гръб. *Лежа възнак.*

Възнесенѐ *Възнисинѐ* Религиозен празник Възнесение Господне.

възкѝсел *въскѝс'ъл* Леко накиселяващ, киселичък.

вълня̀свам, да вълня̀сам *вълн'а̀свъм* Покривам се, обраствам с косми. *Вратът ти е вълнясал, трябва да се подстрижеш.*

върбо̀вка *върбо̀фкъ* Ядлива гъба, която през пролетта се появява на стари загниващи върби, от която се приготвя салата след сваряване.

въ̀рвище *въ̀рвишти* В топонимията: място, където преминава, върви добитък. *Вървището. Дълбокото вървище.*

върга̀лям, да овърга̀лям *върга̀л'ъм, дъ увърга̀л'ъм* 1. Търкалям, преобръщам. 2. Валям в брашно, захар и др.

върда̀лям се, да се овърда̀лям *върда̀л'ъм съ, дъ съ увърда̀л'ъм* Търкалям се, преобръщам се.

върза̀нка *върза̀нкъ* 1. Връзка на обувка. 2. Усукана връзка от плат.

върказу̀н *върказу̀н* (грц. brakozо̀na от brа̀ka *'гащи'* и zо̀ne *'пояс'*) Връв, върва, с която се връзват потури около кръста.

върлѝна *върлѝнъ* Дървен прът, окачен хоризонтално на високо място за окачване на лук, чесън, дрехи и др.

въ̀ртел *въ̀рт'ъл* Пречка, спънка в работата.

вънто̀глав *върто̀глъф* Своенравен, налудничав, инат, опак. *Вънтоглава овца.*

вънтокъ̀щница *въртукъ̀шницъ* Добра домакиня.

върто̀п *върто̀п* В топонимията: повърхностна вдлъбнатина, трап с кръгла или елипсовидна форма, обрасъл с гора. *Вънтопа.*

върхо̀м *върхо̀м* Догоре, препълнено. *Напълних кофата със сливи върхом.*

върша̀чка *върша̀чкъ* Машина за вършеене *'отделяне на зърната от класовете на житни растения'.*

вършѐя, да овършѐя *вършѐйъ, дъ увършѐйъ* Отделям с вършачка зърното от класовете на житни растения.

въ̀ршина *въ̀ршинъ* 1. Тънък отсечен и неокастрен клон. 2. Бо̀бина – дървен кол, който се забива до стъблото на боба, за да се увие растението около него. *Боб на вършина.*

въ̀тък *въ̀тък* Нишките, които се кръстосват с основата на тъканта, втъкават се в нея.

вьх *вьх* Межд. за съжаление.

вя̀свам се, да се вя̀сна *в'а̀свъм съ, дъ съ в'а̀снъ* Появявам се, наминавам за кратко. *Денчо се вясна в кръчмата и изчезна.*

Г

га *га* Кога.

гава̀зин *гъва̀зин* (тур. ḥavaz от ар.) 1. Телохранител. 2. Пазач на сграда.

гава̀на *гъва̀нъ* (нгр. gavа̀na *'кух'*) Корито – елипсовиден съд без дръжки, издълбан от цяло парче дърво, който служи за омесване на тесто, за ръчно пране и др.

гава̀нка *гъва̀нкъ* (нгр. gavа̀na *'кух'*) Малка гавана – малко дървено корито за омесване на тесто.

гавръ̀твам, да гавръ̀тна *гъвръ̀твъм, дъ гъвръ̀тнъ* Глътвам, изпивам на един път.

га *га* Кога.

га̀га *га̀гъ* (тур. gaga) 1. Човка, клюн. 2. Извит край на кука или игла за плетене. 3. Приспособление за затваряне на врата, направено от тел с извит край. **Не си пъхай гагата, където не ти е работа.* Не се бъркай в чуждите работи.

гад *гат* 1. Птица, животно. 2. Паразити, насекоми. 3. Отвратителен, противен човек.

га̀джул *га̀жул* (циг. гаджо *'чужденец'*, *'нециганин'*) Трудолюбив земеделец. *Дядо Тотьо Гаджула.*

гайлѐ *гъйлѐ* (тур. gaile *'грижа'* от ар.) Грижа, тегло, мъка, мъчение.

гайретя̀, да изгайретя̀ *гъйр'ът'ъ̀, дъ изгъйр'ът'ъ̀* (тур. gayret etmek) Грижа се, оцелявам, изкарвам. *Изгайретихме зимата.*

гайта̀н *гъйта̀н* (тур. gaytan от соб. гр. Гаета в Италия) Плетен шнур от вълна,

коприна или памук, който се пришива за украса на народно облекло.

гайтанджѝйка *гъйтънжѝйкъ* (тур. gaytanci) Производителка на гайтани.

гайтанджѝя *гъйтънжѝйъ* (тур. gaytanci) Производител на гайтани.

га̀либа *га̀либъ* (тур. galiba) Вероятно, по всяка вероятност, изглежда.

гало̀ши *гъло̀ши* (фр. galoche от грц. kalópous *'калъп за обувки'*) Гумени половинки обувки за предпазване от кал, вода и сняг.

галу̀н *гълу̀н* (фр. galon) Лъскав ширит за украса на облекло.

га̀мен *га̀м'ън* (фр. gamin *'момче'*) Невъзпитан, безсрамен, уличен хлапак; хулиган.

гано̀свам, да гано̀сам *гъно̀свъм, дъ гъно̀съм* Покривам медни съдове с калай; калайдисвам.

ганосчѝя *гънусчѝйъ* Специалист по калайдисване.

гардѝран *гърдѝрън* (фр. carde) Мъхест плат, с космици, получени от развлачване на карда *'гребен на дарак'*, *'чесало'*.

гаро̀вка *гъро̀фкъ* (Dianthum lumaris) Перест карамфил – вид нисък разклонен карамфил с бели или розови цветове.

га̀тер *га̀т'ър* (нем. Gatter) 1. Машина, обикновено с няколко триона, за бичене на трупи и рязане на дъски и греди от дървени трупи. 2. Дъскорезница, която работи с гатер.

га̀че *га̀чи* Сякаш, като че ли.

гаща̀т *гъшта̀т* За петел или кокошка с пера по краката, които приличат на гащи. *Гащат петел.*

га̀щи *га̀шти* 1. Бельо с крачоли. 2. Панталони.

гво̀здей *го̀зд'ъй* Пирон. **Сека гвоздеи.* Треперя от студ. Зъбите ми тракат от студ.

гво̀здейка *го̀зд'ъйкъ* (Marasmius Oreades) Бледожълта ядлива гъба, която по форма прилича на гвоздей, пирон, подходяща за супа; обикновена челядинка, джунджулка, кокошинка. *Супа от гвоздейки.*

геберя̀свам, да геберя̀сам *гибир'а̀свъм, дъ гибир'а̀съм* (тур. gebermek) Умирам, пуквам.

гевгѝр *гивгѝр* (тур. kevgir *'голяма цедка'*) Кевгир – метален или пластмасов домакински съд с дупки за отцеждане.

гевезѐ *гивизѐ* (тур. geveze *'бъбрица'*, *'дърдорко'*) Глезльо, мърморко.

гевезелъ̀к *гивизилъ̀к* (тур. gevezelik) Глезене, лигавене.

гевезя̀ се, да се разгевезя̀ *гивиз'ъ̀ съ, дъ съ ръзгивиз'ъ̀* (тур. gevezelik etmek) Глезя се, лигавя се.

гезмѐ *г'ъзмѐ* (тур. gezme) Движение – вечерна разходка в центъра на града в определени часове, когато се спира движението на транспортните средства.

гем *гем* (тур. gem) Юзда – желязо, което се поставя в устата на коня или магарето, за да се управлява чрез поводите.

гемѝя *гимѝйъ* (тур. gemi) Неголям кораб с платна. *Какво си оклюмал, *да не са ти потънали гемиите.* Какво си се замислил, отчаял, няма сериозна причина за това.

гера̀н *гира̀н* (нгр. geran) В топонимията: изкопан и иззидан с камъни кладенец с изворна вода, която се вади с кофа, закачена на въже или синджир. *Геньовия геран. Поповия геран.*

геранѝло *гирънѝлу* (нгр. geran) Кобилица на геран, на която е закачено въже или синджир с кофа за вадене на вода.

гергѐф *гиргѐф* (тур. gergef от ар.) Дървен обръч за изпъване на плата при ръчно бродиране. *Шия на гергеф.*

гергьо̀вско кокѝче *гирг'о̀фску кукѝчи* (Leucojum aestivum) Градинско цвете – вид блатно кокиче с много цветове на една дълга дръжка, което цъфти по Гергьовден.

гердàн *гирда̀н* (тур. gerdan *'шия'* от перс.) Огърлица, наниз.

гѐрест *гѐр'ъс* (тур. gerez *'хубав, напет'*) За петел: породист, едър и пернат, с жълта или червена перушина. *Петльо герест, златоперест.*

герѝз *гирѝс* (тур. geriz от перс.) Отвор в каменна стена или ограда за изтичане на дъждовна или отпадъчни води.

гермѐ *г'ърмѐ* Прът, който се слага напреко на вратата на кошарата, кокошарника, градинската портичка, когато те се затварят.

гивендѝя *гивиндѝйъ* (тур. gű̃vende от иран. guy-endi *'разказвач'*, *'певец'*) Лека жена, развратница.

гивѐч *гивѐч* 1. Правоъгълна емайлирана или глинена тава за печене на ястия във фурна. 2. Гювеч – ястие от картофи и зеленчуци с месо или без месо, което се пече в такъв съд.

гѝди *гѝди* (тур. gidi *'хитрец'* от перс.) Ах ти, немирнико!

гидѝя *гидѝйъ* (тур. gidi *'хитрец'* от перс.) Смел, решителен и своеволен млад човек.

гѝздав *гѝздъф* Хубав, хубаво облечен.

гѝздя се *гѝзд'ъ съ* Обличам се красиво, пременявам се.

главѝна *глъвѝнъ* Лоза, отделно лозово растение. *Лозето в двора има 200 главини.*

гладѐж *глъдѐш* Точило, шмиргел за заглаждане, заточване на инструменти.

гла̀дя, да загла̀дя *гла̀д'ъ, дъ зъгла̀д'ъ* Точа, остря инструмент. *Загладих мотиката и отивам на лозето.* **Заглаждам косъма.* Напълнявам, обикновено след като съм отслабнал по време на боледуване, и изглеждам добре физически.

гла̀мав *гла̀мъф* Наивен, глупав, малоумен.

гледѐц *гл'ъдѐц* Зеница.

глезу̀ндря се *гл'ъзу̀ндр'ъ съ* Глезя се, превземам се.

глеч *глеч* Глазура за керамични изделия.

глечо̀свам, да глечо̀сам *гл'ъчо̀свъм, дъ гл'ъчо̀същ* Гледжосвам – покривам с глазура керамични изделия.

глечо̀сан *гл'ъчо̀сън* Гледжосан – керамичен съд, покрит с глазура. *Глечосано гърне.*

глѝстей *глѝст'ъй* (Lumbricus terrestris) Земен червей, дъждовен червей.

гнес *гнес* Днес.

говѐя *гувѐйъ* Постя.

годиня̀свам, да годиня̀сам *гудин'а̀свъм, дъ гудин'а̀същ* Забавям се, оставам някъде дълго време. *Няма да годинясваш на нивата.*

гола̀к *гула̀к* Вид елече от естествена овча или козя кожа с козината отвътре. *Облечи си голака да не настинеш.*

големѐя се *гул'ъмѐйъ съ* Възгордявам се, надувам се.

големѐц *гул'ъмѐц* Човек с високо обществено или служебно положение.

гологан *гулуга̀н* (рум. gologan) Медна монета от 10 стотинки, емисия 1881; пара̀. **Чер гологан не се губи.* Не се притеснявай, ще се върна.

голо̀глав *гуло̀глъф* С непокрита глава, без кърпа, без шапка.

гологъ̀зя се *гулугъ̀з'ъ съ* Стоя полугол, необлечен.

голта̀к *гулта̀к* Много беден човек; бедняк, сиромах.

голта̀чка *гулта̀чкъ* Много бедна жена; беднячка.

горнѐнка *гурнѐнкъ* Жена, която живее в горната махала на селото.

го̀рница *го̀рницъ* Горният етаж на селска къща.

го̀рчец *го̀рчиц* (Humulus lupulus) Див хмел.

гостѝлница *густѝлницъ* Ресторант, заведение за хранене.

градѐж *гръдѐш* В топонимията: полски имот (нива, лозе, овощна градина), заграден с каменна ограда. *Цанков градеж.*

гра̀дел *гра̀д'ъл* (нем. Gradel) Вид бяло плътно памучно платно с четворна тъкан.

гра̀квам, да гра̀кна *гра̀квъм, дъ гра̀кнъ* Викам, крещя, карам се, ругая.

гранѝца *грънѝцъ* (Quercus robur) Бял дъб, летен дъб, меше.

гра̀нче *гра̀нчи* Чиле, връзка прежда.

граня̀свам, да граня̀сам *грън'а̀свъм, дъ грън'а̀същ* За мазнина и сланина: остарява, разваля се, получава неприятен вкус и миризма.

гра̀па *гра̀пъ* Земеделско сечиво за раздробяване на буци пръст, за подравняване на почвата.

гра̀пя, да огра̀пя *гра̀п'ъ, дъ угра̀п'ъ* Подравняване на почвата с грапа *'земеделско сечиво за раздробяване на буците пръст'*.

греда̀ *гр'ъдъ̀* В топонимията: тясна дълга изпъкнала земна форма, напомняща греда. *През гредата.*

грѐздей *грѐзд’ъй* 1. Дървена запушалка на каца, бъчва; канелка, щурак. 2. Мъжки полов член. *Стоян е *на каца грездей.* Човек с авторитет, важен, уважаван, влиятелен.

гро̀зен *гро̀з’ън* Лош, досаден, нахален. *Грозни кокошки, откога чакат на портичката да ги нахраня.*

грозда̀к *груздѐк* Голям, едър грозд.

гру̀хам *гру̀ъм* 1. Чукам пшеница, докато паднат люспите. 2. Работя тежък физически труд. **Грухам на нивата като глух петел.* Работя тежък физически труд без да възразявам.

гръ̀сти *гръ̀сти* Коноп.

гръцму̀л *гръцму̀л* Гръклян, шия, врат на кокошка.

гу̀бен *гу̀б’ън* Война, която погубва живота на много хора. **Подир сушата иде кишата, подир кишата иде губенът.*

гу̀бер *гу̀б’ър* Ръчно изработена дебела вълнена покривка за легло или за пода с рядка тъкан и дълги влакна.

губѐрка *губѐркъ* Голяма дебела игла да шиене на по-груби тъкани.

гу̀гла *гу̀глъ* (лат. cucullus *‘качулка’*) Островърха качулка на връхна дреха.

гуля̀й *гул’а̀й* Шумна веселба с обилно ядене и пиене.

гуляйджѝйка *гул’ъйжѝйкъ* Жена, която обича да гуляе.

гуляйджѝя *гул’ъйжѝйъ* Мъж, който обича да гуляе.

гуля̀я *гул’а̀йъ* Участвам в гуляй *‘шумна веселба с обилно ядене и пиене’*.

гурбѐт *гурбѐт* (тур. gurbet) Емигриране в чужбина на работа с цел печалба.

гурбетчѝйка *гурб’ътчѝйкъ* (тур. gurbetçi) Жена, която ходи на гурбет.

гурбетчѝя *гурб’ътчѝйъ* (тур. gurbetçi) Човек, който ходи на гурбет.

гу̀рел *гу̀р’ъл* Засъхнал по клепките слизест секрет от очите.

гу̀цам се *гу̀цъм съ* Клатя се, люлея се, друсам се.

гъбѐнище *гъбѐништи* Постоянно място, където растат определен вид гъби.

гъ̀жова *гъ̀жувъ* Връзка от усукано парче плат.

гъзу̀рча се, да се нагъзу̀рча *гъзу̀рчъ съ, дъ съ нъгъзу̀рчъ* Навеждам се ниско, гъзуря се, надувам се.

гъзу̀ря се, да се нагъзу̀ря *гъзу̀р’ъ съ, дъ съ нъгъзу̀р’ъ* Навеждам се ниско, гъзурча се, надувам се.

гълча̀, да сгълча̀ гълчѐ, *дъ згълчѐ* Викам, карам се, мъмря. **Къща, в която жена не гълчи и мъж не мълчи, огън да я гори.* В семейството трябва да има разбирателство, не може без компромиси.

гъргърѝца *гъргърѝцъ* (Sitophilus granarius) Житна гъгрица – насекомо, вредител по пшеницата, съхранявана в хамбари и складове. *В хамбара има гъргърица.*

гърлестѝца *гърл’ъстѝцъ* Вид едри сини сливи с леко горчив вкус, които рано зреят и костилките им трудно се отделят; *бърдачка*.

гъ̀рмел *гъ̀рм’ъл* Гръм, гръмотевица.

гъста̀к *гъста̀к* В топонимията: гъста ниска гора; гъсталак, храсталак. *Вълчов гъстак. Сивчов гъстак.*

гъста̀че *гъста̀чи* В топонимията: малък гъстак – гъста ниска гора; гъсталак, храсталак. *Червеното гъстаче.*

гъ̀твам, да гъ̀тна *гъ̀твъм, дъ гъ̀тнъ* 1. Преобръщам. 2. Свалям, събарям. *Конят се подплаши и гътна каруцата. Гътнахме стария плевник.*

гъ̀твам се, да се гъ̀тна *гъ̀твъм съ, дъ съ гъ̀тнъ* Разболявам се на легло.

гъ̀ци *гъ̀ци* Межд. за викане на прасе, свиня.

гъ̀чкам, да нагъ̀чкам *гъ̀чкъм, дъ нъгъ̀чкъм* Вкарвам, натъпквам, натиквам, наблъсквам.

гъ̀чканица *гъ̀чкъницъ* Навалица.

гьобѐк *г’убѐк* (тур. gőbek) Движение с леко изхвърляне на корема напред при ориенталски танц.

гьол *г’ол* (тур. gőbek) Яма със застояла вода; локва, малко блато. **Всяка жаба да си знае гьола.* Всеки човек да си знае мястото и да не се бърка в чуждите работи.

гьон *г’он* (тур. gőn *‘щавена кожа’*) 1. Дебела обработена кожа за подметки на обувки, за ремъци и др. 2. Дебелоок човек, непукист.

гьо̀нсура̀т *г’о̀нсура̀т* Нахален, дебелоок, дебелокож човек.

гьо̀стерица *г’о̀ст’ърицъ* Тояга, сопа.

гьо̀тере *г’о̀т’ъри* (тур. gőtűrű *‘всички заедно’*) На око, приблизително. *Не спазвам рецептата, правя туршията *едно към гьотере.* Приблизително, без точни изчисления.

гюдерѝя *г’уд’ърѝйъ* (тур. gűderi) Кожа за чистене на прозорци и др. стъкла.

гюзѐл *г’узѐл* (тур. gűzel) Хубав, красив, прекрасен.

гю̀зум *г’у̀зум* (нгр.) (Mentha spicata) Джоджен – градинско растение, което се използва като подправка.

гюл *г’ул* (тур. gűl от перс.) Трендафил, роза.

гюм *г’ум* (тур. gűğűm) Дълбок метален съд с тясно гърло за течности.

гюмѐ *г’умѐ* (тур. gűme) Уловка, примамка, капан.

гюр *г’ур* (тур. geri *‘назад’*) Межд. за прогонване на гъски.

гюрлю̀к *г’урл’у̀к* Тревясало, буренясало дворно място.

гюру̀к *г’уру̀к* (тур. kőrűk) Сгъваем покрив на превозно средство или на детска количка.

гюрултаджѝйка *г’урултъжѝйкъ* (тур. gűrűltűcű) Жена, която вдига шум, врява, участва в скандал; скандалджийка.

гюрултаджѝя *г’урултъжѝйъ* (тур. gűrűltűcű) Мъж, който вдига шум, врява, участва в скандал; скандалджия.

гюрултѝя *г’урултѝйъ* (тур. gűrűltű) Скандал, караница, голям шум.

гяу̀р *г’ъу̀р* (тур. gâvur от перс.) Лице от друга вяра у мюсюлманите; неверник, гяурин.

гяу̀рин *г’ъу̀рин* (тур. gâvur от перс.) Лице от друга вяра у мюсюлманите; неверник, гяур.

Д

даврандѝсвам се, да се даврандѝсам *дъвръндѝсвъм съ, дъ съ дъвръндѝсъм* (тур. davrandi) Оздравявам, оправям се, съвземам се след боледуване.

далавѐра *дълъвѐръ* (тур. dalavere) Нечестна, непочтена сделка; измама, мошеничество.

дам *дам* (тур. dam) Обор – сграда, помещение за отглеждане на едър добитък.

дамаджа̀на *дъмъжа̀нъ* (фр. dame-jeanne през тур.) Голям стъклен съд за вода, вино, ракия и други течности, обикновено с плетена обвивка от повет и с дръжка; билник.

дама̀р *дъма̀р* (тур. damar) 1. Жила в скала, по която тя най-лесно се цепи и обработва. 2. Слабо място на човек. **Намирам му дамара.* Намирам най-лесния начин да получа облаги от нещо или от някого.

дама̀ска *дъма̀скъ* (соб. гр. Дамаск) Модел за шарки на тъкани килими, покривки.

дамга̀ *дъмгъ̀* (тур. damga) 1. Петно, следа. 2. Печат.

дамго̀свам, да дамго̀сам *дъмго̀свъм, дъ дъмго̀същ* 1. Правя петно на дреха или текстилно изделие. 2. Правя нарочно петно с боя върху гърба на овца, за да я разпознавам в стадото. 3. Поставям печат. 4. Нарочвам, набеждавам някого.

дамя̀т *дъм’а̀т* (гр. thymiatós *‘тамян’*) Димят – винен сорт грозде с жълто-зелени зърна и лек аромат на тамян.

дана̀к *дъна̀к* (тур. dana *‘теле’*) 1. Отбито от бозаене теле, юница. 2. Глупак.

дангала̀к *дънгъла̀к* (тур. dangalak) Висок и слаб човек.

данданѝя *дъндънѝйъ* (тур. dandan) Шумно веселие, врява, крясъци.

дара̀к *дъра̀к* (тур. tarak) Уред с валяци за влачене, разбиване на различни влакна – памук, вълна, коноп и др.

даракчѝйница *дъръкчѝйницъ* (тур. tarak) Занаятчийска работилница с дарак *‘уред за влачене, разбиване на вълна’*.

даракчѝя *дъръкчѝйъ* (тур. tarakci) Лице, което влачи, разбива вълна, памук и др. на дарак; дръндар, дръндарин.

дармада̀н *дърмъда̀н* (тур. darmağan) Разхвърляно, разнебитено, съсипано.

дармо̀н *дърмо̀н* (нгр.) Бой, побой. **Дармон, дармон, крастав кон.* Ще ядеш бой.

дармо̀ня *дърмо̀н’ъ* (нгр.) Бия, удрям, тупам.

да̀скал *да̀скъл* (грц. dàskalos) 1. Учител. 2. Ученик.

даскалѝца *дъскълѝцъ* (грц. dàskalos) 1. Учителка. 2. Ученичка.

даскалу̀вам *дъскълу̀въм* (грц. dàskalos) Учителствам.

дасканлъ̀к *дъскънлъ̀к* (грц. dàskalos) Професия на даскал.

дау̀л *дъу̀л* (тур. davul) Тъпан, барабан.

дая̀ня, да издая̀ня *дъйа̀н'ъ, дъ издъйа̀н'ъ* (тур. dayanmak) Търпя, изтрайвам, издържам на нещо неприятно.

де *де* Къде.

дебелнѐя, да надебелнѐя *дибилнѐйъ, дъ нъдибилнѐйъ* Дебелея, напълнявам.

дѐвер *дѐв'ър* Брат на съпругата.

деверу̀вам *д'ъв'ъру̀въм* Шетам, грижа се.

дѐлва *дѐлвъ* Голям глинен съд с две дръжки с обем 5-6 литра. **Правя делвите.* Стоя с ръце на хълбоците.

делѝя *д'ълѝйъ* (тур. deli) Луд, буен, немирен човек.

демѐк *д'ъмѐк* (тур. demek) Тоест, значи.

денк *денк* (тур. denk от перс.) Голям вързоп стока или покъщнина; бала.

деня̀ *дин'ъ̀* Денем, през деня.

дера̀, да одера̀ *диръ̀, дъ удиръ̀* 1. Смъквам кожата на животно. 2. Бия, удрям някого.

дервѝш *д'ървѝш* (тур. derviş от перс.) Мохамедански монах.

дерѐ *д'ърѐ* (тур. dere от перс.) В топонимията: рекичка, поточе, дол, долчина; речно корито. *Овесяното дере. Стражерско дере. Отивам *на Маймун дере.* Неизвестно къде, кой знае къде.

деребѐй *дирибѐй* (тур. derebey) 1. Своеволен турски феодален управител. 2. Тиранин, самовластник.

деребѐйствам *дирибѐйствъм* (тур. derebey) Своеволнича, вилнея.

деребѐйство *дирибѐйству* (тур. derebey) Своеволие.

дереджѐ *дирижѐ* (тур. derece *'степен'* от ар.) Положение, състояние, обикновено лошо, тежко. *Виж ме на какво дередже съм.*

дѐрвам, да дѐрна *дѐрвъм, дъ дѐрнъ* Ударям, бия някого. *Като те дерна веднъж.*

дерт *дерт* (тур. dert от перс.) Грижа, мъка, страдание.

дертлѝя *д'ъртлѝйъ* (тур. dert от перс.) Загрижен, притеснен.

деру̀га *диру̀гъ* Дълга следа от одраскано, одрано място.

деча̀ *дича̀* Деца. *Имам пет деча.*

джа̀гара *жа̀гъръ* Дървен уред – вид мотовилка за намотаване на прежда, която се върти в кръг; въртележка.

джам *жам* (тур. cam от перс.) 1. Прозоречно стъкло. 2. Стъкло.

джама̀л *жъма̀л* (тур. camal) Вид зидана печка, която едновременно отоплява две стаи.

джамба̀з *жъмба̀с* (тур. cambaz от перс.) Търговец на добитък, джамбазин.

джамба̀зин *жъмба̀зин* (тур. cambaz от перс.) Търговец на добитък, джамбаз.

джамбазлъ̀к *жъмбъзлъ̀к* (тур. cambaz от перс.) Търговия с добитък.

джамжѝя *жъмжѝйъ* (тур. camci) Майстор-стъклар.

джамлѝя *жъмлѝйъ* (тур. camci) Остъклен шкаф или бюфет.

джамлъ̀к *жъмлъ̀к* (тур. camlik от перс.) Остъклена площ, веранда, витрина.

джанабѐт *жънъбѐт* (тур. cenabet от ар.) Проклет човек, лош човек, джанабетин.

джанабѐтин *жънъбѐтин* (тур. cenabet от ар.) Проклет човек, лош човек, джанабет.

джангаза̀ *жънгъзъ̀* (тур. cangaza, çangaza) Свадлив, заядлив, неразран човек.

джангъ̀р *жънгъ̀р* (тур. cingar) Шум, врява, гюрюлтия, кавга.

джанда̀р *жънда̀р* (тур. candar от перс.) Полицай, стражар, джандарин.

джанда̀рин *жънда̀рин* (тур. candar от перс.) Полицай, стражар, джандар.

джан-джун *жан-жун* (тур. cancan от can *'душа'* и ар. cin *'дух'*) *Няма джанджун.* Няма никой, няма жива душа.

джа̀нкам се, да се сжа̀нкам *жа̀нкъм съ, дъ съ жжа̀нкъм* Разправям се, карам се, заяждам се.

джа̀свам, да джа̀сна *жа̀свъм, дъ жа̀снъ* Бутам, блъскам, събарям.

джа̀нъм *жа̀нъм* (тур. canim) Частица за подкана или изразяване на недоволство, свойско обръщение към близък човек. Моля ти се.

джезвѐ *жъзвѐ* (тур. cezve) Съд за варене на кафе без капак, обикновено меден; кафениче.

джела̀т *жъла̀т* (тур. cellât от ар.) 1. Изпълнител на смъртни присъди, палач, джелатин. 2. Жесток човек, главорез, кръвопиец, джелатин.

джела̀тин *жъла̀тин* (тур. cellât от ар.) 1. Изпълнител на смъртни присъди, палач, джелат. 2. Жесток човек, главорез, кръвопиец, джелат.

джелѐп *жълѐп* (тур. celep от ар.) Търговец на едър и дребен добитък, джелепин.

джелѐпин *жълѐпин* (тур. celep от ар.) Търговец на едър и дребен добитък, джелеп.

джѐмпър *жѐмпър* (анг. jum-per *'вид женски вълнен или копринен костюм'*) Дамски костюм, обикновено без подплата.

джендѐм *жъндѐм* (тур. cendem от грц.) Затънтено място, непроходима гора.

джепанѐ *жъпънѐ* (тур. cepane от ар.) Боеприпаси, муниции, патрони.

джѝбри *жѝбри* (тур. cibre) Пращини, остатъци от изстискано грозде, от които се прави ракия.

джѝбровица *жѝбруйцъ* (тур. cibro) Ракия от джибри; гроздова ракия.

джигѐр *жигѐр* (тур. ciğer от перс.) Душа. **Изскочи ми джигера.* Много се изморих, притесних се.

джигѝт *жигѝт* (рус. от тюрк.) Изкусен ездач.

джинс *жинс* (тур. cins от ар.) Род, потекло, произход; порода.

джоб-парасъ̀ *жоп-пъръсъ̀* (тур. cep parasi) Малка сума пари за дребни разходи.

джола̀н *жула̀н* (тур. colan) Долната част на говежди крак, от която се приготвят супи и други ястия.

джу̀ка *жу̀къ* Устна.

джумбѝш *жумбѝш* (тур. cűmbűş от ар.) Шега, веселба, забава.

джумбишлѝйка *жумбишлѝйкъ* (тур. cűmbűşlű от ар.) Жена, която създава весело настроение; веселячка, шегаджийка.

джумбишлѝя *жумбишлѝйъ* (тур. cűmbűşlű от ар.) Човек, който създава весело настроение; веселяк, шегаджия.

джунжурѝя *жунжурѝйъ* (вер. от тур. curcuna *'глъчка'*) Дреболия, дрънкулка.

джу̀ркам, да заджу̀ркам *жу̀ркъм, дъ зъжу̀ркъм* Разбивам варена коприва, боб и др. на каша с джуруляк *'дървена пръчка с кръстосани перки'*.

джуру̀ляк *журу̀л'ък* Дървена пръчка с кръстосани перки в единия край, която се използва за разбиване.

джу̀фка *жу̀фкъ* (ит. ciuffo *'кичур'* *'кичур'*, *'перчем'*) Панделка с прегънати краища, вързани на средата; кордела.

дибидю̀с *дибид'у̀с* (тур. dibidűz) Съвсем, напълно. *Дибидюс гол.*

дива̀н-чапра̀з *дива̀н-чъпра̀с* (тур. divan + çapraz от перс.) **Стоя диван-чапраз.* Стоя прав, за да изразя почит, уважение към някого.

диванѐ *дивънѐ* Буйно и невъздържано дете.

дѝгам, да издѝгам *дѝгъм, дъ издѝгъм* Копая, преобръщам земята с лизгар *'права лопата'*; риголвам.

диганѝна *дигънѝнъ* Земя, прекопана, преобърната с лизгар *'права лопата'*.

дика̀ня *дика̀н'ъ* (тур. diken) Земеделско съоръжение за вършитба с животинска тяга, направено от дебела дъска, на която са набити остри кремъчни камъни, които изчукват зърната и надробяват сламата.

дикѝсвам, да дикѝсам *дикѝсвъм, дъ дикѝсъм* (нгр.) Подарявам.

дикѝш *дикѝш* (тур. dikiş *'шев'*) *Не хвана дикиш.* Не излезе сполучливо.

дила̀в *дила̀ф* (нгр. dilavè) Щипци за разпалване на огън; маша за печка. *Донеси ми дилава.*

диля̀нка *дил'ѐнкъ* (Valeriana officinalis) Валериана.

димѝтровче *димѝтруфчи* (Aster amellus) Многогодишни дребни есенни хризантеми, различно обагрени, които цъфтят около Димитровден.

дип *дип* (тур. dip *'дъно, основа'*) 1. Твърде много, в голяма степен. 2. Напълно, съвсем.

дѝпла *дѝплъ* (грц. diplòos *‘двоен’*) Гънка на дреха.

дирѐк *дирѐк* (тур. direk) Дървен стълб.

дѝрен *дѝр’ън* Който може да бъде отложен за по-късно, маловажен, незначителен. *Дирня работа.*

дѝрник *дѝрник* Дупе, задник.

дисàги *дисàги* (грц. disaccos) Две торби, съединени в горния си край за носене през рамо или през седло.

дѝскос *дѝскус* (гр. diskos) Метално блюдо за нафора.

дифтѝн *дифтѝн* (фр. duvetine от duvet *‘пух’* чрез срб. дифтин или рум. deftinä) Мъхест плътен памучен плат.

дòба *дòбъ* Време, късно време. *Идваш си по тъмна доба.*

добѝтък *дубѝтък* Домашни животни, които се използват за работа, за храна, за добиване на различни продукти.

добѝче *дубѝчи* Едно едро домашно животно, добитък.

довтàсвам, да довтàсам *дуфтàсвъм, дъ дуфтàсъм* Появявам се внезапно, неочаквано.

договѐждам се, да се договѐдя *дугувѐждъм съ, дъ съ дугувѐд’ъ* Досещам се, съобразявам, разбирам.

додя̀вам, да додѐя *дуд’àвъм, дъ дудѐйъ* Преча, досаждам, омръзвам, дотягам.

докàчам, да докачà *дукàчъм, дъ дукъчѝ* 1. Вземам, придобивам, докопвам. Засягам, обиждам, оскърбявам.

докàчам се, да се докачà *дукàчъм съ, дъ съ дукъчъ* Зсягам се, обиждам се, огорчавам се.

докачлѝв *дукъчлѝф* Човек, който лесно се докача *‘обижда’, ‘обижда’;* обидчив.

докундѝсвам, да докундѝсам *дукундѝсвъм, дъ дукундѝсъм* Обиждам, засягам някого.

дол *дол* В топонимията: Малка рекичка, речно корито, дере. *Овесян дол. Попов дол.*

долàп *дулàп* (тур. dolap от перс.) Вграден в стената шкаф за дрехи, съдове и др.

долмà *дулмъ̀* (тур. *‘пълнене’*) Широки и месести чушки за пълнене.

долнѐнка *дулнѐнкъ* Жена, която живее в долната махала.

дòлница *дòлницъ* Долният, приземният етаж на селска къща.

долчѝна *дулчѝнъ* В топонимията: ниско, вдлъбнато място, обградено с височини, където тече дере; дол. *Бабекова долчина. Паиската долчина.*

домàти *думàти* Домат – растение и плод.

досъ̀щ *дусъ̀ш* Напълно, изцяло, докрай.

дòфтор *дòфтур* Доктор, лекар.

дофторѝца *дуфтурѝцъ* Докторка, лекарка.

доя̀жда (ми) се, да (ми) се доядѐ *дуйàждъ (ми) съ, дъ (ми) съ дуйъдѐ* Изпитвам силно желание да хапна нещо. *Дояде ми се баница.*

драгоцѐнен *дръгуцѐн’ън* Скъп, скъпоценен.

дрàка *дрàкъ* (Paliurus spina-christi) 1. Храст с дребни листа и шипове, от чиито клони се правят метли за почистване на помещенията за животни и дворовете. 2. Човек, който обича да дразни другите, да се заяжда с тях. *Голяма си драка.*

драм *драм* (грц. от ар.) Минимално количество. (Драм е стара мярка за тежина, равна на една четиристотна част от оката, т. е. 3,2 грама). *Драм захар няма у дома.*

дрангòлник *дрънгòлник* Затвор.

дрàпам *дрàпъм* Катеря се, изкачвам се с много усилия. *Драпам нагоре по баира.*

дрàсвам, да дрàсна *дрàсвъм, дъ дрàснъ* Побягвам, хуквам. *Сърничката се уплаши и драсна към гората. Събери сухите листа на куп и им *драсни кибритката.* Запали ги.

дреб *дреп* Дребни остатъци след развлачване, разбиване на вълна; вълната, която пада под дарака *‘уред за разбиване’.*

дрѐзгав *дрѐзгъф* За глас: хриплив, неясен, дразнещ.

дрезгавинà *др’ъзгъвинъ̀* Разсъмване, полумрак.

дремѝзгам *дримѝзгъм* Мръзна, зъзна, треперя от студ.

дрѐшка *дрѐшкъ* 1. Женска риза с копчета и ръкави 7/8. 2. Умалително от дреха.

дробинѐ *друбинѐ* Накълцани вътрешности за готвене на животно или птица.

друм *друм* (грц. drо̀mos) Коларски път; шосе.

дру̀сам[1], да одру̀сам *дру̀съм, дъ удру̀съм* Тръскам, клатя силно. *Одрусах сливата за ракия.*

дру̀сам[2], да подру̀сам *дру̀съм, дъ пудру̀съм* 1. Люлея, леко подхвърлям. 2. Потропвам, играя. *Друсам хорото.*

дръвнѝк *дръвнѝк* 1. Куп подредени стволове на дървета заедно с клоните. 2. Недодялан човек, грубиян.

дръглѝв *дръглѝф* за добитък, животно: слаб, изтощен, мършав. *Дръглив кон.*

дръ̀гна се *дръ̀гнъ съ* Чеша се. *Какво се дръгнеш?*

дрънда̀р *дрънда̀р* Занаятчия, който разбива, влачи вълна със специален уред; даракчия, дрүндарин.

дрънда̀рин *дрънда̀ри* Занаятчия, който разбива, влачи вълна със специален уред; даракчия, дрүндар.

дрънда̀рка *дрънда̀ркъ* Съпруга на дрүндарин *'занаятчия, който разбива, влачи вълна със специален уред'*.

дръ̀стя, да одръ̀стя *дръ̀ст'ъ, дъ удръ̀ст'ъ* 1. Изпирам с бухалка нещо едро (черга, одеяло). 2. Изпирам набързо, как да е. 3. Бия, тупам, пердаша някого. *Одръстих черги̇те на реката. Ей сега ще те одръстя.*

дува̀н *дува̀н* (тур. doğan *'сокол'*) Граблива птица от рода на соколите, която напада домашни птици (кокошки, пуйки). *Пуйката щъка* 'издава тревожен звук', *видяла е дуван.*

дува̀р *дува̀р* (тур. duvar от перс.) Каменна ограда, зид от камъни.

дуду̀к *дуду̀к* (тур. dűdűk) Дървена свирка.

дю̀ля *д'ю̀л'ъ* Дюля.

ду̀мам, да проду̀мам *ду̀мъм, дъ пруду̀мъм* Казвам, говоря, приказвам. **Думам ти, дъще, сещай се, снахо.* Намек, отправен като забележка към по-близък човек, който в действителност е насочен към по-далечен човек.

думба̀з *думба̀с* (тур. tumbadiz *'къс и дебел човек'*) Надут, омразен богаташ; чорбаджия, думбазин.

думба̀зин *думба̀зин* (тур. tumbadiz *'къс и дебел човек'*) Надут, омразен богаташ; чорбаджия, думбаз.

дю̀нда *дю̀ндъ* Дебела жена, дебелана.

дю̀ндьо *дю̀нд'у* Дебел човек, дебелак.

ду̀пек *ду̀п'ък* (Tagetes) Вид тагетес – жълто или оранжево градинско цвете, подобно на камшица, но с по-едри цветове.

дур *дур* (тур. durmak) Межд. Стой! Спри! Почакай!

дю̀хтям, да дю̀хтя *дю̀хт'ъм, дъ дю̀хт'ъ* Бягам, тичам, хуквам. *Детето духти към селото.*

душма̀н *душма̀н* (тур. duşman от перс.) Лош, жесток човек; враг, неприятел, душманин.

душма̀нин *душма̀нин* (тур. duşman от перс.) Лош, жесток човек; враг, неприятел, душман.

душма̀нка *душма̀нкъ* (тур. duşman от перс.) Лоша, жестока жена.

душманлъ̀к *душмънлъ̀к* (тур. duşmanlik) Вражда, омраза, жестокост.

дъ̀бови листа̀ *дъ̀буви листа̀* (Epiphyllum) Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; лимба, волски език, свекървин език.

дъ̀лга го̀зба *дъ̀лгъ го̀збъ* Сок от кисело зеле, в който е добавен нарязан праз лук, червен пипер и люта чушка.

дъ̀ня *дъ̀н'ъ* Удрям, бия. *Отпред върви тъпанарът* 'барабанист' *и дъни тъпана* 'барабан'.

дърг *дърг* Дебело стъбло на селскостопанско растение. *Папурени* 'царевични' *дъргове.*

дъ̀рля се *дъ̀рл'ъ съ* Карам се, заяждам се, дразня се, закачам се.

дъ̀рми *дъ̀рми* Стари дрехи, дрипи. **Налягай си дърмите.* Кротувай, не се намесвай в чуждите работи.

дърполя̀, да издърполя̀ *дърпул'ъ̀, дъ издърпул'ъ̀* Дърпам, досаждам. *Спри да ме дърполиш, тръгваме.*

дърт *дърт* Стар, възрастен.

дърта̀к *дърта̀к* Стар, възрастен мъж.

дърта̀чка *дърта̀чкъ* Стара, възрастна жена.

дъртофѐлник *дъртуфѐлник* Стар, възрастен мъж; дъртак.

дъртофѐлница *дъртуфѐлницъ* Стара, възрастна жена; дъртачка.

дюгѐн *д'угѐн* (тур. dűkkân от ар.) Дюкян, магазин.

дюгенджѝйка *д'уг'ънжѝйкъ* (тур. dűkkân от ар.) 1. Магазинерка. 2. Съпруга на дюкянджия *'магазинер'*.

дюгенджѝя *д'уг'ънжѝйъ* (тур. dűkkân от ар.) дюкянджия *'магазинер'*.

дюлгѐр *д'улгѐр* (тур. dűlger от пер.) Зидар, строител, дюлгерин.

дюлгѐрин *д'улгѐрин* (тур. dűlger от пер.) Зидар, строител, дюлгер.

дюлгѐрство *д'улгѐрству* (тур. dűlger от пер.) Занятие на дюлгер *'строител';* строителство.

дю̀зен *д'ỳз'ън* (тур. dűz) Едноцветна материя без фигурални изображения. *Дюзена рокля.*

дюс *д'ус* (тур. dűz) Едноцветна материя без фигурални изображения.

дю̀стаба̀н *д'ỳстъба̀н* (тур. dűstaban) Плоскопие.

дю̀стабанлийка *д'ỳстъбънлийкъ* (тур. dűstaban) Жена, която има плоскостъпие.

дю̀стабанлия *д'ỳстъбънлийъ* (тур. dűstaban) Мъж, който има плоскостъпие.

дюшедѝсвам, да дюшедѝсам *д'ушъдѝсвъм, дъ д'ушъдѝсъм* (тур. dőşedi от dőşemek *'постилам'*, *'правя настилка'*) Правя дюшеме *'дъсчен под'*.

дюшѐк *д'ушѐк* (тур. dőşek) Дебела постеля, напълнена с вълна, памук, дреб, слама и др.

дюшеклъ̀к *д'ушъклък* (тур. dőşek) Вид грубо платно за дюшек.

дюшемѐ *д'ушъмѐ* (тур. dőşeme от перс.) Дъсчен под в жилище.

дю̀шеш *д'ỳшъш* (тур. duşes от перс.) Голяма печалба, голям късмет.

дя *д'а* Съкратена форма от *дядо*. Частица за изразяване на по-голяма интимност при обръщение към възрастно лице от мъжки пол или на дядо към внуче, а също на дете към възрастен мъж. *Кажи, дя, изпитваха ли те днес на училище? Кога ще ходим за гъби, дя?*

дя̀вам, да дя̀на *д'àвъм, дъ д'àнъ* Слагам, турям, скривам, прахосвам.

дя̀вол *д'àвул* (грц. diàbolos *'клеветник'*) Хитър, лукав човек.

дяволѝт *д'ъвулѝт* (грц. diàbolos *'клеветник'*) Хитър, лукав човек.

дя̀волица *д'àвулицъ* (грц. diàbolos *'клеветник'*) Хитра, лукава, дяволита жена.

дяволѝя *д'ъвулѝйъ* (грц. diàbolos *'клеветник'*) Хитрост, измама.

дяволу̀вам *д'ъвулу̀въм* (грц. diàbolos *'клеветник'*) Хитрувам, клинча.

дя̀волщина *д'àвулшитинъ* (грц. diàbolos *'клеветник'*) Нещо объркано, неясно.

дяд *д'àт* Дядо. *Лозето е на дяд Петър.*

Е

ѐвала *ѐвълъ* (тур. eyvallah от ар.) Межд. за изразяване на възхищение, уважение, признание, благодарност. Поклон, хвала, браво.

ѐдец *ѐдиц* (тур. yâdes от перс.) 1. Разклонена кост от гърдите на кокошка или петел, която се чупи при обзалагане. 2. Дума, която се произнася при печелене на облога. 3. Загуба, несполука.

ѐдича се *ѐдичъ съ* (тур. yâdes от перс.) Обзалагам се, хващам са на бас, при което разчупвам едеца *'разклонена кост от гърдите на кокошка или петел'*. *Хайде да се едичим.*

ѐжа се, да се наѐжа *ѐжъ съ, дъ съ нъѐжъ* Настръхвам, избухвам, перя се.

ѐле *ѐл'ъ* Хеле, най-после, след това.

елѐй (гр. élaion) *йълѐй* Маслиново масло, зехтин.

електрѝка *иликтрѝкъ* Електричество, електрическо осветление.

елпезѐ *йълп'езѐ* (тур. yelplaze) Връзка подредени като ветрило листа от тютюн.

елпезѝрам *йълп'ъзѝръм* (тур. yelplaze) Приготвям елпезета *'връзки с тютюн'*.

ѐмвам, да ѐмна *ѐмвъм, дъ ѐмнъ* 1. Тръгвам бързо, хуквам. 2. Започвам, захващам. *Овчарят емна пътищата след*

стадото. Емвам лозето и до вечерта ще го прекопая.

емля̀к *йъмл’а̀к* (тур. emlâk) Недвижим имот, данък върху недвижим имот.

емля̀чен *йъмл’а̀чън* (тур. emlâk) Който се отнася до недвижим имот и данъка върху него. *Емлячен регистър.*

емфиѐ *йъмфиѐ* (тур. enfiye от ар.) Тютюнев прах за смъркане.

енѝчар *йънѝчър* (тур. yeniçeri) Потурчен християнин, войник от турската пехота, еничарин.

енѝчарин *йънѝчърин* (тур. yeniçeri) Потурчен християнин, войник от турската пехота, еничар.

ено̀рия *йъно̀рия* (нгр. enoria) Областта, която се обслужва от един свещеник.

енориа̀ш *йънуриа̀ш* (нгр. enoria) Християнин от една енория *‘област, обслужвана от един свещеник’.*

ѐня *йѐн’ъ* (грц. ѐnnoia) Грижа. *Хич не го е еня.*

ѐптен *йѐпт’ън* (тур. hepten) Хептен, напълно, съвсем.

ерба̀п *йърба̀п* (тур. erbap от ар.) Самоуверен, смел, напорист, целеустремен. *Много си ербап.*

ергѐн *иргѐн* (тур. ergen) Неоженен мъж.

ергенлъ̀к *ирг’ънлъ̀к* (тур. ergen) Поведение на неженен мъж.

ергену̀вам, ергеня̀ се *ирг’ъну̀въм* (тур. ergen) Дружа с девойки, правя се на ерген, не се женя.

ѐре *йѐри* Козле, яре.

ѐребица *йѐр’ъбицъ* Яребица.

ѐрина *йѐринъ* Вълната от остригване на агнета или от корема на овца, която е по-къса. **Дрън-дрън ерина, бабината ти Керина.* Гледай си работата, не говори глупости.

ѐря се, да се оѐря *ѐр’ъ съ, дъ съ уѐр’ъ* За коза: яря се, раждам яре *‘козле’.*

есенѐс *исинѐс* Миналата есен, през есента.

еся̀н *ис’а̀н* Есенен. *Есяно цвете.*

етамѝн *итъмѝн* (фр. ѐtamine) Вид памучен плат с едри квадратчета за бродиране.

ефѐнди *йъфѐнди* (гр. authéntes през тур.) Господар, богат човек, господин.

еш *ѐш* (тур. eş) Един от два еднакви предмети, които образуват двойка, чифт. **Еша му го няма и на волския пазар.* Много е странен, своенравен.

Ж

жабурня̀к *жъбурн’а̀к* Жабуняк – водно растение във вид на дълги зелени влакна, което покрива застояли сладки води. *Жабите квакат в жабурняка.*

жабурня̀сва *жъбурн’а̀свъ* За застояла вода: позеленява, покрива се със жабуняк или други водорасли; жабунясва. *Водата в коритото е жабурнясала.*

жабу̀ря се, да се нажабу̀ря *жъбу̀ръ съ, дъ съ нъжъбу̀ръ* Правя си гаргара, плакна си устата.

жабя̀свам, да жабя̀сам *жъб’а̀свъм, дъ жъб’а̀съм* Ожаднявам много, прежаднявам.

жѐбина *жѐбинъ* (Stellaria media) Врабчови чревца – нисък и крехък плевел, който расте по мочурливи места; жабина.

жѐгъл *жѐгъл* Тънка и дълга желязна пръчка, която се слага на ярема при впрягане на волове, биволи и др.

желт *желт* Жълт цвят. *Желта круша.*

жѐлъд *жѐлът* Жълъд. *Събрахме желъди за свинете.*

желездо *жил’а̀зду* Ютия.

живенѝца *жив’ънѝцъ* Незарастваща гнойна рана.

жид *жит* (ит. giudeo през рус. жид) Евреин.

жо̀мам *жо̀мъм* Стоя, седя, лежа със затворени очи.

жо̀менка *жо̀м’ънкъ* Детска игра на криеница, жмичка.

жув *жуф* Жив.

жувѐя *жувѐйъ* Живея.

жукѐтка *жукѐткъ* (фр. jaquette) Къса горна женска дреха; жакет, сако.

жу̀ля, да ожу̀ля *жу̀л’ъ, дъ ужу̀л’ъ* 1. Търкам, трия, протривам. 2. Бруля, свалям плодове от дърво с прът. 3. Пия алкохол (ракия, вино). *Ожулих сливите за ракия. Внимавай, копривата жули.*

жу̀ри *жу̀ри* (Narcissus) Градинско цвете – вид жълт нарцис. *Журито цъфна.*

жълтѝца *жълтѝцъ* Златна монета.

З

забавàчница *зъбъвàчницъ* Детска градина.

забавàчка *зъбъвàчка* Детска учителка, възпитателка в детска градина.

забàдам, да забодà *зъбàдъм, дъ зъбудъ̀* Забождам.

забѝвам кол *зъбѝвъм кол* Заставам пръв в редицата, защото съм най-висок.

забра̀ждам се, да се забрадя̀ *зъбра̀ждъм съ, дъ съ зъбръд'ъ̀* Слагам кърпа на главата си.

забра̀дка *зъбра̀ткъ* Триъгълна или сгъната по диагонал квадратна кърпа за глава, която се връзва под брадичката.

забу̀н *зъбу̀н* (тур. zibin *'къса риза с ръкави'* от ар.) Горна дреха с дълги ръкави, която се облича, за предпазване от дъжд. *Не ходи на нивата без забун.*

забълнѝквам, да забълнѝкам *зъбълнѝквъм, дъ зъбълнѝкъм* Отвличам вниманието с празни приказки.

за̀валийка *за̀вълийкъ* (тур. zavalli *'окаян'* от ар.) Жалка, нещастна жена.

за̀валия *за̀вълийъ* (тур. zavalli *'окаян'* от ар.) Жалък, нещастен човек.

завàлвам се, да се завàлям *зъвàлвъм съ, дъ съ зъвàл'ъм* За тъкан с дълги влакна: нишките полягат, прилепват към основата, степват се. *Не сядай на губера* 'дебела вълнена покривка с дълги влакна', *завалва се.*

зава̀лям, да заваля̀ *зъва̀л'ъм, дъ зъвъл'ъ̀* Свалям, повалям някого на земята, събарям, надвивам, побеждавам. *Изяж си хляба, че да не сънуваш, че циганчето те завалило.*

завѝрам се, да се заврà *зъвѝръм съ, дъ съ зъвръ̀* Вмъквам се, провирам се, намесвам се, преча. **Не ми се завирай в краката.* Не ми пречи.

за̀вой *за̀вуй* Заво̀й, извивка на път, река.

зàвръз *зàвръс* Токущо завързал плод. *Тиквите цъфтят, а нямат завръз.*

завря̀н зет *зъвр'а̀н зет* Зет, който живее заедно с родителите на съпругата си; зет на привод; поканен зет.

завчàс *зъфчàс* Много бързо. *Завчас ще донесеш вода от чешмата.*

зага̀щям, да зага̀щя *зъга̀шт'ъм, дъ зъга̀шт'ъ* Причаквам някого; препречвам пътя; залавям в нещо нередно.

заглавѝчквам, да заглавѝчкам *зъглъвѝчквъм, дъ зъглъвѝчкъм* Отвличам вниманието, забавлявам.

загрѝбвам, да загребà *зъгрѝбвъм, дъ зъгрибъ̀* Натрупвам пръст около корените, лозините, за да не измръзнат през зимата. *Време е да загрибвам лозето.*

загу̀бен *зъгу̀б'ън* За човек: който трудно се ориентира в обстановката; заблуден, безпътен, глупав, смотан.

загъ̀рлям, да загъ̀рля *зъгъ̀рл'ъм, дъ зъгъ̀рл'ъ* Прекопавам, като натрупвам пръст на купчинки около стъблата на царевицата, боба. *Цял ден загърлям папура* 'царевицата'.

задàшам *зъдàшъм* Задушавам.

задѝгам, да задѝгна *зъдѝгъм, дъ зъдѝгнъ* 1. Вдигам, повдигам. 2. Присвоявам, открадвам, отмъквам. *Задигни си фистана* 'пола', *че да не го намокриш в дерето. Някой е задигнал мотиката.*

задѝрям, да задѝря *зъдѝр'ъм, дъ зъдѝр'ъ* Дебна, проследявам, задявам, закачам, ухажвам.

задминàвам, да задмѝна *зъдминàвъм, дъ зъдмѝнъ* Изпреварвам, подминавам. *Задминах те, бързам за трена.*

задя̀вам, да задя̀на *зъд'а̀въм, дъ зъд'а̀нъ* 1. Слагам на гръб цедилка *'люлка от домашно тъкано вълнено платно'*. 2. Завързвам с въже или синджир товар на гърба си. *Задянах детето и тръгнах на лозето. Задянах купчина сено на гърба си и го нося вкъщи.*

заѐцвам, да заѐцна *зъѐцвъм, дъ зъѐцнъ* Досаждам, постоянно питам, напомням. *Стига си ме заецвал, иди да играеш.*

зазѝпвам, да зазѝпя *зъзѝпвъм, дъ зъзѝп'ъ* Захвърлям, изхвърлям, фичкам. *Зазипих счупената паница на боклука.*

зайрѐ *зъйрѐ* (тур. zahire от ар.) Сено. *Дай зайре на зайците.*

заку̀м *зъку̀м* (тур. zakkum от ар.) (Nerium oleander) Олеандър – саксийно цвете.

залѝсвам, да залѝсам *зълѝсвъм, дъ зълѝсъм* (грц. zalizo *'замайвам'*, *'обърквам'*) 1. Отвличам вниманието. 2. Забавлявам, разсейвам.

залися̀ *зълисийъ* (грц. zalizo *'замайвам'*, *'обърквам'*) 1. Отвличане на вниманието. 2. Забавление, занимание.

зало̀стям, да зало̀стя *зъло̀ст'ъм, дъ зъло̀ст'ъ* Затварям здраво, заключвам с резе, подпирам с лост, дърво и др. *Залостих портата.*

заля̀зло слѝнце *зъл'а̀злу слѝнци* Посока запад. *Върви към залязло слънце, докато видиш кошарата.*

замѐрям, да замѐря *зъмѐр'ъм, дъ зъмѐр'ъ* Хвърлям камък, буца пръст и др. по някаква цел. *Децата се замерят със снежни топки.*

замрѐжвам, да замрѐжа *зъмрѐжвъм, дъ зъмрѐжъ* Кърпя чорап или плетена дреха. *Замрежих дупчиците на чорапа.*

замѝрвям, да замѝрвя *зъмѝрв'ъм, дъ зъмѝрв'ъ* Забравям да почистя скарата на печката или да сложа дърва в печката или в огъня, поради което дървата изгарят и жаравата се покрива с пепел, а огънят почти загасва. *Замървила си печката, стана ми студено.*

замърлѐна овца̀ *зъмърлѐнъ уфцѝ* Заплодена, бременна овца.

замѝрлям, да замѝрля *зъмѝрл'ъм, дъ зъмѝрл'ъ* За овен: заплождам овца.

занда̀н *зънда̀н* (тур. zandan от перс.) 1. Затвор, тъмница. 2. Мрачно и студено помещение.

занѝчам *зънѝчъм* Наблюдавам тайно, скришом, нахално; вглеждам се, заглеждам се, за да видя или забележа нещо. *Стига си заничала през дувара.*

запѐцвам, да запѐцна *зъпѐцвъм, дъ зъпѐцнъ* Млъквам, блокирам.

запиля̀вам се, да се запилѐя *зъпил'а̀въм съ, дъ съ зъпилѐйъ* Отсъствам по неизвестни причини, изчезвам, крия се. *Момче, къде се запиля?*

запѝрам, да запра̀ *зъпѝръм, дъ зъпрѝ* Затварям в помещение животно или човек. *Стопанинът запря овците в кошарата.*

запладня̀вам, да запладня̀ *зъплъдн'а̀въм, дъ зъплъдн'ѝ* Разполагам, настанявам стадото, състоящо се обикновено от овце, на сянка, където да прекара летните горещини (от 10 до 16 ч.).

запокѝтвам, да запокѝтя *зъпукѝтвъм, дъ зъпукѝт'ъ* Изхвърлям, захвърлям небрежно.

запо̀пям, да запо̀пя *зъпо̀п'ъм, дъ зъпо̀п'ъ* Ръкополагам за поп.

запра̀звам, да запра̀зня *зъпра̀звъм, дъ зъпра̀зн'ъ* Запълвам празен съд с нещо. *Стоян запразни шишето с ракия.*

запѝвам се, да се запѝна *зъпъвѝм съ, дъ съ зъпѝнъ* 1. Засичам, затруднявам се при четене, говорене. 2. Упорствам, проявявам инат. **Запъва се като магаре на мост.* Упорства, проявява инат.

за̀пъртък *за̀пъртък* 1. Яйце, от което не се е излюпило пиле. 2. Развалено, негодно яйце. **Запъртък не се разваля.* Не може да бъде покварен човек, който вече е покварен.

за̀ралийка *за̀рълийкъ* (тур. zararli) Жена, която търпи загуба, която е ощетена.

за̀ралия *за̀рълийъ* (тур. zararli) Човек, който търпи загуба, който е ощетен.

за̀ран *за̀рън* Сутрин.

зара̀р *зъра̀р* (тур. zarar) Загуба, вреда, пакост.

зарѐда *зърѐдъ* Редуване, ред при пасене на животните, когато няма пастир. *В селото няма овчар, овцете се пасат на зареда.*

зарезя̀вам, да зарезя̀ *зър'ъз'а̀въм, дъ зър'ъз'ѝ* (тур. reze) Заключвам вратата отвътре с резе *'парче желязо или дърво, прикрепено към вратата от вътрешната ѝ страна'*.

зарзава̀т *зързъва̀т* (тур. zerzavat от перс.) Зеленчук.

зарзаватчѝйка *зързъвътчѝйкъ* (тур. zerzavatçi) Производителка или продавачка на зеленчуци.

зарзаватчѝйница *зързъвътчѝйницъ* (тур. zerzavat от перс.) Зеленчуков магазин.

зарзаватчѝя *зързъвътчѝйъ* (тур. zerzavatçi) Производител или продавач на зеленчуци.

за̀рзала *за̀рзълъ* (тур. zerdali през грц. zarzalon) Вид дива кайсия с горчиви ядки.

заръ̀чвам, да заръ̀чам *зъръ̀чвъм, дъ зъръ̀чъм* Поръчвам, нареждам, разпореждам, наръчвам.

засѝлвам се, да се засѝля *зъсѝлвъм съ, дъ съ зъсѝл'ъ* Тръгвам бързо, хуквам, тичам. *Засилих се към хоремаг* 'селски смесен магазин', *пък той бил затворен.*

засѝрам, да засѐра *зъсѝръм, дъ зъсѐръ* Губя, изгубвам. *Засра ли си копчето на ризата? *Засра си пътя с адаша.* Развали си отношенията със съименника, повече не може да разчита на него.

засѝчам, да засекà *зъсѝчъм, дъ зъс'ъкъ̀* За царевица: появяват се кочани. *Папурът* 'царевица' *е засякъл.*

затра̀пвам, да затра̀пя *зътра̀пвъм, дъ зътра̀п'ъ* Изразходвам, пропилявам, давам напразно, безсмислено. *Затрапи си парите за печка, а фурната ѝ не пече както трябва.*

затръ̀нвам, да затръ̀ня *зътръ̀нвъм, дъ зътръ̀н'ъ* Преграждам изход на ограда или надграждам дувар '*каменна стена*' с бодливи клони от трънка, глог, акация и др. *Затръних градината да не прескачат кокошките.*

зату̀лка *зъту̀лкъ* Запушалка, капачка, тапа.

зату̀лям, да зату̀ля зъ*ту̀л'ъм, дъ зъту̀л'ъ* 1. Запушвам, затварям със запушалка. 2. Закривам светлината, затъмнявам. *Отмести се, че ми затуляш.*

зафа̀лям, да зафа̀ля *зъфа̀л'ъм, дъ зъфа̀л'ъ* Хваля някого. *Роднините зафалят на булката.*

захо̀ждам *зъо̀ждъм* 1. Залязвам. *Слънцето захожда.* 2. За домашни птици: напускам определеното място, двора. 3. Ходя по чуждо, изневерявам. *Бялата кокошка захожда.*

зачапара̀стя *зъчъпъра̀ст'ъ* Карам се, разправям се с някого. *Зачапарастих адашката.*

звездѐл *звиздѐл* (Trifolium pratense) Червена детелина – многогодишно тревисто растение с розово-лилави, а понякога и кремаво-бели топчести цветове, чиито листа са разположени по тройки.

звѝзка *звѝскъ* Млада овца от 1 до 2 години, по-голяма от шиле (до 1 година), но още не раждала.

звънѝче *звънѝчи* (Hypericum) Жълт кантарион.

зевзѐк *з'ъвзѐк* (тур. zevzek) Шегаджия, шегобиец, майтапчия.

зѐлник *зѐлник* Баница със зеле.

зер *зер* (тур. zira от перс.) Частица за изразяване на възражение, одобрение, неодобрение. Нали, ами; разбира се.

зефѝр *з'ъфѝр* (фр. zèphir) Вид тънка памучна материя.

зид *зит* Каменна, тухлена или кирпичена стена.

зѝдам, да иззѝдам *зѝдъм, дъ иззѝд'ъм* Строя зид '*каменна, тухлена или кирпичена стена*', зидя.

зѝдя, да иззѝдя *зѝд'ъ, дъ иззѝд'ъ* Строя зид '*каменна, тухлена или кирпичена стена*', зидам.

зидàр *зидàр* Строител, човек, който строи зид '*каменна, тухлена или кирпичена стена*'.

зима̀ *зима̀* Студено. *Зима̀ ми е.*

зимъ̀с *зимъ̀с* Миналата зима.

зип *зип* Межд. от зазипвам. Захвърлям, изхвърлям. *Счупената паница зип на боклука.*

злàто *злàту* Станиол. *Събирай златата от марципани, чайки* 'десерт с мека сърцевина от фондан и какаова глазура' *и бонбони за украса за елхата.*

зоб *зоп* Зърнена храна за добитък, която се дава в малко количество за подсилване (пшеница, слънчоглед, царевица и др.).

зо̀бвам си, да си зо̀бна *зо̀бвъм си, дъ си зо̀бнъ* Ям нещо на зърна; откъсвам си няколко зърна, обикновено грозде. *Зобнах си грозде от асмата.*

зобя̀, да назобя̀ *зуб'ъ̀, дъ нъзуб'ъ̀* Давам зоб на животните (царевица, пшеница, слънчоглед и др.).

зор *зор* (тур. zor от перс.) Голямо усилие, мъчение.

зор зама̀н *зор зъма̀н* (тур. zor от перс. + zaman '*време*' от ар.) Тежко положение.

зо̀рлем *зо̀рл’ъм* (тур. zorlan) Насила, трудно, със зор. *Зорлем работа.*

зо̀ти *зо̀ти* Гети.

зулу̀м *зулу̀м* (тур. zulum) Обир, грабеж, пакост, насилие.

зурла̀ *зурлъ̀* 1. Муцуна на свиня. 2. Дървен музикален инструмент. 3. Циния (Zinnia elegans) – градинско цвете.

зъ̀бя се, да се озъ̀бя *зъ̀б’ъ съ, дъ съ узъ̀б’ъ* Карам се остро, недоволствам, отговарям грубо. *Стига си се зъбил, засрами се.*

зъ̀лва *зъ̀лвъ* Сестра на съпруга по отношение на съпругата. *Имам две зълви – сестри на мъжа ми.*

зъм *зъм* Змия.

зъмя̀ *зъм’а̀* Змия.

зъ̀ркели *зъ̀рк’ъли* 1. Очи. 2. Очила.

зядѐ *з’ъдѐ* (тур. ziyade от ар.) Повече, излишък, остатък.

зян *з’ан* (тур. ziyan от перс.) Загуба, провал, разваляне, унищожаване.

зяно̀свам, да зяно̀сам *з’ъно̀свъм, дъ з’ъно̀съм* (тур. ziyan от перс.) Провалям, развалям, съсипвам, унищожавам.

зя̀пам *зя̀пъм* 1. Стоя с отворена уста. 2. Гледам нещо продължително, разглеждам. 3. Прозявам се. *Вчера ходихме на пазар, зяпахме по сергиите.*

зя̀рвам, да зя̀рна *з’а̀рвъм, дъ з’а̀рнъ* Виждам нещо за кратко, забелязвам. *Някой мина по пътя, зярнах го в гръб.*

И

ибрѝк *ибрѝк* (тур. ibrik) Меден или глинен съд с чучурка за поливане при миене.

ибрикчѝя *ибрикчѝйъ* (тур. ibrik) Човек, който носи ибрика *‘меден или глинен съд с чучурка за поливане при миене’* на богат турчин за измиване преди молитва.

ибришѝм *ибришѝм* (тур. ibrişim от перс.) Вид тънки копринени или памучни конци за шиене.

игля̀нка *игл’а̀нкъ* Безопасна игла.

ѝде, да за̀йде *ѝди, дъ зъ̀йди* За дъжд, сняг: вали. *Иде ли дъжд?*

избика̀лям, да избиколя̀ *избика̀л’ъм, дъ избикул’ъ̀* Заобикалям.

изблѝзо подо̀стрен *изблѝзу пудо̀стр’ън* Избухлив, сприхав човек. *Всички в тази къща са изблизо подострени.*

изблудя̀вам, да изблудѐя *изблуд’а̀въм, дъ изблудѐйъ* Изгубвам вкус, не усещам вкус.

извъ̀дя се *извъ̀д’ъ съ* Променям се, изменям се, израствам, ставам някакъв. *Откъде се извъди такъв?*

изгря̀ло слъ̀нце *изгр’а̀лу слъ̀нци* Посока изток. *Върви към изгряло слънце, докато стигнеш читалището.*

изгъ̀зица *изгъ̀зицъ* Превземка, екстравагантност, ексцентричност.

изда̀ва се *изда̀въ съ* Показва се, подава се, вижда се, обикновено за презрамка или бельо. *Облечи си дългото палто да не ти се издава роклята.*

издѝрям *издѝр’ъм* Старая се, прецизирам, изпипвам, изкусурявам.

издока̀рвам се, да се издока̀рам *издука̀рвъм съ, дъ съ издука̀ръм* Обличам си новите дрехи, пременявам се.

изкилифѐрчен *искилифѐрчън* Изкривен, извратен. *Изкилиферчена манджа.*

изклася̀вам, да изкласся *исклъс’а̀въм, дъ исклъс’ъ̀* Преминавам в по-горен клас.

изкору̀бвам се, да се изкору̀бя *искуру̀бвъм съ, дъ съ искуру̀б’ъ* 1. За дърво: изкривява се, изгнива отвътре и образува коруба *‘хралупа’*. 2. За дъска: изкривява се, изметва се.

изкусуря̀вам, да изкусуря̀ *искусур’а̀въм, дъ искусур’ъ* Довършвам, подправям, изпипвам детайлите. *Чорбата е готова, трябва да я изкусуриш.*

изкуфя̀вам, да изкуфѐя *искуф’а̀въм, дъ искуфѐйъ* 1. За плод или зеленчук: ставам кух, негоден за ядене; презрявам. 2. Оглупявам. 3. За прасе: скопявам, кастрирам. *Динята е изкуфяла.*

изкя̀рвам, да изкя̀ря *иск’а̀рвъм, дъ иск’а̀р’ъ* Печеля, получавам облаги.

измекя̀рин *изм’ък’а̀рин* (тур. hizmetkâr) Ратай, слуга.

измѝчам се *измѝчъм съ* Измъквам се, излизам незабелязано.

измъ̀дрям, да измъ̀дря *измъ̀др’ъм, дъ измъ̀др’ъ* Измислям, обмислям.

измя̀там се, да се измѐтна *изм'ѫ̀тъм съ, дъ съ измѐтнъ* 1. Изкривявам се от влага или топлина. 2. Променям мнение, решение. **Измята се като фурнаджийска лопата.* Променя мнението си според обстоятелствата.

изневидѐлица *изнивидѐлицъ* Неочаквано, внезапно, неизвестно откъде.

изоглавя̀вам се, да се изоглавя̀ *изугльв'ѫ̀въм съ, дъ съ изуглъв'ъ̀* Покварявам се, разхайтвам се. *Момчето съвсем се изоглави.*

изографѝсвам, да изографѝсам *изугръфѝсвъм, дъ изугръфѝсъм* (zōgráphos) Боядисвам стените.

изпо̀ртвам, да изпо̀ртя *испо̀ртвъм, дъ испо̀рт'ъ* Развалям, провалям, объркваm. *Пак си изпортила работата.*

изпосталя̀вам, да изпосталѐя *испустъл'ѫ̀въм, дъ испустълѐйъ* Отслабвам физически, изтощавам се.

изпренадѐям се, да се изпренадѐя *испринъдѐйъм съ, дъ съ испринъдѐйъ* Губя търпение в очакване на някого да дойде, притеснявам се; надявам се от дълго време. *Изпренадеях се, докато се върнеш от нивата.*

изпрѝщвам се, да се изпрѝщя *испрѝштвъм съ, дъ съ испрѝшт'ъ* Обривам се.

изпро̀швам се, да се изпро̀ша *испро̀швъм съ, дъ съ испро̀шъ* За дреха, плат: шевът се изпуска, пропуска, изнищва се на определени места. *Иликът се е изпрошил.*

изпръ̀хвам, да изпръ̀хна *испръ̀ъвъм, дъ испръ̀ънъ* Изсъхвам, напуквам се.

изслу̀вам, да изслу̀я *исслу̀въм, дъ исслу̀йъ* Събличам, събувам. *Изслух си чорапите.*

изслу̀вам се, да се изслу̀я *исслу̀въм съ, дъ съ исслу̀йъ* Излизам, измъквам се незабелязано. *Пак се е изслул по чехли, няма го.*

изслу̀швам се, да се изслушам *исслу̀швъм съ, дъ съ исслу̀шъм* Преставам да слушам, да се подчинявам, ставам непослушен. *Днес момчето се изслуша.*

изтѝрям, да изтѝря *истѝр'ъм, дъ истѝр'ъ* Изкарвам, изгонвам, изпъждам. *Изтирих овцете на паша.*

изтърса̀к *истърса̀к* Последното дете в многодетно семейство.

изу̀вам, да изу̀я *изу̀въм, дъ изу̀йъ* Събувам обувки, чорапи.

изфиря̀свам, да изфиря̀сам *исфир'ѫ̀свъм, дъ исфир'ѫ̀съм* Намалявам обема, теглото, качеството на стока вследствие на изпарение, повреда, неправилно съхранение и др. *Маята е изфирясала. *Изфиряса ми из главата.* Съвсем забравих.

изчѐсвам, да изчѐсна *исчѐсвъм, дъ исчѐснъ* Откършвам клонка. *Изчеснах клонка от бялото мушкато.*

изчучунѝзвам, да изчучунѝжа *исчучунѝзвъм, дъ исчучунѝжъ* Пия по малко, докато свърши. *Изчучунизал си виното от бъклицата.*

изщъ̀пвам се, да се изщъ̀пна *иштъ̀пвъм съ, дъ съ иштъ̀пнъ* Откъсвам се, отделям се от мястото, където съм пришит, прикрепен. *Иликът се е изщъпнал.*

икиндѝя *икиндѝйъ* (тур. ikindi) Следобедно време, около 16 часа.

икономѝсвам, да икономѝсам *икунумѝсвъм, дъ икунумѝсъм* (грц. oikonomѐso от oikonmo *'водя домакинство'*) Правя икономии, спестявам. *Икономисвам пари за печка.*

икономѝст *икунумѝс* (грц. oikonomѐso от oikonomo *'водя домакинство'*) Човек, който умее да спестява, да живее икономично.

икономѝсто *икунумѝсту* (грц. oikonomѐso от oikonomo *'водя домакинство'*) Пестеливо, скромно. *На село се живее икономисто.*

икрамя̀вам се, да се икрамя̀ *икръм'ѫ̀въм съ, дъ съ икръм'ъ̀* (тур. ikram от ар. *'чест'*, *'почит'*) Представям се както трябва, както се полага, обикновено при посрещане на гости; отсрамвам се. *Сватовете се икрамиха, направиха голям сбор.*

ила̀ч *ила̀ч* (тур. ilaç от ар.) Лек, лекарство.

има̀м-баялдъ̀ *има̀м-бъйълдъ̀* (тур. imambayldi от ар. *'имамът припадна'*, *'възхити се'*) Салата от печен патладжан, пиперки и домати с чесън и много мазнина.

инаѐт *инъйѐт* Човек, който е безсмислено упорит; инат, инаетин.

инаѐтин *инъйѐтин* Човек, който е безсмислено упорит; инат, инает. *Голям си инаетин.*

инаѐтка *инъйѐткъ* Жена, която е безсмислено упорита, инат.

инаѐтя се *инъѐт'ъ съ* Упорствам, не отстъпвам, проявявам инат.

ингилѝзин *ингилѝзин* (тур. ingiliz, ит. inglese от анг.) Англичанин.

исѝкусу̀м *исѝкусу̀м* (тур.) Съжалявям, станах пишман, че помолих да свършиш нещо. *Исикусум от работата ти.*

ѝска *ѝскъ* Трябва, нужно е. *Иска да се извадят картофите. Иска да се обере бамята.*

истѐристемѐ *истѐрист'ъмѐ* (тур.) Насила, от немай-къде, няма друга възможност, щеш не щеш. *Истеристеме оплеви доматите.*

ичкѝя *ичкѝйъ* (тур. içki) Алкохолно питие, ракия. *Да му ударим по една ичкия.*

ичумѝк *ичумѝк* 1. Ечемик – житно растение, чиито зърна служат за храна на добитъка. 2. Възпаление на клепача.

ишлемѐ *ишл'ъмѐ* (тур. işleme) Занаятчийска изработка с материали на клиента.

ищà̀х *иштà̀х* (тур. iştah от ар.) 1. Апетит. 2. Желание, мерак. *Нямам ищах за работа в тази жега.*

Й

йѐля *йѐл'ъ* (тур. hele от перс. hela от ар. hallä) 1. Особено пък. 2. Най-сетне.

йок *йок* (тур. yok) Не, в никакъв случай.

К

ка *ка* Съкратена форма от *кака*. Частица за изразяване на по-голяма интимност при обръщение към по-възрастно лице от женски пол или към по-малък брат или сестра, а също към по-млада жена или по-млад мъж. *Кажи, ка, готова ли е вечерята? Свари ли ракията, ка?*

кабà̀ *къбà̀* (тур. kaba) Неиздръжлив, нетраен.

кабардѝсвам, да кабардѝсам *къбърдѝсвъм, дъ къбърдѝсъм* (тур. kabarmak '*набъбвам*', '*шупвам*') 1. За тесто: бухвам, набъбвам, шупвам, втасвам, надигам се. 2. За крака: набръчквам се; стават ми пришки от ходене, от бой. *Много се уморих, краката ми кабардисаха от ходене.*

кабарѐ *къбърѐ* (фр. cabaret) Нощно питейно увеселително заведение, където се изпълнява лека, разнообразна програма.

кабѝл *къбѝл* (тур. kabil '*възможен*' от ар.) 1. Възможно е, може. 2. Съгласен.

кабулѝ *къбул'ъ* (тур. kabul от ар.) Съгласявам се, търпя, понасям. *Какво да правя, кабуля внуците.*

кавà̀к *къвà̀к* (тур. kavak) Клонеста топола.

кавалѐр и дà̀ма *къвълѐр и дà̀мъ* (Begonia tuberhibrida) (фр. kavalier '*конник*' и фр. dama, лат. domina) Клубенова бегония – декоративно цвете, което има два вида цветчета – мъжко и женско, напомнящи силуети на мъж и жена.

кавардѝсвам, да кавардѝсам *къвърдѝсвъм, дъ къвърдѝсъм* (тур. kavarmak) Запържвам месо, лук и др.

кавармà̀ *къвърмъ̀* (тур. kavurma) Ястие, приготвено от парчета месо, задушено или запържено с лук, гъби и подправки.

кавгà̀ *къвгъ̀* (тур. kavga) Караница, свада, шумна разправия.

кадаѝф *къдъѝф* (тур. kadayif от ар.) 1. Тънки, слабо опечени тестени нишки. 2. Сладкиш от такива нишки, напоени със сладък сироп.

кадѐм *къдѐм* (тур. kadem от ар.) Щастие, късмет, сполука.

кадемлѝйка *кsměд'ъмлѝйкъ* (тур. kademli от ар.) Жена, която носи късмет, щастие.

кадемлѝя *къд'ъмлѝйъ* (тур. kademli от ар.) Човек, който носи късмет, щастие.

кадѝлница *къдѝлницъ* Съд, в който върху горещи въглени се поставя тамян, за да се извърши кадене; кадило.

кадѝло *къдѝлу* Съд, в който върху горещи въглени се поставя тамян, за да се извърши кадене; кадилница.

кадѝя *къдѝйъ* (тур. kadi от ар.) Верски и граждански съдия у мохамеданите.

кадъ̀на *къдъ̀нъ* (тур. kadin) Съпруга на турчин, туркиня, ханъма.

кадъ̀нка *къдъ̀нкъ* (тур. kadin) (Papaver rhoeas) Полски мак.

кадъ̀рен *къдъ̀р’ън* (тур. kadir от ар. *‘способен’*, *‘годен’*) Способен, годен да извърши добре дадена работа, поставена задача.

кадъ̀рност *къдъ̀рнус* (тур. kadir от ар. *‘способен’*, *‘годен’*) Способност, годност.

кадя̀, да окадя̀ *къд’ъ̀, дъ укъд’ъ̀* 1. Прекадявам с тамян. 2. Пуша, да опуша с цигарен дим. 3. Изпускам дим при горене, димя. *Комшийката запалила огън на двора, окади махалата.*

каза̀к *къза̀к* Руски войник.

каза̀н *къза̀н* (тур. kazan) Голям цилиндричен бакърен *‘меден’* домакински съд, котел.

каза̀чка *къза̀чкъ* Съпруга на руски войник.

каѝл *къѝл* (тур. kail от ар.) Съгласие, склонност, договаряне. *Не става каил да ми помогне.*

каѝш *къѝш* (тур. kayiş) Ремък, колан.

кай *кай* Каже, казва.

кайдѝсвам, да кайдѝсам *къйдѝсвъм, дъ къйдѝсъм* (тур. kiymak *‘кълцам’*, *‘меля’*) Кълцам, надробявам, меля, правя на кайма. *Кайдисах месото.*

какава̀нин *къкъва̀нин* (тур. kakavan) Глупак, некадърник, негодник, заплес.

каканѝжа, да накаканѝжа *къкънѝжъ, дъ нъкъкънѝжъ* Говоря бавно, монотонно, нареждам, редя думите.

какъ̀шкам, да изкакъ̀шкам *къкъ̀шкъм, дъ искъкъ̀шкъм* Държа на ръце и подканям малко дете, за да се изходи.

калабалъ̀к *кълъбълъ̀к* (тур. kalabalik от ар.) Навалица, много хора.

калайджѝя *кълъйжѝйъ* (тур. kalayçi) Лице, което калайдисва *‘покрива с калай медни съдове’*.

калайдѝсвам, да калайдѝсам *кълъйдѝсвъм, дъ кълъйдѝсъм* (тур. kalay) 1. Покривам медни съдове с калай. 2. Мъмря, хокам. *Довечера ще те калайдисвам.*

каланфѝр *кълънфѝр* (тур. karanfil от ар. qaranful) (Dianthus caryophyllus, Carnation) Карамфил – красиво градинско цвете.

каластѝр *кълъстѝр* Малка мотика за плевене на лук и чесън; каластирка.

каластѝрка *кълъстѝркъ* Малка мотика за плевене на лук и чесън; каластир.

калдъръ̀м *кълдъръ̀м* (тур. kaldirim от грц. kalòs *‘хубав’* и dròmos *‘път’*) Настилка на улица от неодялани камъни.

калдъръ̀мче *кълдъръ̀мчи* (Papaver rhoeas) Едногодишно тревисто градинско цвете с месести стъбла и различно обагрени цветове, което расте между камъчетата на калдъръмената настилка.

калѐвра *кълѐвръ* (тур. kalevra) Плитка кожена обувка.

калѐм *кълѐм* Клонче с пъпка от дърво за присаждане.

калѐсвам, да калѐсам *кълѐсвъм, дъ кълѐсъм* (грц. kalèo) Каня на тържество, сватба, годеж, обикновено с бъклица, пълна с вино или ракия.

калѐсник *кълѐсник* (грц. kalèo) Мъж, който калесва *‘кани на сватба’*.

калѐсница *кълѐсницъ* (грц. kalèo) Жена, която калесва *‘кани на сватба’*.

калмука̀н *кълмука̀н* Цев, масур за навиване на прежда.

ка̀лпав *ка̀лпъв* (тур. kalp от ар.) Лош, некачествен, негоден.

калпаза̀н *кълпъза̀н* (тур. kalpazan) Негодник, мързеливец, калпазанин.

калпаза̀нин *кълпъза̀ни* (тур. kalpazan) Негодник, мързеливец, калпазан.

калпаза̀нка *кълпъза̀нкъ* (тур. kalpazan) Негодничка, мързеланка.

калпазанлъ̀к *кълпъзънлъ̀к* (тур. kalpazanlik) Постъпка на калпазанин *‘мързеливец.*

калпа̀к *кълпа̀к* (тур. kalpak от тюрк.) Кожена шапка с козината отвън.

калпакчѝя *кълпъкчѝйъ* (тур. kalpakçi) Човек, който шие калпаци.

калу̀гер *кълу̀г’ър* (грц. kalògeros) Монах.

калу̀герка *кълу̀г’ъркъ* (грц. kalògeros) Монахиня.

калугеря̀ се, да се покалугеря̀ *кълуг’ър’ъ̀ съ, дъ съ пукълуг’ър’ъ̀* (грц.

kalògeros) Подстригвам се за монах или монахиня.

калъ̀ч *кълъ̀ч* (тур. kiliç) Накриво, косо. *Зарчето падна на калъч.*

кама̀ *къмъ̀* (тур. kama) Нож или меч, остър от двете страни.

кама̀ра *къма̀ръ* (грц. kamàra) Куп, купчина от еднородни предмети. *Камара от камъни, от сено.*

кама̀ря, да накама̀ря *къма̀р'ъ, дъ нъкъма̀р'ъ* (грц. kamàra) Трупам накуп, правя камара '*купчина*'.

камбу̀р *къмбу̀р* (тур. kambur) Гърбица. *_Без камбур сватба не бива._

камбу̀рест *къмбу̀р'ъс* (тур. kambur) Гърбав.

камизо̀лка *къмизо̀лкъ* (исп. camisole) Къса женска или детска дреха с ръкави. *Бебешка камизолка.*

камѝляк *къмѝл'ък* (Malva sylvestris) Слез – двугодишно или многогодишно тревисто растение с бледолилави цветове.

каму̀з-каму̀з *къму̀с-къму̀с* Межд. за бавно придвижване на приведен, прегърбен човек.

каму̀зя се, да се накаму̀зя *къму̀з'ъ съ, дъ съ нъкъму̀з'ъ* Вървя, движа се бавно, приведен, прегърбен. *Къде си се накамузила?*

камшѝца *къмшѝцъ* (Tagetes) Тагетес – градинско цвете с жълти, оранжеви, червени или пъстри съцветия.

камъ̀ш *къмъ̀ш* (тур. kamiş) Тръстика.

канава̀ *кънъвъ̀* (тур. kanava от фр. canevas) Тънка, рядка тъкан, която служи за бродиране върху плат.

кана̀п *къна̀п* (тур. kinap от ар.) Дебела и здрава конопена връвчица. *_Хвана ме канапа._ Мързи ме.

канара̀ *кънъръ̀* (тур. от перс. kanar '*бряг*') В топонимията: голяма и стръмна скала.

кандѝл-мандѝл *кăндѝл-мъндѝл* Межд. за бавно движение, влачене, мъкнене, клатушкане. *Кандил-мандил стигнах до лозето.*

кандѝлкам, да разкандѝлкам *кăндѝлкъм, дъ ръскъндѝлкъм* Клатя, люлея.

кандѝлкам се *къндѝлкъм съ* Клатушкам се, олюлявам се, движа се бавно, влача се.

кандѝлница *къндѝлницъ* Кадилница – глинен или метален съд за горене на тамян, за прекадяване; кадило.

кандѝрам *къндѝръм* (нем. Kandieren от Kandis '*небет шекер*') Захаросвам плодове или други захарни изделия с кристална захар.

кандѝсвам, да кандѝсам *къндѝсвъм, дъ къндѝсъм* (тур. kanmak) Съгласявам се, приемам, мирясвам, удовлетворен съм.

кандърдѝсвам, да кандърдѝсам *къндърдѝсвъм, дъ къндърдѝсъм* (тур. kandirdi от kandirmak) Убеждавам, уговарям, придумвам. *Кандърдисах Райка да идем на дарак.*

кандърма̀ *къндърмъ̀* (тур. kandirma) Убеждаване, уговаряне, пазарлък.

канѐлка *кънѐлкъ* Дървена запушалка на каца, бъчва; щурак, гроздей.

канѝя *кънѝйъ* (тур. kani '*ножница на сабя*') Ножница за сабя или голям нож.

канта̀р *кънта̀р* (тур. kantar от ар.) Уред за мерене на тежести; теглилка.

кантарджѝйка *кънтържѝйкъ* (тур. kantar от ар.) Жена, която измерва теглото на различни стоки с кантар.

кантарджѝя *кънтържѝйъ* (тур. kantar от ар.) Мъж, който измерва теглото на различни стоки с кантар.

канто̀н *кънто̀н* (фр. canton '*окръг*') Малка сграда край шосе или железопътна линия, която служи за жилище на кантонер '*пазач*'.

кантонѐр *кънтунѐр* (фр. cantonnier) Пазач на шосе или железопътна линия.

кантонѐрка *кънтунѐркъ* (фр. cantoniera) Жена, която е пазач на шосе или железопътна линия.

ка̀па *ка̀пъ* (грц. от лат. cappa) Калимавка, шапка на свещеник.

капанду̀р *къпънду̀р* (тур. capandura) Отвор с дървен капак за качване на тавана, разположен в едно от помещенията на селска къща. *Прибери пашника* 'кошница' *на тавана и затвори капандура.*

капасъ̀зин *къпъсъ̀зин* (тур. kapisiz) Безделник, нехранимайко, лош човек.

капѐла *къпѐлъ* (ит. capello) Шапка с периферия.

капела̀т *къп'ъла̀т* (ит. capello) Човек с капела '*шапка с периферия*'.

капишо̀н *къпишо̀н* (фр. capuchon) Качулка, наметало за глава.

капѝчвам, да капѝчна *къпѝчвъм, дъ къпѝчнъ* Събарям, свалям, повалям. *Капичнах брат си на земята.*

капѝя *къпѝйъ* (тур. kapi *'порта, врата'*) 1. Ножница, кания. 2. Продълговата островърха месеста чушка.

ка̀пла *ка̀плъ* (тур. kapli) Калник на велосипед. **Ходя по капли.* Ходя бос, без обувки.

капо̀ *къпо̀* (фр. capo) С празни ръце.

капу̀ш *къру̀ш* (Argus persicus) Вид кърлеж, паразит по домашните птици.

кара̀ *къра̀* (тур. kara) Черен. *Димитър Карата ми е комшия на лозето.*

карагьо̀з *кърър'о̀с* (тур. karagőz) Черноок човек.

караджѐйка *кържѐйкъ* (тур. karaka *'тъмен'*, *'възчерен'*) Сорт дребни ранни ароматни сини сливи.

кара̀кача̀н *къра̀къча̀н* (тур. kara-kaçan) Планиниски скотовъдец на Балканския полуостров, който говори гръцки или румънски или смесен гръцко-румънски; каракачанин.

кара̀кача̀нин *къра̀къча̀нин* (тур. ka-rakaçan) Планиниски скотовъдец на Балканския полуостров, който говори гръцки или румънски или смесен гръцко-румънски; каракачан.

кара̀кача̀нка *къра̀къча̀нкъ* (тур. karakaçan) Каракачанско куче – българска порода овчарски кучета.

карако̀нджал *къръко̀нжъл* (тур. korkunç *'страшен'*) Зъл дух, вампир, страшилище, което плашело хората навън нощно време от Бъдни вечер до Йордановден.

кара̀кул *къра̀кул* (тур. karakul по соб. тюрк.) 1. Особена порода овце, от агнетата на които се добива астраган. 2. Астраган.

карантѝя *кърънтѝйъ* (тур. kirinti от kara *'черен'* и грц. ѐntera *'вътрешности'*) Вътрешности на животно (дроб, сърце, черва, далак), включително крака и глава.

кара̀тава̀н *къра̀тъва̀н* (тур. karatavan) Накованите летви и подложки под мазилката на тавана.

карашѝк *кърършѝк* (тур. karişik) Смесено, разбъркано.

каращѝсвам, да каращѝсам *кърърштѝсвъм, дъ кърърштѝсъм* (тур. karişmak) Смесвам, разбърквам, объркваm.

карѐ *кърѐ* (фр. carrѐ) 1. Квадрат като шарка на плат. 2. Бродирано правоъгълно парче панама, етамин, тюл и др., което се постила върху малка масичка или върху покривката на голяма маса.

карѐз *кърѐс* (тур. garez от ар.) Яд, злоба, обида, омраза, отмъщение. **Гоня карез.* Търся отмъщение.

карзѝна *кързѝнъ* Вид чанта, изплетена от бѐленица *'обелки от царевични кочани'* за носене на храна, инструменти и др.

ка̀рмакарашѝк *ка̀рмъкърършѝк* (тур. karma karişik) Напълно разбъркано, объркано.

ка̀ртаджийка *ка̀ртъжийкъ* (ит. carta) Жена, която обича да играе на карти; картоиграчка.

ка̀ртаджия *ка̀ртъжийъ* (ит. carta) Мъж, който обича да играе на карти; картоиграч.

ка̀рто̀п *ка̀рто̀п* (тур. kartopu от kar *'сняг'* и top *'топка'*) (Viburnum opulus) Градински храст с големи кръгли бели цветове като снежни топки.

кару̀лче *кърӯлчи* (от грц. kaluri) Макара с конци.

кару̀ца *кърӯцъ* (ит. carrozza) Кола, главно за товар, теглена от коне, волове, магарета и др.

каруца̀р *кърuца̀р* (ит. carrozza) Лице, което кара каруца; колар.

каса̀п *къса̀п* (тур. kasap от ар.) 1. Занаятчия, който коли добитък и продава месо; касапин, месар. 2. Главорез, кръвник, убиец, касапин.

каса̀пин *къса̀пин* (тур. kasap от ар.) 1. Занаятчия, който коли добитък и продава месо; касап, месар. 2. Главорез, кръвник, убиец, касап.

касаплъ̀к *късъплъ̀к* Занятие на касапин *'занаятчия, който коли добитък и продава месо'*.

каскѐт *къскѐт* (фр. casquette) Мека платнена шапка с козирка.

кастро̀н *къстро̀н* (фр. casserole *'тенджера'* през рум. castrо̀n) Глинена или порцеланова дълбока паница, купичка.

кàстря[1]**, да окàстря** *кàстр'ъ, дъ укàстр'ъ* Сека, орязвам, подрязвам клони на дърво.

кàстря[2]**, да накàстря** *кàстр'ъ, дъ нъкàстр'ъ* Мъмря, карам се, хокам, ругая.

кат (тур. kat) *кат* 1. Комплект дрехи. 2. Етаж от къща. *Къща на два ката.*

кàта *кàтъ* (грц. kàta) Пред думи за време: всеки. *Ката ден ходя на нивата.*

каталя̀свам, да каталя̀сам *кътъл'а̀свъм, дъ кътъл'а̀съм* (грц. katalỳo) Уморявам се, изтощавам се; капвам от умора.

катàнец *кътàниц* (ср. катанец от ит. catena по лат. catena *'верига'*) Катинар, кофар.

катарàма *кътърàмъ* (рум. katarama) Закопчалка с тока на колан, обувки, чанта.

катѝл *кътѝл* (тур. kâtil от ар.) Престъпник, убиец.

катранджѝя *кътрънжѝйъ* (тур. katranci) Производител или продавач на катран.

катранòсвам, да катранòсам *кътрънòсвъм, дъ кътрънòсъм* (тур. catranlamak) Мажа с катран.

катỳн *кътỳн* рум. kätún *'село'* от лат. cantone) Ромска палатка в полето или извън населено място.

катунàр *кътунàр* (рум. kätún *'село'* от лат. cantone) Ром, който живее в катун *'ромска палатка'*.

катунàрка *кътунàркъ* (рум. kätún *'село'* от лат. cantone) Ромка, която живее в катун *'ромска палатка'*.

катỳрвам, да катỳрна *кътỳрвъм, дъ кътỳрнъ* Събарям, преобръщам, повалям на земята. *Сбихме се с братовчеда и аз го катурнах на тревата.*

катỳрвам се, да се катỳрна *кътỳрвъм съ, дъ съ кътỳрнъ* Лягам си. *Вечерях и се катурнах на миндера.*

катъ̀р *кътъ̀р* (тур. katir) Домашно животно, хибрид от магарица и жребец.

каỳш *къỳш* Затвор, затворническа килия.

кафадàр *къфъдàр* (тур. kafadar от перс. *'помощник'*) Приятел, другар, съмишленик.

кафè̀з *къфè̀с* (тур. kafes от ар.) 1. Клетка за птици. 2. Сандък от рядко наковани летви за плодове и зеленчуци.

кахъ̀р *къъ̀р* (тур. kahir от ар.) Грижа, безпокойство, мъка.

кахъ̀рен *къъ̀р'ън* (тур. kahir от ар.) Угрижен, разтревожен.

кахърлѝя *къърлѝйъ* (тур. kahirli) Угрижен, разтревожен.

кахъря̀ се *кър'ъ̀ съ* (тур. kahir-lanmak) Тревожа се, безпокоя се.

кàца *кàцъ* 1. Голям съд с форма на пресечена пирамида, направен от плътно наредени дъски, стегнати с метални обръчи, който се използва за приготвяне и съхранение на кисело зеле, туршии и др. 2. В топонимията: извор, където водата се изолира с издълбано дърво, подобно на каца.

качàк *къчàк* (тур. kaçak) Беглец.

качамàк *кьчъмàк* (тур. kaçamak) Варено тесто от царевично брашно; мамалига.

кàче *кàчи* Малка каца – голям съд с форма на пресечена пирамида, направен от плътно наредени дъски, стегнати с метални обръчи, който се използва за приготвяне и съхранение на кисело зеле, туршии и др. **Ще ти запарям качето.* Ще те набия, ще ядеш бой.

кàчка *кàчкъ* В топонимията: хралупа от дърво, която се поставя в извора и служи за резервоар, умалително от каца.

качулàт *къчулàт* Кокошка или петел с дълги пера на главата като качулка. *Качулата кокошка.*

кàчура *кàчуръ* Свиня, прасе.

кашавàр *къшъвàр* (рус. кашевар) Готвач на войници, работници и др.

кашлю̀кам *къшл'ỳкъм* Кашлям леко, покашлям.

квàсено мля̀ко *квàс'ъну мл'àку* Кисело мляко.

квàчка *квàчкъ* Кокошка, която люпи и отглежда пиленца.

квичà *квичъ̀* За прасе, свиня: издавам характерни звуци.

квичè̀не *квичè̀ни* Издаване на характерни звуци от прасе, свиня.

кè̀бе *кè̀би* (тур. kebe) Дебела вълнена тъкан за постилане и завиване.

кè̀кав *кè̀късф* (алб. keq *'лош'*) Човек, който лесно се разболява; слаб, недъгав.

кел *кел* (тур. kel от перс.) Кожна заразна болест, от която окапва косата. **Кел файда*. Никаква полза, няма полза.

келемѐ *к’ъл’ъмѐ* (тур. keleme от ар.) 1. Нива, която е оставена неизорана. 2. Небрежен, несериозен, нищожен човек; негодник.

келепѝр *килипѝр* (тур. kelepir) Полза, изгода, нещо придобито много евтино.

келепирджѝйка *килипиржѝйкъ* Жена, която търси полза, изгода, начин да придобие нещо много евтино; авантаджийка.

келепирджѝя *килипиржѝйъ* Човек, който търси полза, изгода, начин да придобие нещо много евтино; авантаджия.

келѐш *к’ълѐш* (тур. keleş) Младок, зелен и неопитен младеж.

келешлъ̀к *к’ъл’ъшлъ̀к* (тур. keleş) Проява на келеш *‘младок’*.

кѐлнер *кѐлн’ър* (нем. Kellner) Сервитьор.

кѐлнерка *кѐлн’ъркъ* (нем. Kellner) Сервитьорка.

кѐляв *кѐл’ъф* (тур. kel) 1. Който боледува от кел, крастав. 2. Презрян, нищожен човек. 3. За дърво, растение: хилав, крив. 4. Местност със слаба или дребна растителност. *Келява нива. Келява горичка.*

кенàр *к’ънàр* (тур. kenar от перс.) Край, ивица на плат.

кенѐф *к’ънѐф* (тур. kenef от ар.) Нужник, клозет, тоалетна.

кепазѐ *кипъзѐ* (тур. kepaze *‘безсрамен’*, *‘безчестен’* от перс.) Нищожен, долен човек; посрамен човек.

кепазелъ̀к *кипъзилъ̀к* (тур. kepazelik от перс.) Позор, безчестие, безсрамие.

кепазя̀, да окепазя̀ *кипъз’ъ̀, дъ укипъз’ъ̀* (тур. kepaze *‘безсрамен’*, *‘безчестен’* от перс.) Правя някого кепазе *‘долен човек’;* посрамвам, опозорявам.

кѐпе *кѐпи* (фр. kepi) 1. Войнишка шапка без козирка. 2. Барета.

кепѐнци *к’ъпѐнци* (тур. kepenk) Дървени капаци за витрини, прозорци, врати.

кепчà *кипчъ̀* (тур. kepçe) Калайдисан меден черпак за вода с дълга дръжка.

кепчѐ *кипчѐ* (тур. kepçe) Вид риболовна мрежа.

керемидàрница *киримидàрницъ* (грц. keramis, нгр. keramidi) Място, където се произвеждат керемиди.

керемидчѝя *киримитчѝйъ* (тур. kiremitçi) Работник, който произвежда керемиди.

кѐрино ухò *кѐрину ухò* (Peziza aurantlaca) Малка червена гъба, която през пролетта расте върху паднали на земята гниещи клонки.

керкенѐз *к’ърк’ънѐс* (тур. kerkenez) (Falco tinnunculus) Вид ястреб.

керпедѐн *кирпидѐн* (тур. kerpeten от ар.) Вид клещи с полукръгли краища.

кесàт *кисàт* (тур. kesat от ар.) Недостатъчно, в малко количество. *Побързай, че времето е кесат.*

кесатлъ̀к *кисътлъ̀к* (тур. kesatlik от ар.) Оскъдица, недостиг.

кѐсим *кѐсим* (тур. kesim *‘на отсек’*) 1. Общо, едно на друго, всички заедно. 2. Небрежно, как да е. *Написах съчинението едно към кесим.*

кесѝя *кисѝйъ* 1. Портмоне. 2. Хартиена торбичка за продукти. **Развързвам си кесията.* Давам голяма сума пари. **Разполагам се като пет пари в кесия.* Нашироко. **Да не ти се е свил смок в кесията, че те е страх да бръкнеш.* Скъперник.

кетѐр-метѐр *к’ътѐр-м’ътѐр* Бавно, клатушкайки се, олюлявайки се.

кестермѐ *к’ъст’ърмѐ* (тур. kestirme) Направо, напряко.

кѐтен *кѐт’ън* (нем. Ketten (Maschen) *‘плетка на синджирчета’*) Вид памучна фина трикотажна тъкан за бельо. *Кетен комбинезон.*

кѐтря се, да се покѐтря *кѐтр’ъ съ, дъ съ пукѐтр’ъ* Качвам се, катеря се.

кеф *кеф* (тур. keyif от ар.) Добро, весело настроение; удоволствие.

кефлѝя *к’ъфлѝйъ* (тур. keyifli от ар.) Човек, който е в добро настроение, който е на кеф, развеселен.

кечѐ *кичѐ* (тур. keçe) Плъстена постелка, сбита вълна.

кеш *кеш* Межд. За прогонване на овце.

кибѝк *кибѝк* (нем. Kiebitz) Човек, който стои без работа; безделник.

кибѝча *кибѝчъ* (нем. Kiebitz) Чакам някого, стоя без работа, безделнича.

кибритлѝйка *кибритлѝйкъ* (тур. kibrit от ар.) Избухлива, сприхава жена.

кибритлѝя *кибритлѝйъ* (тур. kibrit от ар.) Избухлив, сприхав човек.

кикимо̀ра *кикимо̀ръ* (рус. кикимора) 1. Нечиста сила в женски образ; таласъм. 2. Смешно и грозно облечена жена; грозотия.

кико̀тя се, да се разкико̀тя *кико̀т'ъ съ, дъ съ ръскико̀т'ъ* Смея се високо, неприлично.

килимя̀вка *килим'а̀фкъ* (грц. kálymma *'покривало'*) Калимавка – висока цилиндрична шапка на православен свещеник; попска шапка.

кило̀ти *кило̀ти* (фр. cullotte) Кюлоти – дамски и детски къси долни гащи с крачоли.

кимю̀р *ким'у̀р* (тур. kűműr) Въглища, кюмюр.

кимюрджѝйка *ким'уржѝйкъ* (тур. kűműrcű) Жена, която произвежда или продава дървени въглища; въглищарка, кюмюрджийка.

кимюрджѝйство *ким'уржѝйству* (тур. kűműr) Производство на дървени въглища; кюмюрджийство.

кимюрджѝя *ким'уржѝйъ* (тур. kűműrcű) Човек, който произвежда или продава дървени въглища; въглищар, кюмюрджия.

кир *кир* (тур. kir) Нечистотия, мръсотия по тялото и дрехите.

кираджѝя *киръжѝйъ* (тур. kiraci от ар.) 1. Наемател, квартирант. 2. Лице, което срещу заплащане превозва със собствена кола или кон стока или пътници.

кирѝя *кирѝйъ* (тур. kira) 1. Наем, заплащане за наето помещение, за превоз, за ползване на земя. 2. Превозване на чужди стоки.

кѝрка *кѝркъ* (рус. кирка) Железен инструмент с две удължени остриета за разкопаване на твърда и камениста почва.

кирлѝв *кирлѝф* (тур. kir) 1. Замърсен, изцапан, обикновено за дрехи. 2. Некачествен, калпав. **Ще ти извадя кирливите ризи.* Ще разкрия, ще покажа нечестните ти дела.

кирлѝвям да накирлѝвям *кирлѝв'ъм, дъ нъкирлѝв'ъм* (тур. kir) Замърсявам, зацапвам.

кирля̀свам, да кирля̀сам *кирл'а̀свъм, дъ кирл'а̀съм* (тур. kir) Ставам мръсен, нечистоплътен.

кирпѝч *кирпѝч* (тур. kerpiç) Непечена тухла, сушена на слънце.

кѝселица *кѝс'ълцъ* 1. Дива ябълка и нейните плодове. 2. Човек, който често е в лошо, кисело настроение. *Голяма си киселица.*

киселчо̀к *кис'ълчо̀к* (Rumex acetosa) Киселец – тревисто растение с копиевидни листа, които имат кисел вкус и в ранна пролет се използват за храна.

кѝскам се, да се изкискам *кѝскъм съ, дъ съ искѝскъм* Смея се в захлас; кикотя се.

кисца̀ *кисцъ̀* Човек, който лесно се обижда, сърди и плаче.

кит *кит* (нем. Kitt) Маджун за прозорци.

кита̀п *кита̀п* (тур. kitap от ар.) Документ.

кѝтка *кѝткъ* Снопче цветя, букет.

китю̀к *кит'у̀к* (тур. kűtűk) 1. Пън, дънер. 2. Тъп, недодялан човек. *Влизай, не стой на вратата като китюк.*

кифтѐ *кифтѐ* (тур. kőfte) Кюфте.

кичѐк *кичѐк* (тур. kőçek) Кючек – вид турски танц с характерни извивки на тялото и щракане с пръсти.

кишѐ *кишѐ* (тур. kőşe от перс.) Кюше, кът, ъгъл.

кишмѝш *кишмѝш* (тур. kişmiš) Сорт дребно грозде без семки, от което се правят стафиди.

кла̀денец *кла̀д'ъниц* В топонимията: издълбана плитка дупка на мястото на извора, покрита с каменна плоча, за да не се напрашва водата. *Кочилски кладенец. Трите кладенеца.*

кла̀денче *кла̀д'ънчи* В топонимията: малък кладенец – издълбана плитка дупка на мястото на извора, покрита с каменна плоча, за да не се напрашва водата. *Дядовото Иваново кладенче. Лесковото кладенче.*

клам, да накла̀м *клам, дъ нъкла̀м* Паля огън, печка. *Отивам* да *наклам огъня.*

клѐпам, да наклѐпам *клѐпъм, дъ нъклѐпъм* 1. За земеделски сечива: точа, остря. 2. Клеветя. *Наклепах мотиката и тръгнах към бостана.*

клефтя̀ *кл'ъфт'ъ̀* (грц. klephtes *'хайдутин'*) Ходя с ловците на лов като наблюдател, за да викам и плаша дивите животни. *Ходиш по горите само да клефтиш.*

клѐча се, да се оклѐча *клѐчъ съ, дъ съ уклѐчъ* Седя с неприлично разтворени крака, без да си допирам коленете.

клѐчо *клѐчу* Слаб, хилав човек.

клечурля̀к *кл'ъчурл'а̀к* Съчки и трески за огъня.

кли̇̀сав *кли̇̀съф* 1. Небухнал хляб. 2. Глинеста неплодородна почва. *Клисав хляб.*

кли̇̀савица *кли̇̀съвицъ* В топонимията: глинеста неплодородна земя. *Клисавицата.*

клозѐт *клузѐт* (анг. closet от лат. clasus *'затворен'*) Тоалетна, нужник.

кло̀пам *кло̀пъм* За кокошка: издавам специфични звуци, с които викам малките пиленца или сигнализирам, че искам да люпя пиленца. *Бялата кокошка клопа, трябва да я насадя.*

кло̀пвам, да кло̀пна *кло̀пвъм, дъ кло̀пнъ* Заварявам ястие.

клъст *клъс* Тлъст, мазен. *Пена обича клъсто месо.*

кльо̀мвам, да кльо̀мна *кл'о̀мвъм, дъ кл'о̀мнъ* За растение: повяхвам, вехна. *Вчера посадих мушкатото и то кльомна на слънцето.*

кльо̀щав *кл'о̀штъф* Слаботелесен, прекалено слаб човек.

клю̀мам *кл'у̀мъм* Дремя като отпускам и вдигам глава. *Клюмам до печката.*

клю̀цам, да наклю̀цам *кл'у̀цъм, дъ нъкл'у̀цъм* 1. Сека с брадва тънки дърва, клонки, съчки. 2. Режа със сатър трева, бурени. *Наклюцай клоните за печката. Наклюцах репей и коприва за пуйките.*

коби̇̀лица *куби̇̀лцъ* Дъгообразно извито дърво с вдлъбнатини в двата края, което се поставя на рамото за носене на котли, кофи, пашници *'кошница, изплетена от повет'.*

кобу̀р *кубу̀р* (тур. kubur) 1. Кожен калъф на пистолет. 2. Кожена чанта, прикрепена отпред на седлото.

ко̀ва *ко̀въ* (тур. kova) Кофа. *Донеси ковата с вода.*

кованлъ̀к *кувънлъ̀к* (тур. covanlik) Пчелин.

ковиля̀, да разковиля̀ *кувил'ъ̀, дъ ръскувил'ъ̀* За дете: дразня, разплаквам. *Пак ли ковилиш детето?*

ковладя̀, да наковладя̀ *кулъд'ъ̀, дъ нъкулъд'ъ̀* Изказвам, обаждам, клеветя, разобличавам, доносича. *Ще те наковладя на майка ти.*

ковьо̀рче *кув'о̀рчи* (чув. kavêr от рус. ковёр) Малък тъкан или бродиран килим за стена. *Окачи ковьорчето на стената над кревата.*

кога̀чко *куга̀чку* Кога. *Дона когачко е обрала крушата?*

коджѐ *кужѐ* (тур. koca) Доста голям, много.

кодо̀ш *кудо̀ш* (тур. kodoş) 1. Шега, майтап, подигравка. 2. Шегаджия, майтапчия.

кодо̀ша, да изкодо̀ша *кудо̀шъ, дъ искудо̀шъ* (тур. kodoş) Шегувам се, майтапя се, подигравам се. *Ти да не ме кодошиш?*

кодо̀шка *кудо̀шкъ* (тур. kodoş) Шегаджийка, майтапчийка.

коза̀р *куза̀р* Човек, който пасе стадо кози.

коза̀рка *куза̀ркъ* Жена, която пасе стадо кози.

ко̀зя се, да се око̀зя *ко̀з'ъ съ, дъ съ уко̀з'ъ* За коза: раждам козле, яре.

ко̀зяк *ко̀з'ък* Постелка, завивка от козя вълна.

ко̀квам, да ко̀кна *ко̀квъм, дъ ко̀кнъ* Убождам, бода.

ко̀квам се, да се ко̀кна *ко̀квъм съ, дъ съ ко̀кнъ* Убождам се. *Кокнах си ръката на трънката.*

ко̀ки *ко̀ки* В детската реч: яйце.

коко̀на *куко̀нъ* (грц. kokkòna) Жена, която живее в града, не работи на полето; гражданка; дама, госпожа. 2. Натруфена, гримирана жена. *Кина се пресели в града и стана голяма кокона.*

кокòря се, да се ококòря *кукòр'ъ съ, дъ съ укукòр'ъ* Отварям широко очи. *Бебето не спи, а се кокори.*

кокòши кракà *кукòши крькà* Човек, който обича да яде кокоши крака, поради което не умее да пази тайна; клюкар, клюкарка.

кокошѝнка *кукушѝнкъ* (Dermanyssus gallinae) Дребен паякообразен паразит, който напада домашните птици.

кокошѝня се, да се накокошѝня *кукушѝн'ъ съ, дъ съ нъкукушѝн'ъ* 1. За пуяк: настръхвам, изправям си перушината. 2. Надувам се, важнича. *Какво си се накокошинил като пуяк?*

колàгелѐ *кулàг'ълѐ* (тур. kolay *'леко'* и gele *'да върви'*) Поздрав към хора, които работят: лека работа, спорна работа.

колàй *кулàй* (тур. kolay) 1. Начин, способ. 2. Леснина, лесен способ. *За всичко се намира колая.*

коландрѝ кулъндр'ѝ (тур. kullandir-mak) Употребявам, използвам, стопанисвам.

колѐндро *кулѐндру* (Coriandrum sativum) Кориандър – едногодишно тревисто растение с характерна миризма.

колтỳк *култỳк* (тур. koltuk *'мишница'*) Страничен израстък на зеленчук, който се откършва при отглеждането му, за да се засили полезната част.

колтỳча *култỳчъ* (тур. koltuk *'мишница'*) Откършвам, премахвам страничните израстъци на зеленчуци, за да се засилят централното стъбло и плодовете; филизя. *Вчера колтучих доматите.*

колчàн *кулчàн* (тур. kolçan) Кутия или кесия за стрели от кожа, дърво или метал, която се закача на колан.

комàй *кумàй* Като че ли, почти.

командàря *кумъндàр'ъ* Нареждам, разпореждам се, заповядвам, командвам.

комàт *кумàт* (грц. kommati *'парче'*) Парче, къс, къшей хляб.

кòмбал *кòмбъл* (нгр. kompos от kombos *'възел'*) Малка подутина, цицина, причинена от удар.

комбилизòн *кумбилизòн* (фр. kombinaison) Комбинезон – част от дамско бельо.

кòмкам се *кòмкъм съ* Причастявам се, вземам причастие.

комунѝга *кумунѝгъ* (Melilotus) Двегодишно тревисто растение с разклонено, високо до 1,5 м стъбло и с жълти цветове.

комшѝйка *кумшѝйкъ* (тур. komşu) Съседка.

комшѝя *кумшѝйъ* (тур. komşu) Съсед.

комшулỳк *кумшулỳк* (тур. komşuluk) 1. Съседство, добри отношения между съседи. 2. Портичка между два съседни двора. *Влез през комшулука.*

кòндика *кòндикъ* (гр. kontákion от kontós *'кратък'*) Правила, устав.

конопощѝца *кунупуштѝцъ* (Gryllotalpa gryllotalpa) Попово прасе – вид крилато насекомо, което се храни с корени и млади листа на земеделски култури.

кòнтя се, да се накòнтя *кòнт'ъ съ, дъ съ нъкòнт'ъ* (нгр. kontès *'красив'*, *'представителен'* от ит. conte *'граф'*) Обличам се красиво, гиздя се.

конушмàк *кунушмàк* (тур. konuş *'говоря'*, *'разговарям'*, *'обсъждам'*) Разговор, раздумка.

конущѝсвам, да конущѝсам *кунуштѝсвъм, дъ кунуштѝсъм* (тур. konuşmak) Приказвам, разговарям, бъбря с някого. *По цял ден конущисваме с баба ти.*

конфỳз *кунфỳс* (лат. confusus *'засрамен'*) Мърмрене, укор, засрамване.

конфỳзя, да сконфỳзя *кунфỳз'ъ, дъ скунфỳз'ъ* (лат. confusus *'засрамен'*) Мъмря, укорявам, хокам, скарвам се, засрамвам.

кòнчов *кòнчуф* (тур. konç) Горнището на ботуш или чорап.

копàк *купàк* В топонимията: място, където са изкопани, изкоренени дърветата и храстите, за да се използва освободената площ за пасище или нива.

кòпан[1] *кòпън* 1. Кочан царевица. 2. Сготвено бутче от кокошка или друга птица. *Папурът* 'царевицата' *е направил големи копани.*

кòпан[2] *кòпън* Копаене; прекопана земя, нива. **Текезесарска копан.* Лошо прекопана земя, повърхностно, как да е.

копана̀р *купъна̀р* Ром, който прави и продава дървени съдове; копанарин.

копана̀рин *купъна̀рин* Ром, който прави и продава дървени съдове; копанар.

копана̀рка *купъна̀ркъ* Ромка, която прави и продава дървени съдове.

ко̀панка *ко̀пънкъ* Кочан от царевица след оронване на зърното. *Донеси копанки да се разгори печката.*

копа̀нка *купа̀нкъ* Дървено корито за хранене на прасе и други домашни животни.

ко̀панче *ко̀пън* (грц. kopàva) Сготвено бутче от кокошка или друга птица. *Сипи ми копанче.*

копа̀че *купа̀чи* В топонимията: кладенче, на което е поставена хралупа от дърво; качка, стублица. *Дядовото Иваново копаче.*

ко̀пеле *ко̀п'ъли* (тур. kopil) Извънбрачно дете.

ко̀пелешки дом *ко̀п'ълишки дом* (тур. kopil) Дом за деца без родители.

ко̀пи *ко̀пи* Висок стрък лук със семе, семенник. *Лукът направи копи.*

копо̀й *кънпо̀й* (тур. kopoy) 1. Ловджийско куче. 2. Таен агент.

копра̀ля *купра̀л'ъ* Дълъг прът, на дебелия край на който е прикрепена лопатка за чистене на ралото от кал.

копто̀р *купто̀р* (рум. koptor) Малка, схлупена, нехигиенична къща.

копчалъ̀к *купчълъ̀к* (тур. kopçalik) Преден отвор на панталон, който се затваря с копчета.

кора̀б *кура̀п* Дървено корито с животинска тяга за превозване на грозде за вино. *Набрахме три кораба грозде.*

кордѐла *курдѐлъ* (ит. cordella) Тънка и тясна лента от фин плат; панделка, джуфка.

корѝйка *курѝйкъ* В топонимията: малка кория – малка горичка. *Дядова Пейова корийка.*

корѝя *курѝйъ* (тур. koru) В топонимията: малка горичка. *Косьова кория. Ненова кория.*

корселѐ *курс'ълѐ* (фр. corselet) Тясна стегната лента от памучна тъкан или ластик, която се пришива към вътрешната и горната част на полата, за да я задържа на талията.

кору̀ба *куру̀бъ* 1. Хралупа на дърво. 2. Дървена хранилка за зърнени храни за добитъка. *Насипи папур* 'царевица' *в корубата.* **Коруба жаба.* Костенурка.

коря̀ *кур'ъ̀* Мъмря, укорявам, упреквам, карам се. *Не кори децата!*

коря̀свам, да коря̀сам *кур'а̀свъм, дъ кур'а̀съм* Образувам кора, покривам се с кора. *Раната коряса.*

коса̀т *куса̀т* (*Ballerus sapa*) Вид речна риба от семейство Шаранови. **Сватя, ще ядеш косатя.* Момиче, ще ядеш бой.

ко̀сер *ко̀с'ър* 1. Земеделски инструмент с триъгълна форма и остър тънък връх за плевене на паламида и други плевели. 2. Сърповидно сечиво за рязане на царевични стъбла, чистене на тръни и др. *Вземи косера и пресечи паламидата. Стъблата на папура* 'царевица' *най-лесно се режат с косер.*

косѝчник *кусѝчник* Дамски аксесоар за глава, красиво декориран със зластисти пендари и традиционни шевици.

ко̀скоджа̀мити *ко̀скужа̀мити* Твърде много, твърде голям. *Коскоджамити момиче си станала!*

костадѝнка *кустъдѝнкъ* Старинна златна, сребърна или медна монета с изображението на Константин Велики.

коталѐц *кутълѐц* Възел, завързан така, че за да се развърже, трябва да се издърпа късия край на връзката. *Вържа си обувките *на коталец.* Вържа си обувките на ключ.

котѐл *кутѐл* Голям калайдисан меден съд за вода с дръжка отгоре.

котелка̀ *кут'ълкъ̀* Дълбок глинен или емайлиран съд с дълга дръжка за носене на храна.

ко̀ткам, да прико̀ткам *ко̀ткъм, дъ прико̀ткъм* Лаская, предразполагам, угаждам, привличам, залъгвам.

котна̀ *кутнъ̀* За котка или зайка: бременна.

ко̀тора *ко̀туръ* 1. Малко тясно помещение. 2. Детска кошарка. *Детето си играе в которката.*

ко̀тя се, да се око̀тя *ко̀т'ъ съ, дъ съ уко̀т'ъ* За котка или зайка: раждам котенца, зайченца.

кофа̀р *куфа̀р* (фр. coffre) Катинар, катанец.

коч *коч* (тур. koç) Овен.

ко̀чина *ко̀чинъ* 1. Помещение за отглеждане на прасе, свиня. 2. Тясно и мръсно помещение в жилище.

кош *кош* Дълбок съд с кръгла форма и дълга дръжка, изплетен от пръчки, предназначен за носене на рамо на сено, слама, оборски тор и др.

коша̀ра *куша̀ръ* Закрито помещение, навес или заградено с плътна ограда място за отглеждане на овце, кози и др.

ко̀шкоджа̀ *ко̀шкужа̀* (тур. koskoca) 1. Голям, много голям. 2. Възрастен, зрял.

ко̀шкоджа̀мити *ко̀шкужа̀мити* (тур. koskoca) 1. Голям, много голям. 2. Възрастен, зрял.

кощра̀мба *куштра̀мбъ* Висока, слаба и грозна жена.

кощря̀ва *куштр'а̀въ* (Setaria viridis) Плевел с високо тънко стъбло, грапави листа и бодливи класове, които се забиват в дрехите.

крава̀й *кръва̀й* Кръгъл обреден или празничен хляб с дупка в средата. **Кравай на ръка.* Довиждане, много здраве.

крава̀йче *кръва̀йчи* Геврече.

кра̀йщник *кра̀йъшник* Парче, къс от края на хляб или пита.

крамола̀ *кръмула̀* Караница, свада, кавга, гюрултия, врява.

кра̀нта *кра̀нтъ* Слаб, мършав кон.

кратỳна *кръту̀нъ* (Lagenaria siceraria) 1. Растение от рода на тиквите с кух кръгъл плод и удължена дръжка, който се изрязва като черпак и се използва за гребане на вода. 2. Глупава глава, глупав човек. **Не било по тикви, а по кратуни.* Щом нещо не е станало по-рано, когато му е било времето, сега съвсем няма да стане.

крева̀т *крива̀т* Легло.

крѐмък *крѐмък* (Iris) Градинско цвете – ирис, перуника.

крѐтам *крѐтъм* Вървя бавно, движа се бавно. *Бабата едва крета по пътя.*

креченя̀свам, да креченя̀сам *кр'ъчън'а̀свъм, дъ кр'ъчън'а̀съм* За водоплаваща домашна птица: разболяват се краката.

крива̀к *крива̀к* Дебела тояга със закривен край, носена от овчарите.

кривиндѐл *кривиндѐл* 1. Прегърбен човек. 2. Своенравен, крив, опак човек.

криву̀л *криву̀л* Завой на пътя, на реката.

крѝна *крѝнъ* Дървен цилиндричен съд, който се използва като мярка за зърнени храни и побира около 15 килограма.

кро̀нзали *кро̀нзъли* Стърчащи възли и конци по краищата на кърпи, покривки и други текстилни изделия.

кроѐнки *круѐнки* Народен обичай – кроене на дрехите за дарове на сватбарите, което се извършва от роднините на седянка след годежа.

крив *криф* Виновен. **Криво гърло.* Дихателна тръба. **Крив човек.* Опак, неразбран човек. **Криво ми е.* 1. Лошо ми е, зле ми е. 2. Мъчно ми е, тъжно ми е.

кроснò *круснò* Част от тъкачен стан – предно и задно хоризонтално дърво с кръгло сечение, като върху предното се навиват нишките, а върху задното се навива изтъканото платно. **Изтъках си платното, ритнах ти кросното.* Свърших си работата, повече не ме интересуваш.

крус *крус* Голяма буца каменна сол, която се дава на добитъка да ближе.

кру̀шеница *кру̀шъниць* Безалкохолно питие от ферментирали диви круши.

крънѐн *кръвѐн* За цвете: свеж.

кръвно цвеклò *кръвну цвиклò* Цвекло, което служи за храна на добитъка – кръмно цвекло.

кръ̀квам, да кръ̀кна *кръ̀квъм, дъ кръ̀кнъ* Издавам слаб звук.

кръ̀нкам, да изкръ̀нкам *кръ̀нкъм, дъ искръ̀нкъм* Моля, искам, настоявам, докато получа нещо.

кръстѐц *кръстѐц* Кръстообразно подредени снопи на нивата.

кръ̀стник *кръ̀сник* 1. Мъж, който е кръстил някого. 2. Мъж, който е венчал някого; кум.

кръ̀стница *кръ̀сниць* 1. Жена, която е кръстила някого. 2. Жена, която е венчала някого; кума.

кръща̀вам, да кръ̀стя *кръшта̀вър, дъ кръ̀ст'ъ* 1. Извършвам обреда кръщение.

2. Добавям вода в мляко, вино, ракия и други напитки, което увеличава обема им, но влошава качеството. 3. Лъжа, заблуждавам някого. *Келнерът* 'сервитьорът' *пак е кръстил виното. Стига си ме кръщавал.*

кубѐ *кубѐ* (тур. kubbe от ар.) Сводеста като полукълбо изпъкнала част, обикновено на църковен покрив; свод, купол.

кувертю̀ра *кв'ърт'у̀ръ* (фр. couverture) Горна покривка за легло.

кудкудѐча, да изкудкудѐча *куткудѐчъ, дъ искуткудѐчъ* За кокошка: издавам характерен звук, крякам, кудкудякам.

кудкудя̀к *куткуд'а̀к* Межд. за крясък на кокошка след снасяне на яйце. *Кудкудяк, снеси утре пак.*

кудкудя̀кам, да изкудкудя̀кам *куткуд'а̀към, дъ искуткуд'а̀към* 1. За кокошка: издавам характерен звук, крякам; кудкудеча. 2. За жена: говоря шумно, кресливо; кудкудеча. *Жените пак кудкудякат.*

куду̀к *куду̀к* Човек, който следва някого по петите. *Какво вървиш подире ми като кудук?*

куйру̀к *куйру̀к* (тур. kuyruk) 1. Опашка на животно. 2. Опашка – дамска прическа. *Дръпнах Гана за куйрука.*

ку̀ка *ку̀къ* 1. Метална или дървена пръчка с извит край, с която се закачва нещо или на която се окачва нещо. 2. Дълга метална или дървена пръчица, на която единият край обикновено е заострен, а другият е извит или има капаче. *Окачи кофата на куката.*

кукѐрко *кукѐрку* Весел, забавен човек.

куку̀вам *куку̀въм* Живея сам, самотен.

кукундѐл *кукундѐл* Неприятен, досаден, противен човек.

кукуру̀з *кукуру̀с* Царевица, папур, мисир.

куку̀чка *куку̀чкъ* (грц. kòkkos *'зърно', 'семка'*) Семка от грозде.

кулѝче *кулѝчи* Козунак.

ку̀мбула *ку̀мбулъ* (Prunus cerasifera) (алб. kumbull *'слива'*) Джанка – дребна кръгла жълта или червена слива; кумбълка.

кумбълка *ку̀мбълкъ* (Prunus cerasifera) (алб. kumbull *'слива'*) Джанка – дребна кръгла жълта или червена слива; кумбула.

кумѐц *кумѐц* Кръщелник.

кумѝца *кумѝцъ* Кръщелница.

ку̀мя се, да се оку̀мя *куку̀м'ъ съ, дъ съ уку̀м'ъ* Чудя се, мисля, обмислям, изчаквам. *Не се куми, а яж.*

ку̀ндури *ку̀ндури* (тур. kundura от грц.) Груби кожени обувки.

ку̀ндурджийка *ку̀ндуржийкъ* (тур. kundura) Съпруга на кундуржия '*обущар'*.

ку̀ндурджийство *ку̀ндуржийству* Занятие и поминък на кундурджия *'обущар';* обущарство.

ку̀ндурджия *ку̀ндуржийъ* (тур. kundura + -джия) Обущар.

ку̀ндя се, да се преску̀ндя *ку̀нд'ъ съ, дъ съ приску̀нд'ъ* (нгр.) Премятам се през глава.

ку̀нка *ку̀нкъ* В детската реч: ръка, ръчичка. *Дай кунки!*

купа̀ *купъ̀* Голям конусовиден куп сено, слама, снопи.

купѐн *купѐн* Голям конусовиден куп сено или слама.

купѝло *купѝлу* Купуване, покупка, нещо купено. *В града не е като на село, всичко е на купило.*

курабѐ *куръбѐ* (тур. kurabiye) Дребно сладкишче от брашно, яйца и захар; курабийка.

курабѝйка *куръбѝйкъ* (тур. kurabiye) Дребно сладкишче от брашно, яйца и захар; курабе.

кура̀ж *кура̀ш* (фр. courage) Смелост, храброст, решителност.

куражлѝйка *куръжлѝйкъ* (фр. courage) Смела, храбра, решителна жена.

куражлѝя *куръжлѝйъ* (фр. courage) Смел, храбър, решителен мъж.

ку̀рва *ку̀рвъ* Лека жена; развратница.

курва̀р *курва̀р* Мъж, който живее развратно; развратник, курварин.

курва̀рин *курва̀рин* Мъж, който живее развратно; развратник, курвар.

курдѝсвам, да курдѝсам *курдѝсвъм, дъ курдѝсъм* (тур. kurmak) Слагам, нагласявам, настанявам. *Стопанката курдиса баницата на масата.*

курдѝсвам се, да се курдѝсам *курдѝсвъм съ, дъ съ курдѝсъм* (тур. kurmak) Настанявам се, сядам. *Бабата първа се курдиса на масата.*

курѝшка *курѝшкъ* Изпражнение от кокошка или друга домашна птица; куришница.

курѝшница *курѝшницъ* Изпражнение от кокошка или друга домашна птица; куришка.

курна̀з *курна̀с* (тур. kurnaz) Горделив, важен, наперен, самоуверен, дързък мъж.

курназлѝйка *курнъзлѝйкъ* (тур. kurnazli) Горделива, важна, наперена, самоуверена, дръзка жена.

курназлѝя *курнъзлѝйъ* (тур. kurnaz) Горделив, важен, наперен, самоуверен, дързък мъж.

курназлъ̀к *курнъзлъ̀к* (тур. kurnazlik *'хитрост'*) Важност, напереност, хвалене, перчене.

ку̀рник *ку̀рник* Кокошарник – помещение за отглеждане на кокошки.

ку̀ртка *ку̀ркъ* Къса мъжка горна работна дреха, обикновено от док *'груб памучен плат'*.

кусу̀р *кусу̀р* (тур. kusur от ар.) 1. Недостатък, порок. 2. Липса, отсъствие на нещо, някого. *Познаваме се от *двадесет и кусур години.* Познаваме се повече от двадесет години. **Не му върви кусур.* Прави се, че не забелязваш, не обръщай внимание на недостатъците.

кусурлѝя *кусурлѝйъ* (тур. kusurli) Човек, който има кусур или кусури *'недостатъци'*.

ку̀тле *ку̀тли* Кутре – малкият пръст на ръката.

куф *куф* Кух.

куфа̀лница *куфа̀лницъ* Празна, глупава глава.

куцу̀з *куцу̀с* (тур. kutsuz) Човек без късмет, на когото не му върви в живота и в кариерата; злополучен мъж; куцузлия.

куцузлѝйка *куцузлѝйкъ* (тур. kutsuzli) Жена без късмет, на която не и върви в живота и в кариерата; злополучна жена.

куцузлѝя *куцузлѝйъ* (тур. kutsuz) Човек без късмет, на когото не му върви в живота и в кариерата; злополучен мъж; куцуз.

куцузлу̀к *куцузлу̀к* (тур. kutsuzluk) Лош късмет, злощастие, злополучие. *Голям куцузлук.*

ку̀ча се, да се оку̀ча *ку̀чъ съ, дъ съ уку̀чъ* За кучка или зайка: раждам кученца, зайченца.

кушѝя *кушѝйъ* (тур. koşu) Надбягване с коне.

ку̀шле *ку̀шли* Бебе.

куюмджѝйство *куйумжѝйству* (тур. kuyumci) Златарство.

куюмджѝя *куйумжѝйъ* (тур. kuyumci) Златар.

къдѐля *къдѐл'ъ* Определено количество извлачена вълна, която се прикрепва към хурка, за да се преде с вретено.

къ̀жел *къ̀жъл* Горната част на хурка, където се връзва къделята.

къ̀зъм *къ̀зъм* (тур. kiz) Дъще, момичето ми.

къ̀клица *къ̀клицъ* (Agrostemma githago) Плевел по пшеницата, който цъфти с розови цветчета и пуска малки черни семена.

къ̀кря, да закъ̀кря *къ̀кр'ъ, дъ зъкъ̀кр'ъ* Вря на слаб огън. *Бобът къкри в гърнето.*

къ̀лка *къ̀лкъ* Бутче, бедро от птица.

кълчѝща *кълчѝштъ* Конопено влакно.

кълчѝщник *кълчѝшник* 1. Платно, изтъкано от кълчища. 2. Покривка за легло от такова платно.

кър *кър* (тур. kir) Поле. *Отивам на кърa.*

кърмъ̀з *кърмъ̀с* (тур. kirmiz от ар.) Червена боя, добивана от насекомото кошенил (Coccus ilicis).

кърня̀, да окърня̀ *кърн'ъ̀, дъ укърн'ъ̀* Кастря, отсичам клони от короната на дърво. *Днес окърних черницата.*

кърто̀чина *кърто̀чинъ* Дупка, подземен ход, купчинка пръст, изровени от къртица.

кът *кът* (тур. kit от ар.) Малко, недостатъчно. *Парите са кът, трябва да се пестят.*

кът-кът-кът *кът-кът-кът* Межд. за викане, събиране на кокошки.

къ̀там, да скъ̀там *къ̀тъм, дъ скъ̀тъм* Крия, прибирам, спестявам.

къ̀ткам *къ̀ткъм* 1. Викам кокошките, пиленцата, за да ги нахраня. 2. Полагам грижи, лаская.

кьх *кьх* Межд. за предупреждаване на дете: не пипай!

къц-къц-къц *къц-къц-къц* Межд. за викане на куче.

къ̀цам *къ̀цъм* За дете: сядам. *Хайде, къцай на столчето.*

къч *къч* (тур. kic) Ритник. *Магарето хвърля къч.*

къш-къш *къш-къш* Межд. за прогонване на кокошки.

къ̀шей *къ̀шъй* Отчупено парче хляб.

къ̀щи *къ̀шти* Стая за живеене в селска къща, където се пали джамал *'камина'* или готварска печка.

къ̀щните *къ̀шнити* Хората, които живеят в къщата; семейството.

къ̀щна ра̀бота *къ̀шнъ ра̀буть* Домакинска работа – чистене, подреждане, пране, готвене и пр.

къщя̀ *къшт'а̀* Къщи. *Като се мръкне, хората се прибират по къщята.*

кьо̀пав *к'о̀пъф* (рум. şchiop) Несръчен, неумел, тромав. *Кьопав човек.*

кьо̀поо̀лу *к'о̀пуо̀лу* (тур. kőpoglu, kőpekoglu *'подлец', 'хитрец'*) Вид салата от печени патладжани, чушки, чесън и др., накълцани и поляти с оцет и олио.

кьо̀рав *к'о̀ръф* (тур. kőr 'сляп' от перс.) 1. Човек, който не вижда; сляп. 2. Човек, който често се спъва като сляп поради разсеяност, недоглеждане. *Сляп да ослепееш. Сляп осляпяваш и кьорав тръгваш.* Проклятия.

кьоркютю̀к пия̀н *к'о̀рк'ут'ỳк пийа̀н* (тур. kőr *'сляп'* от перс.) Мъртво пиян. *Нено пак се връща кьоркютюк пиян.*

кьо̀рсока̀к *к'о̀рсука̀к* (тур. kőr *'сляп'* и sokak *'улица'*) Задънена улица.

кьорсофра̀ *к'о̀рсуфра̀* (тур. kőr *'сляп'* и sofra *'ядене'* от ар. sufra) Безплатно ядене и пиене.

кьо̀рфишѐк *к'о̀рфишѐк* (тур. kőr fişek *'фойерверк'*). Лъжа, измама.

кьо̀рчо *к'о̀рчу* (тур. kőr от перс.) 1. Човек, който не вижда; сляп човек. 2. Човек, който често се спъва като сляп поради разсеяност, недоглеждане.

кьосѐ *к'усѐ* (тур. kőse) Мъж, на когото не никнат мустаци и брада.

кьо̀шк *к'о̀шк* (тур. kőşk) Малка лятна къща или колиба в лозе или градина.

кюмбѐ к'умбѐ (тур. kűmbet) Ламаринена печка за отопление.

кю̀нец *к'ỳниц* (турк. kűnk от перс.) Права или дъгообразна ламаринена тръба за отвеждане на дима от печката през комина.

кюп *к'уп* (тур. kűp от перс.) Голям глинен съд, делва.

кюспѐ *к'успѐ* (тур. kűspe от ар. kusba) Остатъци от маслодайни семена, които се използват за фураж.

кю̀та-па̀та *к'ỳтъ-па̀тъ* (тур. kűt) Межд. за звук от удар по твърда повърхност.

кю̀там *к'ỳтъм* Кротувам, седя на едно място и мълча.

кютѐк *к'утѐк* (тур. kőtek) Бой, побой, тупаница. **Теглих му един кютек.* Натупах го, набих го.

кяр *к'ар* (тур. kâr от перс.) Печалба, облага.

кя̀ря, да изкя̀ря *к'а̀р'ъ, дъ иск'а̀р'ъ* (тур. kâr от перс.) Печеля, получавам облаги.

кяхỳц-кяхỳц *к'аỳц-к'аỳц* Межд. за наподобяване на кашляне.

кяхỳцам *к'ахỳцъм* Кашлям леко, покашлям.

Л

ла̀бав *ла̀бъф* Хлабав, отпуснат.

ла̀да *ла̀дъ* Момиче, което ладува.

ла̀дно *ла̀дну* Хладно, прохладно.

ладỳвам *лъдỳвъм* Участвам в народния обичай Ладуване.

ладỳване *лъдỳвъни* Народен обичай на Васильовден, при който се гадае за женитба, като се пее за бъдещия младоженец и се вади от котле с вода пръстен на девойка, която участва в ритуала.

ла̀зарка *ла̀зъркъ* Девойка, която лазарува.

лазарувам *лъзърỳвъм* Участвам в народния обичай Лазаруване.

лазару̀ване *лъзъру̀въни* Народен обичай на Лазаровден, при който девойки ходят от къща на къща с малки кошнички и пеят лазарски песни с пожелания за здраве, щастие и плодородие, а домакините ги даряват с яйца за Великден, пари и постни сладкиши.

лаѝнче *лъѝнчи* (Tagetes tenuifolia) Вид тънколистен тагетес – градинско цвете с дребни жълтокафяви цветове.

ла̀йкучка *ла̀йкучкъ* (Matricaria chamomilla) Лайка.

лайно̀свам, да лайно̀сам *лъйно̀свъм, дъ лъйно̀съм* Измазвам пода или стената с кравешки изпражнения, примесени с други съставки.

лакомѝя *лъкумѝйъ* 1. Голям апетит, ненаситност, алчност. 2. Лакомник – човек, който много яде или пие; алчен, ненаситен. *Димо бил голяма лакомия.*

лакърдѝя *лъкърдѝйъ* (тур. lâkridi) Дума, приказка, разговор.

ла̀кя *ла̀к'ъ* Лакът.

ла̀ла *ла̀лъ* (грц. làlos през тур.) Бърборко, шегаджия, клюкар, лаладжия.

ла̀ладжийка *ла̀лъжийкъ* (грц. làlos през тур.) Бъбривка, шегаджийка, клюкарка.

ла̀ладжия *ла̀лъжийъ* (грц. làlos през тур.) Бърборко, шегаджия, клюкар, лала.

лалѐ *лълѐ* (тур. lale от перс.) (Narcissus dick wilden) Жълт кичест нарцис.

лало̀свам, да лало̀сам *лъсо̀свъм, дъ лъло̀съм* (грц. làlos през тур.) Приказвам, бърборя, клюкарствам.

ла̀мба *ла̀мбъ* (ит. lampa, фр. lampe от грц.) Лампа – уред за изкуствено осветление на ток или газ за осветление; лампа.

ламтя̀ *лъмт'ъ̀* Копнея, жадувам, проявявам алчност.

ла̀ни *ла̀ни* Миналата година.

лапа̀вица *лъпа̀вицъ* Мокър сняг, придружен с вятър.

ла̀пам *ла̀пъм* Гълтам лакомо и бързо. **Лапам мухите.* Бездействам, губя си времето.

лапата̀ри *лъпъта̀ри* 1. Големи стъпала, ходила на краката. 2. Големи, широки, подпетени стари обувки.

лапърда̀к *лъпърда̀к* Голямо хлапе.

ла̀пта-ла̀пта *ла̀птъ-ла̀птъ* Межд. за бързо и лакомо хранене.

лапчу̀ни *лъпчу̀ни* (тур. lapçun) Терлици, изплетени от домашна вълна.

ласта̀р *лъста̀р* (грц. blastàri(on) *'кълн', 'филиз'*) Израснали през пролетта млади крехки лозови клонки с мустачки, приятни за ядене; филизи.

ласту̀на *лъсту̀нъ* (грц. (b)lastoúni от blastòs *'клонче, фиданка'*) Стъбло на пълзящо растение, като тиква, диня, пъпеш, краставица и др.; милина.

лау̀са *лъу̀съ* (грц. lechoúsa) Лехуса – родилка до четиридесет дни от раждането. *Какво лежиш като лауса, ставай.*

лаф *лаф* (тур. lâf от перс.) Дума, слово, приказка.

лафо̀свам, да лафо̀сам *лъо̀свъм, дъ лъо̀съм* (тур. lâf от перс.) Приказвам, разговарям, беседвам.

ла̀фмоабѐт *ла̀фмуъбѐт* (тур. lâf от перс. + тур. muhabbet) Хапване, пийване в приятна компания; гуляй, пир. *Ела на лафмоабет.*

лаху̀т *лъу̀т* (тур. nohut от перс.) (Cicer arietinum) Вид бобово растение, подобно на нахут.

ла̀шкам *ла̀шкъм* За превозно средство: тласкам, тръскам, клатя.

ле *ле* Съкратено от леля: лельо, лели, лелиното. *Кажи, ле.*

левича̀р *ливича̀р* Мъж, който си служи повече с лявата ръка, отколкото с дясната.

левича̀рка *ливича̀ркъ* Жена, която си служи повече с лявата ръка, отколкото с дясната.

лекѐ *ликѐ* (тур. leke от перс.) 1. Петно от изцапано. 2. Безчестен, долен човек.

лекедо̀свам, да лекедо̀сам *ликидо̀свъм, дъ ликидо̀съм* (тур. leke от перс.) Правя леке *'петно'* на дреха; лекясвам.

лекя̀свам, да лекя̀сам *лик'а̀свъм, дъ лик'а̀съм* (тур. leke от перс.) Правя леке *'петно'* на дреха; лекедосвам.

лѐнча *лѐнчъ* За дете: хленча, глезя се, плача престорено.

лѐпам *лѐпъм* Ходя с големи, широки обувки, които шляпат.

лѐпка *лѐпкъ* (Galium tricorne) Едногодишно тревисто пълзящо растение, покрито с остри бодлички, които лесно прилепват към минаващи обекти.

лѐпки *лѐпки* Чехли, които шляпат при ходене.

леска̀ *л'ъскъ̀* (тур. leş) В топонимията: синкави тънки каменни плочи, които често покриват дъното на дере.

лѐстя се, да се разлѐстя *лѐст'ъ съ, дъ съ ръзлѐст'ъ* Заголвам се, разголвам се.

лето̀расли *литура̀сли* Едногодишни издънки, клонки на дърво.

лешку̀ня *лишку̀н'ъ* Излежавам се, мързелувам. *Цял ден лешкуня на кревата.*

лѐщенка *лѐшт'ънкъ* (varicella) Варицела.

лива̀да *лива̀дъ* (грц. livàdi) В топонимията: място, обрасло с трева, която се коси за сено, обикновено покрай река.

ливо̀свам, да ливо̀сам *лио̀свъм, дъ лио̀съм* 1. Мажа хляба с разбит жълтък преди да го сложа в пещта да се изпече. 2. Мажа, размазвам небрежно. *Ливосах как да е стените.*

лиѐн *лиѐн* (тур. leğen от грц. lekáne) Леген – кръгъл метален или емайлиран съд за миене и пране.

лѝжа *лѝжъ* Ближа, облизвам.

лизга̀р *лизга̀р* (грц. lisgàrion) Желязна права лопата за копаене, преобръщане на почвата.

лика̀в *лика̀ф* За зелен фасул, който съдържа лика *'жилаво дървесинено вещество'*. *Бобът е ликав.*

лѝмба *лѝмбъ* (рум. limbă *'език'*) (Epiphyllum) 1. Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; дъбови листа, волски език, свекървин език. 2. Вид къдрица.

лѝмкам *лѝмкъм* Ям бавно, лениво, предъвквам.

лимона̀та *лимуна̀тъ* (ит. limonata) лимонада – безалкохолно питие, приготвено от газирана вода, лимонов или плодов сок и захар.

лисѝча опа̀шка *лисѝчъ упа̀шкъ* (Corydalis bulbosa s. cava) Лисичина, коридалис, петльови гащи – пролетно горско цвете с папратовидни листа и червени, розови или бели цветове. В този говор има и друго название – перуника.

лѝскам, да лѝсна *лѝскъм, дъ лѝснъ* Изхвърлям, изливам течност със замах. *Лиснах водата на цветята.*

лѝстница *лѝсницъ* 1. Голям конусовиден куп от изправени дъбови клони с листата за храна на добитъка през зимата. 2. Наредени снопи от царевични стъбла във вид на купа за храна на добитъка през зимата.

лису̀нгер *лису̀нг'ър* Мъжка лисица.

лицѐрна *лицѐрнъ* Люцерна.

ло̀бода *ло̀будъ* (Atriplex Chenopodium) Едногодишно тревисто растение, което се използва като пролетен листен зеленчук.

ловджѝйка *лувжѝйкъ* 1. Жена, която се занимава с лов. 2. Котка, която лови мишки.

ловджѝйство *лувжѝйству* Лов, ловуване.

ловджѝя *лувжѝйъ* Човек, който се занимава с лов; ловец.

ло̀ден *ло̀д'ън* (нем. Loden) Мъжка горна дреха от мъхест вълнен плат.

лозѝна *лузѝнъ* Лозова пръчка.

ло̀ква *ло̀квъ* В топонимията: трап, изпълнен със застояла вода и тиня; гьол, малко блато. *Локвата. Щъркова локва.*

ломо̀тя, да изломо̀тя *лумо̀т'ъ, дъ излумо̀т'ъ* Говоря несвързано, бърборя.

ло̀пам *ло̀пъм* Хлопам, тропам, чукам. *Кой лопа на портата?*

ло̀пка *ло̀пкъ* Хлопка – ковано медно звънче с различни размери и тегло, което се окачва на шията на животно, което често се отделя от стадото, обикновено овца или коза; чан.

лопу̀ш *ло̀пуш* (Rumex) Лапад – градинско растение с едри продълговати листа, които се употребяват за ядене.

ло̀пушник *ло̀пушник* Баница с лопуш *'лапад'*.

ло̀ча, да изло̀ча *ло̀чъ, дъ изло̀чъ* 1. За животно: пия вода с език. 2. Пия шумно или в голямо количество.

ло̀чко *ло̀чку* Пияница, алкохолик.

лу̀га *лу̀гъ* Топла вода с дървесна пепел, с която се поливат сушените плодове, за да не ги нападат червеи.

лу̀же *лу̀жи* Плацента.

лумбу̀р-лумбу̀р *лумбу̀р-лумбу̀р* Межд. за наподобяване на падане или удряне на предмети.

лумбу̀рвам *лумбу̀рвъм* За предмет: падам с трясък.

лу̀нка *лу̀нкъ* Луничка.

лупоря̀ *лупур'ъ* Вдигам шум, тракам, трополя.

лу̀чник *лу̀чник* 1. Дървено или метално хаванче за чукане на лук, чесън, орехи и др. 2. Ястие от тесто с лук и подправки.

лъг *лък* В топонимията: голяма гъста гора. *Топузов лъг. Тъмни лъг.*

лъжѝчник *лъжѝчник* Дървена кутия за лъжици, която се окачва на стената.

лъ̀згам се *лъ̀згъм съ* Хлъзгам се, плъзгам се.

лъку̀м *лъку̀м* Локум.

лънгъ̀р-лънгъ̀р *лънгъ̀р-лънгъ̀р* Межд. за наподобяване на еднообразен, тъп шум.

лъ̀ча, да отлъ̀ча *лъ̀чъ, дъ удлъ̀чъ* За добитък: отбивам, отделям от стадото. *Сутрин лъча агнетата от овцете и изкарвам стадото на паша.*

лъ̀чка *лъ̀чкъ* В топонимията: малка гориста равнина. *Лъчката.*

лъщя́ *лъшт'ъ̀* Блестя, сияя, отразявам светлината. *Стаканите* 'стъклени чаши' *лъщят като тиган на месечина* 'луна'.

льо̀скам, да ольо̀скам *л'о̀скъм, дъ ул'о̀скъм* Окапвам, изцапвам, замърсявам с течност, течна храна.

льо̀хман *л'о̀хмън* Немарлив, небрежен, непохватен човек.

льо̀хманка *л'о̀хмънкъ* Немарлива, небрежна, непохватна жена.

люснѝк *л'уснѝк* Шамар, плесница.

лю̀цък *л'у̀цък* Чужд, непознат. *Люцък челяк* 'човек'.

люш-люш *л'уш-л'уш* Межд. за люлеене на дете.

лю̀шкам, да лю̀шна *л'у̀шкъм, дъ л'у̀шнъ* Люлея, клатя.

ляб *ляп* Хляб.

ля̀тос *л'а̀тус* Миналото лято, през лятото.

ля̀тошен *л'а̀тушън* От миналото лято.

М

ма *ма* Межд. за обръщение към жена.

маджа̀рин *мъджа̀рин* (унг. magyar) Унгарец.

маджа̀рка *мъджа̀ркъ* (унг. magyar) Унгарка.

маджу̀н *мъжу̀н* Гъсто сварен сладък сироп от захарна метла; петмез.

маза̀ *мъзъ̀* (тур. mağaza) Изба, мазе, зимник.

ма̀зало *ма̀зълу* Нещо размазано. *Прасковите станали на мазало.*

мазѝло *мъзѝлу* Нещо за мазане: мас, мехлем, крем, смазка.

мазга̀л *мъзга̀л* (тур. mazgal) Тясно дълго прозорче, пролука за проветряване и за преминаване на котките, обикновено в мазе.

маймунджулъ̀к *мъймунжулъ̀к* (тур. majmun от ар. maimun) Глезене, кривене, маниерничене, превземане.

майо̀тя се, да се намайо̀тя *мъйо̀т'ъ съ, дъ съ нъмъйо̀т'ъ* Бавя се, суетя се. *Тръгвай, стига си се майотила.*

майта̀п *мъйта̀п* (тур. maytap) Подигравка, шега, подбив.

майта̀пчийка *мъйтъпчѝйкъ* (тур. maytap) Жена, която обича да си прави майтап, да се шегува, да се подиграва.

майта̀пчия *мъйтъпчѝйъ* (тур. maytap) Човек, който обича да си прави майтап, да се шегува, да се подиграва.

майта̀пя се *мъйта̀п'ъ съ* (тур. maytap) Шегувам се, подигравам се, закачам се.

ма̀ксус *ма̀ксус* (тур. mahsus от ар.) Нарочно, преднамерено, обмислено. *Направил си го максус.*

мала̀й *мъла̀й* (рум. malai) Царевично брашно.

мала̀к *мъла̀к* (тур. malak) Бивол.

малама̀шка *мълъма̀шкъ* Правоъгълна дъска с дръжка за мазане на стени.

мала̀че *мъла̀чи* (тур. malak) Биволче.

мала̀чка *мъла̀чкъ* (тур. malak) Биволица.

мамалѝга *мъмълѝгъ* (рум. mămăligă) Качамак – румънско национално ястие от царевично брашно във вид на гъста каша.

мамалига̀р *мъмълига̀р* (рум. mămăligăr) Подигравателно прозвище на румънец, понеже се храни предимно с мамалига *‘качамак’*.

мамалига̀рка *мъмълига̀ркъ* (рум. mămăligăr) Подигравателно прозвище на румънка, понеже се храни предимно с мамалига *‘качамак’*.

мамата̀рка *мъмъта̀ркъ* (Boletus) Манатарка – вид ядлива гъба.

маму̀л *мъму̀л* (тур. mamul от ар.) Царевичен кочан.

мамулѝжа *мъмулѝжъ* Ям бавно, лениво, ближа храната.

ма̀мя[1], да нама̀мя *ма̀м’ъ, дъ нъма̀м’ъ* Псувам на майка.

ма̀мя[2], да пома̀мя *ма̀м’ъ, дъ пума̀м’ъ* Викам, примамвам с храна животните, за да ги прибера в помещението.

мана̀ *мънъ̀* (грц. mánna) (Peronosporaceae и Pythiacea) Заболяване по растенията, основно по лозята и тютюна, причинено от гъбички.

мана̀в *мъна̀ф* (грц. mánna) Маносан – поразен от мана. *Манав пъпеш. Манава диня.*

мана̀ф *мъна̀ф* (тур. manav *‘търговец на плодове’* от ар.) Полово извратен мъж, развратник; манафин.

мана̀фин *мъна̀фин* (тур. manav *‘търговец на плодове’* от ар.) Полово извратен човек, развратник; манаф.

мангал *мънга̀л* (тур. mangal от ар.) Широк и плитък метален или глинен съд за отопление чрез разгорени въглища върху него.

мангѝзи *мънгѝзи* (циг. mangiz) Пари.

ма̀нго *ма̀нгу* (циг. mango) Прозвище на ром.

ма̀нговица *ма̀нгуйцъ* Прозвище на ромка.

манда̀ *мънда̀* (тур. manda) Много бавен, муден човек.

манда̀-по̀ща *мънда̀-по̀штъ* (тур. manda postasi *‘биволска поща’*) 1. Бавна работа. 2. Бавен, муден човек. 3. Клюкар, клюкарка.

манда̀ло *мънда̀лу* (тур. mandal от ар.) Приспособление за заключване, затваряне на врата отвътре; сюрме, голямо резе.

мандахѐрцам се *мъндъѐрцъм съ* Люлея се, клатушкам се. *Манерката ‘метален съд за вода’ се мандахерца в карзината* ‘чанта от обелки от царевични кочани’.

ма̀нджа *ма̀нжъ* (тур. manca от ит. mangia *‘яж’*) Готвено ястие, ядене. **Манджа с грозде.* Буламач, нещо странно, което не се вписва в стереотипа.

ма̀ндра *ма̀ндръ* (грц. mantra *‘обор’*, *‘кошара’*) Работилница за преработване на мляко в млечни продукти: кашкавал, сирене, масло, извара.

ма̀ндражийка *ма̀ндръжийкъ* (тур. mandiraci от грц.) 1. Съпруга на собственик на мандра. 2. Работничка в мандра.

ма̀ндражия *ма̀дръжийъ* тур. mandiraci от грц.) 1. Собственик на мандра. 2. Работник в мандра.

мандръ̀скам *мъндръ̀скъм* За дете: люлея, друсам, за да заспи.

манѐрка *мънѐркъ* (пол. manierka) Малък метален съд за течности, който се прикачва на раницата или на колана, носен от войници или туристи при поход или излет, а също и от селяни при работа на полето.

манзолѐй *мънзулѐй* (грц. mausoléîon *‘гробница’*) Мавзолей.

мано̀сва се, да се мано̀са *мъно̀свъ съ, дъ съ мъно̀съ* (грц. mánna) За растения: поразява се от мана. *Зеленият боб се маноса.*

ма̀нта *ма̀нтъ* (рум. mantă *‘наметало’* от фр. mante) Работна или ученическа престилка, която се облича върху други дрехи и се закопчава отпред с копчета.

ма̀раба *ма̀ръбъ* (тур. maraba от ар.) Здравей, здрасти, добър ден.

маргаза̀ *мъргъзъ̀* Неразбран, капризен, заядлив човек. *Голяма си маргаза, все си недоволен.*

маргазу̀вам *мъргъзу̀въм* Капризнича, недоволствам, заяждам се.

марда̀ *мърдъ̀* (тур. marda) Бавен, ленив, мързелив човек.

марѐй *мърѐй* Межд. при обръщение към жена. *Марей, Елена опрала вълната.*

марѝ *мърѝ* Межд. при обръщение към жена. *Кажи, мари, къде ходи.*

марѝз *мърѝс* (циг. mariz) Бой, побой. *Внимавай да не ядеш мариз.*

марѝзя *мърѝз'ъ* (циг. mariz) Бия, удрям, тупам. *Побързай да не те маризя.*

Мàрко *Мàрку* Магаре, обикновено при обръщение, име на магаре. *Стой, Марко!* **Умря Марко.* Няма да мине номерът ти, няма да ме излъжеш, повече няма да имаш изгода.

маро̀ляк *мъро̀л'ък* Легендарно, несъществуващо животно, с което плашат децата, когато не слушат. *Тихо да не чуе маролякът.*

масàт *мъсàт* (тур. masat от ар. mishad) Стоманено точило за ножове.

маскара̀ *мъскъръ̀* (тур. maskara от ар.) 1. Безочлив човек, безсрамник. 2. Човек, станал за смях на другите; посмешище. **Мат и маскара.* За голям срам и присмех. *Направи човека на мат и маскара.*

маскарлъ̀к *мъскърлъ̀к* (тур. maskaralik) Безобразие, безсрамие, безочливост.

маскаря̀, да омаскаря̀ *мъскър'ъ̀, дъ умъскър'ъ̀* (тур. mascara etmek) Посрамвам, позоря, излагам на присмех.

масло̀вка *мъсло̀фкъ* Сорт меки сладки круши.

масра̀ф *мъсра̀ф* (тур. masraf) Разноски, разходи.

масрафлѝя *мъсръфлѝйъ* (тур. masrafli) Който струва много пари или други средства; който има големи разходи; скъп.

маста̀р *мъста̀р* (тур. mastar) Широка дървена летва, използвана от мазачите за нивелиране при полагане и изглаждане на зид.

мастѝя *мъстѝйъ* (тур. masti *'порода ловно или домашно куче с гладка козина и къси крака'*) 1. Куче помияр. 2. Лека жена, кучка.

масу̀р *мъсу̀р* (тур. masura *'цев на совалка'* от ар. masura *'цев'*) 1. Цев за навиване на прежда, която е направена от стъбло на тръстика. 2. Вид къдрица на женска коса. *Косата ти е на масури.*

матара̀ *мътъръ̀* (тур. matara *'манерка'* от ар.) Мома за женене, девойка. *Голяма матара, а още играе на кукли.*

матка̀п *мътка̀п* (тур. matkap *'свредел'* от ар.mitqap) Дърводелски уред, на който се слага свредел за пробиване на дупки.

маханджѝйка *мънжѝйкъ* (тур. mahana от перс.) Жена, която добре си угажда; придирчива, капризна.

маханджѝя *мънжѝйъ* (тур. mahana *'недостатък'*) Мъж, който добре си угажда; придирчив, капризен.

махлà *мълъ̀* (тур. mahalle от ар.) Махала.

махму̀дия *мъму̀дийъ* (тур. mahmudiye от ар. по името на султан Махмуд II) Стара турска жълтица на стойност 68 гроша.

махмурлѝя *мъмурлѝйъ* (тур. mahmur от ар.) Недостатъчно изтрезнял човек, с главоболие след напиване.

махмурлу̀к *мъмурлу̀к* (тур. mahmurluk от ар.) Замаяност, главоболие след напиване.

махна̀ *мънъ̀* (тур. mahana от перс. behane) Недостатък, неточност, пропуск, кусур, дефект. *На всичко намираш махна.*

мац *мац* Межд. за означаване на мацане, цапане.

мац-мац *мац-мац* 1. Межд. за повикване на котка. 2. Межд. за удряне, удар.

мàца *мàцъ* Котка.

мàцам, да омàцам *мàцъм, дъ умàцъм* Цапам, калям. *Омацах си роклята.*

мàцвам, да мàцна *мàцвъм, дъ мàцнъ* Удрям силно. *Мацнах му един шамар.*

ма̀шалла *ма̀шъллъ* (тур. maşallah от ар.) Межд. за изказване на похвала. Браво! Много добре!

майо̀тя се *мъйо̀т'ъ съ* Бавя се, суетя се, закъснявам, мая се, моткам се, мунтя се. *Тръгвай, стига се майоти!*

ма̀я се, да се зама̀я *ма̀йъ съ, дъ съ зъма̀йъ* Бавя се, суетя се, майотя се, моткам се, мутня се. *Много се замая у Йонини.*

маясъ̀л *мъйъсъ̀л* (тур. mayasil) Хемороиди.

мегда̀н *мигда̀н* (тур. meydan от ар.) 1. Селски площад. 2. Място. *Стори ми мегдан да седна.*

меджиди̇̀я *мижиди̇̀йъ* (тур. mecidiye по името на султан Абдул Меджид) Стара турска сребърна монета на стойност 20 гроша.

междина̀ *миждинъ̀* 1. Незаето пространство между две неща, пролука. 2. Граница между два полски имота; межда.

мезели̇̀к *м'ъз'ъли̇̀к* (тур. mezelik от перс.) Мезе.

мекере̇̀ *м'ък'ъре̇̀* (тур. mekâre от ар.) 1. Товарно животно. 2. Подлец, подлизурко.

ме̇̀лез *ме̇̀л'ъс* (тур. melez) Живо същество, родено от кръстосване на различни породи или раси.

ме̇̀нтарджийка *ме̇̀нтържийкъ* (тур. mentarci) Лъжкиня, измамница.

ме̇̀нтарджия *ме̇̀нтържийъ* (тур. mentarci) Лъжец, измамник.

менто̀свам, да менто̀сам *м'ънто̀свъм, дъ м'ънто̀същ* (лат. menta) Лъжа, мамя.

ме̇̀нче *ме̇̀нчи* Малко калайдисано котле, понякога почерняло отвън от топлене на вода на огъня. *Сложих на огъня черното менче.*

мера̀ *м'ъръ̀* (тур. mera от ар.) Свободна общинска земя за пасище.

мера̀к *мира̀к* (тур. merak) Грижа, мисъл, силно желание за нещо.

мераклѝйка *мир'ъклѝйкъ* (тур. merakli) Жена, която има силно желание за нещо, пристрастена към нещо.

мераклѝя *миръклѝйъ* (тур. merakli) Човек, който има силно желание за нещо, пристрастен към нещо.

меракландѝсвам се, да се меракландѝсам *миръклъндѝсвъм съ, дъ съ миръклъндѝсъм* (тур. meraklanmak *'любопитствам, интересувам се'*) Харесвам, увличам се, силно желая. *Меракландисах се да гледам зайци.*

мержале̇̀е се *м'ържъле̇̀й съ* Вижда се неясно. *В лозето се мержалее някаква жена.*

мерте̇̀к *м'ърте̇̀к* (тур. mertek) Греда, използвана за покривна конструкция.

ме̇̀сеница *ме̇̀с'ъниц* Вид питка със сирене, която се дели на малки топчета.

мѐсец *мѐс'ъц* Луна, месечина. *Нов месец.*

мѐсечина *мѐсчинъ* Луна. *Свети като тиган на месечина.*

метѝл *митѝл* (грц. methy̆lion) Болест, причинена от паразит, която поразява овцете и други домашни животни.

мѐча, да измѐча *мѐчъ, дъ измѐчъ* За котка: мяукам.

мѐчи *мѐчи* Мечешки.

мѐча стъ̀пка *мѐчъ стъ̀пкъ* (Verbascum) Вид лопен – двугодишно растение с розетка от широки влакнесто-мъхести листа и едри жълти цветове, разположени на върха на високо стъбло.

мѐчка *мѐчкъ* Парче сирене, обвито в среда от хляб. *Направих си мечка от мекия хляб.*

меше̇̀ *м'ъше̇̀* (тур. meşe) Летен дъб, гранѝца.

мешо̀вина *м'ъшо̀винъ* (тур. meşe) Гора от меше *'летен дъб'*, мешова гора, дъбова гора.

мѝгар *мѝгър* (тур. meĝar от перс.) Нима.

мѝлвам, да помѝлвам *мѝлвъм, дъ пумѝлвъм* Галя с ръка, за да изразя нежност и обич.

милѝна *милѝнъ* Ластуна – пълзящо стъбло на диня, пъпеш, краставица и др.

милѐ *милѐ* (фр. milieu) Мильо – малка дантелена покривка с кръгла, овална, квадратна или правоъгълна форма, изплетена на една кука, която служи за украса. *Оплете ли милето?*

миндѐр *миндѐр* (тур. minder) Тесен одър *'дървено легло'* край стена, застлан с черги и възглавници.

миндерлъ̀к *минд'ърлъ̀к* (тур. mindarlik) Издигнато от дъски място край стената, което се застила и служи за сядане.

миндѝл *миндѝл* 1. Домашно тъкана вълнена кърпа, с която се покрива тестото, за да втаса. 2. Глупак.

минзувѝр *минзувѝр* (Crocus flavus) Жълт пролетен минзухар.

мѝни-мѝни *мѝни-мѝни* Межд. за повикване на пиленца.

минỳшка *минỳшкъ* Тясна пътечка, тясно място за преминаване; малко

дървено мостче или дърво за преминаване над дере.

мира̀з *мира̀с* (тур. miras от ар.) Наследствен имот, даден като зестра на съпругата.

миразчѝйка *миръсчѝйкъ* (тур. mirasçi от ар.) Жена, която разчита на наследство или търси наследство.

миразчѝя *миръсчѝйъ* (тур. mirasçi от ар.) Човек, който разчита на наследство или търси наследство.

мирлѝк *мирлѝк* Мир, спокойствие, разбирателство, съгласие, тишина. *Мирлик да има.*

миру̀вам *миру̀въм* Седя мирно, кротувам, слушам.

миря̀свам, да миря̀сам *мир'а̀свъм, дъ мир'а̀съм* Успокоявам се, преставам да хленча, ставам мирен.

мисѝр *мисѝр* (тур. misir от ар.) Царевица, папур.

мисѝрка *мисѝркъ* (тур. misir от ар.) (Cheiranthus) Шибой с жълто-оранжеви цветчета.

мискѝн *мискѝн* Мръсен, нечистоплътен човек или животно; мискинин.

мискѝнин *мискѝнин* Мръсен, нечистоплътен човек или животно; мискин.

мискѝнка *мискѝнкъ* Мръсна, нечистоплътна жена.

мистирѝя *мистирѝйъ* (грц. mystri) Мистрия – желязна зидарска лопатка с дървена дръжка за размазване на мазилка.

мѝткам, да омѝткам *мѝткъм, дъ умѝткъм* Ходя насам-натам без работа, скитам се, шляя се, митлосвам. *Омитках махалата.*

митло̀свам *митло̀свъм* Ходя насам-натам без работа, скитам се, шляя се, миткам.

михлѐ *мийлѐ* Домат – растение и плод.

мишку̀вам *мишку̀въм* Ровя, търся нещо. *Пак си мишкувала в сандъка.*

мѝшница *мѝшницъ* Изпражнение на мишка, плъх.

мла̀тя, да намла̀тя *мла̀т'ъ, дъ нъмла̀т'ъ* 1. Бия, удрям, блъскам. 2. Бера набързо в голямо количество. *Стига си млатил портата, заключена е. Виж колко бързо намлатих цял пашник* 'кошница' *сливи.*

млѐчница *млѐчницъ* (Lactarius Piperatus) Вид ядлива бяла гъба, която при нараняване отделя лютив бял сок, използвана за приготвяне на салата след изваряване; бяла млечница, лютивка, пиперенка, козарка.

мло̀го *мло̀гу* Много.

мо̀били *мо̀били* (нем. Mőbel от лат. mobilis *'подвижен'*) Мебели. *В къщата няма мобили.*

могѝла *мугѝлъ* В топонимията: неголям хълм, възвишение, естествено или изкуствено. *Копаната могила. Орешката могила* 'разорана'.

мо̀даджийка *мо̀дъжийкъ* (грц. mòda от ит. moda, фр. mode по лат. modus *'образ'*, *'начин'*) Жена, която носи модни дрехи, която се облича по модата.

мо̀даджия *мо̀дъжийъ* (грц. mòda от ит. moda, фр. mode по лат. modus *'образ'*, *'начин'*) Човек, който носи модни дрехи, който се облича по модата.

мокринѐе ми *мукринѐй ми* Усещам мокрота, влага. *Минах през локвата, мокринее ми на краката.*

мому̀вам *муму̀въм* Държа се като госпожица, мома за женене.

момчетѝя *мумчитѝйъ* Момчета.

мо̀мък *мо̀мък* Млад неженен мъж, младеж.

мор *мор* Смъртоносна болест или природно бедствие, което унищожава много хора или животни; епидемия.

мо̀рав *мо̀ръф* (тур. mor) Лилав, синьочервен.

мотѝя се *мутѝйъ сѫ* Бавя се, суетя се, движа се безцелно, моткам се, преча. *Не ми се мотай в краката.*

мо̀ткам се *мо̀ткъм сѫ* Бавя се, суетя се, мая се, майотя се, мотая се, движа се безцелно.

мотовѝлка *мутувѝлкъ* Дървен уред, състоящ се от пръчка с дължина около 1 метър с чатал на единия край и с равна дъска в другия, който се използва за намотаване и опъване на изпреденото влакно.

мо̀чур *мо̀чур* В топонимията: блатисто, влажно място, покрито с трева. *Мочура.*

мошѝя *мушѝйъ* (рум. moşie от moş *‘дядо’*) Собствен имот, бащиния.

мравѐ *мръвѐ* Мравки.

мраву̀нка *мръву̀нкъ* Мравка.

мрачина̀ *мръчинъ̀* Тъмнина.

мръ̀вка *мръ̀фкъ* Парче месо с кост или без кост.

мръ̀ква се *мръ̀квъ съ* Става тъмно, стъмва се, смрачава се.

мръ̀кнало *мръ̀кнълу* Тъмнина, мрак. *Прибрахме се в селото по мръкнало.*

мръ̀сни дни *мръ̀сни дни* Дните от Бъдни вечер до Йордановден, когато тялото на Дева Мария се изчиства след раждането, а нощем караконджалите *‘зъл дух’*, *‘вампир’*, *‘страшилище’* плашат хората навън.

му̀ден *му̀д’ън* Човек, който се движи и работи бавно, тромав, непохватен.

мукава̀ *мукъвъ̀* (тур. mukavva от ар.) Дебела, груба хартия; картон.

мукавя̀н *мукъв’а̀н* Направен от мукава *‘дебела хартия или картон’*. *Мукавяна кутия.*

му̀ле *му̀ли* (лат. mulus) Домашно животно, мелез от кобила и магаре.

мулинѐ *мулинѐ* (фр. moulinet) Източена коприна, копринена прежда.

мунда̀р *мунда̀р* (тур. murdar от перс.) Небрежен, нехаен, мръсен човек, мундарин.

мунда̀рин *мунда̀рин* (тур. murdar от перс.) Небрежен, нехаен, мръсен човек, мундар.

мунда̀рка *мунда̀ркъ* (тур. murdar от перс.) Небрежна, нехайна, мръсна жена.

му̀нка *му̀нкъ* В детската реч: крава, теленце.

му̀нта *му̀нтъ* Бавен човек, флегматичен човек.

му̀нтя се, да се наму̀нтя *му̀нт’ъ съ, дъ съ нъму̀нт’ъ* Бавя се, мая се, майотя се. *Стига си се мунтил, че ще изгледаме* ‘изпуснем’ *трена* ‘влака’.

мурафѐт *мурьфѐт* (тур. murifet от ар.) Скандално положение, изненада.

мурафетлѝйка *мурьф’ътлѝйкъ* (тур. murafetli от ар.) Скандалджийка.

мурафетлѝя *мурьф’ътлѝйъ* (тур. murafetli от ар.) Скандалджия.

мургуля̀в *мургул’а̀ф* Мръсен, изцапан. *Мургулява свиня.*

муска̀ *мускъ̀* (тур. muska от ар.) 1. Малка кесийка, която се носи на шията и в която се поставя предмет, който предпазва от беди, болести, злополука; талисман. 2. Фигурка, украса на дреха или платно.

муска̀л *муска̀л* (тур. miskal от ар.) Малко стъкълце, напълнено с розово масло.

мускурлѝв *мускурлѝф* Сополив, гурелив, мръсен, с мръсно лице.

мустакѐра *мустъкѐръ* (фр. moustiquaire) Прякор на човек (от мустикера *‘завеса от тънък плат или гъста мрежа за предпазване от комари, мухи’). Мустакерата.*

мустакѐрка *мустъкѐркъ* (фр. moustiquaire) Прякор на съпругата на мустакера (от мустикера *‘завеса от тънък плат или гъста мрежа за предпазване от комари, мухи’).*

му̀ся се, да се наму̀ся *му̀с’ъ съ, дъ съ нъму̀с’ъ* 1. Мръщя се, сърдя се, цупя се. 2. За времето: смрачава се, заоблачава се.

мутва̀к *мутва̀к* (тур. mutfak от ар.) Стая с оджак *‘огнище’* и пещ; лятна кухня в селска къща.

му̀тра *му̀тръ* (ит. mutria) 1. Лице, физиономия. 2. Муцуна.

му̀фта *му̀фтъ* (тур. műft от перс.) 1. Безплатно, даром, келепир. 2. Нещо, получено незаслужено, с нахалство или хитрост.

му̀фтаджийка *му̀фтъжийкъ* (тур. műfteci от перс.) Жена, която иска да получи нещо даром, с хитрост или с нахалство; използвачка.

му̀фтаджилък *му̀фтъжилък* Получаване на нещо незаслужено, с нхалство или с хитрост; използвачество.

му̀фтаджия *му̀фтъжийъ* (тур. műftecі от перс.) Мъж, което иска да получи нещо даром, с хитрост или с нахалство; използвач.

мухабѐт *муъбѐт* (тур. muhabbet) Весел, приятен разговор на трапеза.

му̀цам *му̀цъм* За дете: бозая, суча.

муцу̀на *муцу̀нъ* (грц. moutsoúna от ит. musona) 1. Устата и челюстите на животно. 2. Човешко лице.

муч *муч* Межд. за повикване на магаре.

му̀шкам[1], да му̀шна, да наму̀шкам *му̀шкъм, дъ му̀шнъ, дъ нъму̀шкъм* Вкарвам,

пъхам, пробивам. *Мушнах си пръста с иглата.*

му̀шкам[2], да сму̀шкам *му̀шкъм, дъ сму̀шкъм* Бода, бутам, подтиквам към действие. *Смушкай го в ребрата да мълчи. Мушкам магарето с остена* ‘пръчка с железен бод’ *да върви по-бързо.*

му̀шкам се *му̀шкъм съ* Промъквам се, провирам се между хора или предмети.

мушморо̀к *мушмуро̀к* Дребен човек, дребосък, малчуган.

мущерѝя *муштирѝйъ* (тур. műsteri от ар.) Редовен купувач, клиент.

мъгарѐц *мъгърѐц* Червейче, което се развива под кожата на добитъка и причинява сърбеж; въгарец.

мъ̀ди *мъ̀ди* Тестиси.

мъждря̀н *мъждр’а̀н* (Cornus sanguinea) Кучешки дрян, кучи дрян – храст или дребно дръвче, което прилича на дрян, но цветовете му са бели, а плодовете тъмносини. В други краища на страната мъждрян се нарича белият ясен (Fraxinus ornis).

мъжду̀ка *мъжду̀къ* Свети слабо. *Свещта едва мъждука.*

мъзга̀ *мъзгъ̀* Сок под кората на дърво или от лоза.

мълва̀ *мълвъ̀* Слух, непроверена и преувеличена информация.

мълвя̀, да промълвя̀ *мълв’ъ̀, дъ прумълв’ъ̀* Казвам, говоря.

мъ̀мря, да смъ̀мря *мъ̀мр’ъ, дъ смъ̀мр’ъ* Карам се, гълча, коря, мърморя.

мъ̀кна се *мъ̀кнъ съ* 1. Вървя бавно, с усилие. 2. Ходя след някого; ходя, където не съм желан; натрапвам се.

мъ̀на, да намъ̀на *мъ̀нъ, дъ нъмъ̀нъ* 1. Очуквам конопени стъбла, за да отделя влакната от дървесните части. 2. Уморявам се, изтощавам се. *Намънах си кръста от много работа.*

мъ̀ндзърка *мъ̀нзъркъ* Малка, мъничка. *Мъндзъркъ чешка* ‘чашка’ *за ракия.*

мър-мър *мър-мър* Межд. за подражаване на мърморене.

мъ̀рва *мъ̀рвъ* Пепел с много жарава.

мъ̀рля, да замъ̀рля *мъ̀рл’ъ, дъ зъмъ̀рл’ъ* За овен: осеменявам, заплождам овца.

мърмърѝца *мърмърѝцъ* Човек, който много бъбри, мърмори. *Баба ти е голяма мърмърица.*

мъ̀рта-мъ̀рта *мъ̀ртъ-мъ̀ртъ* Межд. За мърморене.

мърцѝна *мърцѝнъ* Напусто, напразно. *Мърцина си отиде човекът.*

мъст *мъс* (грц. moűstos от лат. (vinum) mustum) Пресен гроздов сок; шира.

мъстаку̀лки *мъстъку̀лки* Дребни тестени сладки, омесени с маджун *‘петмез’* от захарна тръстика. *Направих на децата мъстакулки.*

мъ̀тя, да измъ̀тя *мъ̀т’ъ, дъ измъ̀т’ъ* За птица: лежа върху яйцата, за да се излюпят пиленцата. *Квачката измъти 15 пиленца.*

мъчнотѝя *мъчнутѝйъ* Трудност.

мюрдѝя *м’урдѝйъ* (тур. myrodià) Магданоз.

мя̀зам, да замя̀зам *м’а̀зъм, дъ зъм’а̀зъм* (грц. moiȧzo от homoiazo) Приличам. *Дончо мяза на баща си.*

мя̀ркам се, да се мя̀рна *мя̀ркъм съ, дъ съ м’а̀рнъ* Появявам се за кратко време.

мя̀там[1], да мѐтна *м’а̀тъм, дъ мѐтнъ* 1. Хвърлям, захвърлям. 2. Покривам, загъвам. 3. Слагам в пещ хляб или ястие, за да се изпече. *Момчето заспа, метни му одеяло да не настине.*

мя̀там[2], да намя̀там *м’а̀тъм, дъ нъм’а̀тъм* Простирам, окачвам. *Намятах дрехите на върлината* ‘хоризонтално окачен дървен прът’ *в одаята* ‘килер’.

мя̀ткам *м’а̀ткъм* Махам с ръка. *Мяткай на тракториста да спре трактора.*

Н

на *на* Межд. при даване, подкана, показване. Ето, виж, дръж, вземи. *На ти пари за хляб.*

на чуш *нъ чуш* На магаре – носене на дете, което сяда на преплетените като седалка ръце на двама души.

набедя̀вам, да набедя̀ *нъб’ъд’а̀въм, дъ нъб’ъд’ъ̀* Наклеветявам, обвинявам несправедливо.

набика̀лям, да набиколя̀ *нъбика̀л’ъм, дъ нъбикул’ъ̀* Обикалям периодично, посещавам, наглеждам. *Набикалям лозето.*

нава̀лям, да наваля̀ *нъва̀л'ъм, дъ нъвъл'ъ* Подкарвам животните надолу по хълма, по баира. *Наваляй овците, скоро ще мръкне.*

нави̇̀квам, да нави̇̀кам *нъви̇̀квъм, дъ нъви̇̀към* Контролирам, проверявам чрез повикване. *Отивам на бостана, а ти навиквай децата, докато се върна.*

навличам се, да се навлека̀ *нъвли̇̀чъм съ, дъ съ нъвл'ъкъ̀* Обличам се с много или с дебели дрехи. *Не се навличай толкова, че ще се изпотиш.*

наво̀дка *нъво̀ткъ* Изображения, шарки, фигурки върху тъкано платно.

наво̀й *нъво̀й* Ивица плат, която се навива на крак под коляното, за да предпазва от студ. *Войнишки навои.*

наву̀ща *нъву̀штъ* Навои – ивици плат, които се навиват на краката под коленета, за да предпазват от студ.

нагнѐздвам се, да се нагнѐздя *нъгнѐздвъм съ, дъ съ нъгнѐзд'ъ* Намирам си място да седна, намествам се, настанявам се. *Нагнездих се в каруцата.*

нагри̇̀бам, да нагреба̀ *нъгри̇̀бъм, дъ нъгрибъ̀* Греба, загребвам. *Нагрибам папур* 'царевица' *за пуйките.*

нагъ̀вам, да нагъ̀на *нъгъ̀въм, дъ нъгъ̀нъ* 1. Сгъвам, прегъвам. 2. Ям лакомо. *Детето нагъва спаначник* 'баница със спанак'.

нагъ̀грен *нъгъ̀гр'ън* Сгърчен, набразден.

нагъ̀чквам, да нагъ̀чкам *нъгъ̀чквъм, дъ нъгъ̀чкъм* Набутвам, струпвам, притискам.

на̀да *на̀дъ* Допълнително парче плат, връв, въже, метал, дъска и др. за удължаване или разширяване на дреха, покривка, простир и др. *Вървата е къса, завържи нада.*

надвѐсвам се, да се надвеся *нъдвѐсвъм съ, дъ съ нъдвѐс'ъ* Навеждам се, наклонявам се.

надви̇̀вам, да надви̇̀я *нъдви̇̀въм, дъ нъдви̇̀йъ* Побеждавам, преборвам, преодолявам.

на̀дник *на̀дник* Надница – заплащане за един работен ден.

надни̇̀чам, да надни̇̀кна *нъдни̇̀чъм, дъ нъдни̇̀кнъ* Гледам тайно, скришом през малък отвор или пролука.

надру̀ндям се, да са надру̀ндя *нъдру̀нд'ъм съ, дъ съ нъдру̀нд'ъ* Обличам се с много или с дебели дрехи, навличам се. *Какво си се надрундила, времето не е студено.*

наду̀пвам се, да се наду̀пя *нъду̀пвъм съ, дъ съ нъду̀п'ъ* Навеждам се ниско до земята, гъзуря се, гъзурча се.

на̀дя, да пона̀дя *на̀д'ъ, дъ пуна̀д'ъ* Удължавам или разширявам нещо чрез зашиване, завързване, заковаване и пр. на парче плат, връв, метал и др.

нажѐбвам се, да се нажѐбя *нъжѐбвъм съ, дъ съ нъжѐб'ъ* Лакомя се, грабя, трупам в голямо количество.

назлъ̀н *нъзлъ̀н* (тур. nazli от перс.) Срамежлив, въздържан, превзет.

назлънди̇̀свам се, да се назлънди̇̀сам *нъзлънди̇̀свъм съ, дъ съ нъзлънди̇̀съм* (тур. nazlanmak) Привидно отказвам, чакам да ме поканят няколко пъти, да ме уговарят, убеждават и едва тогава се съгласявам; превземам се, кокетнича, противя се. *Сядай на масата, не се назлъндисвай.*

нака̀звам се, да се нака̀жа *нъка̀звъм съ, дъ съ нъка̀жъ* Измъчвам се от тежка работа, трепя се. *Наказвам се да мъкна на гръб сеното от ливадата.*

наказѝло *нъкъзѝлу* Тежък труд, мъчение. *Голямо наказило да мъкна вода от герана 'кладенец'.*

накла̀ждам се, да се накла̀м *нъкла̀ждъм съ, дъ съ нъкла̀м* Напълнявам, надебелявам, угоявам се. *Леля ти се е наклала като биволица.*

налъ̀ми *нълъ̀ми* (тур. nalim от ар.) Дървени чехли само с ходило и каишка, използвани предимно при къпане в банята. **Когато цъфнат налъмите.* *На куково лято. Няма да стане; никога.

нами̇̀чам се, намъ̀квам се, да се намъ̀кна *нъмичъм съ, нъмъ̀квъм съ, дъ съ нъмъ̀кнъ* 1. Нахално влизам в чужда къща, без да съм поканен. 2. Обличам дреха, която ми е тясна. 3. За напитки: пие се с удоволствие. *Едва се намъкнах в старата рокля. Виното е вкусно и неусетно се намича чешка* 'чашка' *след чешка.*

наназа̀д *нънъза̀т* Назад. *Давай каруцата наназад.*

на̀нкам *на̀нкъм* В детската реч: спя. *Време е да нанкаш.*

напла̀щам, да наплатя̀ *нъпла̀штъм, дъ нъплът'ъ̀* Заплащам, плащам, изплащам. *Наплатих на чичо ти дяла от къщата.*

напрѝвница *нъпрѝвницъ* Наслуки, без да мисля, наприумица. *Помисли малко, не говори напривница.*

напрѐхвам, да напрѐхна *нъпрѐъвъм, дъ нъпрѐънъ* Изсъхвам, ставам трошлив. *Бобът е напрѐхнал, зърното лесно се отделя.*

нара̀мвам, да нара̀мя *нъра̀мвъм, дъ нъра̀м'ъ* 1. Нося нещо на рамо. 2. Нося тежък или обемист товар.

нара̀мвам се, да се нара̀мя *нъра̀мвъм съ, дъ съ нъра̀м'ъ* Товаря се с тежък или обемист товар.

нарѝвям *нърѝв'ъм* Рева, плача.

нарося̀ва, да наросѝ *нъруса̀въ, дъ нърусѝ* За дъжд: леко намокря, напръсква като роса. *Дъждът не поля градината, а само нароси листата.*

нару̀пвам, да нару̀пам *нъру̀пвъм, дъ нъру̀пъм* Наклаждам огъня с тънки дърва, съчки, за да гори буйно, да пламти.

на̀ръки *на̀ръки* Под ръка, удобно, уместно.

на̀ръч *на̀ръч* Сноп дърва, съчки, сено, който може да се носи на ръце наведнъж.

нарѐчвам, да нарѐчам *нърѐчвъм, дъ нърѐчъм* Нареждам, заповядвам, поръчвам, заръчвам.

наря̀д *нър'а̀т* (рус. наряд) Определено количество земеделски произведения и животински продукти, които производителят задължително предава на държавата срещу заплащане.

наса̀ждам, да насадя̀ *нъса̀ждъм, дъ нъсъд'ъ̀* За домашна птица: слагам да люпи пиленца, да мъти. *Насадих червената кокошка с 20 яйца.*

насво̀с *нъсво̀с* Приблизително, както дойде. *Отговарям насвос.*

наслу̀швам, да наслу̀шам *нъслу̀швъм, дъ нъслу̀шъм* Слушам, за да доловя шум или звук; вслушвам се, ослушвам се. *Бебето заспа, наслушвай го.*

насмѝтам, да насмета̀ *нъсмѝтъм, дъ нъсмитъ̀* Карам се, хокам, укорявам.

насму̀лвам, да насму̀ля *нъсму̀лвъм, дъ нъсму̀л'ъ* Бързо набирам плодове с листата. *Насмулих малко череши, вземи ги.*

настивя̀свам, да настивя̀сам *нъстив'а̀свъм, дъ нъстив'а̀съм* (грц. stoiva) За дрехи, предмети: натрупвам, нахвърлям небрежно.

натаманя̀вам, да натаманя̀ *нътъмън'а̀въм, дъ нътъмън'ъ̀* (тур. tamam от ар.) Правя всичко точно, както трябва да бъде; натъкмявам.

натараля̀нквам, да натараля̀нкам *нътърл'а̀нквъм, дъ нътърл'а̀нкъм* Натрупвам, събирам, пълня. *Натаралянках тенджерата с боб. Момчето натаралянка двойките.*

натараля̀нквам се, да се натараля̀нкам *нътърл'а̀нквъм съ, дъ съ нътърл'а̀нкъм* Напивам се, опиянявам се. *Пак си се натаралянкал в кръчмата.*

натва̀рвам, да натва̀ря *нътва̀рвъм, дъ нътва̀ръ* Натоварвам, товаря. *Натварихме каруцата с дърва.*

натѝрям, да натѝря *нътѝр'ъм, дъ нътѝр'ъ* Изпъждам, прогонвам. *Натирих овцете на паша.*

натъкмя̀вам се, да се натъкмя̀ *нътъкм'а̀въм съ, дъ съ нътъкм'ъ̀* Докарвам се, нагласявам се, спретвам се, гиздя се. *Къде отиваш, че така си се натъкмила?*

натѐртвам, да натѐртя *нътѐртвъм, дъ нътѐрт'ъ* Наблягам, подчертавам.

наумя̀вам се, да се наумя̀ *нъум'а̀въм съ, дъ съ нъум'ъ̀* Замислям, твърдо решавам. *Наумила съм си да отида на панаира.*

нафѝрквам се, да се нафѝркам *нъфѝрквъм съ, дъ съ нъфѝркъм* Напивам се, препивам, опиянявам се.

начоколя̀вам, да начоколя̀ *нъчукул'а̀въм, дъ нъчукул'ъ̀* Заобикалям от всички страни, обграждам някого. *Децата начукулиха даскала* 'учителя'.

наха̀кан *нъа̀кън* Дързък, безочлив, нахален.

наха̀лост *нъа̀лус* Напразно, напусто, безрезултатно, безполезно.

наху̀квам *нъу̀квъм* Хокам, карам се, ругая.

нашѝнтям *нъшѝнт'ъм* Ям, храня се лакомо. *Нашинтяй, не ме гледай.*

нащърбя̀вам, да нащърбя̀ *нъштърб'а̀въм, дъ нъштърб'ѐ* Отчупвам малко парченце от края на някакъв съд (чаша, чиния); правя нещо щърбо, неравно.

ная̀дане *нъйа̀дъни* Наяждане, нахранване. *Като нямаш наядане, имай поне спиране.*

наялдѝсвам, да наялдѝсам *нъйълдѝсвъм, дъ нъйълдѝсъм* Тропосвам, зашивам ръчно парчета плат, като ги подготвям за шиене на машина. *Наялдисай дрешката.*

небѐт-шекѐр *нибѐт-шикѐр* (тур. nebat şekeri от ар. и перс.) Вид рафинирана захар на едри кристали.

невя̀н *нив'а̀н* Май, майче, като че ли, може би.

недѐля *нидѐл'ъ* Седмица. *Другата неделя трябва да се сеят краставиците.*

нѐден *нѐд'ън* Никакъв, долен, лош. *Свиня недна, пак е излязла от кочината.*

недома̀слен *нидума̀сл'ън* Неумел, непохватен, нелогичен, неразумен.

недъ̀гав *нидъ̀гъф* Човек с физически недостатък, сакат човек.

нѐкти *нѐкти* Нокти.

немотѝя *нимутѝйъ* Бедност, сиромашия.

немтỳрник *н'ъмтỳрник* Мълчалив, намръщен, необщителен човек. *Какво мълчиш като немтурник.*

нѐрде-нѐрде *нѐрд'ъ-нѐрд'ъ* (тур. nereden-nereye) Откъде-накъде.

нѐрез *нѐр'ъс* Мъжка свиня.

несвя̀ст *нисв'а̀с* Безсъзнание.

нѐсте *нѐст'ъ* Вместо.

нѝвга-ня̀вга *нѝвгъ-н'а̀вгъ* По някое време.

ниша̀н *ниша̀н* (тур. nişan от перс.) 1. Белег, знак. 2. Даден дар от мома на момък като знак за обещание, че ще се омъжи за него.

нѝщелки *нѝшт'ълки* Част от тъкачния стан, която дърпа нагоре и надолу нишките на основата и заплита вътъка.

нòици *нòици* Ножица.

нòкя *нòк'ъ* Нокът.

нощѐс *нуштѐс* През нощта, през изминалата нощ; нощеска.

нощѐска *нуштѐскъ* През изминалата нощ; нощес.

нощовѝ *нуштувѝ* Дървено корито, в което се меси тесто за хляб и се оставя да пренощува, за да втаса; нощвѝ.

нощя̀ *нушт'а̀* Нощем, през нощта.

нỳжник *нỳжник* Външна тоалетна, клозет на двора.

О

оба̀гвам се, да се оба̀гна *уба̀гвъм съ, дъ съ уба̀гн'ъ* За овца: раждам агне. *Овцата се обагна с две агънца.*

оба̀ждам, да оба̀дя *уба̀ждъм, дъ уба̀д'ъ* Казвам нещо, без да ме питат; доноснича, клеветя.

обѐсник *убѐсник* За човек или животно: безделник, храненик.

обѐсница *убѐсницъ* Безделничка, храненица.

обиваря̀вам, да обиваря̀ *убивър'а̀въм, дъ убивър'ѐ* Варя, сварявам. *Обиварих пет яйца.*

обръ̀гвам, да обръ̀гна *убръ̀гвъм, дъ убръ̀гнъ* Свиквам, привиквам. *Зимно време не паля печка, обръгнал съм на студ.*

обỳща *убỳштъ* Обувки.

ова̀йквам, да ова̀йкам *ува̀йквъм, дъ ува̀йкъм* За дете: съжалявам, съчувствам, успокоявам. *Не овайквай детето, че ще го разглезиш.*

овѐсвам, да овѐся *увѐсвъм, дъ увѐс'ъ* Закачвам, окачвам. **Овесвам нос* Отчайвам се.

ога̀ *уга̀* Кога.

огла̀вник *угла̀вник* Приспособление за водене и привързване на рогат добитък.

огра̀да *угра̀дъ* В топонимията: ограничено с дувар *'каменна ограда'* незастроено дворно място в чертите на селото.

огранѐн *угрънѐн* За мазнина и сланина: развален, вмирисан. *Огранена мас.*

огрѝбка *угрѝпкъ* Метален инструмент за стъргане на остатъците от тесто в нощвите *'дървено корито, в което се меси тесто за хляб'*.

ò̀гън *ògън* Горещина, жега. *Голям огън е на нивата.*

ода̀ *удъ̀* Вода.

о̀дя *о̀'ъ* Ходя, вървя.

одая̀ *удъйъ̀* (тур. oda) Дрешник, килер в селска къща. *Занеси юргана в одаята.*

оджа̀к *ужа̀к* (тур. ocak) Огнище с комин.

о̀дма *о̀дмъ* Веднага, незабавно, ей сега.

одъ̀р *одъ̀р* Дървено легло.

ожѝдам *ужѝдъм* Очаквам с голямо желание, с нетърпение; надявам се. *Баба ожида да види внуците си.*

озъ̀бвам се, да се озъ̀бя *узъ̀бвъм съ, дъ съ узъб'ъ̀* Умирам. *Някой ден ще дойдеш да ме видиш, а пък аз съм се озъбила.*

о̀йкам *о̀йкъм* Хойкам – скитам, ходя безцелно, шляя се.

ока̀ *укъ̀* (тур. okka) Мярка за тежина – 1,225 кг или 1,282 кг.

ока̀йвам се *ука̀йвъм съ* Оплаквам се, тюхкам се, вайкам се.

окатя̀вам, да окатя̀ *укът'а̀във, дъ укът'ъ̀* Обединявам две или повече нишки от прежда, за да стане по-дебела и по-здрава.

околѝсвам, да околѝсам *укулѝсвъм, дъ укулѝсъм* Каня, приемам, събирам около себе си. *Стига си околисвала комшийките.*

окопѝтвам се, да се окопѝтя *укупѝтвъм съ, дъ съ укупѝт'ъ* Съвземам се, идвам на себе си, бързо се ориентирам.

о̀ксур *о̀ксур* (соб. Oxford, град в Англия) Оксворд – вид плътна памучна тъкан.

окуму̀ш *укуму̀ш* (тур. okumuş) Самоуверен, настойчив, оправен, пробивен човек.

о̀лан *о̀лън* (тур. oğlan *'момче'*) Холан – частица за усилване, упрек, учудване. Човече, хайде де, пък. *Айде олан, опитай ракията.*

олелѝя *улилѝйъ* Шум, врява, караница.

о̀ле-ма̀ле *о̀ле-ма̀ле* Межд. за изразяване на болка, страх, нещастие. Олеле.

олува̀ш *улува̀ш* (Hypoderma bovis) Вид насекомо, разновидност на щръклицата.

олу̀к *улу̀к* (тур. oluk) Водосточна тръба, водоскок.

ольо̀хвам, да ольо̀хам *ул'о̀хвъм, дъ ул'о̀хъм* Окапвам, изцапвам. *Детето си ольоха рокличката.*

омѝтам, да омѐта *умѝтъм, дъ умитъ̀* Изяждам всичко, докрай. *Ометох чинията с мусака.*

омѝтам се, да се омета̀ *умѝтъм съ, дъ съ умитъ̀* Тръгвам си, отивам си, заминавам си; обирам си крушите.

омургулѐвен *умургулѐв'ън* Мръсен, изцапан.

она̀з годѝна *унъ̀с гудѝнъ* Поминалата година.

она̀згодѝшен *унъ̀згудѝшън* От поминалата година. *Оназгодишен боб.*

она̀з недѐля *унъ̀с нидѐл'ъ* Поминалата седмица.

о̀нзи дѐн *о̀нзи дѐн* Завчера.

о̀олюв *о̀ул'уф* Охлюв.

о̀пак *о̀пък* Който не се съгласява с другите; несговорчив, своенравен, опърничав.

о̀пам, о̀пкам *о̀пъм, о̀пкъм* За дете: ставам, изправям се.

опарѝчвам се, да се опарѝча *упърѝчвъм съ, дъ съ упърѝчъ* Получавам, спечелвам много пари, забогатявам.

опа̀сен *упа̀с'ън* Човек, който се справя с всякакви ситуации; оправен, сръчен, предприемчив, буден, отворен. *Опасна жена.*

опа̀шка *упа̀шкъ* Дръжка, с която плодът се прикрепва към дървото или растението. *Бери черешите с опашки.*

опѐрен *упѐр'ън* За човек: общителен, контактен, самоуверен, отворен, дързък.

опиѐнчвам се, да се опиѐнча *упиѐнчвъм съ, дъ съ упиѐнчъ* Пропивам се, ставам пияница.

опла̀квам, да опла̀кна *упла̀квъм, дъ упла̀кнъ* Изплаквам, измивам набързо. *Оплакнах паниците.*

опо̀сквам, да опо̀скам *упо̀сквъм, дъ упо̀скъм* 1. За полски вредители: унищожавам, съсипвам, изяждам цялата реколта. 2. Обирам, ограбвам. *Осите са опоскали гроздето на асмата.*

опрѝдам, да опреда̀ *упрѝдъм, дъ упридъ̀* 1. Преда определено количество вълна. 2. Вървя бързо, бягам. *Опридай, закъсняваме.*

опрѐхвам, да опрѐхна *упрѐвъм, дъ упрѐънъ* 1. Изсъхвам, засъхвам. 2. За кожа: губя влажността си, подсичам се. *Земята опръхна, време е за сеитба. Устните ми опръхнаха от вятъра.*

опу̀йчвам се, да се опу̀йча *упу̀йчвъм съ, дъ съ упу̀йчъ* Замислям се, тъгувам, бездействам. *Какво си се опуйчил?*

опустя̀ва, да опустѐе *упуст'а̀въ, дъ упустѐй* Пустее, обезлюдява, остава празен. **Пусто да опустее.* Често използвано проклятие.

опѐрпан *упѐрпан* С окъсани, износени дрехи; дрипав.

орашма̀к *уръшма̀к* Работа, изискваща много време; суетня. *Имам голям орашмак с пиленцата без майка.*

оращѝсвам се, да се оращѝсам *уръштѝсвъм съ, дъ съ уръштѝсъм* Суетя се, шетам, занимавам се с нещо, което изисква много време.

орѐшки *урѐшки* В топонимията: земя, разорана и превърната в нива. *Орешката могила. Орешки трап.*

ориза̀то *уриза̀ту* Ястие с ориз и месо; ризото.

орѝсвам, да орѝсам *урѝсвъм, дъ урѝсъм* (грц. horizon *'определям'*) Предопределям бъдещето, съдбата.

орисѝя *урисѝйъ* (грц. horizon *'определям'*) Предопределение, съдба.

орѝсница *урѝсницъ* (грц. horizon *'определям'*) Митическо същество, което може да предопределя съдбата на хората.

орма̀н *урма̀н* (тур. orman) Гора.

ѐрница *ѐрницъ* Обработваема земя, която се оре; нива.

орта̀ будала̀ *урта̀ будъла̀* (тур. orta budala) Средна работа, средна хубост, горе-долу.

орта̀к *урта̀к* (тур. ortak) Съдружник.

ортаклѐк *уртъклѐк* (тур. ortaklik) Сружничество.

орталѐк *уртълѐк* (тур. ortalik) Много хора, тълпа. **Оревавам орталъка.* Рева силно.

орта̀ча се, да се наорта̀ча *урта̀чъ съ, дъ съ нъурта̀чъ* Ставам ортак *'съдружник'*.

орта̀чка *урта̀чкъ* (тур. ortak) Съдружничка.

орта̀шки *урта̀шки* (тур. ortak) Общ, съвместен. *Орташката работа и кучетата не я харесват.*

осадя̀вам се, да се осадя̀ *усъд'а̀въм съ, дъ съ усъд'ѐ* Навяхвам си кръста при рязко движение или вдигане на тяжест.

ѐсен *ос'ън* Ясеново дърво, ясен.

осѝл *усѝл* Тънък дълъг израстък от зърното на клас от житно растение.

осѝлище *усѝлишти* Пита на оси.

осму̀квам, да осму̀ча *усму̀квъм, дъ усму̀ча* Смуча от всички страни, изсмуквам. *Сипи ми шийгуна* 'шийка' *на кокошката да го осмуча.*

усѐйна *усѐйнъ* В топонимията: слабо огрявано от слънцето място със северно изложение и с лек наклон, сенчесто и хладно. *Алилова усойна. Маноевска усойна.*

остѐн *устѐн* Пръчка с железен бод за каране на впрегнати в каруца животни.

оста̀вник *уста̀вник* Разведен мъж.

оста̀вница *уста̀вницъ* Разведена жена.

отбѝрам, да отберѐ *удбѝръм, дъ удбирѐ* 1. Подбирам, отделям. 2. Разбирам, имам познания в дадена област.

ѐтбор *ѐдбур* Грозде, отделено за консумация през зимата.

отва̀рник *удва̀рник* Малък чувал, който обикновено се подпира на дувара, за да се сложи на гърба. *Донесох един отварник трици.*

отвзѐмам си, да си отвзѐма *удзѐмъм си, дъ си удзѐмъ* Задоволявам потребностите си; получавам, опитвам нещо, което много искам; мирясвам, успокоявам се. *Детето отхапа от захарното петле и си отвзе.*

отврѐщам, да отвѐрна *удврѐштъм, дъ удвѐрнъ* Отговарям, давам отговор; възразявам, противореча.

отврѐщам се, да се отвѐрна *удврѐштъм съ, дъ съ удвѐрнъ* Затоплям се, омеквам. *Запалих печката, че да се отвърне въздухът.*

отвѐд *утвѐт* От другата страна, оттатък. *Кошарата е отвъд реката.*

отдѐ *уддѐ* Откъде.

отзара̀на *удзъра̀нъ* Тази сутрин, сутринта.

отлъ̀гвам, да отлъ̀гна *удлъ̀гвъм, дъ удлъ̀гнъ* Поемам влага, овлажнявам се. *Солта е отлъгнала, солницата не соли.*

отмѝчам *удмѝчъм* Отмъквам, отнасям. *Отмичам по едно дърво за печката.*

отпла̀дня *утпла̀дн’ъ* Следобед. *Отпладня ще пече слънце.*

отрѐпка *утрѐпкъ* Парцал който служи за изтриване на ръцете или за почистване на масата; пала.

о̀тръки *о̀тръки* Сръчно, умело, лесно. _*Иде ми отръки._ Умея да върша с лекота, приляга ми.

отръ̀сквам се, да се отръ̀скам *утръ̀сквъм съ, дъ съ утръ̀скъм* Отговарям грубо, съпротивлявам се, зъбя се. *Стига си мълчала, я се отръскай.*

отсра̀мвам се, да се отсра̀мя *усра̀мвъм съ, дъ съ усра̀м’ъ* Представям се както трябва, както подобава, не ставам за срам. *Сватовете се отсрамиха на кръщенето.*

отту̀лям, да отту̀ля *утту̀л’ъм, дъ утту̀л’ъ* 1. Отварям, отпушвам затворен съд (бутилка, буркан). 2. Заспивам. *Детето го оттули.*

отчѐквам, да отчѐкна *учѐквъм, дъ учѐкнъ* Отчупвам, откършвам.

отчивгаря̀вам се, да се отчивгаря̀ *учивгър’а̀въм съ, дъ съ учивгър’ъ̀* За добитък: отлъчвам се, отделям се от стадото. *Рогатата овца се отчивгари и ѝ вързах лопка* ‘звънче’.

офѐйквам, да офѐйкам *уфѐйквъм, дъ уфѐйкъм* Тръгвам, заминавам, отдалечавам се, изчезвам.

оферя̀вам, да оферя̀ *уф’ър’а̀въм, дъ уф’ър’ъ̀* Леко обгарям, опърлям дреха, без да я изгоря. *Изтървах си ръкавицата на печката и я оферих.*

офля̀нквам се, да се офля̀нкам *уфл’а̀нквъм съ, дъ съ уфл’а̀нкъм* Бавя се, мая се, моткам се, мотая се. *Побързай, не се офлянквай!*

о̀фтика *о̀фтикъ* (грц. о̀chtikas) Белодробна туберкулоза, охтика. _*Хвана ме офтиката_ ‘охтика’ *като те гледам как бавно работиш.* Изнервих се, изгубих търпение.

оцъ̀клям се, да се оцъ̀кля *уцъ̀кл’ъм съ, дъ съ уцъ̀кл’ъ* Широко разтварям очи, кокоря се, пуля се.

оша̀ф *уша̀ф* (тур. hoşaf) 1. Нарязани сушени плодове за компот. 2. Компот от сушени плодове.

ошафлъ̀к *ушъфлъ̀к* (тур. hoşaf) Нарязани сушени плодове за ошаф *‘компот’*.

ошму̀лвам, да ошму̀ля *ушму̀лвъм, дъ ушму̀л’ъ* С дърпане и късане свалям заедно с плодовете листа и клони. *Децата са ушмулили черешата.*

ошундубу̀рям се, да се ошундубу̀ря *ушундубу̀р’ъм съ, дъ съ ушундубу̀р’ъ* Правя си оглушки; старая се да мина между капките, да се измъкна без да почерпя по някакъв повод. *Не се ошундубуряй, а почерпи за именния ден.*

ошу̀сквам, да ошу̀скам *ушу̀сквъм, дъ ушу̀скъм* Обирам напълно, до край, до шушка. *Крадци са ошушкали бостана.*

ощърбя̀вам, да ощърбя̀ *уштърб’а̀въм, дъ уштърб’ъ̀* Отчупвам малко от крайчето на някакъв съд, например чаша, чиния. *Момиченцето изпусна купичката на пода и я ощърби.*

отя̀дам, да отя̀м *ут’а̀дъм, дъ ут’а̀м* Ям продължително време в голямо количество. *Лятос си отядох на дини и пъпеши.*

оя̀дам се, да се оя̀м *уйа̀дъм съ, дъ съ уйа̀м* Засищам се с храна, ям в голямо количество, преяждам, надебелявам. *Оядох се на село при баба.*

П

паву̀рче *пъу̀рчи* Малка стъклена бутилка с цифка *‘продълговата дървена запушалка с дупка в средата’* за пиене на ракия.

паду̀шка *пъду̀шкъ* (рус. подушка) Възглавница, напълнена с перушина.

пазва̀нт *пъзва̀нт* (тур. pazvant от перс.) Пазач, пазвантин.

пазва̀нтин *пъзва̀нтин* (тур. pazvant от перс.) Пазач, пазвант.

паѐнтя се *пъѐнт’ъ съ* Упорствам, противопоставям се, проявявам инат.

пай *пай* (тур. pay) Част, дял.

пайва̀нт *пъйва̀нт* (тур. payvant) Въже, каиш или синджир с железен накрайник за забиване в земята, с които спъват предните крака на животното, за да не избяга при свободно пускане на паша.

па̀ла *па̀лъ* Парцал, който служи за изтриване на ръцете или за почистване на масата; отрепка.

паламàрка *пълъма̀ркъ* (грц. palàme *'длан'*, лат. palma) Дървена ръкавица с пет пръста с извит като кука край, с която се захваща пшеницата по време на жътва със сърп.

паламѝда *пълъмѝдъ* (грц. palamida) (Cirsium arvense) Бодлив плевел в нивите, разпространен сред житните растения.

палангѐз *пълъгѐс* (гр. pánkalos *'много хубав'*) Немирник, непослушник, негодник, нехранимайко, палангозин.

палангѐзин *пълъгѐзин* (гр. pánkalos *'много хубав'*) Немирник, непослушник, негодник, нехранимайко, палангоз.

пала̀нка *пъла̀нкъ* (ит. palanca) Селище, по-малко от град и по-голямо от село; голямо село.

пала̀нца *пъла̀нцъ* (ит. bilancia през грц. palàntza) Теглилка с едно блюдо, рамо с топуз *'тежест'* и кука за окачване.

па̀ле *па̀ли* (тур. bala *'бебе'*, *'дете'* от тюрк.) Малко кученце.

па̀лешник *па̀л'ъшник* Остра желязна част от рало, която оре земята; лемеж.

палачо̀р *пълъчо̀р* (тур. palaçor *'парцалива стара дреха'*) Нехаен, небрежен, мръсен, дрипав човек.

палачо̀рка *пълъчо̀ркъ* (тур. palaçor *'парцалива стара дреха'*) Нехайна, небрежна, мръсна, дрипава жена.

памуклѝйка *пъмуклѝйкъ* (тур. pamuklu) Вид горна къса топла дреха, подплатена с памук; антерия, ватенка.

памуклѝя *пъмуклѝйъ* (тур. pamuklu) Подплатен с памук.

пана̀ма *пъна̀мъ* (фр. panama от соб. Panama, държава в Америка) Вид памучен плат с по-малки или по-големи квадратчета, използван за бродиране. *Дребна панама, едра панама.*

пандишпа̀н *пъндишпа̀н* (фр. pain d'Espagne *'испански хляб'*) Пухкав печен сладкиш, приготвен от брашно, яйца и захар.

пандỳрин *пъндỳрин* (унг. pandur *'пазач'*) Пазач. *Селски пандурин.*

панѐр *пънѐр* (грц. panéri от ит. pdniere от лат. panarium) Плитък, плетен от пръчки съд за дрехи.

панѝца *пънѝцъ* Дълбок и широк съд за супа; купичка.

па̀нта *па̀нтъ* (грц. pantoú) Хаймана, безделник, нехранимайко.

па̀пер *па̀п'ър* **Папер не остана от ризата*. Ризата се скъса, съвсем се разпадна.

па̀по *па̀пу* В детската реч: хляб.

папỳци *пъпỳци* (тур. pabuç от перс.) Чехли, леки домашни обувки с открита пета. *Къде си събух папуците?*

папỳнест *пъпỳн'ъс* Подпухнал, отпуснат.

папỳр *пъпỳр* (грц. pàpuros) Царевица, мисир. *Прекопах папура.*

папỳренка *пъпỳр'ънкъ* (грц. pàpuros) Отрязано царевично стъбло.

паралѝя[1] *пърълѝйъ* (грц. paralia) Много ниска масичка за хранене, софра.

паралѝя[2] *пърълѝйъ* (тур. parali) Човек, който има много пари; богат човек.

паралѝйка *пърълѝйкъ* (тур. parali) Жена, която има много пари; богата жена.

параста̀с *пъръста̀с* (грц. paràstasis *'присъствие'*, *'принасяне'*) Варено подсладено жито, подсушено с галета или счукани бисквити, което се раздава на панихида.

пардесю̀ *пърдис'ỳ* (фр. pardessus) Горна пролетна или есенна дълга мъжка дреха от тънък вълнен плат.

парѐмия *пъримѝйъ* (грц. paroimia *'пословица'*) Откъс от свещеното писание, който се чете по време на богослужение.

парикиндѐ *пърикиндѐ* (тур. perakende от перс.) Полски имот в чуждо землище.

парлактѝсвам, да парлактѝсам *пърлъктѝсвъм, дъ пърлъктѝсъм* Съсипвам, развалям, унищожавам. *Денчо парлактиса старото радио.*

парлама̀ *пърлъмъ̀* (тур. parlama *'блясък'*) Външен вид, показ, образец. *Направил си нова порта за парлама.*

па̀рса *па̀рсъ* (тур. parsa от ит. barsa *‘кесия’*) Пари, които музикантите и танцьорите събират от зрителите след свирене или игра. **Кой бие тъпана ‘барабан’, кой обира парсата*. Един работи, а друг ползва благата от труда му.

партакѐши *пъртъкѐши* Дрехи, вещи, багаж. **Обирам си партакешите*. Тръгвам си, заминавам си.

партѐнка *пъртѐнкъ* (рус. партенка) Парче мек памучен плат, което се увива около ходилото и замества чорапа. *Войнишки партенки.*

парца̀л *пърца̀л* 1. Част от някаква тъкан, обикновено стара; отрепка, пала. 2. Дрипа – стара, окъсана или замърсена дреха.

паря̀свам, да паря̀сам *пър’а̀свъм, дъ пър’а̀съм* (грц. paréiäsa) Напускам, изоставям съпруг или съпруга.

паря̀сник *пър’а̀сник* (грц. paréiäsa) Разведен мъж.

паря̀сница *пър’а̀сницъ* (грц. paréiäsa) Разведена жена.

патаклама̀ *пътъклъмъ̀* (тур. pataklamak) Голям шум, врява, гюрултия. *Каква е тази патаклама?*

па̀та-кю̀та *па̀тъ-к’у̀тъ* Межд. за наподобяване на шум от удар, бой. *Пата-кюта насече дървата.*

патла̀к *пътла̀к* (тур. patlak) Револвер.

пато̀гер *пъто̀г’ър* Глупак.

па̀токи *па̀туки* Последната слаба ракия, която изтича от казана.

патъ̀ци *пътъ̀ци* (тур. patik) Обувка.

патърдѝя *пътърдѝйъ* (тур. patirdi) Шум, караница, гюрултия, врява.

па̀тя, да изпа̀тя *па̀тъ, дъ испа̀т’ъ* (грц. padaivo *‘страдам’*) Мъча се, страдам, преживявам нещастия. **Има да ти пати главата*. Очакват те много страдания, болка.

пиха̀р *пъа̀р* (рум. pahar от лат. bicarium) Дълбока дървена паница.

пацу̀л *пъцу̀л* Засъхнали животински изпражнения.

пача̀ *пъчъ̀* (тур. paça) Ястие от варени животински, обикновено свински, крака, уши, което се консумира топло или студено в желирано състояние. *Свинска пача.*

пача̀вра *пъча̀връ* (тур. paçavra) 1. Кърпа, парцал за бърсане; бърсалка, пала. 2. Лека жена.

па̀чи крак *па̀чи крак* (Cantharellus Cibarius) Вид ядлива жълтооранжева гъба с миризма на кайсия и приятен вкус, използвана за приготвяне на различни ястия; обикновен пачи крак, лаберка, дивисилка.

па̀чник *па̀чник* Кошница за плодове с полукръгла форма, изплетена от повет, в която се излюпвали малките патенца; пашник.

пашапо̀рт *пъшъпо̀рт* Паспорт, документ за самоличност.

па̀шник *па̀шник* Кошница за плодове с полукръгла форма, изплетена от повет, в която се излюпвали малките патенца; пачник.

паша̀ *пъшъ̀* (тур. paşa) Титла на висше военно и гражданско лице в султанска Турция. **Живее като паша*. Живее безгрижно, в охолство.

пашалъ̀к *пъшълъ̀к* (тур. paşalik) Безгрижие, свободен живот. **Гледай си пашалъка*. Живей си спокойно и не се бъркай в чуждите работи.

пашку̀л *пъшку̀л* Плътна обвивка от нишки, изплитана от копринената буба, преди да се превърне в какавида, която се използва за производство на естествена коприна. *Малчуганът се увил като пашкул в юргана и спи.*

пая̀нта *пъйа̀нтъ* (тур. payanda от перс.) Напречна подпорна греда на къща, постройка.

пая̀нтов *пъйа̀нтуф* (тур. payanda от перс.) За къща, която е изградена от греди, между които е поставен пълнеж от плет или тухли. *Паянтова къща.*

пезу̀л *пизу̀л* (грц. pezoúli) Вдлъбнатина в стена, обикновено каменна, за поставяне на дребни предмети; ниша. *Сложих фенера на пезула.*

пек *пек* Силна горещина, жега, зной.

пѐлка *пѐлкъ* (грц. pelèki от pelèkos *‘секира’*) Сечиво, подобно на брадва, но с две остриета, едното по-тясно от другото.

пелтѐ *пилтѐ* (тур. pelte от перс.) Сгъстен сок от сварени плодове и захар, който след изстиване става на желе. *Пелте от дюли.*

пелтѐк *пилтѐк* (тур. peltek) Човек, който заеква.

пелтѐча *пилтѐчъ* (тур. peltek) Заеквам.

пендàра *пиндàръ* (грц. pènte *'пет'* Голяма златна монета, която служи и за накит; жълтица.

пѐнджара *пѐнжъръ* (тур. pencere) Прозорец.

пѐнкилер *пѐкил'ър* (анг. pain-killer) Човек, който се наема с всякаква работа и я разбира.

пеньоàр *пин'уàр* (фр. peignoir) Широка и дълга домашна женска дреха.

пенỳвя се *п'ън'àв'ъ съ* Държа се дръзко, възразявам грубо, отвръщам, споря.

пепелàк *п'ъп'ълàк* Прах, прахоляк. *Забърши пепелака.*

пепелнѝк *п'ъп'ълнѝк* Чекмедже на печка на твърдо гориво за събиране на пепел.

пеперỳда *п'ъп'ърỳдъ* Момиче, накичено със зеленина, което участва в обред за дъжд.

перàло *пирàлу* Оградено място около естествен извор, чешма или място в реката, където се перат черги, килими, постелки, халища и др.

пѐрвам, да пѐрна *пѐрвъм, дъ пѐрнъ* Удрям, халосвам, цапардосвам.

пердàх *пирдàх* (тур. perdah от перс.) Бой, побой.

пердàша, да напердàша *пирдàшъ, дъ нъпирдàшъ* (тур. perdah от перс.) 1. Бия, удрям, пердашиня. 2. Тичам, бягам.

пердашѝня, да напердашѝня *пирдъшѝн'ъ, дъ нъпирдъшѝн'ъ* (тур. perdah от перс.) Бия, удрям, пердаша. *Не слушаш, ще те напердашиня.*

пердѐ *п'ърдѐ* (тур. perde от перс.) 1. Завеса на прозорец. 2. Катаракта. 3. Заградено място пред къщата, където садят цветя и зеленчуци, за да не влизат домашните животни и птици. *Черната кокошка пак е влязла в пердето.*

перпелỳ *пирпил'ъ̀* Издавам особен шум с криле, пърхам. *Погледни защо перпелят кокошките.*

перунѝка *пирунѝкъ* (Corydalis bulbosa s. cava) Лисичина, коридалис, петльови гащи – пролетно горско цвете с папратовидни листа и червени, розови или бели цветове. В този диалект има и друго название – лисича опашка.

перушàн *пирушàн* 1. Високомерен, горделив, наперен човек. 2. Глуповат, смахнат, налудничав човек. *Той е малко перушан.*

перчѐм *пирчѐм* (тур. perçem от перс.) Кичур коса, която се спуска отпред на челото.

перчемлѝя *пирчъмлѝйъ* (тур. perçemli) Мъж с перчем *'кичур коса, която се спуска на челото'*.

песнѝк *п'ъснѝк* Юмрук.

песоглàвец *п'ъсуглàвиц* Укорно название на буйно, палаво дете; кучи син.

пестѝл *пистѝл* (тур. pestil от фр. pestille) Изсушена на слънце каша от варени сини сливи.

петàк *питàк* Стара медна монета от 5 стотинки.

пѐтало *пѐтълу* (грц. pètallon) 1. Подкова. 2. Суджук с форма на подкова. *Нарежи едно петало за мезе.* **На харизаното* 'подарено' *магаре петалата не се гледат.* Като ти дават, вземай.

петѐлка *питѐлкъ* 1. Примка от конци, която служи за закопчалка на копче. 2. Сорт малки сладки или люти чушки. *Петелката ти е скъсана.*

пѐтимен *пѐтим'ън* (грц. epithymèo *'желая'*) Човек, който силно желае, копнее за нещо. *Хич не съм петимна за гости.*

петлàя се *питлàйъ съ* Вървя на зигзаг, движа се безцелно, мотая се, преча.

петлогàш *питлугàш* (Erythronium dens-canis) Самодивско цвете, конски зъб – ранно горско пролетно цвете. В този диалект има и друго название – петльови гащи.

пѐтльови гàщи *пѐтл'уви гàшти* (Erythronium dens-canis) Самодивско цвете, конски зъб – ранно горско пролетно цвете. В този диалект има и друго название – петлогаш.

петмѐз *питмѐс* (тур. pekmez) Гъсто сварен сок от грозде, захарна тръстика, захарно цвекло и др., понякога с парчета от дюли, тикви и др.; маджун, рачел.

петрòвка *питрòфкъ* Сорт ябълки, които зреят около християнския празник Петровден.

пехлива̀н *пихлива̀н* (тур. pehlivan от пер.) 1. Борец, пехливанин. 2. Силен, здрав човек.

пехлива̀нин *пихлива̀нин* (тур. pehlivan от пер.) 1. Борец, пехливан. 2. Силен, здрав човек.

пехливанлъ̀к *пихливънлъ̀к* (тур. pehlivanlik) Борба.

печѐлник *пичѐлник* Човек, който работи за пари, който печели пари от работа. *На мама печелника.*

пеш *пеш* (тур. peš от перс.) Долен край на дълга мъжка дреха.

пешà̀чката *п'ъшà̀чкътъ* Пеш.

пешкѝр *пишкѝр* (тур. peşkir от перс.) Кърпа за изтриване на лице и ръце.

пещнѝк *пишнѝк* Помещение с пещ в селска къща.

пиѐнца *пиѐнцъ* Пияница.

пикѝрам *пикѝрър* (фр. piquer) Предварително прехвърлям разсада на някои млади растения с по 2-3 листенца по едно в по-голяма саксия преди засаждането им на постоянно място, за да бъдат засилени.

пикѝране *пикѝрърни* (фр. piquer) Предварително прехвърляне на разсада на някои млади растения с по 2-3 листенца по едно в по-голяма саксия преди засаждането им на постоянно място, за да бъдат засилени.

пилѝшник *пилѝшник* Дървен кафез от нарядко заковани летви, с форма на пресечена пирамида, който се захлюпва с дъното нагоре и се използва за отглеждане на малки пилета.

пѝнкам се *пѝнкъм съ* Работя бавно, без желание; мързелувам.

пинтѝя *пинтѝйъ* (тур. pinti) Скъперник, скрънза.

пиперлѝя *пип'ърлѝйъ* 1. За ястие: подправено с лют пипер, люто. 2. Избухлив човек. *Този не го закачай, че е пиперлия.*

пипѐрница *пипѐрницъ* Туршия от чушки, обикновено червени.

пѝпкав *пѝпкъв* Човек, който работи бавно; несръчен, муден.

пѝрги *пѝрги* Коси, обикновено дълги.

пѝринч *пѝринч* (тур. pirinç) Месинг – сплав от мед и цинк.

пѝсан *пѝсън* Шарен, пъстър. *Писани яйца.* Боядисани за Великден яйца. **Гледам като писано яйце.* Грижа се, гледам с голямо внимание, старание, загриженост.

писà̀на *писà̀нъ* Котка, име на котка.

пѝсар *пѝсър* Чиновник, който преписва служебни книжа.

пѝсарка *пѝсъркъ* Чиновничка, която преписва служебни книжа.

писару̀шка *писъру̀шкъ* Дребен чиновник.

письку̀н *письку̀н* Свирка.

пису̀кам *пису̀към* За малки пиленца: издавам тих писък.

пѝтроп *пѝтруп* Епитроп – църковен настоятел.

пихтѝя *пихтѝйъ* (тур. pihti) Сгъстена до полутвърдо състояние течност; желе, пача. **Ще те направя на пихтия.* Ще ти дам да разбереш, ще те накажа.

пишкѝн *пишкѝн* (тур. peşkin) Пъргав, смел, решителен, опитен, сръчен. *Пишкин момиче.*

пишлемѐ *пишл'ъмѐ* Хлапе, малко момче.

пишмà̀н *пишмà̀н* (тур. pişman от перс.) 1. Човек, който се разкайва, който съжалява за нещо уговорено или извършено и е готов да се откаже от него. 2. Човек, който не притежава нужните професионални качества, не е добър специалист. *Пишман станах от това радио, все се разваля. Пишман майстор.* Некадърен, некомпетентен майстор.

пишмà̀нка *пишмà̀нкъ* (тур. pişman от перс.) 1. Жена, която се разкайва, която съжалява за нещо уговорено или извършено и е готова да се откаже от него. 2. Жена, която не притежава нужните професионални качества, не е добър специалист.

пишманлъ̀к *пишмънлъ̀к* (тур. pişmanlik от перс.) Разкаяние, съжаление за нещо извършено или отказване от поето задължение; разкайване.

пишманя̀ се *пишмън'ъ̀ съ* (тур. pişman от перс.) Съжалявам, разкайвам се за нещо уговорено или извършено и съм готов да се откажа от него.

пищ̀исвам се, да се пищ̀исам *пишт̀исвъм сь, дъ сь пишт̀исъм* Ядосвам се, разгневявам се, сърдя се.

пищ̀ов *пишт̀оф* (по името на гр. Пистоя в Италия) Вид револвер без барабан.

пищ̀ялка *пишт'̀алкъ* 1. Вид свирка. 2. Пищял *'кост на крака от коляното до глезена'*.

пиỳвица *пийа̀вицъ* (Lolium temulentum) Плевел, който расте сред житните растения – едногодишно тревисто растение с изправено стъбло и продълговати листа и класчета; житна пиявица, отровна глушица, пиявец.

пиянд̀ур *пийънд̀ур* Пияница, алохолик, пияндурник, пияндурница.

пиянд̀урник *пийънд̀урник* Пияница, алохолик, пияндур, пияндурница.

пиянд̀урница *пийънд̀урницъ* Пияница, алкохолик, пияндур, пияндурник.

пла̀ввам, да пла̀вна *пла̀ввъм, дъ пла̀внъ* Пламвам, да пламна. *Огънят плавна.*

пладн̀ище *плъдн̀ишти* В топонимията: място, където пладнува стадо животни, обикновено овце.

пладн̀увам *плъдн̀увъм* За стадо добитък, обикновено от овце: прекарвам летните горещини на сянка (от 10 до 16 ч.), където животните (овце, кози) са плътно притиснати едно до друго.

пла̀са *пла̀съ* Пазарска мрежа.

пла̀сичка *пла̀сичкъ* Малка пласа – пазарска мрежичка.

платнѐнки *плътнѐнки* Гуменки.

плѐвник *плѐвник* Сграда, в която съхраняват плява *'отпадъци от зърнени култури'*, сено, слама.

плевя̀ се *пл'ъв'ъ̀ сь* Плезя се, показвам си езика. *Хич не ми се плеви.*

плѐскам *плѐскъм* Ръкопляскам.

плеумо̀ния *плиумо̀нийъ* Пневмония.

плѐщи *плѐшти* Рамене.

плѐщя, да изплѐщя *плѐшт'ъ, дъ исплѐшт'ъ* Говоря необмислено, чеша си езика, дърдоря, дрънкам глупости.

пло̀ска *пло̀скъ* Вид плосък, заоблен дървен или керамичен съд за вино или ракия; бъклица.

пльо̀свам се, да се пльо̀сна *пл'о̀свъм сь, дъ сь пл'о̀снъ* 1. Падам неочаквано. 2. Сядам разпуснато. *Пльоснах се на леда.*

плю̀нча, наплю̀нча *пл'ѝнчъ, дъ нъпл'ѝнчъ* Мокря със слюнка.

плю̀ска *пл'ѝскъ* Мехурче върху кожата от изгаряне, протриване и др.

плю̀скам, да се наплю̀скам *пл'ѝскъм, дъ сь нъпл'ѝскъм* Ям бързо, лакомо, неприлично.

плю̀скане *пл'ѝскъни* Ядене, хранене. *Голямо плюскане.*

плю̀сканица *пл'ѝскънцъ* Ядене, храна.

пля̀ва *пл'а̀въ* Слама, люспи и други отпадъци, които се отделят от зърнените култури.

плямпа̀ло *пл'ъмпа̀лу* Дърдорко, бърборко, бъбривец.

пля̀мпам *пл'а̀мпъм* Говоря празни приказки, дърдоря, бърборя. *Стига си плямпала.*

поба̀щим *пуба̀штим* Лице, което замества починалия баща на един от младоженците в сватбените обреди.

по̀вой *по̀вуй* Здрава тясна плетена лента, която служи за повиване и пристягане на бебе в пелени.

повта̀рям, да повто̀ря *пуфта̀р'ъм, дъ пуфто̀р'ъ* Женя се за втори път.

повто̀рник *пуфто̀рник* Мъж, женен за втори път.

повто̀рница *пуфто̀рницъ* Жена, омъжена за втори път.

повън *пувън* Малка или голяма физиологична нужда; повънка. *Отивам на двора повън.*

повъ̀нка *пувъ̀нкъ* Малка или голяма физиологична нужда; повън.

пога̀ча *пуга̀чъ* (ср. pogača от ит. focaccia) Голям кръгъл хляб от бяло брашно.

по̀гвам *по̀гвъм* Подгонвам, гоня. *Погнах овцете с тоягата на паша.*

подда̀ям, да поддоя̀ *пудда̀йъм, дъ пуддуйъ̀* Кърмя дете или малко животно (агънце, теленце, козленце) или го храня с биберон.

подѝр *пудѝр* После, след, подире.

подѝре *пудѝр'ъ* После, след, подир.

подка̀ням, да подка̀ня *путка̀н'ъм, дъ путка̀н'ъ* Подтиквам към действие;

напомням на някого да побърза, да свърши някаква работа.

подка̀ням се, да се подка̀ня *путка̀н'ъм съ, дъ съ путка̀н'ъ* Бързам, побързвам; сам се подтиквам към действие. *Подканяй се, че ще закъснееш за училище.*

подква̀са *путква̀съ* Малко количество кисело мляко, което се добавя в прясното мляко, за да се приготви ново количество кисело мляко.

подкожу̀швам се, да се подкожу̀ша *путкужу̀швъм съ, дъ съ путкужу̀шъ* За мазилка: надига се, нагъва се, отлепва се.

подкожу̀шване *путкужу̀швани* За мазилка: надигене, нагъване, отлепване.

подкоко̀ро̀свам, да подкокоро̀сам *путкукуро̀свъм, дъ путкукуро̀съм* Подстрекавам, подтиквам, насърчавам.

подлѝзвам *пудлѝзвъм* Пропускам течност през стените или дъното на съда, в който се намира. *Чашата подлизва, май е спукана.*

подлога̀н *пудлуга̀н* Подложка, която се слага под бебе, за да не се подмокри креватчето; подлогач.

подлога̀ч *пудлуга̀ч* Подложка, която се слага под бебе, за да не се подмокри креватчето; подлоган.

подмѝчам *пудмѝчъм* Подгъвам под ходилото тази част от чорап, гет, терлик, която трябва да е под петата. *Не си подмичай чорапите.*

подмо̀л *пудмо̀л* Дупка под камък в реката, където се крият рибите.

подмъ̀квам, да подмъ̀кна *пудмъ̀квъм, дъ пудмъ̀кнъ* Подгъвам под ходилото тази част от чорап, гет, терлик, която трябва да е под петата. *Опъни си чорапите, пак си ги подмъкнал.*

подно̀свам, да подно̀ся *пудно̀свъм, дъ пудно̀с'ъ* Започвам да нося нова дреха всеки ден.

подпетя̀вам, да подпетя̀ *путпит'а̀въм, дъ путпит'ъ̀* Подгъвам, подпъхвам задната част на обувка под петата. *Не си подпетявай обувките.*

подскрежа̀вам, да подскрежа̀ *путскрижа̀въм, дъ путскрижъ̀* За животни и птици: плаша, стресирам. *Подскрежила си кокошките, не влизат в курника.*

подскрежѐн *путскрижѐн* За животни и птици: изплашен, наплашен, стресиран. *Агнетата са подскрежени и не влизат в кошарата.*

подсъ̀рдвам, да подсъ̀рдя *путсъ̀рдвъм, дъ путсъ̀рд'ъ* За рана, пъпка: възпалявам, инфектирам.

поду̀чвам, да поду̀ча *пуду̀чвъм, дъ пуду̀чъ* Тайно подтиквам, подбуждам подстрекавам някого да извърши нещо.

подя̀дам, да подя̀м *пуд'а̀дъм, дъ пуд'а̀м* Ощетявам някого, като ям от храната му; подяждам. *Хапни от баницата, няма да ме подядеш.*

пожа̀рче *пужа̀рчи* (Salvia splendes) Пламъче – красиво цвете, чиито цветове приличат на пламъчета, разновидност на салвията.

пола̀зник *пула̀зник* Първият гост на Игнажден, който в зависимост от характера си носи добър или лош късмет на семейството.

пола̀зница *пула̀зницъ* Първата гостенка на Игнажден, която в зависимост от характера си носи добър или лош късмет на семейството.

половѝнка *пулвѝнкъ* Средно голям котел, чийто обем е равен на половината от обема на аранията *'голям котел'*.

по̀лог *по̀лук* Гнездо от слама или сено, където кокошките носят яйца и люпят пиленца, направено от стопаните.

полянка̀ *пул'ънкъ̀* Полска печурка – вид гъба печурка, която расте по поляните.

пома̀га Бог *пума̀гъ Бок* Поздрав за хора, които работят: добър ден, лека работа. Отговорът е: дал Бог добро. *Помага Бог, жътварки.*

пома̀да *пума̀дъ* (фр. pommade) Благовонно козметично мазило за кожа или за коса; крем.

пома̀йчима *пума̀йчимъ* Жена, която замества починалата майка на един от младоженците в сватбените обреди.

помѐрвам, да помѐря *пумѐрвъм, дъ пумѐр'ъ* Обмислям, решавам, но се отказвам. *Померих да кажа нещо, но си замълчах.*

понѐчвам, да понѐча Поисквам, възнамерявам, захващам, започвам нещо, но не го осъществявам. *Старецът понечи да стане, но се олюля и седна обратно.*

по̀ник *по̀ник* В топонимията: южен склон, огряван от слънцето, където през пролетта най-рано пониква тревата. *Поника.*

попади̇̀йка *пупъди̇̀йкъ* (*Mustela nivalis*) Невестулка – хищен бозайник с къси крака и дълга опашка, който напада домашните птици.

попади̇̀я *пупъди̇̀йъ* (грц. papadia) Съпруга на свещеник; презвитера.

по̀пан *по̀пън* В детската реч: пременен, издокаран, облечен с нови дрехи. *Попано момче.*

попа̀ра *пупа̀ръ* Хранителен продукт от надробен хляб или сухар в гореща вода, чай, мляко и др.

попли̇̀н *пупли̇̀н* (фр. popeline) Лъскава памучна, копринена или полукопринена тъкан.

по̀подире *по̀пудир'ъ* По-късно, после. *Ела поподире.*

по̀пска кру̀ша *по̀пскъ кру̀шъ* Сорт круши с твърди, но сладки плодове, които се берат през есента, но омекват, узряват през зимата.

по̀пска яхни̇̀я *по̀пскъ йъхни̇̀йъ* Вид ястие от месо и цели лукчета.

попъ̀ржам, да напопъ̀ржам *пупъ̀ржъм, дъ нъпупъ̀ржъм* Псувам, ругая.

порѐвна се, да се порѐвне *пурѐвнъ съ, дъ съ пурѐвни* За момченце: изпитва силно желание да хапне или да пийне от това, което вижда, но няма възможност да го направи и в резултат на това възниква здравословен проблем – болезнено подуване на тестисите. *На детето му се поревнало, защото не му дали да хапне от тиквеника.*

по̀рес *по̀р'ъс* Трънче, тресчица, която се забива под кожата хоризонтално.

по̀рта *по̀ртъ* Голяма покрита дворна врата, през която може да се влиза с каруца.

поря̀заница *пур'а̀зъницъ* Дебела филия хляб. **Попска порязаница.* Голяма и дебела филия хляб.

посрѐщам, да посрѐщна *пусрѐштъм, дъ пусрѐшнъ* За ръка: навяхвам при насрещен удар. *Как си посрещна ръката?*

посрѐщам се, да се посрѐщна *пусрѐштъм съ, дъ съ пусрѐшнъ* Скарвам се, обиждам се с някого. *Посрещнахме се с Рада и сега сме сърдити.*

поста̀л *пуста̀л* 1. Слаб, слаботелесен човек. 2. Мършаво, дръгливо животно. *Сватята е много постала.*

по̀стриг *по̀стрик* Вълна от корема и опашката на овцата.

посъ̀ждам, да посъ̀дя *пусъ̀ждъм, дъ пусъ̀д'ъ* Възпитавам, поучавам, съветвам. *Гледайте си децата, не мога да им посъдя, не ме слушат.*

поти̇̀р *пути̇̀р* (гр. potérion) Чаша за причастие.

пото̀ница *путо̀ницъ* Дебела дъска на волска кола, поставена като дъно между ритлите.

поту̀лям, да поту̀ля *путу̀л'ъм, дъ путу̀л'ъ* Скривам, прикривам, премълчавам.

поту̀ри *путу̀ри* Широки мъжки горни гащи *'панталони'* от домашно платно с голямо дъно.

потъ̀рсва се, да се потъ̀рси *путъ̀рсвъ съ, дъ съ путъ̀рси* Отвръщава се, гади се. *От мазната манджа ми се потърси.*

похлупа̀к *пухлупа̀к* Капак. **Търкулнало се гърнето, че си намерило похлупака.* Двама души с еднакви недостатъци, отрицателни качества се събират да вършат съвместна работа.

пош *пош* 1. Кърпа за глава, забрадка. 2. Голяма, мъжка носна кърпа от плат. *Къде си сложих поша с парите?*

по̀шче *по̀шчи* Малка, дамска носна кърпичка. *Закичиха сватбарките с пошчета.*

пощели̇̀в *пушт'ъли̇̀в* Човек, който често изпитва силно желание да хапне или пийне нещо, което е видял или за което се е сетил.

пощя̀ва се, да се пощѐ *пушт'а̀във съ, дъ съ пуштѐ* Изпитвам силно желание да хапна или да пийна от това, което виждам или от нещо, за което се сещам; дояжда ми се, допива ми се. *Пощяха ми се печени кестени.*

пощя̀вка *пушт'а̀фкъ* Силно желание да се хапне или пийне нещо, което виждаме или за което се сещаме.

пра̀ханка *пра̀хънкъ* (Calvtia Caelata) Бяла кълбовидна гъба, разпространена по

пасища и ливади, чиито млади тела са подходящи за паниране и пържене, а старите се разрушават, като разпространяват кафяв споров прах; пърхутка.

прахо̀свам, да прахо̀сам *пръо̀свъм, дъ пръо̀съм* Разхищавам, изразходвам, пропилявам, хвърлям на вятъра различни ценности – време, пари, труд, талант и др.

прахо̀сник *пръо̀сник* Човек, който разхищава, пропилява различни ценности – време, пари, труд, талант и др.

прахо̀сница *пръо̀сницъ* Жена, която разхищава, пропилява различни ценности – време, пари, труд, талант и др.

пращѝни *пръшти̇ни* Остатъци от грозде след изстискване на сока; джибри.

пращѝло *пръштѝлу* Връзка на престилка, торба, цедилка *'люлка от домашно тъкано вълнено платно с презрамки за носене на гръб'*, получена чрез обли или плоски сплитания на вълна; пращова.

пра̀щова *пра̀штувъ* Връзка, получена чрез обли или плоски сплитания на вълна, която се използва като връзка на торба, престилка, цедилка *'люлка от домашно тъкано вълнено платно с презрамки за носене на гръб на дете или товар'* и др.; пращило.

прѐвалям, да превалѝ *прива̀л'ъм, дъ привъл'ѝ* Минавам, преминавам през най-високата точка (билото) на хълм, възвишение, баир. *Стадото превали баира и се спуска към селото.*

прѐварвам, да прѐваря *прива̀рвъм, дъ прива̀р'ъ* Правя нещо преди останалите; изпреварвам. *Някой ме е преварил и е обрал гъбите.*

превезло̀ *привезло̀* Дръжка на кофа, кошница.

предѐ *придѐ* За растение: пуска мустачки, с които се прикрепва към друго растение или към специално забит кол. *Бобът преде, трябва да се забият бобини* 'дървен кол, който се забива до стъблото на боба, за да се увие растението около него'.

предиса̀чвам, да предиса̀ча *придиса̀чвъм, дъ придиса̀чъ* Премятам през рамо.

предрѐшвам се, да се предрѐша *придрѐшвъм съ, дъ съ придрѐшъ* Преобличам се с чужди дрехи, за да не ме разпознаят, маскирам се.

прежѝлвам, да прежѝля *при-жѝлвъм, дъ прижѝл'ъ* Притискам силно, до болка; протривам. *Сложи падушка* 'възглавница' *върху синджира на люлката, за да не ти прежиля.*

презръ̀чник *призръ̀чник* Дълга кърпа за хранене, която се постила по дължината на масата, за да не си изцапат дрехите гостите.

прѐлка *прѐлкъ* Заградено тясно място, през което преминават козите, овцете при доене, стрижене.

премен'я̀вам се, да се премен'ѝ *прим'ън'а̀въм съ, дъ съ прим'ън'ѝ* Обличам си новите дрехи, издокарвам се.

премя̀на *прим'а̀нъ* Нови дрехи, официални дрехи.

препѝрам се *припѝръм съ* Споря, упорствам, карам се, не се съгласявам. *Стига си се препирал.*

препирнѝ *припирн'ѝ* Спор, кавга, караница, несъгласие.

преплѝтам, да преплета̀ *приплѝтъм, дъ приплитѝ* Изплитам отново повредена или скъсана част от плетивото, като я вплитам в останалата част. *Изрязах ходилата на зотите* 'гети' *и ги преплетох.*

прескѝндям се, да се прескѝндя *прискѝнд'ъм съ, дъ съ прискѝнд'ъ* Премятам се през глава.

преслѐнджам *прислѐнжъм* Искам, ожидам, умилквам се, за да ми дадат някаква храна, която виждам. *Стига си пресленджал за захарно петле, вкъщи имаш, още не си го изял.*

преслу̀швам, да преслу̀шам *прислу̀швъм, дъ прислу̀шъм* Тайно, внимателно проверявам съдържанието на някакъв съд, вместилище, като го опитвам. *Пак си преслушал дамаджаната* 'голям стъклен съд с плетена обвивка' *с ракия.*

прѐунука *прѐунукъ* Правнук, правнучка.

префърцу̀нен *прифърцу̀н'ън* Превзет, изтънчен, префинен. *Момата е префърцунена.*

префърцу̀ням се, да се префърцу̀ня *прифърцу̀н'ъм съ, дъ съ*

прифърцу̀н'ъ Превземам се, глезя се, преструвам се.

прецà̀пвам, да прецà̀пам *прицà̀пвъм, дъ прицà̀пъм* Преминавам пеш през река, ручей, дере.

прещрà̀квам, да прещрà̀кам *приштрà̀квъм, дъ приштрà̀към* Осъзнавам, разбирам, проумявам. *Прещракна ми какво иска кметът.*

прибъ̀хтвам, да прибъ̀хтя *прибъ̀хтвъм, дъ прибъ̀хт'ъ* Утъпквам, тъпча. *Върви по пътечките да не прибъхтиш лехите.*

прѝвод *прѝвут* *Мъж на привод. *Мъж, който живее със съпругата си и родителите и.*

придружа̀вам, да придружа̀ *придружа̀въм, дъ придружъ̀* Разпределям багажа на две части за равновесие при пренасяне на кобилица или на ръце. *Сложи багажа в две чанти да ти придружава.*

прикя̀ *прик'ъ̀* (грц. proikèia) Покъщнина, която родителите на булката подаряват на сватбата; дар на булката; зестра, чеиз.

приля̀гам, да прилѐгна *прил'à̀гъм, дъ прилѐгнъ* Пасвам, прилепвам, съответствам, ставам. *Похлупакът на чувена* 'тенджера' *приляга на тигана.*

прѝпек *прѝп'ък* В топонимията: слънчев южен склон, слънчево място. *Припека.*

припѝрам *припѝръм* Настоявам, бързам, подканвам, натискам.

прѝпкам *прѝпкъм* Тичам бързо, подскачам, топуркам. *Детето припка при майка си.*

припря̀н *припр'à̀н* Бърз, нетърпелив.

присà̀ждам, да присадя̀ *присà̀ждъм, дъ присъд'ъ̀* Прикрепвам клонче върху друго дърво, за да продължи да расте там; облагородявам.

прѝсад *прѝсът* *Присадена*, облагородена, едра круша.

прискỳндям се, да се прискỳндя *прискỳнд'ъм съ, дъ съ прискỳнд'ъ* Претъркулвам се, правя кълбо.

прокòпсвам, да прокòпсам *прукòпсвъм, дъ прукòпсъм* (грц. pròkopso, procobo '*успявам*') Успявам да се справя с трудности, да се оправя; имам сполука, преуспявам, забогатявам. *Като прокопсам, ще си построя нова къща.*

прокопсѝя *прукупсѝйъ* (грц. pròkopso, procobo '*успявам*') Сполука, успех, материално благополучие.

прокỳждам, да прокỳдя *прукỳждъм, дъ прукỳд'ъ* Прогонвам, пропъждам, отстранявам.

пролѐтес *прулѐтис* Миналата пролет.

прòнка *прòнкъ* В топонимията: промка – пътечка, тясно място за преминаване през оградата на полски имот или градина, на което обикновено са поставени бодливи клони; прелез. *Върви към стария орех, там има пронка.*

прòсека *прòс'ъкъ* Ивица, част от гората, където дърветата са изсечени.

прòсеник *прòс'ъник* Хляб от просо или от царевично брашно.

протакà̀л *прутъкà̀л* Портокал.

протафѐл *прутъфѐл* (рус. портфель, фр. po rtefeuille от porter '*нося*' и feuille '*лист*') Портфейл – джобна кожена чантичка за пари и дребни книжа.

прòтвя се *прòтв'ъ съ* Старая се, трудя се, угаждам на някого, престаравам се. *Не му се протвяй толкова.*

прòтка *прòткъ* Малка портичка от улицата към двора или между два съседни двора на селски къщи.

прощенѐ *пруштинѐ* Прошка при раздаване на храна на Задушница в памет на починалите. *Вземи за Донино прощене.*

прощъпỳлник *пруштъпỳлник* Прощъпалник – пита, която се меси, когато детето проходи.

пруст *прус* Антре, коридор без прозорци в селска къща.

пръждòсвам се, да се пръждòсам *пръждòсвъм съ, дъ съ пръждòсъм* Махам се, тръгвам си, заминавам.

пръ̀квам се, да се пръ̀кна *пръ̀квъм съ, дъ съ пръ̀кнъ* Раждам се, появявам се неочаквано. *Ти пък откъде се пръкна?*

пръ̀стен *пръ̀ст'ън* Глинен, керамичен. *Пръстена паница.*

пърт *пърт* Прът – отсечено дълго и тънко дърво *Рокля *на пърти.* Рокля на райета. **Удари ѝ пърта.* Изгони я, раздели се с нея.

прѐхна, да напрѐхна *прѐхнъ, дъ нъпрѐхнъ* Суша на силно слънце. *Бобът е напръхнал, трябва да се очушка.*

пръч *пръч* Козел.

пряко̀свам, да пряко̀сам *пр'ъко̀свъм, дъ пр'ъко̀съм* 1. Пресичам път, улица. 2. Минавам напряко, по най-краткия път.

пря̀сол *пр'а̀сул* Саламура – солена вода за съхранение на сирене или за туршия.

пря̀сълпа *пр'а̀сълпъ* В топонимията: седловина между два хълма. *Прясълпа.*

пуй-пуй-пуй *пуй-пуй-пуй* Межд. за викане на пуйките.

пу̀кал *пу̀къл* 1. Бухал. 2. Саможив човек. *Болният май ще *убие пукала.* Болният май ще умре.

пука̀ло *пука̀лу* Специален съд с дълга дръжка за пукане на пуканки на открит огън в огнището.

пу̀кница *пу̀кницъ* Ядене и пиене. *Има ли нещо за пукница?*

пу̀ля се, да се опу̀ля *пу̀л'ъ съ, дъ съ упу̀л'ъ* Разтварям широко очи; ококорвам се.

пунгѝя *пунгѝйъ* Кожена кесия за пари, тютюн или за огниво, прахан и кремък.

пу̀нда *пу̀ндъ* 1. Женски полов орган. 2. Глупачка, загубена жена.

пу̀ндю *пу̀нд'у* Мълчалив, свит човек; глупак, мухльо.

пусто̀свам *пусто̀свъм* Кълна, проклинам. *Стига си пустосвала.*

пу̀хам, да опу̀хам *пу̀ъм, дъ упу̀ъм* Удрям, бия, пердаша.

пушѝлка *пушѝлкъ* 1. Дим, пушек. 2. Прах, прахоляк. **Вдигам пушилката.* Викам, карам се, крещя.

пущ *пушт* (тур. puşt) Долен мъж, развратник.

пу̀щина *пу̀штинъ* (тур. puşt) Нещо негодно, лошо, омразно, досадно.

пъвам *пъвъм* Пъхам. *Пъвам ключа в дупката.*

пъда̀р *пъда̀р* Пазач на полски имоти. **Царят дава, пъдарят не дава.* Големият началник разрешава, но малкият началник не позволява.

пъда̀рница *пъда̀рницъ* Колиба за пъдаря *'полски пазач'*.

пѐдя, да изпѐдя *пѐд'ъ, дъ испѐд'ъ* Гоня, изгонвам, изкарвам навън, на улицата. *Като чуеш свирката, изпъди овцете на пътя.*

пѐздерка *пѐзд'ъркъ* Стъбло от коноп след отделянето на влакната.

пѐзльо *пѐзл'у* Страхливец.

пѐзла *пѐзлъ* Страхливка.

пѐй *пѐй* Межд. за изразяване на учудване, съжаление.

пѐкъл *пѐкъл* Ад.

пѐна се, да се спѐна *пѐнъ съ, дъ съ спѐнъ* Спъвам се, препъвам се.

първа̀к *първа̀к* Най-силната ракия, първата, която изтича от казана.

пѐрленка *пѐрл'ънкъ* Прясна пита от тестото за хляб, която се пече на тънък слой направо върху жарта в пещта.

пѐрпав *пѐрпъф* Дрипав. **Пърпава циганка пред царя стои.* (Гатанка). Баница.

пѐртина *пъртѝнъ* Пътека в снега.

пърху̀тка *пърху̀ткъ* Бяла кълбовидна гъба, разпространена по пасища и ливади, чиито млади тела са подходящи за паниране и пържене, а старите се разрушават, като разпространяват кафяв споров прах; праханка.

пѐрцам *пѐрцъм* За петел: оплодявам кокошките. *Петелът пърца кокошките.*

пѐрча *пѐрчъ* За пръч *'козел'*: заплождам козите. *Пърчът пърчи козата.*

пѐтика *пѐтикъ* Пътека. *Върви все из пътиката и ще стигнеш.*

пѐча се, да се изпѐча *пѐчъ съ, дъ съ испѐчъ* Надувам се, перча се, гордея се. **Който се мъчи, той ще се пъчи.* Успех се постига с много труд.

Р

равенту̀х *рав'ънтух* (нем. Raventuch от нид. ravendock) Вид плътна памучна материя.

равнѝще *ръвнѝшти* В топонимията: равна местност, равнина. *Равнището.*

разбѝчквам, да разбѝчкам *ръзбѝчквъм, дъ ръзбѝчкъм* Разхвърлям, разбутвам.

ра̀згеле *ра̀зг'ъл'ъ* (тур. râstgeldi *'тъкмо дойде'*) Тъкмо, навреме, на място.

разду̀мка *ръзду̀мкъ* Разговор.

разкекѐрчвам се, да се разкекѐрча *ръскикѐрчвъм съ, дъ съ ръскикѐрчъ* Разкрачвам се неприлично.

разкло̀пана *ръскло̀пънъ* За кокошка, която издава специфични звуци, с които сигнализира, че иска да люпи пиленца.

ра̀зкрач *ра̀скрач* Разстоянието между двата крака при едно пристъпване напред, което е служело за мярка за дължина. *Другата брезна* 'бразда' *трябва да е на един разкрач разстояние.*

разла̀т *ръзла̀т* Плитък и широк съд за приготвяне или хранене. *Разлата тава. Разлата тенджера. Разлата чиния.*

разлѐствам се, да се разлѐстя *ръзлѐсвъм съ, дъ съ ръзлѐст'ъ* Разголвам се.

разлѝвам се, да се разлѐя *ръзлѝвъм съ, дъ съ ръзлѐйъ* Отговарям дръзко, предизвикателно, дразня някого. *Не се разливай, че ще хвана тоягата да те набия.*

разметѐшвам, да разметѐша *ръзм'ътѐшвъм, дъ ръзм'ътѐшъ* Разменям, обърквам, размествам. *Пак си разметешил галошите* 'гумени обувки'.

размѝтам, да размета̀ *ръзмѝтъм, дъ ръзмитъ̀* Очаквам с нетърпение, като се приготвям, почиствам с метла, премитам. *Размитам за гости.*

размота̀вам се *ръзмута̀въм съ* Движа се безцелно, ходя напред-назад, разтъкавам се, бездействам.

разплу̀вам се, да се разплу̀я *ръсплу̀въм съ, дъ съ ръсплу̀йъ* Разлагам се, разпадам се, изгнивам. *Пъпешите се разплули на бостана.*

разполовя̀вам, да разполовя̀ *ръспулув'а̀въм, дъ ръспулув'ъ̀* Разделям на две половини.

разсѝлен *ръсѝл'ън* Прислужник в учреждение, куриер, пощальон.

разтѝрям, да разтѝря *ръстѝр'ъм, дъ ръстѝр'ъ* Разстилам на тънък слой, разпилявам. *Разтирих боба на слънце да напръхне* 'изсъхвам, ставам трошлив'.

разтъка̀вам се *ръстъка̀въм съ* Движа се безцелно, ходя напред-назад, размотавам се, бездействам.

ра̀йбер *ра̀йб'ър* (нем. Reiber) Метално приспособление за затваряне на прозорци, врати, капаци и под.

ра̀йкин боб *ра̀йкин боп* Фасул с шарени шушулки.

ракиджѝйница *ръкижѝйницъ* (тур. raki) Специално помещение, в което се вари ракия.

ракиджѝйка *ръкижѝйкъ* 1. Жена, която вари ракия. 2. Жена, която обича да пие ракия.

ракиджѝя *ръкижѝйъ* (тур. rakici) 1. Човек, който вари ракия. 2. Човек, който обича да пие ракия.

ра̀кла *ра̀клъ* Сандък за зърнени храни, брашно, трици. *В раклата има жито.*

Ра̀нгеловдѐн *Ра̀нг'ълуфдѐн* Архангеловден.

ранина̀ *рънинъ̀* Рано сутрин. *Отивам за гъби на ранина.*

ра̀фия *ра̀фийъ* (мадаг. rafia) Влакно от листата на вид палма от остров Мадагаскар, от което се правят връзки за лозарството и зеленчукопроизводството.

раха̀т *ръа̀т* (тур. rahat от ар.) Спокойствие, безгрижие, рахатлък.

рахатлъ̀к *ръътлъ̀к* (тур. rahatlik от ар.) Спокойствие, безгрижие, рахат. **Гледай си рахатлъка.* Живей си спокойно и не се бъркай в чуждите работи.

рахатя̀свам, да рахатя̀сам *ръът'а̀свъм, дъ ръът'а̀съм* (тур. rahat от ар.) Успокоявам се, освобождавам се от задължения, грижи. *Цона продаде кравата и рахатяса.*

раха̀т локу̀м *ръа̀т-луку̀м* (тур. rahatlokum *'наслада за гърлото'*) Локум.

рача̀ *ръча̀* Искам, желая. *Не рачи да почака.*

реба̀т *риба̀т* За кокошка, петел: със сиви и бели петънца по перушината. *Ребата кокошка. Ребат петел.*

реванѐ *ривънѐ* (тур. pevani) Вид сладкиш, приготвен от яйца, грис или брашно, полят със сироп.

резѐ *р'ъзѐ* (тур. reze от перс.) Желязна пръчка или пластинка, която заключва отвътре врата, порта.

резекѝя *ризикѝйъ* (тур. rezeki от грц.) Вид десертно грозде с твърди хрупкави зърна.

резѝл *р'ъзѝл* (тур. rezil) Срам, посрамване, позор.

резлѝв *р’ъзлѝф* За напитки: с леко кисел вкус. *Резлива боза.*

ремѝчка *римѝчкъ* Малка каишка на сандал.

рен *рен* (*Armoracia rusticana*) Хрян – многогодишно растение, чийто корен се използва настърган като подправка.

рендѐ *риндѐ* (тур. rende от перс.) 1. Дърводелско сечиво за изглаждане на дъски. 2. Стъргало – домакински уред с дупчици за стъргане на зеленчуци.

рендо̀свам, да рендо̀сам *риндо̀свъм, дъ риндо̀съм* (тур. rende от перс.) Изглаждам дъски с ренде *‘дърводелско сечиво’*. **Рендосвам дъските.* Спя на пода.

рѐпица *рѐпицъ* (Brassica napus) Рапица – маслодайно растение с жълти кичести цветове.

рѐпча се, да се изрѐпча *рѐпчъ съ, дъ съ изрѐпчъ* Отговарям троснато, държа се предизвикателно, карам се, заплашвам.

рѐсим *рѐсим* (тур. resim от ар.) Данък върху наследство.

рѐхав *рѐхъф* Рядък, разреден. *Рехава гора. Рехава плетка.*

ризо̀н *ризо̀н* (грц. orizòn *‘ориз’*) Вид едър бял ориз.

рѝкли *рѝкли* Ритли – странични прегради на волска кола.

рѝна, да изрѝна *рѝнъ, дъ изрѝнъ* Греба с лопата и изхвърлям. *Изринах снега пред портата.*

рѝпам, да рѝпна *рѝпъм, дъ рѝпнъ* Скачам, подскачам.

ро̀ба *ро̀бъ* (фр. robe) Домашна дълга женска рокля.

ро̀бичка *ро̀бичкъ* Отначало дървена, а по-късно и желязна ръчна количка с едно колело за пренасяне на товари; тачка.

ровенѝна *рув’ънѝнъ* Изровено място от порой, от плъхове.

рòвък *рòвък* За яйце: рохко, непълно сварено. *Рòвко яйце.*

рòвя, за зарòвя *рòв’ъ, дъ зърòв’ъ* 1. Търся, претърсям, тършувам, мишкувам. 2. За човек: погребвам, заравям в земята.

рогàч *ругàч* 1. Елен. 2. За дете: търкаляне, претъркаляне; кълбо напред. *Детето направи рогач.*

рого̀зка *руго̀скъ* Постилка за пода, която е изплетена на специален вертикален стан от обелки от царевични кочани.

росѝ, да преросѝ *русѝ дъ прирусѝ* Вали слаб дъжд на дребни капчици като роса.

рубиѐ *рубиѐ* (тур. rubiye) Малка златна турска монета.

ру̀жа *ру̀жъ* 1. Жълта ружа – невен (Calendula). 2. Всякакви ружи – астра (Aster).

рỳно *рỳну* Остриганата вълна на една овца.

ру̀нтав *ру̀нтъф* 1. Рошав, несресан. 2. С дълга разрошена, сплъстена козина. *Мъж с рунтава брада. Рунтаво куче. Рунтава овца.*

рỳпам *рỳпъм* Хрупам, хрускам, дъвча шумно.

ру̀пия *ру̀пийъ* (инд. Rupja *‘сребро’*) Монетна единица на Индия, Пакистан, Индонезия, Шри Ланка, Непал.

рушвѐт *рушвѐт* (тур. rűşvet от ар.) Подкуп.

рушветчѝйка *рушв’ътчѝйкъ* (тур. rűşvetci) Жена, която взема, получава подкупи, рушвети.

рушветчѝя *рушв’ътчѝйъ* (тур. rűşvetci) Човек, който взема, получава подкупи, рушвети.

рущя̀лка *руш’т’àлкъ* Хрущялка – сорт череши с твърди плодове.

ръ̀бам *ръ̀бъм* Отхапвам, ям плодове и зеленчуци, обикновено твърди.

ръ̀гам, да ръ̀гна *ръ̀гъм, дъ ръ̀гнъ* 1. Бода, пробождам, продупчвам, пронизвам. 2. Слагам, поставям, пъхам. *Докторът му ръгна инжекция.*

ръжѐн *ръжѐн* Метална лопатка за разриване на жаравата и почистване на огнището.

ръкавѐли *ръкъвѐли* Ушити от плат полуръкави, които обхващат ръката малко над лакътя до китката с ластик в двата края и се носят върху ръкавите от ученици и чиновници с цел да се запазят от износване.

ръко̀йка *ръко̀йкъ* Снопче житни класове, които се отрязват със сърп заедно, с едно захващане.

ръмѝ *ръмѝ* За дъжд: вали на дребни капчици, обикновено продължително.

ръ̀ся, да поръ̀ся *ръ̀с'ъ, дъ пуръ̀с'ъ* 1. Разпилявам на дребни частици, посипвам, роня. 2. Пръскам, напръсквам с вода или друга течност. 3. Разпилявам, пилея. 4. Само в 3 л. вали ситен дъжд. *Цял ден ръси дъжд. Нарьсих лозето.*

рът *рът* В топонимията: стръмен, но невисок хълм, връх, височина с дебела почва, годна за обработка. *Милков рът. Петлов рът.*

рътѐне *рътѐни* Покриване с рядко памучно платно на поставените в подходящ съд, предварително накиснати във вода семена, докато покълнат.

рътя̀вам, да рътя̀ *рът'а̀вьм, дъ рът'ъ̀* Покривам с рядко памучно платно поставените в подходящ съд, предварително накиснати във вода семена, докато покълнат.

ръ̀фам *ръ̀фъм* Хапя, разкъсвам със зъби, глождя.

ръченѝк *ръчъни̇к* Ръченица – български национален танц.

ряз *р'а̀с* Острие на нож, ножица.

ря̀звам, да ря̀зна *р'а̀звъм, дъ р'а̀знъ* 1. Отрязвам малко. 2. Тръгвам бързо, припряно нанякъде; хуквам.

С

саба̀лаим *съба̀лъим* (тур. sabahleyin от ар.) 1. Сутрин. 2. Утре сутринта.

садѐ *съдѐ* (тур. sade от перс.) Само, единствено.

са̀джак *са̀жък* Трикрака или четирикрака желязна поставка за огъня, която се поставя в огнището, а върху нея съдовете за готвене.

садѝло *съдѝлу* Остро дървено колче с дръжка за пробиване на дупки в почвата, в които се поставят растенията за засаждане.

садя̀ *съд'ъ̀* Обитавам, живея, седя, отсядам. *Денем садим в кухнята.*

сайбѝйка *съйбѝйкъ* (тур. sahip от ар.) Стопанка, собственичка.

сайбѝя *съйбѝйъ* (тур. sahip от ар.) Стопанин, собственик.

сайва̀на *съйва̀нъ* (тур. sayvan от ар.) Навес, заслон, сушина, сайвант.

сайва̀нт *съйва̀нт* (тур. sayvan от ар.) Навес, заслон, сушина, сайвана.

са̀йдер *са̀йд'ър* (анг. cider) Газирано безалкохолно питие от ябълков сок.

сака̀ *ськъ̀* (тур. saka от ар.) Кожен мях или буре за носене на вода.

сакатѝл *съкътѝл* Непохватен, несръчен, недодялан човек.

сакатлъ̀к *съкътлъ̀к* (тур. sakatlik от ар.) Повреда, злополука, нещастие.

саклѐт *съклѐт* (тур. siklet) Отегчение, притеснение, досада.

сакъ̀з *съкъ̀с* (тур. sakiz) Вид дъвка.

сакълдѝсвам се, да се сакълдѝсам *съкълдѝсвъм съ, дъ съ съкълдѝсъм* (тур. siklet) Притеснявам се, безпокоя се, отегчавам се.

сакъ̀н *съкъ̀н* (тур. sakin) Съвсем не, никак, недей, стой, пази се, внимавай, да не си посмял.

сал *сал* (тур. salt) Само.

са̀ла *са̀лъ* Салата.

салкъ̀м *сълкъ̀м* (тур. salkim) Акация.

са̀ло *са̀лу* 1. Тлъстина, мазнина, натрупана около червата на животно, птица. 2. Влакнеста тъкан, която обвива семената на тиква, краставица, пъпеш, кратуна.

салтана̀т *сълтъна̀т* (тур. saltanat от ар.) Великолепие, разкош, тържественост, блясък, показност.

са̀лца *са̀лцъ* (ит. salsa от лат. sal *'сол'*) Преварен гъст доматен сок, доматено пюре.

сама̀кѝтка *съма̀кѝткъ* (Dianthus carthusianorum) Див карамфил.

сама̀р *съма̀р* (тур. samari) 1. Дървено седло за кон или магаре, приспособено за товар и за яздене. 2. Приспособление за по-лесно и удобно носене на товар на гърба. *Раница със самар.*

самора̀сляк *съмура̀сл'ък* Растение, дръвче, което е израснало само, не е посадено от човек.

самочѐрка *съмучѐркъ* Естествена вълна с различни оттенъци на кафяво.

саму̀н *съму̀н* (тур. samun от грц.) Цял, обикновено кръгъл хляб.

са̀нким *са̀нким* (тур. sanki) Впрочем, всъщност, сякаш.

сант *сант* (фр. centime) Сантиметър, сантим.

сантѝм *сънтѝм* (фр. centime) Сантиметър, сант.

сап *сап* (тур. sap) Дървена дръжка за земеделско сечиво. *Счупи се сапа на мотиката.*

сапикя̀свам се, да се сапикя̀сам *съпик'àсвъм съ, дъ съ съпик'àсъм* Стряскам се, опомням се, досещам се.

сара̀ф *съра̀ф* (тур. sarraf от ар.) Лице, което се занимава с размяна на пари и търгува със злато; сарафин.

сара̀фин *съра̀фин* (тур. sarraf от ар.) Лице, което се занимава с размяна на пари и търгува със злато; сараф.

сарафлъ̀к *съръфлъ̀к* (тур. sarraflik от ар.) Занятие на сараф – размяна на пари и търговия със злато.

сара̀ч *съра̀ч* (тур. saraç) Майстор на хамути, седла, юзди; седлар.

сарачлъ̀к *съръчлъ̀к* (тур. saraçlik) Занаят на сарач – изработване на хамути, седла, юзди; седларство.

сара̀чница *съра̀чницъ* (тур. saraç) Работилница на сарач, седлар.

сатъ̀р *сътъ̀р* (тур. satir) Къс и широк тежък нож за кълцане и сечене на месо и кости.

сафиря̀свам се, да се сафиря̀сам *съфир'àсвъм съ, дъ съ съфир'àсъм* Идвам на себе си, опомням се, съвземам се, сещам се.

сафтия̀н *съфти'а̀н* (тур. sahtiyan от перс.) Сахтиян – обработена козя, а понякога и овча кожа за обувки, чанти, подвързия и др.

саха̀н *съа̀н* (тур. sahan от ар.) Съд за храна – плитка медна чиния.

саха̀т *съа̀т* (тур. saat – от ар.) Час, часовник.

сача̀к *съча̀к* (тур. saçak) Издадена напред стряха на къща, покрито място. *Скрихме се от дъжда под сачака.*

сачма̀ *съчмъ̀* (тур. saçma от saçmak *'пръскам'*) 1. Малко оловно топче за стрелба с ловна пушка. 2. Царевица втора реколта за фураж. *Засяхме сачмата.*

сачмянка *съчм'а̀нкъ* (тур. saçma) Болест по костилковите овощни дръвчета.

сащѝсвам се, да се сащѝсам *съштѝсвъм съ, дъ съ съштѝсъм* (тур. şaşirtmak) Слисвам се, обърквам се, смайвам се, изненадвам се, сепвам се.

сбабичкòсвам се, да се сбабичкòсам *збъбичкòсвъм съ, дъ съ збъбичкòсъм* Сбръчквам се.

сбор *збор* Събор, празник на селото.

сборджѝйка *збуржѝйкъ* Жена, която отива на събор; сборянка.

сборджѝя *збуржѝйъ* Човек, който отива на събор; сборянин.

сбòрянин *збòр'ънѝн* Човек, който отива на събор; сборджия.

сбòрянка *збòр'ънкъ* Жена, която отива на събор; сборджийка.

свàра *свàръ* Заварено положение, случайност. *Където те сварата свари.*

свекървин езѝк *свикървин йъзѝк* (Epiphyllum) Епифилум – саксийно цвете, вид кактус без бодли, чиито дълги листа приличат по форма на език, но краищата им са назъбени като дъбовите листа; лимба, волски език, дъбови листа.

светѝя *свитѝйъ* Светец.

свидлѝв *свидлѝв* Стиснат, скрънза.

свидòча *свидòчъ* Свидетелствам в съда, давам показания.

свѝнка *свѝнкъ* Паротит, заушка.

свѝдят *свѝд'ът* Мило, мъчно, тъжно, съжалявам. *Свидят ми е агънцето, че го продадохме. Свидят ми е старецът, можеше още да си поживее.*

свирàч *свирàч* Човек, който свири на народен музикален инструмент.

свѝркам, да свѝрна *свѝркъм, дъ свѝрнъ* Свиря с уста или със свирка с прекъсване.

свирчòвина *свирчòвинъ* (Sambucus nigra) Черен бъз – храстовидно дърво.

свислò *свислò* 1. Голям грозд, отрязан с пръчката, която се окачва на дървена греда от тавана в селска къща, за да се съхрани за по-дълго време. 2. Окачена на дървена греда връзка от едри царевични кочани със сплетени обелки.

свъртам се, да се свъртя̀ *свъртъм съ, дъ съ свърт'ъ̀* Оставам на едно място, задържам се.

свя̀ткам се *св'а̀ткъм съ* Карам се, крещя, заканвам се.

сга̀щям, да сга̀щя *зга̀шт'ъм, дъ зга̀шт'ъ* Заграждам пътя на някого, за да не може да избяга; хващам в клопка.

сглѐда *зглѐдъ* Народен обичай – оглеждане на момата от сватовниците преди да я поискат за булка.

сглѐдник *зглѐдник* Участник в сгледа, сватовник.

сглѐдница *зглѐдницъ* Участница в сгледа, сватовница.

сгòда *згòдъ* Удобен случай, удобен момент, удобство.

сгромолѝсвам се, да се сгромолѝсам *згрумул'àсвъм съ, дъ съ згрумул'àсъм* Рухвам, падам с трясък.

сгур *згур* (нгр. skouria) Остатъци от изгорели каменни въглища, сгурия.

сгурѝя *згурѝйъ* (нгр. skouria) Остатъци от изгорели каменни въглища, сгур.

сджòквам се, да се сджòкам *жждòквъм съ, дъ съ жждòкъм* Карам се.

сдъ̀рпвам се, да се сдъ̀рпам *здъ̀рпвъм съ, дъ съ здъ̀рпъм* Сбивам се, скарвам се.

севернѝк *съв'ърн'àк* 1. Човек, който живее в Северна България. 2. Студен северен вятър.

севернѝчка *съв'ърн'àчкъ* Жена, която живее в Северна България.

сегѝз-тогѝз *сигѝс-тугѝс* Понякога, от време на време.

сѐден *сѐд'ън* За плат: на дупки в местата, изядени от молци, плъхове и др. *Вълнената черга е седена от плъхове.*

сезàл *сизàл* (фр. sisal от мекс. соб. Sisal) Влакно от листата на многогодишно тропическо растение, от което се правят връзки за лозарството и зеленчукопроизводството.

сеѝр *сиѝр* (тур. seyir от ар.) Гледане, наблюдаване, зрелище; весело, забавно зрелище.

сеирджѝйка *сииржѝйкъ* (тур. seyirci) Жена, която наблюдава сеир*'забавно зрелище';* зяпачка.

сеирджѝя *сииржѝйъ* (тур. seyirci) Наблюдател на сеир *'забавно зрелище';* зяпач.

сѐкна се, да се изсѐкна *сѐкнъ съ, дъ съ иссѐкнъ* Почиствам си носа от секрети с духане; издухвам се.

селя̀м *съл'àм* (тур. от selâm ар.) Поздрав.

сѐпвам се, да се сѐпна *сѐпвъм съ, дъ съ сѐпнъ* Стряскам се, разтревожвам се, изненадвам се, плаша се.

сензò *синзò* (фр. cinsaut) Вид тъмносиньо грозде с едри зърна и твърда ципа.

сербѐз *с'ърбѐс* (тур. serbaz от перс.) 1. Дързък, смел, безстрашен. 2. Упорит, твърдоглав, важен, наперен; сербезлия.

сербезлѝйка *с'ърб'ъзлѝйкъ* (тур. serbaz от перс.) 1. Дръзка, смела, безстрашна жена. 2. Упорита, твърдоглава, важна, наперена жена.

сербезлѝя *с'ърб'ъзлѝйъ* (тур. serbaz от перс.) 1. Дързък, смел, безстрашен. 2. Упорит, твърдоглав, важен, наперен; сербез.

сербезлъ̀к *с'ърб'ъзлъ̀к* (тур. serbazlik от перс.) Дързост, смелост, храброст, упоритост.

серсѐм *с'ърсѐм* (тур. sersem от перс.) Глупак, простак, лош човек; серсемин.

серсѐмин *с'ърсѐмин,* (тур. sersem от перс.) Глупак, простак, лош човек; серсем.

серсемлъ̀к *с'ърс'ъмлъ̀к* (тур. sersemlik от перс.) Простотия, глупащина, лошотия.

серт *серт* (тур. sert) 1. За човек: сприхав, избухлив, буен, проклет. 2. Остър, силен. *Цигарите са серт.*

сертлъ̀к *с'ъртлъ̀к* (тур. sertlik) Сприхавост, избухливост, нервност, грубост.

сѐтен *сѐт'ън* Последен, краен.

сѐтне *сѐтн'ъ* После, след това.

сетрѐ *с'ътрѐ* (тур. setre от ар.) Късо мъжко палто.

сѐфертàс *сѐф'ъртàс* (тур. sefertasi) Нанизани един над друг затворени съдове за носене на храна.

сефтѐ *сифтѐ* (тур. sefte от ар.) 1. Първа продажба. 2. За пръв път, начало. *Днес направих сефтето.*

сѐцвам се, да се сѐцна *сѐцвъм съ, дъ съ сѐцнъ* Навяхвам си кръста при рязко движение или вдигане на тежест, схващам се.

сеченàк *съчънàк* Млада гора, израснала след изсичането на старата гора.

сѝгур *сигур* Наистина, навярно, без съмнение, сигурно.

симѝд *симѝт* (тур. simit от ар.) 1. Приготвен с нахутена мая хляб от бяло брашно. 2. Кифла от такова тесто.

симидчѝйка *симитчѝйкъ* (тур. simitçi от ар.) Жена, която произвежда или продава симиди *'бял хляб с нахутена мая'*.

симидчѝя *симитчѝйъ* (тур. simitçi от ар.) Човек, който произвежда или продава симиди *'бял хляб с нахутена мая'*.

син бàбин бакълчѐц *син бàбин бъкълчѐц* (Scilla bifolia) Синчец, бакълчец.

синджѝр *синжѝр* (тур. zincir от перс.) 1. Метална верига. 2. Вид проста плетка.

синджирлѝя *синжирлѝйъ* (тур. zincirli от перс.) С верига, синджир.

синѐц *синѐц* Мънисто.

синѝя *синѝйъ* (тур. sini) 1. Тепсия, тава. 2. Ниска кръгла дървена масичка; софра.

сѝнор *сѝнур* В тнопонимията: гранична ивица земя между полските имоти на хората; междa, слог. *Синора.*

сѝпаница *сѝпъницъ* Шарка.

сип-сип *сип-сип* Межд. за изразяване на звуци, които издава птицата сипка *'малък пъстър кълвач'*.

сѝпаница *сѝпъницъ* (*variola vera*) Вариола, едра шарка.

сѝпка *сѝпкъ* (Dendrocopos minor) Птица от рода на врабците, която преди да завали дъжд издава звуци, наподобяващи сип-сип; малък пъстър кълвъч.

сиромàх *сирумàх* Беден човек, бедняк. **Сиромах човек – жив дявол.* Бедният винаги намира изход от трудно положение.

сѝрище *сѝришти* Част от агнешки стомах, която се използва като мая за сирене.

сиромашкѝня *сирумъшкѝн'ъ* Бедна жена, беднячка.

сѝря, да подсѝря *сѝр'ъ, дъ путсѝр'ъ* Приготвям сирене от прясно мляко.

сирѝв *сир'àф* За естествена вълна: непрана, съдържаща естествена мазнина от овца, която придава специфична миризма. *Сирявата вълна трябва да се изпере.*

сѝтен *сѝт'ън* 1. Малък, дребен, на малки частици. 2. За платно, материя: гъст, сбит. *Ситен пясък. Ситна панама.*

ситня[1], да заситня` *ситн'ъ̀, дъ зъситн'ъ̀* Вървя с малки крачки. *Пена заситни към лозето.*

ситня[2], да наситнѝ *ситн'ъ̀, дъ нъситн'ъ̀* Разтрошавам, надробявам на малки частици. *Наситни месото за кървавицата.*

сѝтя, да пресѝтя *сѝт'ъ, дъ присѝт'ъ* Пресявам със сито. *Преситих брашното.*

скàзвам *скàзвъм* Държа реч, изказвам се, декламирам.

скалѝдка *скълѝткъ* Скилидка – отделна част от глава чесън.

скалѝсвам, да скалѝсам *скълѝсвъм, дъ скълѝсъм* За лук и чесън: плевя, прекопавам с каластир *'малка мотика'*. *Скалисах лука и чесъна.*

скѐпцвам, да скѐпцам *скѐпцвъм, дъ скѐпцъм* (грц. skèptomai *'шпионирам'*) Издебвам, залавям, хващам някого.

скѝмвам, да скѝмна *скѝмвъм, дъ скѝмнъ* Хрумвам, сещам се, идва на ум, внезапно решавам да направи нещо. *Скимнало му на Драган да ходи на бостана.*

скимѝча, да заскимѝча *скимѝчъ, дъ зъскимѝчъ* За куче: скимтя.

скитòсвам *скитòсвъм* Скитам, шляя се, хаймансвам.

сколàсвам, да сколàсам *скулàсвъм, дъ скулàсъм* (грц. scholàzo) Приключвам, успявам да свърша навреме нещо, някаква работа. *Ошетах, наготвих, пометох – сколасах.*

скопòсвам, да скопòсам *скупòсвъм, дъ скупòсъм* (грц. skopèyo *'целя'*, *'постигам целта си'*) Върша нещо добре, уреждам, натъкмявам.

скòпосен *скòпус'ън* (грц. skopèyo *'целя'*, *'уцелвам'*) Човек, който се справя добре; пъргав, сръчен, способен, грижлив, уреден; скопосник.

скòпосник *скòпусник* (грц. skopèyo *'целя'*, *'уцелвам'*) Човек, който се справя добре; пъргав, сръчен, уреден, скопосен, добър стопанин.

скòпосница *скòпусницъ* (грц. skopèyo *'целя'*, *'уцелвам'*) Жена, която се справя добре, умее всичко; пъргава, сръчна, уредна.

скрѝпвам, да скрѝпна *скрѝпвъм, дъ скрѝпнъ* Усещам тръпчив, стипчив вкус, от който зъбите ми изтръпват. *Зъбите ми скрипнаха от лимона.*

скрѝшната *скрѝшнътъ* Скришом, тайно.

скоросмъ̀ртница *скурусмъ̀ртницъ* Силна, люта ракия, първак.

ско̀руша *ско̀рушъ* (Pirus domestica) Сорт дребни круши.

скрежа̀свам, да скрежа̀сам *скрижа̀свъм, дъ скрижа̀съм* Покривам се със скреж. *Навън е студено, прозорците скрежасаха.*

скрипѐц *скрипѐц* Механично подемно устройство; макара.

скрибу̀цам, да скрибу̀цна *скрибу̀цъм, дъ скрибу̀цнъ* Скърцам, скрибуча. *Вратата скрибуцна.*

скрибу̀ча *скрибу̀чъ* Скърцам, скрибуцам. *Вратата скрибучи, трябва да се смаже.*

скръ̀нза *скръ̀нзъ* Скъперник, пестелив човек.

сла̀меник *сла̀м'ъник* Дюшек, пълен със слама; тюфлек.

слетѝ косà *сл'ътѝ кусъ̀* (Ornithogalum) Гарвански лук, орнитогалум.

слѝсвам се, да се слѝсам *слѝсвъм съ, дъ съ слѝсъм* Смайвам се, учудвам се.

сло̀боден *сло̀буд'ън* Неангажиран, свободен, безгрижен.

слог *слог* В топонимията: граница между нивите, полските имоти; синор, межда. *Слога.*

слушлѝв *слушлѝф* Послушен. *Слушливо момиче.*

слънча̀свам, да слънча̀сам *слънча̀свъм, дъ слънча̀съм* 1. Получавам слънчев удар. 2. Държа се неадекватно. *Какви глупости приказваш, да не си слънчасал.*

слъ̀нчовка *слъ̀нчуфкъ* Слънчоглед.

сля̀гам, да сля̀га *сл'а̀гъм, дъ сл'а̀гъ* Слизам.

сля̀га се *сл'а̀гъ съ* За земни пластове: бавно потъва, уляга се. *След дъжда пръстта се сляга.*

сма̀йвам се, да се сма̀я *сма̀йвъм съ, дъ съ сма̀йъ* Учудвам се удивлявам се, слисвам се.

сма̀мвам, да сма̀мя *сма̀мвъм, дъ сма̀м'ъ* За домашни птици: привиквам, примамвам, събирам. *Смами кокошките в курника и ги затвори.*

смара̀гд *смъра̀гд* (гр. smàragdos) Изумруд.

смара̀йда *смъра̀йдъ* Разхайтен човек.

сма̀хвам се, да се сма̀хна *сма̀ъвъм съ, дъ съ сма̀ънъ* Ставам налудничав, побърквам се. *Старецът съвсем се е смахнал.*

смахму̀зям се, да се смахму̀зя *смъхму̀з'ъм съ, дъ съ смъхму̀з'ъ* Повяхвам, смалявам се, намалявам обема си. *Доматите в щайгата са се смахмузили и не стават за салата.*

смирѝсвам се, да се смирѝша *смирѝсвъм съ, дъ съ смирѝшъ* 1. За растения: кръстосват се и променят качествата си. 2. За животни и хора: подушват се, допадат си, харесват се. *Дините не се сеят до тиквите, защото ще се смиришат и ще имат вкус на тиква. Овцата и овенът се смирисаха.*

смѝчам *смѝчъм* Свалям, смъквам.

смо̀тан *смо̀тън* Невзрачен, неугледен, несръчен, непохватен, глуповат, загубен.

смо̀твам, да смо̀там *смо̀твъм, дъ смо̀тъм* Прибирам, скривам нещо набързо, как да е.

смотолѐвям, да смотолѐвя *смутулѐв'ъм, дъ смутулѐв'ъ* Говоря неясно, неразбрано, объркано; мънкам.

смразя̀вам се, да се смразя̀ *смръз'а̀въм съ, дъ съ смръз'ъ* Предизвиквам омраза. *Комшийките за нещо се скараха и се смразиха.*

смрача̀ва се *смрърча̀въ съ* Става тъмно, стъмва се, мръква се.

смула̀кам, да насмула̀кам *смула̀към, дъ нъсмула̀към* 1. Обирам листа с ръка, като ги свличам по дължината на стъблото; смуля, шмуля. 2. Бързо набирам плодове с листата; смуля, шмуля.

сму̀ля, да насму̀ля *сму̀л'ъ, дъ нъсму̀л'ъ* 1. Обирам листа с ръка, като ги свличам по дължината на стъблото; смулакам, шмуля. 2. Бързо набирам плодове с листата; смулакам, шмуля.

Насмулих листа за зайците. Насмулих малко череши, вземи ги.

снишàвам се, снѝшам се, да се снѝша *снишàвъм съ, снѝшъм съ, дъ съ снѝшъ* Навеждам се, привеждам се. *Снишавам се край дувара да не ме видят комшиите.*

снѐжна тòпка *снѐжнъ тòпкъ* (Viburnum opulus) Картоп – многогодишен храст с големи топчести бели цветове.

сòба *сòбъ* (тур. soba) Стая за спане в селска къща.

сободà *субудà* Свобода – липса на ограничения, самостоятелност.

сой *сой* (тур. soy) Род, коляно, потекло, порода, произход.

сокàк *сукàк* (тур. sokak от ар.) Черен полски, горски или междуселски път.

солдàтин *сулдàтин* (ит. soldato) Войник.

сòпа *сòпъ* (тур. sopa) Пръчка, тояга за бой.

сòпаджия *сòпъжийъ* (тур. sopa) Побойник, въоръжен със сопа, тояга за бой.

сòпчикар *сòпчикър* Неопределено, объркано, неясно.

софрà *суфрѐ* (тур. sofra от ар. sufra) 1. Ниска дървена маса; синия. 2. Ястията, яденето върху масата.

софралъ̀к *суфрълъ̀к* (тур. sofralik) Покривка за постилане върху софра *'ниска дървена маса'*.

спанàчник *спънàчник* (грц. spànaki от перс.) Баница от спанак.

спарỳжвам се, да се спарỳжа *спърỳжвъм съ, дъ съ спърỳжъ* Повяхвам, свивам се, сбръчквам се. *Цветята се спаружиха от сушата.*

спàстрям, да спàстря *спàстр'ъм, дъ спàстр'ъ* Спестявам, икономисвам. *Спастрям пари за черни дни.*

спѝхвам, да спѝхна *спѝхвъм, дъ спѝхнъ* Спадам, свивам се, омеквам, изпускам въздух. *Топката е спихнала.*

сполàй *спулàй* (грц. eis pollà ète *'за много години'*) Жив да си; благодаря ти; сполайти.

сполàйти *спулàйти* (грц. eis pollà ète *'за много години'*) Жив да си; благодаря ти; сполай.

спорѝ *спурѝ* Върви в ми работата, постигам успехи, резултати. *На Стояна много ѝ спори жътвата.*

спрòти *спрòти* Срещу, против, насреща.

срамлѝв *сръмлѝф* Срамежлив, свенлив.

срамотѝите *сръмутѝити* Човешки полови органи; срамотите.

срамотѝте *сръмутѝти* Човешки полови органи; срамотиите.

срѐбърник *срѐбърник* Старинна сребърна монета.

сръднѐ *сръдн'ѐ* Сърдене, обида, недоволство, лошо настроение.

стакàн *стъкàн* (рус. стакан) Стъклена чаша.

старнà *стърнѐ* В топонимията: склон, страна на хълм, височина. *Старната.*

ствàрвам, да ствàря *ствàрвъм, дъ ствàр'ъ* Стоварвам, разтоварвам.

стѐлна *стѐлнъ* За крава: заплодена, бременна.

стѐпва се, да се стѐпе *стѐпвъ съ, дъ съ стѐпи* За тъка: сбива се, стяга се. *Не сядай на юргана, че се степва.*

стѝва *стѝвъ* (грц. stoiva) Дървено магаре *'подложка с четири подпори'* в одаята *'дрешника'*, където се натрупват юргани, одеяла, черги, дрехи. *Сложи юргана на стивата в одаята.*

стѝга *стѝгъ* Догонване, настигане. *Добра стига.* Поздрав, когато някой настигне, догони някого.

стѝгам, да стѝгна *стѝгъм, дъ стѝгнъ* За растения плодове: узрява, израства, става годен за храна. *Копривата стигна, става за чорба.*

стѝска *стѝскъ* Неопределено количество вещество, което може да се събере в шепа, да се сложи под мишница или да се обхване с ръка. *Дай стиска сено на агнето. Сложи стиска фиде на чорбата.*

стòвна *стòвнъ* (грц. stàmna от histemi *'поставям'*) Стомна – глинен съд за вода с издуто тяло, тясно гърло и извита дръжка с дупка.

стòка *стòкъ* Общо название на домашни животни и птици.

строполя̀вам се, да се строполя̀ *струпул'а̀въм сь, дъ сь струпул'ъ̀* Падам шумно, тръшвам се.

стру̀вам *стру̀въм* Каня на трапеза роднини и близки след определено време от смъртта на близък роднина. *В неделя струвахме година на баба Цана.*

стру̀ване *стру̀въни* Народен обичай, при който се канят на трапеза роднини и близки след определено време от смъртта на близък роднина; помен, панихида.

стрѐвен *стръ̀в'ън* Стръмен. *Стръвното. Стръвните пътеки.*

стръ̀ка *стръ̀къ* Двете дървета на каруцата, между които се впряга кон, магаре и др.

сту̀блица *сту̀блицъ* В топонимията: кладенче, на което е поставена хралупа от дърво; качка, копаче.

стъ̀квам, да стъ̀кна *стъ̀квъм, дъ стъ̀кнъ* Събирам, подреждам горящите дърва в огъня, за да гори по-добре; разпалвам, разгарям. *Стъкни огън да заврят бурканите.*

стъкмя̀вам, да стъкмя̀ *стъкм'а̀въм, дъ стъкм'ъ̀* Приготвям, подреждам, нареждам. *Жената стъкми трапезата.*

стърчу̀шка *стърчу̀шкъ* Дълго дърво, което стърчи отзад на волска или магарешка каруца. *Децата обичат да се возят на стърчушката.*

сукма̀н *сукма̀н* Дълга женска дреха без ръкави, която се облича върху блуза.

султанѐ *султънѐ* (тур. sultaniye) Султание – сорт бяло десертно грозде без семки.

сулу̀к *сулу̀к* (тур. soluk *'дъх'*) Дъх, въздух.

су̀ма *су̀мъ* Много, голямо количество. *Сума време мина оттогава.*

су̀мям се, да се су̀мя *су̀м'ъм сь, дъ сь су̀м'ъ* За плодове и зеленчуци: развалям се, разлагам се, разпадам се, изгнивам; схумям се. *Тиквата се сумила.*

сумя̀свам се, да се сумя̀сам *сум'а̀свъм сь, дъ сь сум'а̀съм* Сещам се, досещам се, съобразявам. *Сумясах се да прибера квачката с пиленцата преди да завали.*

сундурма̀ *сундурмъ̀* (тур. sundurma) Отворено помещение на къща пред стаите; балкон, навес. *В големите жеги спим на сундурмата.*

сура̀т *сура̀т* (тур. surat от ар.) Човешко лице, муцуна, мутра.

су̀рваки *су̀рвъки* Празник на 1 януари.

су̀рвам се, да се су̀рна *су̀рвъм сь, дъ сь су̀рнъ* (грц. soúrno *'тегля, мъкна, влача'*) Премествам се, хлъзгам се, влача се, събарям се. *Гледай в краката си да не се сурнеш в дерето.*

сурва̀тка *сурва̀ткъ* Суроватка – течност, която се отделя от млякото при приготване на сирене; цвик.

сус *сус* Млък, мълчи.

сушина̀ *сушинъ̀* Навес, сайвант, сайвана.

счѐквам се, да се счѐкна *шчѐквъм сь, дъ сь шчѐкъм* За овощно дърво: отрупва се с плод, а клоните се привеждат до земята от тежестта. *Сливите са се счекнали от плод.*

счѐпквам се, да се счѐпкам *шчѐпквъм сь, дъ сь шчѐпкъм* Карам се, разправям се, споря с някого.

счестя̀вам се, да се счестя̀ *шчъст'а̀въм сь, дъ сь счъст'ъ̀* Сгъстявам се. *Чорбата се счестила.*

счо̀квам се, да се счо̀кам *шчо̀квъм сь, дъ сь шчо̀към* Скарвам се, разправям се, дразня се. *Децата са се счокали.*

счу̀ва ми се, да ми се счу̀е *шчу̀въ ми сь, дъ ми сь шчу̀й* Стори ми се, че чух. *Счуха ми се стъпки, но не видях човек.*

счу̀пено ми е *шчу̀п'ъну мий* Не съм добре, малко съм болен, неразположен съм.

събедя̀вам се, да се събедя̀ *съб'ъд'а̀въм сь, дъ сь съб'ъд'ъ̀* Разсънвам се, опомням се, ориентирам се.

събира̀ние *събира̀ний* Събрание.

съборѐтина *събурѐтинъ* Стара къща, сграда, която е започнала да се разрушава.

съга̀ *съгъ̀* Коричка на повърхността на саламурата за туршия, кисело зеле, сирене.

съгя̀свам, да съгя̀сам *съг'а̀свъм, дъ съг'а̀същ* Покривам се със сага *'коричка на повърхността на саламурата'*.

съдѝрам, да съдера̀ *съдѝръм, дъ съдиръ̀* Скъсвам, разкъсвам.

съдиро̀свам, да съдиро̀сам *съдиро̀свъм, дъ съдиро̀със* Глобявам.

съзо̀бвам, да съзо̀бя *съзо̀бвъм, дъ съзо̀б'ъ* За молци: прояждам, правя дупки в тъкан, плат. *Молците съзобили вълненото одеяло.*

съкъ̀ска *съкъ̀скъ* (Cucurbita pepo) Сорт тиквички за пържене.

съ̀лба *съ̀лбъ* Подвижна дървена стълба.

сълзя̀, да просълзя̀ *сълз'ъ̀, дъ прусълз'ъ̀* За течност: изтичам на капки, капя, прокапвам, пропускам вода, тая. *Бурето сълзи, трябва да го запаря.*

съ̀мва се, да се съ̀мне *съ̀мвъ съ, дъ съ съ̀мни* Разсъмва се, развиделява се.

съ̀мнало *съ̀мнълу* Светлина, светло, разсъмване; видело. *Станах по видело.*

съмѝлам, да съмѐля *съмѝлъм, дъ съмѐл'ъ* Смилам, меля. *Трявба да се съмели брашно.*

съ̀рбел *съ̀рб'ъл* Сърбеж.

сърбогъ̀зка *сърбугъ̀скъ* Плод от шипка.

съ̀рма *съ̀рмъ* (тур. sirma) Тънка нишка от злато, сребро или друг метал за шев или бродерия.

съ̀сел *съ̀с'ъл* Плъх.

съсѝпва се, да се съсѝпе *съсѝпвъ съ, дъ съ съсѝпи* Разваля се, проваля се. *Млякото се съсипа.*

състѝга се, да се състѝгне *състѝгъ съ, дъ съ състѝгни* Храня се бързо, лакомо и хапките се догонват, настигат. *Момчето яде лакомо, залъците се състигат в гърлото му.*

същѝсвам се, да се същѝсам *съштѝсвъм съ, дъ съ съштѝсъм* Объркват се, слисвам се, смайвам се, шашардисвам се.

сюнѐт *с'унѐт* (тур. sűnnet от ар.) Обрязване – религиозен обичай у мохамеданите.

сюргю̀н *с'ург'у̀н* (тур. sűrgún) Стомашно разстройство, диария.

сюрѝя *с'урѝйъ* (тур. sűrű) 1. Стадо овце, кози и др. 2. Тълпа, множество хора. *В двора на училището има цяла сюрия деца.*

сюрмѐ *с'урмѐ* (тур. sűrme) Дървено или желязно приспособление за затваряне, заключване отвътре на врата или прозорец; мандало.

ся̀къде *с'ъ̀къди* Навсякъде.

ся̀как *с'ъ̀кък* Всякак.

ся̀какъв *с'ъ̀къкъф* Всякакъв.

Т

таба̀н *тъба̀н* (тур. taban) 1. Стъпало, ходило на крак. 2. Стъпало, ходило на обувка. 3. Табак – голям лист цветна хартия, която се използва за обвивка на тетрадки, учебници, подаръци.

табия̀т *тъбийа̀т* (тур. tabiat от ар.) Характер, нрав.

табиятлѝйка *тъбийътлѝйкъ* (тур. tabiatli от ар.) 1. Жена с характер, старателна, прецизна в работата. 2. Жена, която обича да си угажда.

табиятлѝя *тъбийътлѝйъ* (тур. tabiat от ар.) 1. Човек с характер, старателен, прецизен в работата. 2. Човек, който обича да си угажда.

табиятлъ̀к *тъбийътлъ̀к* (тур. tabiat от ар.) Майсторство, майсторлък.

та̀бла *та̀блъ* (лат. tabella) 1. Поднос – съвсем плитък, равен съд за поднасяне на ястия и др. 2. Черна дъска в училище.

табу̀н *тъбу̀н* (тюрк. tabun) Стадо коне или други копитни животни.

та̀бя *та̀б'ъ* (тур. tabya) В топонимията: височина с укрепления за охрана на път по време на войни. *Табята.*

тавря̀з *тъвр'а̀с* Трезвен, изтрезнял, бодър.

тагадъ̀к *тъгъдъ̀к* Бързо, припряно.

тага̀р *тъга̀р* (тур. tağar) Голямо кръгло дървено сито за зърнени храни.

тадѐс *тъдѐс* Тук, наоколо, наблизо.

тая̀ *тъйъ̀* За течност: изтичам на капки, капя, прокапвам, пропускам вода, сълзя. *Кацата таи, трябва да се запари.*

тайфа̀ *тъйфъ̀* (тур. tayfa от ар.) Група от безделници, пакостници.

та̀ке *та̀ки* (тур. takke от ар.) Малка мека шапка без перифирия, кепе.

таквѝзцък *тъкѝсцък* Ей толкова мъничко.

такѝзям *тъкѝз'ъм* Правя, върша нещо.

такъ̀ми *тъкъ̀ми* (тур. takim) Съвкупност, комплект от вещи, инструменти. *Вземай си такъмите и да те няма.*

тала̀з *тъла̀с* (тур. talaz от грц. thàlassa *'море'*) Вълна̀.

таласъ̀м *тълъсъ̀м* (тур. talasim от ар.) Според суеверните вярвания – зъл нощен дух, който приема различни образи и плаши хората; привидение.

тала̀ш *тъла̀ш* (тур. talaş) Лентовидни дървени изрезки, които се отделят при рендосване.

талѐрка *тълѐркъ* (нем. Taler) Плитка дървена чиния; дървена подложка.

та̀лпа *та̀лпъ* (рум. talpä) Дебела дъска.

тамазлъ̀к *тъмъзлъ̀к* (тур. damazlik) Дамазлък – отгледани вкъщи животни, птици, а не купени.

тама̀н *тъма̀н* (тур. tamam от ар.) 1. Точно колкото трябва, по мярка. 2. Токущо, тъкмо, преди много малко. *Дойде таман навреме.*

тамя̀нка *тъм'а̀нкъ* (грц. thymiama) Сорт бяло грозде със силен аромат, подобен на тамян.

таманя̀, да натаманя̀ *тъмън'ъ̀, дъ нътъмън'ъ̀* (тур. tamam от ар.) Подреждам, уреждам, нагаждам, натъкмявам.

тантѐла *тънтѐлъ* (фр. dantelle) Дантела – ажурена тъкан или плетиво, изплетено на различни фигури за украса на облекло, за завеси, покривки и др.

тантѐл-мàрка *тънтѐл-мàркъ* Бедност, сиромашия, безпаричие.

танту̀рест *тънту̀р'ъс* 1. Дебел, шишкав, пълен човек. 2. Предмет със заоблена форма, тумбест. *Тантуресто шише* 'бутилка'.

танту̀ркам *тънту̀ркъм* Люлея, друсам, дундуркам дете.

тану̀р *тъну̀р* (тур. tanur) Малка плоска дървена чиния за рязане на месни продукти, която служи и за подложка за горещи съдове. *Нарежи сланината на танура.*

тану̀рче *тъну̀рчи* (тур. tanur) Малък танур – плоска дървена чиния за рязане на месни продукти, която служи и за подложка за горещи съдове; танур.

та̀па *та̀пъ* (тур. tapa от ит. tappo) Коркова запушалка за бутилки.

тапия̀ *тъпийъ̀* (тур. tapu от ар.) Документ.

тара̀ба *търа̀бъ* (тур. taraba от ар.) Плитък сандък за излагане на плодове и зеленчуци за продан; сергия.

тарама̀ *търъмъ̀* (тур. tarama) Неразбит хайвер.

тарапана̀ *търъпънъ̀* (тур. taraphane от ар.) Голяма навалица, тълпа, блъсканица.

тарата̀йка *търъта̀йкъ* (рус. таратайка) Разнебитено, раздрънкано превозно средство.

тара̀ш *търа̀ш* (тур. taraş) Търсене, претърсване, обиск, кражба.

тара̀ша, да отара̀ша *търа̀шъ, дъ утъра̀шъ* (тур. taraş) Претърсвам, пребърквам, обискирам, обирам, крада.

та̀рга *та̀ргъ* (рум. targä нем. Trage *'носилка'*) 1. Малка дървена носилка с дръжки за пренасяне на строителни материали, тор и др. от двама души. 2. Сандъче за бутилки. *Купихме тарга бири.*

тарджѝк *тържѝк* (тур. dağarcik *'кожена чанта'*) Кожена или тъкана торба, чанта.

тарика̀т *трика̀т* (тур. tarikat от ар. *'прикрит'*, *'потаен'*) Хитър, нахален, дързък човек.

тарикатлъ̀к *търикътлъ̀к* (тур. tarikatlik) Проява на тарикат *'хитър, нахален и дързък човек';* хитрост, нахалство.

та̀рос *та̀рус* (грц. thàrros) (Artemisia dracunculus) Естрагон – градинска подправка.

та̀ртор *та̀ртур* (грц. tàrtaros) Водач, главатар на безделници, пакостници.

тас *тас* (тур. tas от перс.) Неголям метален съд за гребане на вода.

татру̀зя *тътру̀з'ъ* Влача с усилие, мъкна. *Едва си тътрузя краката.*

тафта̀ *тъфтъ̀* (тур. tafta от перс.) Тънък и лъскав копринен плат.

та̀чка *та̀чкъ* Тясна, тънка и дълга изрезка от дъска; летва.

таша̀к *тъша̀к* (тур. taşak) Тестис.

ташкъ̀н *тъшкъ̀н* (тур. taşkin) Тежко, трудно, непосилно.

тевекѐл *тивикѐл* (тур. tevekkel *'безгрижен'*) Щедър, разбран, добродушен.

тезгя̀ф *тизг'а̀ф* (тур. tezgâh от перс.) Закрепена маса за работа в работилница или магазин.

тек *тек* (тур. tek) Нечетен, нечифтен.

текѐр-мекѐр *т'ъкѐр-м'ъкѐр* (тур. tekerlen *'губя равновесие като преплитам крака при ходене'*) Вървя бавно, клатушкам се, влача се.

телегра̀ма *тилугра̀мъ* (рус. телеграмма, фр. télégramme) Телеграма.

теля̀к *т'ъл'а̀к* (тур. tellâk) Служител в баня, който изтрива къпещите се мъже.

теля̀чка *т'ъл'а̀чкъ* (тур. tellâk) Служителка в баня, която изтрива къпещите се жени.

темѐл *тимѐл* (тур. temel от грц. themèlion) Основа на сграда.

темеру̀т *т'ъм'ъру̀т* (тур. temerrűt) Затворен човек, инат, темерутин.

темеру̀тин *т'ъм'ъру̀тин* (тур. temerrűt) Затворен човек, инат, темерут.

тенекеджѝйница *тиникижѝйницъ* (тур. teneke) Работилница за тенекиени, ламаринени изделия.

тенекеджѝйство *тиникижѝйству* (тур. tenekeci) Занаят на тенекеджия.

тенекеджѝя *тиникижѝйъ* (тур. tenekeci) Занаятчия, който изработва изделия от тенекия, ламарина.

тенекѝя *тинкѝйъ* (тур. teneke) 1. Тънък метален лист, ламарина. 2. Висок правоъгълен съд от такъв лист ламарина с вместимост 16 литра. *Сложи тенекията със сирене в мазата.*

тепегьо̀з *типиг'о̀с* (тур. tepegőz) Дебелоок, нахален, безочлив, безсрамен.

тепсѝя *типсѝйъ* (тур. tepsi) Поднос.

терзѝя *тирзѝйъ* (тур. terzi) Шивач.

терк *терк* (тур. terk от ар.) Образец, модел, кройка.

терсенѐ *т'ърс'ънѐ* (тур. tersine) Наопаки, обратно, не както трябва. **Всички наопаки, а той терсене.* Неразбран, лош, своенравен човек.

тертѝп *тиртѝп* (тур. tertip от ар.) План, начин, вид, модел.

теслимя̀вам, да теслимя̀ *тислим'а̀въм, дъ тислим'ъ̀* (тур. teslim etmek от ар.) Предавам нещо, за да се отърва от него; харизвам, зачислявам. *Теслимявам ти агнето да го пасеш.*

тѐша, да отѐша *тѐшъ, дъ утѐшъ* Копая плитко, прерязвам тревата с мотиката. *Вчера отесахме лозето.*

тѐшки *тѐшки* (тур. keşke от перс.) По-добре би било; дано. *Тешки да бях дошла малко по-рано.*

тиганѝца *тигънѝцъ* (грц. tegani) Вид каша, приготвена в тиган.

тимаря̀ *тимър'ъ̀* (тур. timar etmek) 1. Чеша кон или друго животно. 2. Бия, наказвам с бой.

тѝнтири-мѝнтири *тѝнтири-мѝнтири* Празни приказки, глупости, измислици; бошлаф.

тира̀нти *тира̀нти* (ит. tirante от tirare *'тегля'*) Презрамки за панталон от широк ластик със закопчалки.

тѝрвам, да тѝрна *тѝрвъм, дъ тѝрнъ* Изсипвам, разполагам на тънък слой, на един ред. *Тирнах липовия цвят да съхне на сянка.*

титѝк *титѝк* В готовност, в очакване. *Утре след изгрев слънце да си на титик, тръгваме за гъби.*

тихчина̀ *тихчинъ̀* Задушно, знойно време. *Хайде да спим на двора, вкъщи е тихчина.*

тихалъ̀к *тихълъ̀к* Тишина, тихо място.

тишла̀йфер *тишла̀йф'ър* (нем. Tischläufer) Тясна продълговата бродирана покривка за маса, за бюфет и др. *Тишлайферът е за новия буфет* 'бюфет'.

топлѝйка *туплѝйкъ* (тур. toplu iğne *'игла с топче, глава'*) Карфица с главичка във форма на топче на единия край.

топорѝшка *тупурѝшкъ* Дървена дръжка на земеделско сечиво; сап.

топу̀з *тупу̀с* (тур. topaz) Желязна топка, която се използва като тежест на кантар, часовник и др.

торла̀к *турла̀к* (тур. torlak) Пълничко малко дете.

трап *трап* В топонимията: естествена или изкуствена яма; падина; валог. *Трапа. Генчов трап. Топузов трап.* **Прескочи трапа.* 1. Избягна смъртта, оздравя. 2. Издържа си изпитите; премина в следващия клас или курс.

трапаза̀н *тръпъза̀н* Дъсчена ограда на външно стълбище. *Метни юргана на трапазана*.

трапѐза *тръпѐзъ* (грц. tràpeza от tetràpeza *'четири крака'*) Наредена маса за хранене.

трапѐзник *тръпѐзник* (грц. tràpeza от tetràpeza *'четири крака'*) Покривка за трапеза, за маса.

трѐбя, да претрѐбя *трѐб'ъ, дъ притрѐб'ъ* Чистя, сортирам боб, леща, ориз.

трен *трен* (фр. train) Влак.

трендафѝл *триндафѝл* (фр. train) Вид роза, розов храст.

треперу̀шка *трип'ъру̀шкъ* Сребърен или златен женски накит с лъскави пластинки и телчета. *Подарих на внучката трепетрушки да си ги закачи на ушите.*

тригя̀ *триг'ъ̀* (грц. trygia) 1. Винен камък – твърда утайка от вино по стените на бъчва. 2. Кир – нечистотия, която се сваля от тялото при къпане.

тригя̀свам, да тригя̀сам *триг'а̀свъм, дъ триг'а̀съм* (грц. trygia) Натрупвам нечистотии по тялото си.

триж *триш* Три пъти.

троня̀, да натроня̀ *трун'ъ̀, дъ нътрун'ъ̀* Роня царевица, хляб и др. *Да натрониш папур* 'царевица' *и да нахраниш пуйките.*

тропика̀л *трупика̀л* (фр. tropical) Вид плат от изкуствена материя.

тропола̀к *трупула̀к* Шумна подготовка за голям семеен празник – чистене, подреждане, пазаруване, приготвяне на храна. *Голям трополак беше на сбора.*

тро̀сък *тро̀сък* (Cynodon dactylon) Троскот – многогодишно тревисто растение с дълго пълзящо коренище с подземни издънки.

трошля̀к *трушл'а̀к* Натрошени дребни камъни, чакъл.

тру̀дна *тру̀днъ* Бременна. *Трудна жена.*

тру̀фя се, да се натру̀фя *тру̀ф'ъ съ, дъ съ нътру̀ф'ъ* (грц. trufao *'живея разточително'*) Гиздя се, контя се; прекалявам с накитите. *Натруфила се като коледна елха.*

тръ̀вна *тръ̀внъ* Тръвен кошер – конусовиден кошер за пчели с отвор в долния край, изплетен от пръчки, измазан отвън с говежда тор.

тръ̀тка *тръ̀ткъ* Задната месеста част от тяло на птица, върху която са разположени перата на опашката.

тръ̀тлест *тръ̀тл'ъс* Нисък дебел човек.

ту̀йнака *ту̀йнъкъ* Това-онова, туйнаки. *Къде е туйнака, забравих как му викат.*

ту̀йнаки *ту̀йнъки* Това-онова, туйнака.

ту̀канцък *ту̀кънцък* Тук. *Влизай, туканцък съм.*

тулу̀м *тулу̀м* (тур. tulum) 1. Одрана животинска кожа, която служи като съд за сирене, масло, катран и др. 2. Корем, търбух.

ту̀мба *ту̀мбъ* Голяма група хора, тълпа, навалица.

ту̀мба-лу̀мба *ту̀мбъ-лу̀мбъ* 1. Межд. за наподобяване на звук от биене на барабан. 2. Веселба, сватба. **Тумба-лумба шикалка* 'кълбовиден израстък по дъбови дървета', *няма сватба никаква.*

тумба̀к *тумба̀к* Корем, търбух.

тумба̀че *тумба̀чи* Вид издута палачинка.

тумба̀чест *тумба̀чъс* С голям корем.

ту̀мбест *ту̀мб'ъс* Нисък и широк, най-често за стъклен буркан; тантурест.

ту̀мва, да ту̀мне *ту̀мвъ, дъ ту̀мни* Хрумва ми, идва ми на ум, сещам се. *Тумнало му на Тодор да ходи за риба.*

ту̀на беда̀ *ту̀нъ б'ъда̀* Голяма, неочаквана беда. **Да пази Господ от туна беда и от лоша жена.*

ту̀па-лу̀па *ту̀пъ-лу̀пъ* Межд. за наподобяване на тъп звук при силно удряне.

тупурдѝя *тупурдѝйъ* (тур. tupurdu) Голям шум, глъчка, неразбория.

ту̀рско лалѐ *ту̀рску лълѐ* Кичесто жълто лале с тънки остри листа.

туру̀к *туру̀к* (тур. turuk) Морска риба, подобна на паламуд, но по-едра от него.

ту̀рям, да ту̀ря *ту̀р'ъм, дъ ту̀р'ъ* Слагам, поставям.

ту̀ткав *ту̀ткъф* Бавен, муден, несъобразителен.

ту̀ткам се, да се нату̀ткам *ту̀ткъм съ, дъ съ нъту̀ткъм* Бавя се, мая се, мотая се, движа се бавно.

ту̀тманик *ту̀тмъник* (тур. tutma *'залепен'*) Вид баница със сирене, яйца и мас, омесени в тестото.

ту̀фа *ту̀фъ* Множество растения, поникнали в близост или от едно коренище. Мащерката расте на туфи.

тъдѐс *тъдѐс* Тук някъде, наоколо. *Тъдес има кладенче.*

тъ̀пан *тъ̀пън* Барабан – ударен музикален инструмент с цилиндрична форма, от двете страни на който е изпъната кожа. **Един бие тъпана, друг обира парсата.* Един работи, а друг ползва облагите от труда му.

тъпанàр *тъпънàр* Барабанист – музикант, който свири на тъпан *'барабан'*.

търбушо̀н *търбушо̀н* (фр. tire-bouchon) Тирбушон – уред за изтегляне на коркова тапа от бутилка.

тъ̀ргам, да отъ̀ргам *утъ̀ргвъм, дъ утъ̀ргъм* Скубя, отскубвам, изтръгвам. *Време е да отъргам зеления лук.*

търкалò *търкълò* Колело, кръг, кръгла плоча на печка. **Глупости на търкалета.* Големи глупости.

търмъ̀к *търмъ̀к* Желязно земеделско сечиво, в края на което има множество напречни къси зъбци и се използва за събиране на трева, сено, окапали листа и др.

търмъ̀ча, да отърмъ̀ча *търмъ̀чъ, дъ утърмъ̀чъ* Събирам с търмък *'земеделско сечиво със зъбци'* трева, сено, окапали листа и др.

търчà, да изтърчà *търчъ̀, дъ истърчъ̀* Тичам, бягам, движа се бързо.

тършу̀вам, да претършу̀вам *тършу̀във, дъ притършу̀вън* Ровя, търся навсякъде, претърсвам, обискирам.

тътру̀зя *тътру̀з'ъ* Мъкна, влача с усилие. *Едва си тътрузя краката от умора.*

тюрлю̀ гювѐч *т'урл'у̀ г'увѐч* (тур. tűrlűgűveç) Печено ястие с различни зеленчуци с месо или без месо.

тю̀хкам се *т'у̀хкъм съ* Оплаквам се, окайвам се, вайкам се.

У

у Предлог в. *Занеси тенекията у мазата.*

увѐсвам, да увѐся *увѐсвъм, дъ увѐс'ъ* Отпускам да виси, да натежи, да се отпусне. *Увесих венците с лук и чесън на пърта* 'прът'.

увѐсвам се, да се увѐся *увѐсвъм съ, дъ съ увѐс'ъ* Омърлушвам се, отчайвам се. *Какво си се увесил, я ела да похапнем.*

Увединѐ *Увидинѐ* Въведение Богородично — религиозен празник.

увѝжда ми се, да ми се увѝди *увѝждъ ми съ, дъ ми съ увѝди* Омръзна ми да чакам, да бездействам, да работя. *Увидя ми се, докато прекопая лозето.*

удà *удъ̀* Вода. **Уда, ляб – пачи гъз.* – За човек, който пие вода по време на храненето.

уйдѝсвам, да уйдѝсам *уйдѝсвъм, дъ уйдѝсъм* (тур. uydun) Допадам, съгласявам се. *Уйдисах на брат си да отидем на реката.*

уйдурдѝсвам, да уйдурдѝсам *уйду̀рдѝсвъм, дъ уйдурдѝсъм* 1. Натъкмявам, приспособявам. 2. Съчетавам, досъчинявам. *Уйдурдисахме работите така, че да сдобрим роднините.*

у̀лав *у̀лъф* Глупав, ненормален, побъркан, шантав. *Хич не се прави на улав.*

уламà *улъмъ̀* (тур. ulama) Пресечната линия между две покривни равнини, където се образува водосборен улей, при който се прави хидроизолация от ламарина.

у̀лей *у̀л'ъй* В топонимията: дълбок черен път, който подсича стръмен склон, където се образува постоянно въздушно течение. *Улея.*

улѝя *улѝйъ* Голяма торба от груб памучен плат.

у̀лца *у̀лцъ* Къса кална, непавирана, неасфалтирана селска улица, пресечка. *Мини през улцата да стигнеш по-бързо.*

умаля̀вам, да умалѐя *умъл'àвъм, дъ умълѐйъ* Уморявам се.

умърлу̀швам се, да се умърлу̀ша *умърлу̀швъм съ, дъ съ умърлу̀шъ* Отпускам се, замислям се, кротвам се, ставам мълчалив.

унỳка *унỳкъ* Внук, внучка.

упря̀гам, да упрѐгна *упр’àгъм, дъ упрѐгнъ* Впрягам животно, за да тегли каруца, плуг и др.

у̀рбулѐшката *у̀рбулѐшкътъ* Необмислено, стремглаво, безразсъдно, слепешката.

урѝвам, да урѝна *урѝвъм, дъ урѝнъ* Гълча, мъмря, карам се, разправям се. *Снощи пак го уривах.*

урожа̀й *уружа̀й* Реколта, плодородие.

урсỳз *урсỳс* (тур. uğursuz) Проклет, неразбран, инат, опак човек, урсузин.

урсỳзин *урсỳзин* (тур. uğursuz) Проклет, неразбран, инат, опак човек, урсуз.

урсузлỳк *урсузлỳк* (тур. uğursuzluk) Проклетия, лошотия.

урỳнгел *урỳнг’ъл* Грозен мъж, грозна жена.

уруспѝя *уруспѝйъ* (тур. uruspu) Жена с леко поведение.

усỳнлъжа *усỳнлъжъ* Търпеливо, бавно, постепенно, хитро, убедително. *Не се тревожи, усунлъжа работата ще стане.*

утала̀гам, да уталòжа *утъла̀гъм, дъ утълòжъ* Успокоявам, умирявам, укротявам, утихвам.

у̀тречка *у̀тричкъ* Утре, в близко бъдеще.

ущенѝк *ушт’ънѝк* Така се нарича стар мъж, дядо в игра-загадка.

ущенѝца *ушт’ънѝцъ* Така се нарича стара жена, баба в игра-загадка. *Насред село живеят ущеник и ущеница.*

ушѝбам се *ушѝбъм съ* Леко напълнявам, разхубавявам се. *Момченцето пораснало, ушибало се.*

уя̀ждам се, да се уя̀м *уйàждъм съ, дъ съ уйàм* Ям до насита, преяждам.

Ф

файда̀ *фъйдъ̀* (тур. fayda от ар.) Полза, изгода, облага, печалба. **Кел файда.* Никаква полза.**Файда йок.* Няма полза.

фалба̀ *фълбъ̀* Хвалба, похвала.

фа̀ля, да пофа̀ля *фа̀л’ъ, дъ пуфа̀л’ъ* Хваля някого.

фанѐла *фънѐлъ* (фр. flanelle от анг. flannel) Плетена вълнена жилетка.

фарла̀ш *фърла̀ш* (тур. faraş от ар.) Широка лопата за смет. *Донеси метлата и фарлаша.*

фарфара̀ *фърфъръ̀* (тур. farfara от ар.) Несериозен, вятърничав човек; бърборко, многознайко.

фашкѝя *фъшкѝйъ* (тур. fiski) Говежда или конска тор.

фермàн *ф’ърмàн* (тур. ferman от перс.) Дълъг писмен текст. *Имам писмо от майка, написала е цял ферман.*

фестòн *фистòн* (фр. feston *‘гирлянда’* от ит. festone) Бродерия във вид на малка дъга по края на дреха, покривка и др.

фила̀нкишия *фила̀нкишийъ* (тур. filân *‘някой’* + kes *‘човек’*, *‘лице’* от перс.) Неизвестен човек, някой си човек, еди-кой си. *Налей си вода, кладенчето е на селото, не е на филанкишията.*

фѝра *фѝръ* Намаляване на обема и теглото на стока вследствие на изпарение, повреда и др. *Като я изпрахме, вълната даде фира.*

фиста̀н *фиста̀н* (тур. fistan от грц. phoústa от алб.) Селска пола, фуста.

фистанлъ̀к *фистънлъ̀к* (тур. fistanlik) Вид памучен плат за летни поли.

фитарѝя *фитърѝйъ* (грц. phytàrion *‘растение’*) Леха в зеленчукова градина.

фѝтка *фѝткъ* (тур. fita) Пуйка.

фѝткам *фѝткъм* Духам шумно, когато в устата ми е попаднала гореща или люта храна.

фѝчкам, да фѝчна *фѝчкъм, дъ фѝчнъ* Хвърлям небрежно, захвърлям, зазипвам.

фишю̀ *фиш’ỳ* (фр. fichu) Дамско тънко прозрачно шалче.

фльòнга *фл’òнгъ* (арум. fl’ongu от ит. fiocco от лат. floccus *‘парче’*) Широка лента от тънък копринен плат, завързана като пеперудка; джувка.

фльòрца *фл’òрцъ* (рум. fleoarcä) Лека, развратна жена.

фонда̀н *фунда̀н* (фр. fondant *‘сочен’*, *‘топящ се’*) 1. Вид полутвърда захар, употребявана за захарни изделия. 2. Мек ароматизиран бонбон, който се топи.

фрàсвам, да фрàсна *фрàсвъм, дъ фрàснъ* Удрям силно, цапардосвам.

фризѝрам *фризѝръм* (фр. friser) За коса: правя къдрава, накъдрям.

фризỳра *фризỳръ* Прическа, която прави косата къдрава.

фрикасѐ *фрикъсѐ* (фр. fricassèe от лат. frico *'търкам'*) Ястие от месо и бял гъст сос от брашно с чесън.

фукара *фукъръ̀* (тур. fukara от ар.) Бедняк, сиромах.

фукарѝя *фукърѝйъ* (тур. fukara от ар.) Бедност, беднотия, сиромашия.

фукарлъ̀к *фукърлъ̀к* (тур. fukarlik от ар.) Бедност, беднотия, сиромашия.

фчелà *фчилъ̀* Пчела.

фчелѝн *фчилѝн* Пчелин, място за кошери.

фъ̀кам, да офъ̀кам *фъ̀към, дъ уфъ̀към* Подстригвам късо.

фъндъ̀к *фъндъ̀к* Малко количество памук, вълна, козина, коса и др. *По пътеката са минавали овце, има фъндъци вълна по трънките.*

фъ̀ркам *фъ̀ркъм* Хвърча.

фърколѝца *фъркулѝцъ* (рум. от лат. furca *'вила'*) Вилица.

фърладѝсвам, да фърладѝсам *фърлъдѝсвъм, дъ фърлъдѝсъм* Гневя се, сърдя се, кипвам, избухвам, ядосвам се. *Васил бързо фарлъдиса.*

фъртỳна *фъртỳнъ* Снежна буря, виелица.

Х

хабѐр *ъбѐр* (тур. haber) Вест, известие, новина.

хаберлѝя *ъб'ърлѝйъ* (тур. haber) Уведомен, известѐн за нещо.

хавà *ъвъ̀* (тур. hava от ар.) 1. Атмосферно време. 2. Настроение, положение. **На хава*. Навън, на двора, на открито.

хавàн *ъйвàн* (тур. havan от перс.) Голям метален съд, обикновено бронзов, в който се чукат орехи, захар, чесън, червен пипер и др.

хавàнче *ъйвàнчи* (тур. havan от перс.) Малък хаван – метален съд, обикновено бронзов, в който се чукат орехи, захар, чесън, червен пипер и др.

хаджѝйка ъжѝйкъ (тур. haci) Жена, която е ходила на хаджилък *'поклонение на свети места'*.

хаджилъ̀к *ъжилъ̀к* (тур. hacilik от ар.) Отиване на поклонение на светите места в Ерусалим за християните и в Мека и Медина за мохамеданите.

хаджѝя *ъжѝйъ* (тур. haci) Мъж, който е ходил на хаджилък *'поклонение на свети места'*..

хаджѝйче *ъжѝйчи* (Antirrhinum) Градинско цвете – кученце, антиринум.

хазъ̀р *ъзъ̀р* (тур. hazir от ар.) Така и така, разгеле.

хаѝр *ъѝр* (тур. hayir от ар.) Добро, щастие, сполука.

хаирлѝя *ъирлѝйъ* (тур. hayirli) Човек, който носи щастие, сполука.

хаирсъ̀зин *ъирсъ̀зин* (тур. hayirsiz) Зъл човек, проклетник, нехранимайко.

хайвàнин *ъйвàнин* (тур. hayvan от ар.) Глупак, неразбран човек.

хайдỳтин *ъйдỳтин* (тур. haydut) Крадец, обирджия.

хайдуткѝня *ъйдуткѝн'ъ* (тур. haydut) Крадла, обирджийка.

хайдутлỳк *ъйдутлỳк* (тур. haydutluk) Кражба, разбойничество, обирджийство.

хàйка *àйкъ* (тур. haykiri *'вик'*, *'крясък'*) Организирано преследване на дивеч или разбойници.

хайлàз *ъйлàс* (тур. haylaz) Мързеланин, ленивец, хайлазин.

хайлàзин *ъйлàзин* (тур. haylaz) Мързеланин, ленивец, хайлаз.

хайлазкѝня *ъйлъскѝн'ъ* (тур. haylaz) Мързелана, ленивка.

хайлазлъ̀к *ъйлъзлъ̀к* (тур. haylazlik) Мързел, безделие.

хайлазỳвам *йълъзỳвъм* (тур. haylaz) Мързелувам, безделнича.

хайманà *ъймънъ̀* (тур. haymana *'пасище за свободен добитък'*) Безделник, скитник, нехранимайко.

хайманỳвам *ъймънỳвъм* (тур. haymana) Безделнича, скитам се без работа, хайманосвам.

хайманòсвам *ъймънòсвъм* (тур. haymana) Безделнича, скитам се без работа, хайманувам.

ха̀йта *а̀йтъ* (тур. hayta) Човек, който се скита без работа; безделник, скитник, нехранимайко.

хак *хак* (тур. hak от ар.) Право, заслужено, справедливо. *Хак му е, тъй му се пада.*

ха̀квам, да ха̀кна *ха̀квъм, дъ ха̀кнъ* Бода, вкарвам, мушкам, забивам. *Докторът му хакна инжекция.*

хал *ал* (тур. hal от ар.) Положение, състояние, в което се намира някой; лошо положение. *Не ме питай на какъв хал съм.*

ха̀ла *а̀лъ* (грц. chàlaza *'градушка'*) Силна буря, ураган.

хала̀л *ъла̀л* (тур. helâl от ар.) От сърце, с благословия подарявам нещо. *Халал да ти е гривната, носи я със здраве.*

ха̀ли *а̀ли* (нем. Halle) Голям покрит пазар за хранителни продукти.

ха̀лище *а̀лишти* (тур. hali *'килим'*) Дебела черга за завиване или постилане, изработена от вълна или козина.

хало̀свам, да хало̀сам *ъло̀свъм, дъ ъло̀съм* (грц. chalnò, chalò *'повреждам'*) Блъскам, удрям силно.

хало̀свам се, да се хало̀сам *ъло̀свъм съ, дъ съ ъло̀съм* (грц. chalnò, chalò *'повреждам'*) 1. Удрям се, блъскам се случайно. 2. Преструвам се, превземам се, кокетнича.

хама̀лин *ъма̀лин* (тур. hamal от ар.) Носач.

хамаллъ̀к *ъмъллъ̀к* (тур. hamalik от ар.) 1. Работа на хамалин *'носач'*. 2. Тежка, обикновено физическа работа.

хамало̀гия *ъмъло̀гийъ* (тур. hamalik от ар.) 1. Работа на хамалин. 2. Тежка, обикновено физическа работа.

хамалу̀вам *ъмълу̀въм* (тур. hamal от ар.) 1. Изпълнявам работа на хамалин *'носач'*. 2. Върша тежка, обикновено физическа раота.

хамсѝя *ъмсѝйъ* (тур. hamsi от грц.) Вид дребна морска риба със странично сплескано тяло, дълго до 15 см.

хаму̀т *ъму̀т* (тур. hamut) Дървена, обшита с кожа примка за шия на впрегатен кон.

хан *ан* (тур. han от перс. hane *'къща'*) 1. Кръчма и гостилница с помещения за спане на пътници и с обор за добитък; страноприемница. 2. Дом, в който постоянно влизат и излизат много хора.

ханджѝйка *ънжѝйкъ* (тур. hanci) Съпруга на ханджия, кръчмарка.

ханджѝя *ънжѝйъ* (тур. hanci) 1. Притежател на хан. 2. Кръчмар, гостилничар.

ханъ̀ма *ънъ̀мъ* (тур. hanim) Омъжена туркиня, кадъна.

харамѝйство *ърѫмѝйству* (тур. harami от ар.) Проява, дейност на харамия *'бунтовник, разбойник'*; бунтовничество, разбойничество.

харамѝя *ърѫмѝйъ* (тур. harami от ар.) Хайдутин, бунтовник, разбойник.

харда̀л *ърда̀л* (тур. hardal от ар.) Синап, синапено семе.

ха̀рен *а̀р'ън* (грц. haris *'радост'*, *'благодарност'*) Добър, хубав.

харѝзвам *ърѝзвъм* Подарявам, давам дума да подаря.

харма̀н *ърма̀н* (тур. harman от перс.) 1. Равно утъпкано кръгло място в двора на селска къща, където се вършее с животинска тяга. 2. Част от селски двор, където покритата с трева и бурени земя не се обработва, а се отглеждат свободно домашни птици и малки животни. *Кокошките и пуйките пасат на хармана.*

харманджѝйка *ърмънжѝйкъ* (тур. harmanci) Жена, работеща на хармана *'утъпкана кръгла площадка в двора'* по време на вършитба.

харманджѝя *ърмънжѝйъ* (тур. harmanci) Човек, работещ на хармана *'утъпкана кръгла площадка в двора'* по време на вършитба.

харч *арч* (тур. harç от ар.) Паричен разход, разноски.

ха̀рча, да изха̀рча *а̀рчъ, дъ иза̀рчъ* (тур. harç от ар.) Изразходвам.

харчилъ̀к *ърчлъ̀к* (тур. harçlik от ар.) Пари за дребни разходи.

хас *ас* **Има си хас.* Виж ти, възможно ли е.

хасѐ *ъсѐ* (тур. hasa от ар.) Тънко доброкачествено памучно платно.

хаста̀р *ъста̀р* (тур. astar) Подплата на дреха.

хастарлъ̀к *ъстърлъ̀к* (тур. astarlik) Плат, който се използва за хастар, за подплата.

ха̀съл *а̀сл* (тур. hasil от ар.) В края на краищата, изобщо, всъщност.

хатъ̀р *ътър* (тур. hatir от ар.) Угода, удоволствие, силно желание; почит, уважение. **Не прекършвай хатъра на някого*. Не се противопоставяй на желанието на някого. **Студът за хатър не ходи, обличай си дебелите дрехи.* Студът не е за удоволствие, от него можеш да се разболееш.

хѐле *ѐл'ъ* (тур. hele, перс. hala от ар. hallă) Най-сетне, най-после.

хептѐн *йъптѐн* (тур. hepten) Напълно, съвсем, никак. *Ама той хептен не става за тази работа.*

хергелѐ *йъргилѐ* (тур. hergele от перс.) Стадо коне.

хич *ич* (тур. hiç от перс.) Никак, съвсем.

хляв *ляф* Хляв – обор за животните, разположен под жилищните помещения на къщата. *Затворих овцете в хлява.*

хо̀кам, да нахо̀кам *хо̀към, дъ нъхо̀към* Карам се, гълча, мъмря, нагрубявам.

хо̀лан *о̀лън* (тур. oğlan *'момче'*) Частица за усилване, упрек, учудване – човече, хайде де, пък. *Хайде холан, хапни си от сланината.*

хо̀ремаг *о̀р'ъма̀к* Хоремаг – смесен селски магазин за хранителни стоки и напитки и едновременно селска кръчма.

хра̀неник *ра̀н'ъник* Осиновено момче.

хра̀неница *ра̀н'ънцъ* Осиновено момиче.

хра̀нениче *ра̀н'ънчи* Осиновено дете.

хранту̀тник *рънту̀тник* Мързелан, готованин.

хранту̀тница *рънту̀тницъ* Мързелана, готованка.

хранту̀тя *рънту̀т'ъ* Храня, издържам някого, който не заслужава или от когото няма никаква полза, който мързелува и не иска да работи.

хрѝсим *рѝсим* (грц. chrèsimos *'добър'*) Кротък, скромен, смирен.

хръ̀тка *ръткъ* Ловно куче.

ху̀мя *у̀м'ъ* Мажа или измивам с хума. *За какво си ми, *няма да те хумя.* Не ми трябваш, не си ми нужен.

ху̀рка *у̀ркъ* Специална дървена пръчка, на която се закрепва къделя *'извлачена вълна'* за ръчно предене.

хърбав *ъ̀рбъф* Много слаб, хилав.

хърцо̀й *ърцо̀й* Преселник от полски край.

хърцо̀йка *ърцо̀йкъ* Преселничка от полски край.

хъшла̀к *ъшла̀к* Хлапе, хлапак, безделник.

Ц

ца̀ка *ца̀къ* Начин за оправяне на нещо; леснина.

цамбу̀р *цъмбу̀р* Межд. за шумно скачане, хвърляне във водата.

цамбу̀рвам, да цамбу̀рна *цъмбу̀рвъм, дъ цъмбу̀рнъ* Шумно хвърлям, скачам във водата. *Камъкът цамбурна в дерето.*

цапардо̀свам, да цапардо̀сам *цъпърдо̀свъм, дъ цъпърдо̀съм* Удрям силно, халосвам, прасвам, фрасвам.

цафа̀ра *цъфа̀ръ* Двойка – ученическа оценка. *Днес имам цафара по аритметика.*

цвик *цвик* Суроватка – течност, която се отделя от млякото при подсирването му *'правенето на сирене'*.

цвърча̀ *цвърчъ̀* 1. За птици и животни: издавам пискливи звуци. 2. За продукти: издавам подобни звуци при пържене или печене. *Кюфтетата цвърчат на скарата.*

цедѝлка *ц'ъдѝлкъ* Люлка от домашно тъкано вълнено платно с презрамки *'пращуви'* за носене на гръб на дете или товар, която по форма прилича на парчето плат за прецеждане на млякото при приготвяне на домашно сирене.

целволѐ *ц'ълвулѐ* (нем. Zellwolle по целулоза) + Wolle *'вълна'*) Изкуствена вълна, изработена от целулоза или вискоза.

цер *цер* (Quercus cerris) Вид дъб с нискокачествена дървесина.

цѐрбер *цѐрб'ър* (лат. cerberus от грц. kèrberos) Усърден, строг, нелюбезен пазач.

церя̀, да изцеря̀ *ц'ър'ъ̀, дъ исц'ър'ъ̀* Лекувам.

цѝвря *цѝвр'ъ* Хленча, плача, рева.

цѝгла *цѝглъ* (нем. Ziegel от лат. tegula) Вид плоска керемида.

цигла̀р *цигла̀р* (нем. Ziegel от лат. tegula) Производител и продавач на цигли *'вид плоска керемида'*.

цѝнга *цѝнгъ* Скорбут.

цѝнцарин *цѝнцърин* (рум. tintar) Стиснат човек, скъперник.

цѝнцарка *цѝнцъркъ* (рум. tintar) Стисната жена, скъперница.

цѝфка *цѝфкъ* Продълговата дървена запушалка с дупка в средата, прикрепена към шийката на малка стъклена бутилка, предназначена за пиене на ракия.

цо̀пвам, да цо̀пна *цо̀пвъм, дъ цо̀пнъ* Падам във вода с плясък. *Гледай де не цопнеш в дерето.*

цоцома̀н *цуцума̀н* Пълен човек, дебелак.

цоцома̀нка *цуцума̀нкъ* Пълна жена, дебеланка.

цука̀ло *цука̀лу* (грц. tsoukàli) Нощно гърне.

цу̀пя се, да се нацу̀пя *цу̀п'ъ съ, дъ съ нъцу̀п'ъ* Мръщя се, сърдя се, чумеря се.

цу̀фла *цу̀флъ* Жена, която безшумно изпуска газове от червата; прĕдла.

цуфтя̀, да цу̀фна *цу̀фт'ъ̀, дъ цу̀фнъ* Изпускам безшумно газове от червата; пърдя.

цу̀цам, да се нацу̀цам *цу̀цъм, дъ съ нъцу̀цъм* Пия ракия от малка бутилка с цифка *'продълговата дървена запушалка с дупка по средата'*.

цървула̀н *цървула̀н* Беден човек, бедняк, сиромах.

цървула̀нка *цървула̀нкъ* Бедна жена, беднячка, сиромахкиня.

цъ̀ркам, да цръ̀кна *цъ̀ркъм, дъ цръ̀кнъ* 1. Доя, изцеждам мляко на силна тънка струя. 2. Издавам пискливи звуци. *Цръкнах мляко от козата за закуска. Мишките църкат на тавана.*

цяр *ц'а̀р* Лек, лекарство.

Ч

чаѝр *чъѝр* (тур. çayir) В топонимията: многогодишна ливада, която не се намира покрай река или дере, а представлява обработваема земя, която е оставена незасята, за да си почине, да се възстанови почвата.

ча̀йка *ча̀йкъ* Десерт с мека сърцевина от фондан и какаова глазура, обвит в станиол.

чактѝсвам се, да се чактѝсам *чъктѝсвъм съ, дъ съ чъктѝсъм* (тур. çakmak *'огниво'*) Досещам се, съобразявам, проумявам, схващам.

чакъ̀л *чъкъ̀л* (тур. çakil) Дребни речни камъни или начукани камъни за настилка.

ча̀лвам се, да се ча̀лна *ча̀лвъм съ, дъ съ ча̀лнъ* (тур. çalmak) Побърквам се, чалдисвам се.

чалдѝсвам се, да се чалдѝсам *чълдѝсвъм съ, дъ съ чълдѝсъм* (тур. çildirmak) Побърквам се, обърквам се, чалвам се.

чалъ̀м *чълъ̀м* (тур. çalim) 1. Умение, похват, начин. 2. Позиране, важничане, превземки. *Всяка работа си има чалъм. Хич не я слушай, това са чалъми.* **Продавам чалъми.* Заблуждавам, старая се да се представя в положителна светлина.

чам *чам* (тур. çam) 1. Бор, иглолистно дърво. 2. Дървен материал от иглолистни дървета.

ча̀мкория *ча̀мкурийъ* (тур. çamkoru) Гора от иглолистни дървета; борова гора.

чампарѐтина *чъмпърѐтинъ* Лека жена.

ча̀мсакъз *ча̀мсъкъс* (тур. çam sakizi) Борова смола, на която е изтеглен терпентинът.

чантѝя *чънтѝйъ* (тур. çandi) Дървена стряха, на която се крепи покривът.

ча̀па *ча̀пъ* (тур. çapa) Малка мотика, по-голяма от каластир.

чапкъ̀н *чъпкъ̀н* (тур. çapkin) Женкар, развратник, чапкънин.

чапкъ̀нин *чъпкъ̀нин, чъпкъ̀н* (тур. çapkin) Женкар, развратник, чапкън.

чапкънлъ̀к *чъпкънлъ̀к* (тур. çapkinlik) Поведение, постъпка на чапкънин 'женкар'.

чапра̀з *чъпра̀с* (тур. çapraz от перс.) Пафта, метално украшение на женски пояс, с което се закопчава коланът.

чапраши̇к *чъпръши̇к* (тур. çapraşik) Избухлив човек, склонен към скандали, разправии.

чарда̇ *чърдъ̇* Стадо волове или биволи.

чарда̇к *чърда̇к* (тур. çardak от перс.) 1. Покрита част от етаж на къща, отворена към слънчевата страна и към двора; вид балкон. 2. Високо скеле, по което се разклонява лоза в двор или градина. 3. Легло за полски пазач на високи клонове или сред разклонено дърво. *Лятно време спим на чардака.*

чарк *чарк* (тур. çark от перс.) Част от някакъв механизъм.

чарчау̇ш *чърчъу̇ш* (Fuchsia hybrida) Обички – декоративно цвете.

чаршафо̇свам, да чаршафо̇сам *чърчъо̇свъм, дъ чърчъо̇съм* (тур. çarşaf от перс.) Закопчавам или пришивам чаршаф на юрган или одеяло.

чарши̇я *чърши̇йъ* (тур. çarşi от перс.) Търговска улица, централна улица; централен селски площад.

чата̇л *чъта̇л* (тур. çatal) 1. Раздвоено като вила дърво. 2. Разтворът между двата крака на човек. *Този чатал става за мотовилка* 'уред за опъване на прежда'.

чат-пат *чат-пат* (тур. çat pat) От време на време, сегиз-тогиз.

ча̇ткам, да ча̇тна *ча̇ткъм, дъ ча̇тнъ* Разбирам, схващам, съобразявам.

чау̇нен *чъу̇н'ън* Емайлиран съд за готвене. *Чаунена тава.*

чау̇ш *чъу̇ш* (тур. çavuş űzűmű) Сорт бяло едрозърнесто грозде.

че̇бър *че̇бър* (ср. čeber, čaber) Дървен съд с дръжки като уши, подобен на малка каца за вода, боза, грозде и др.

чевръ̇ст *чъвръ̇с* Сръчен, пъргав, ловък, енергичен, подвижен, бърз.

чегъ̇ркам, да изчегъ̇ркам *чъгъ̇ркъм, дъ исчъгъ̇ркъм* Изтръгвам с остър предмет; чопля.

чейре̇к *чийре̇к* (тур. çeyrek) Четвъртинка от заклано животно, обикновено агне.

че̇кам *че̇към* Чопля, човъркам. *Не си чекай раничката.*

чеки̇йка *чики̇йкъ* (тур. çaki) Малко сгъваемо джобно ножче.

чеки̇я *чики̇йъ* (тур. çaki) Сгъваемо джобно ножче.

чекръ̇к *чъкръ̇к* (тур. çikrik) 1. Домашен уред за предене, пресукване или навиване на прежда, който се движи с две колела. 2. Валяк над геран *'кладенец'* за навиване на въжето или синджира при вадене на вода. *Стига си въртял копчето на чекрък, ще повредиш радиото.*

чекръкчи̇я *чъкръкчи̇йъ* (тур. çikrik) Специалист по мануална терапия.

чела̇стря *чъла̇стр'ъ* Заглаждам, изглаждам.

че̇ляд *че̇л'ъд* Семейство, домочадие.

челя̇к *чил'а̇к* Човек.

ченге̇л *чинге̇л* (тур. çengel) Метална кука за окачване във форма на s. **Пиша ченгели.* Пиша грозни и нечетливи букви. **Вадя думите от устата с ченгел.* Много трудно успявам да получа отговор на въпросите.

ченгене̇ *чингине̇* (тур. çingene) Циганин, ром.

чене̇ *чъне̇* (тур. çene) Челюст.

чеп *чеп* Дефект на дървесината – остатък от отрязан страничен израстък (клон).

чепа̀т *чъпа̀т* 1. Дърво, което има чепове *'отрязан страничен израстък'*. 2. За характер: труден, раздразнителен, сприхав.

чепка̇ло *чъпка̇лу* Уред за чепкане, разбиване на вълна.

че̇пкам, да разче̇пкам *че̇пкъм, дъ ръсче̇пкъм* За вълна: разбивам, разнищвам, правя пухкава.

чера̀сло *чира̀слу* Желязо за чукане. **Плувам като черасло по дъното.* Не умея да плувам.

черве̇нка *чърве̇нкъ* (Agaricus Campester) Вид бяла кълбовидна ядлива гъба с приятен вкус и аромат, разпространена по пасища и ливади, която при нараняване порозовява; полска печурка, червенушка.

че̇рга *че̇ргъ* Постелка, обикновено за пода, изтъкана от боядисана вълна или от боядисани парцали от стари, износени, скъсани памучни дрехи.

че̇реп *че̇р'ъп* Череп – парче от счупен глинен или порцеланов съд.

черѐшница *чирѐшницъ* Туршия от череши, кисели череши.

черкѐз *чъркѐс* Лице от кавказка народност от областта Черкезия, черкезин.

черкѐзин *чъркѐзин* Лице от кавказка народност от областта Черкезия, черкез.

чѐркова *чѐркувъ* Черква, църква.

черко̀вище *чърко̀виишти* Двор на черква, църква.

черчевѐ *чърчъвѐ* (тур. çerçeve) Дървена рамка на прозорец, дограма.

чѐсна, да отчѐсна *чѐснъ, дъ отчѐснъ* Откършвам клонче с листа, обикновено от саксийно цвете.

чеснàк *чъснàк* Откършено клонче с листа от саксийно цвете за размножаване, за засаждане.

чест *чес* Гъст. *Честа чорба.*

чет *чет* Брой.

четà, да прочетà *читъ̀, дъ пручитъ̀* Броя. *Прочети кокошките.*

четвъртѝт *читвъртѝт* Квадратен, правоъгълен.

чешѝт *чишѝт* (тур. çeşit от перс.) 1. Всеки вид стока, асортимент, артикул. 2. Своеобразен човек, особняк, тип, оригинал.

чѝба *чѝбъ* Межд. за прогонване на куче: махай се, бягай.

чибу̀к *чибу̀к* (тур. çubuk) Вид лула с дълга дръжка.

чибукчѝя *чибукчѝйъ* (тур. çubukçi) Човек, който пълни и подава или пали чибук *'лула с дълга дръжка'* на господаря.

чивѝя *чивѝйъ* (тур. çivi) Челюст.

чилѐ *чилѐ* (тур. çile) Прежда или конци, намотани на снопче.

чѝнка *чѝнкъ* 1. Стринка, съпруга на чичо. 2. Употребява се вместо леля, когато няма роднинска връзка. *Чинка Велика ми е комшийка.*

чѝня *чѝн'ъ* Правя, върша нещо.

чирàк *чирàк* (тур. çirak) 1. Ученик при майстор-занаятчия. 2. Слуга в дюкян *'магазин'*. 3. Помощник в домакинството.

чираклъ̀к *чиръклъ̀к* (тур. çiraklik) Времето, което някой прекарва като чирак *'помощник'*; чиракуване.

чираку̀вам *чиръку̀въм* (тур. çirak) 1. Работя като ученик при майстор-занаятчия. 2. Работя като помощник в домакинството.

чираку̀ване *чиръку̀въни* (тур. çirak) Времето, което някой прекарва като чирак *'помощник'*; чираклък.

чѝрен *чѝр'ън* Костена дръжка на нож.

чѝроз *чѝрус* (тур. skirròs *'втвърден'*) Сушена на слънце риба.

чит *чит* Басма – тънък памучен плат с шарки.

чѝтав *чѝтъф* Здрав, запазен, цял.

чифтѐ *чифтѐ* (тур. çifte от перс.) 1. Ловна пушка с две цеви. 2. Два еднакви предмета; чифт. 3. Ритник на кон или магаре с двата крака едновременно. **На гол тумбак чифте пищови.* Бедняк, който се опитва да се държи като богаташ.

чифто̀свам, да чифто̀сам *чифто̀свъм, дъ чифто̀съм* (тур. çifte от перс.) 1. Събирам две неща, за да образуват двойка. 2. Съешвам животни. *Чифтосвам чорапите. Чифтосай кобилата да си имаме жребче.*

чифу̀т *чифу̀т* (тур. çifutin от евр.) Евреин, чифутин.

чифу̀тин *чифу̀тин* (тур. çifutin от евр.) Евреин, чифут.

чифу̀тка *чифу̀ткъ* (тур. çifutin от евр.) Еврейка.

чичопѐй *чичупѐй* (Parus major) Голям синигер – малка пойна птичка с жълто коремче, черна глава и сивосинкави крилца и опашка.

чобан *чубàн* (тур. çoban от перс.) Овчар, пастир, чобанин.

чобàнин *чубàнин* (тур. çoban от перс.) Овчар, пастир, чобан.

чобàнка *чубàнкъ* (тур. çoban от перс.) Овчарка, пастирка.

чобанлъ̀к *чубънлъ̀к* (тур. çobanlik от перс.) Занятие началбанин *'овчар'*, *'пастир'*.

чо̀глав *чо̀глъф* Притеснен, неспокоен. *Чоглаво ми е.* Притеснен съм, неспокоен съм, криво ми е.

чо̀джум *чо̀жум* (тур. çocuğum от çocuk) Дете мое, мой човек, приятел.

чо̀кам[1], да чо̀кна *чо̀към, дъ чо̀кнъ* 1. За птица: кълва 2. Обиждам, засягам, кълва.

чо̀кам[2], да пречо̀кам *чо̀към, дъ причо̀към* Копая земята плитко, като загребвам малко количество пръст. *Лозето трябва да се пречока за трети път.*

чо̀кам се, да се счо̀кам *чо̀към съ, дъ съ шчо̀към* Карам се, разправям се с някого. *Децата пак се счокаха.*

чо̀кан *чо̀кън* 1. Ток на обувка. 2. Средата, вътрешната част на зелка; кочан. *Булката е на тънки чокани.*

чо̀канче *чо̀кънчи* 1. Токче на обувка. 2. Средата, вътрешната част на зелка; кочан.

чоко̀й *чуко̀й* (рум. ciokoi) Едър земевладелец, чифликчия в Румъния.

чо̀нка *чо̀нкъ* Човка, клюн. **Затваряй си чонката.* Мълчи, млъквай.

чоп *чоп* (тур. çőp *'сопа'*) Жребий.

чорбаджѝйка *чурбъжѝйкъ* (тур. çorbaci) 1. Собственичка, стопанка, работодателка. 2. Сорт дълги тънки чушки, обикновено за салата и туршия.

чорбаджилъ̀к *чурбъжилъ̀к* (тур. çorbacilik) Качества, поведение на чорбаджия *'собственик, стопанин'.*

чорбаджѝя *чурбъжѝъ* (тур. çorbaci) Собственик, стопанин, работодател.

чо̀рлав *чо̀рлъф* Рошав, несресан, невчесан.

чо̀рчик *чо̀рчик* Накриво. *Не ме гледай на чорчик.*

чувѐн *чувѐн* (тур. çőven) Емайлирана тенджера.

чу̀ка *чу̀къ* В топонимията: каменист заоблен връх. *Чуката.*

чука̀ло *чука̀лу* 1. Инструмент за чукане в техниката, в кухнята и др. 2. Чукала̀ (мн. ч.) – комплект инструменти, земеделски сечива и др. *Хаванче и чукало за чесън. *Вдигам си чукалата.* Махам се, тръгвам си, отивам си.

чука̀р *чука̀р* В топонимията: невисок хълм със скалист връх. *Стайков чукар. Чукара.*

чукунду̀р *чукунду̀р* (тур. çűkűndűr от перс.) 1. Цвекло. 2. Прост, недодялан човек.

чул *чул* (тур. çul от ар.) Завивка от козина за кон, магаре и др. животни. **Хубавият кон и под съдрания* 'скъсан' *чул се вижда.* Хубавото не може да се скрие, вижда се отдалеч.

чумбѐр *чумбѐр* (тур. çember от перс.) Чембер – женска забрадка, кърпа за глава.

чумѐря се, да се начумѐря *чумѐр'ъ съ, дъ съ нъчумѐр'ъ* 1. Мръщя се, муся се, сърдя се. 2. За времето: заоблачава се, става мрачно.

чумо̀свам, да чумо̀сам *чумо̀свъм, дъ чумо̀съм* (тур. çuma) Пустосвам, кълна, като употребявам думата чума. *Чумата да те тръшне!*

чу̀нким *чу̀нким* (тур. çűnki, çűnkű) Нима, едва ли, като че ли.

чу̀ркам[1], да начу̀ркам[1] *чу̀ркъм, дъ нъчу̀ркъм* Наливам течност, която тече бавно, капе. *Едва начурках една кофа вода и чешмата спря.*

чу̀ркам[2] *чу̀ркъм* В детската реч: уринирам, пишкам.

чу̀тура *чу̀туръ* (рум. ciutură от ит. ciotola от лат. cutola) 1. Дълбок дървен съд за чукане на сол, жито и др.; голям хаван. 2. Глава, кратуна. **Не му увира чутурата.* Не иска да разбере, не възприема, противопоставя се, упорства.

чучулѐтка *чучулѐткъ* (Calocybe Gambosum) (тур. çűnki, çűnkű) Пролетна ядлива бяла гъба с аромат на прясно брашно, използвана за приготвяне на различни ястия; майска гъба, пролетна миризливка.

чу̀чур *чу̀чур* (кар-балк. чухчур от печ. чухчари) В топонимията: тръба или дървен жлеб, от който изтича водата от извора. *Чучура.*

чу̀шка *чу̀шкъ* Червено лале. *Чушките цъфнаха.*

чу̀шкам, да очу̀шкам *чу̀шкъм, дъ учу̀шкъм* Премахвам, отделям, отстранявам шушулките на боб, бакла, грах и др. *Очушка ли боба?*

Ш

ша *шъ* Ще.

ша̀вам *ша̀въм* Мърдам, движа се леко. *Нещо шава из тревата.*

шадрава̀н *шъдръва̀н* (тур. şadirvan) Фонтан.

ша̀йка *ша̀йкъ* (рус. шайка) Група разбойници, побойници, престъпници.

ша̀йкаджийство *ша̀йкъжийству* (рус. шайка) Дейност на шайкаджия *'разбойник', 'престъпник'.*

ша̀йкаджия *ша̀къжийъ* (рус. шайка) Участник в шайка – разбойник, престъпник.

ша̀нец *ша̀н’ъц* (нем. Schanze) Канавка – крайпътен дълъг ров.

шанжа̀н *шънжа̀н* (фр. changeant) Плат с променливи цветове в зависимост от светлината.

ша̀нтав *ша̀нтъф* Глупав, ненормален, побъркан, откачен. *Шантава работа. Шантава жена.*

шанту̀нг *шънту̀нк* (соб. име на провинция в Китай) Вид плат от копринени отпадъци или от груба коприна, използвана за горни летни дрехи.

шарлата̀н *шърлъта̀н* (фр. charlatan от ит.) Измамник, хитрец, лъжец, мошеник, непочтен човек, шарлатанин.

шарлата̀нин *шърлъта̀нин* (фр. charlatan от ит.) Измамник, хитрец, лъжец, мошеник, непочтен човек, шарлатан.

шарлатанѝя *шърлътънѝйъ* (фр. charlatanisme) Измама, мошеничество, безочлива лъжа, шарлатанство.

шарлата̀нка *шърлъта̀нкъ* (фр. charlatan от ит.) Измамничка, лъжкиня, мошеничка, непочтена жена.

шарлата̀нствам *шърлъта̀нсвъм* (фр. charlatan) Върша шарлатанства *‘мошеничества’;* лъжа, мамя.

шарлата̀нство *шърлъта̀нству* (фр. charlatanisme) Измама, мошеничество, безочлива лъжа, шарлатания.

ша̀сла *ша̀слъ* (фр. charlatanisme) Бяло ранозрейно десертно грозде.

ша̀тра *ша̀тръ* (ар.) Палатка.

шафрантѝя *шъфрънтѝйъ* (тур. şifrinti) Лека жена.

ша̀шав *ша̀шъф* (тур. şaşi) Заплеснат, замаян, побъркан; глупак.

шашардѝсвам, да шашардѝсам *шъшърдѝсвъм, дъ шъшърдѝсъм* (тур. şaşirmak) Обърквам, слисвам.

шашардѝсвам се, да се шашардѝсам *шъшърдѝсвъм съ, дъ съ шъшърдѝсъм* (тур. şaşirmak) Обърквам се, слисвам се. *Шашардисах се и не зная какво да правя.*

шашарма̀ *шъшърмъ̀* (тур. şaşirma) Бъркотия, смут. *Карай, че да става шашарма.*

ша̀швам, да ша̀шна *ша̀швъм, дъ ша̀шнъ* (тур. şaşmak *‘учудвам се’*) Смайвам, изумявам, учудвам.

ша̀швам се, да се ша̀шна *ша̀швъм съ, дъ съ ша̀шнъ* (тур. şaşmak *‘учудвам се’*) Смайвам се, изумявам се, учудвам се.

ша̀шка *ша̀шкъ* (рус. шашка) Сабя.

шашкъ̀н *шъшкъ̀н* (тур. şaşkin) Глупав, смахнат, налудничав, опак човек, шашкънин.

шашкъ̀нин *шъшкъ̀нин* (тур. şaşkin) Глупав, смахнат, налудничав, опак човек, шашкън.

шашкънѝя *шъшкънѝйъ* (тур. şaşkin) Проява на шашкънин *‘смахнат човек’;* налудничавост.

ша̀шма *ша̀шмъ* (тур. şaşmak *‘учудвам’*) Измама, лъжа, хитрост.

ша̀як *ша̀йък* (тур. şayak) Груб вълнен плат за горни дрехи.

шва̀ба *шва̀бъ* (нем. Schwabe от лат. Suebi) Подигравателно название на немец.

шебѐк *шибѐк* (тур. şebek) Пълничко, добре гледано дете.

шевио̀т *шив’о̀т* (анг. cheviot по името на шотландска овца с хубава вълна) Вид вълнен плат за горни дрехи.

шейта̀н *шъйта̀н* (тур. şeytan) Хитрец, шмекер.

шекѐр *шикѐр* (тур. şeker от перс.) Захар, нещо сладко.

щекерджѝйка *шик’ържѝйкъ* (тур. şekerci) Жена, която прави и продава шекерчета *‘захарни изделия’*.

шекерджѝя *шик’ържѝйъ* (тур. şekerci) Човек, който прави и продава шекерчета *‘захарни изделия’*.

шекѐрка *шикѐркъ* (тур. şeker от перс.) Сорт сладки ябълки.

шекѐрче *шикѐрчи* (тур. şeker от перс.) Захарно изделие.

шен *шен* (тур. şen от перс.) На оздравяване е, по-добре е, по-бодър. *Болният днес е шен.*

шера̀ *шъръ̀* (тур. şira от перс.) Шира – сладък неферментирал сок от грозде; мъст.

шербѐт *шърбѐт* (тур. şerbet от ар.) 1. Сироп от плодове. 2. Сладко разхладително питие от сироп.

шербетлѝя *шърб’ътлѝйъ* (тур. şerbetli) Много сладък.

шѐря се *шѐр’ъ съ* 1. Шаря се – боледувам от шарка. 2. Патя си, преминавам през трудности.

шѐтам, да ошѐтам *шѐтъм, дъ ушѐтъм* 1. Върша домакинска работа – чистя, подреждам, пера, готвя и пр. 2. Ровя, търся, претърсвам, мишкувам.

шѐтане *шѐтъни* Вършене на домакинска работа – чистене, подреждане, пране, готвене и пр.; шетня.

шетня̀ *шътн'ъ̀* Вършене на домакинска работа – чистене, подреждане, пране, готвене и пр.; шетане.

шѝбам, да нашѝбам *шѝбъм, дъ нъшѝбъм* 1. Удрям, бия. 2. Слагам в голямо количество, безразборно. *Много сол си нашибала в боба.*

шѝбанка *шѝбънкъ* Тънка жилава пръчка, пръчка за бой; шибалка.

шиба̀лка *шиба̀лкъ* Тънка жилава пръчка, пръчка за бой; шибанка.

ш**ѝенки** *шѝйънки* Народен обичай – седянка за шиене на дрехите за дарове на сватбарите.

шийгу̀н *шийгу̀н* Врат, шия на птица. *Шийгунът се слага в чорбата.*

шѝкалка *шѝкълкъ* Кълбовиден израстък по дъбовите дървета.

шикалка̀вя, да изшикалка̀вя *шикълка̀в'ъ, дъ ишшикълка̀в'ъ* Заобикалям отговора, опитвам се да не отговоря; извъртам, усуквам.

шѝле *шѝли* Агне на възраст до 1 година.

шилега̀р *шилига̀р* Овчар, който пасе шилета *'агне до 1 година'*.

шинѝк *шинѝк* (тур. от грц. chòinix) Дървен цилиндричен съд, подобен на крина, който събира около 8–10 кг зърнени храни.

ширбо̀й *ширбо̀й* (тур. şebboy) (Cheiranthus) Шибой – градинско цвете.

ширѝт *ширѝт* (тур. şirit, şerit) Тясна тъкана или плетена лента за обшиване краищата на дреха; галон.

шишанѐ *шишънѐ* (тур. şişane от перс.) Стара къса пушка с широка цев.

шишѐ *шишѐ* (тур. şişe от перс.) 1. Бутилка – стъклен съд за течности с дълго тясно гърло. 2. Количеството течност, което се съдържа в такъв съд. 3. Стъкло за газена лампа.

школо̀ *шкуло̀* (грц.) Училище.

шко̀лски *шко̀лски* (грц.) Училищен, ученически.

шла̀гер *шла̀г'ър* (нем. Schlager) Модна танцова песен.

шлѝфер *шлѝф'ър* (нем. Schliefer *'маншон'*) Горна дълга дреха от тънък непромокаем плат.

шма̀йзер *шма̀йз'ър* (нем. Schmeizer) Автоматична пушка, автомат.

шмѐкер *шмѐк'ър* (нем. Schmecker *'лице с тънък вкус'*) Лукав хитрец, измамник.

шмекерѝя *шм'ък'ърѝйъ* (рум. şmecherie) Измамна, хитра постъпка.

шмекеру̀вам *шм'ък'ъру̀въм* (нем. Schmecker *'лице с тънък вкус'*) Правя шмекерия *'измама';* хитрувам, мамя.

шму̀гвам се, да се шму̀гна *шму̀гвъм съ, дъ съ шму̀гнъ* Промъквам се, минавам незабелязано.

шму̀ля, да ошму̀ля *шму̀л'ъ, дъ ушму̀л'ъ* 1. Обирам листа с ръка, като ги свличам по дължината на стъблото; смуля, смулакам. 2. Бързо набирам плодове с листата; смуля, смулакам. *Ошмулих черницата да нахраня бубите.*

шопа̀р *шупа̀р* Голямо охранено скопено прасе.

шпѝкер *шпѝк'ър* (анг. speaker) 1. Радиоговорител. 2. Говорител.

шприц *шприц* (нем. Sprize) Тенекиена конусовидна тръбичка, през която се прокарват тестени изделия или кремове, за да им се придаде определена форма.

шприцо̀вам *шприцо̀въм* (нем. Sprize) Обработвам с шприц.

шрот *шрот* (нем. Schrot) Остатък след изстискване на масло от семена на маслодайни растения, който служи за фураж.

шу̀ба *шу̀бъ* (нем. Schube от ит. giyba от ар.) Дълга горна дреха с подплата от кожа.

шубѐ *шубѐ* (тур. şűphe от ар.) Страх, съмнение.

шубелѝя *шуб'ълѝйъ* (тур. şűpheli) Страхлив, уплашен.

шубра̀к *шубра̀к* Храсталак, гъсталак.

шу̀га *шу̀гъ* Краста. *Краста и шуга да те изяде!* Проклетия.

шу̀драв *шу̀дръф* Проскубан, рядък, рехав. *Шудрава горичка.*

шумбарлѐсвам, да шумбарлѐсам *шумбърлѐсвъм, дъ шумбърлѐсъм* Хвърлям шумно. *Шумбарлесах зелките в кацата.*

шу̀пвам, да шу̀пна *шу̀пвъм, дъ шу̀пнъ* 1. За плодове: ферментирам. 2. За тесто: бухвам. 3. За ядене: развалям се, образувам мехурчета. *Тестото е шупнало, слагай тавите в пеща. Яхнията е шупнала, изхвърли я на прасето.*

шуша̀н *шуша̀н* (Anthriscus cerefolium) Едногодишно растение, подобно на магданоз, но с високо стъбло. Използва се за салата, като младите стъбла се варят в подсолена вода и се подправят с оцет и олио.

шу̀шка *шу̀шкъ* Частица, зрънце, тресчица, отломка.

шушльо̀п *шушл'о̀п* 1. Шушулки на зрелия фасул. 2. Обелки от слънчогледови или тиквени семки.

шу̀шна, да пришу̀шна *шу̀шнъ, дъ пришу̀шнъ* Говоря тихо, шепна.

шушо̀н *шушо̀н* (нем. Schuschoner) Вид широка гумена обувка с метална закопчалка, която обхваща глезените.

шушу̀лка *шушу̀лкъ* 1. Обвивка на зърната на боб, грах, бакла, акация и др. 2. Ледена висулка.

шушумѝнга *шушумѝнгъ* Шушумига – безличен, сив, дребнав, боязлив, ограничен, смотан човек; мижитурка, мухльо.

шуща̀вя, да нашуща̀вя *шушта̀в'ъ, дъ нъшушта̀в'ъ* Шляпам, пляскам, бия, удрям някого.

щу̀щер *шу̀шт'ър* Глупак, простак, шушуминга.

Щ

ща *штъ* Искам, желая. *Що щеш тука?* Какво правиш тук? Какво търсиш тук?

щапу̀кам *штъпу̀към* Вървя насам-натам. *Детето проходи и щапука в стаята.*

щателен *шта̀т'ъл'ън* Внимателен, старателен, грижлив, подробен.

щѐвя, да ощѐвя *штѐв'ъ, дъ уштѐв'ъ* Щавя – заливам с гореща вода, попарвам.

щѐрня *штѐрн'ъ* (грц. stèrna, kistèrna от лат. cisterna) Дълбока яма или дълбок кладенец, облицован отвътре с камъни за събиране и съхранение на дъждовна вода. *Извади вода от щернята да полееш цветята в градината.*

щир *штир* (Amarantus retoflexus) Вид бурен с месесто и сочно стъбло, който расте в градините и нивите.

щѝрник *штѝрник* Баница със спанак или с лопуш *'лапад'*.

щрака̀ло *штръка̀лу* Вид желязно резе, което щрака при зарезяване *'заключване'* на вратата отвътре.

щръклѐя, да пощръклѐя *штръклѐйъ, дъ пуштръклѐйъ* 1. За животно, ухапано от щръклица: хуквам да бягам. 2. Тичам, беснея, ставам неконтролируем.

щръ̀клица *штръ̀клицъ* (Hypoderma bovis) Насекомо, което хапе едрия рогат добитък и той пощръклява *'хуква да бяга';* конска муха, овод.

щу̀рав *шту̀ръф* Неуравновесен, безразсъден, буен, луд.

щура̀к *штура̀к* Дървена запушалка на каца, бъчва; канелка, грездей.

щу̀рам се *шту̀ръм съ* Лутам се, суетя се, мотая се, снова насам-натам.

щурѐя, да пощурѐя *штурѐйъ, дъ пуштурѐйъ* Действам неуравновесено, безразсъдно; лудувам, буйствам, своеволнича.

щу̀рчо *шту̀рчу* Буйно, игриво, палаво дете.

щъ̀кам *штъ̀към* 1. За пуйка: издавам тревожен звук, за да предупредя малките пуйчета за опасност от нападение на граблива птица. 2. Мърдам, шавам, движа се насам-натам. *Пуйката щъка, видяла е дуван* 'граблива птица' *в небето.*

щъ̀рбав *штъ̀рбъф* 1. Нащърбен – съд, на който са отчупени части от краищата. 2. Човек, на когото липсва преден зъб.

щърк *штърк* Щъркел.

Ъ

ъй *ъй* Межд. за отговор при повикване по име. – *Славо! – Ъй! Тук съм.*

ъйс *ъйс* Межд. за обращение към вол, крава, кон: обърни, завий. *Ъйс! Назад!*

ъш *ъш* Межд. за прогонване на кокошките. *Ъш, махайте се от проткатa* 'малка портичка, вратичка' !

Ю

юз *йус* (тур. yűz *'сто'*) Мярка за течности, равна на сто драма (320 грама).

ю̀зче *йу̀счи* Шишенце за ракия с вместимост 100 грама, което служи за мярка. *Налей ми едно юзче ракия.*

юзда̀ *йуздъ̀* Приспособление, направено от ремъци и метална част за устата, предназначено за кон или друго впрегатно животно.

юла̀р *йула̀р* (тур. yular от грц.) Част от приспособление за водене на животно, което се връзва за главата му; оглавник.

ю̀рвам се, да се ю̀рна *йу̀рвъм съ, дъ съ йу̀рнъ* Хуквам стремително, впускам се.

юрга̀н *йурга̀н* (тур. yorgan) Дебела завивка за спане, напълнена с памук или вълна.

юрганджѝйка *йургънжѝйкъ* (тур. yorganci) Жена, която изработва или продава юргани.

юрганджѝйство *йургънжѝйству* (тур. yorgan) Изработване на юргани като занаят.

юрганджѝя *йургънжѝйъ* (тур. yorganci) Мъж, който изработва или продава юргани.

юрдѐк *йурдѐк* (тур. őrdek) Вид мъжка домашна патица.

юрдѐчка *йурдѐчкъ* (тур. őrdek) Вид домашна патица.

ю̀руш *йу̀руш* (тур. yűrűyűs) 1. Нападение, атака, щурм. 2. Напред! Нападай!

юфт *йуфт* (перс. jift *'чифт'*, *'двойка'*) Лицева телешка или конска кожа, употребявана за ботуши, спортни обувки и за седла.

Я

ява̀ш *йъва̀ш* (тур. yavaş) Бавно, полека.

ягмалъ̀к *йъгмълъ̀к* (тур. yağma) Нещо съсипано, развалено, станало негодно за употреба.

ягмо̀свам, да ягмо̀сам *йъгмо̀свъм, дъ йъгмо̀сък* (тур. yağma) Провалям, съсипвам, оставям да се развали.

ягорѝда *йъгурѝдъ* (грц. agourida) Кисело, неузряло грозде. *Подкиселих чорбата с ягорида.*

я̀два се *йа̀двъ съ* Приема се, понася се, харесва се.

язлъ̀к *йъзлъ̀к* (тур. yazlik) Отворено помещение на къща пред стаите; балкон, навес, сундурма.

язъ̀к *йъзъ̀к* (тур. yazk) Жалко.

якра̀нин *йъкра̀нин* (тур. akran от ар.) Връстник, набор.

якра̀нка *йъкра̀нкъ* (тур. akran от ар.) Връстничка, наборка.

я̀ла *йа̀лъ* Ето, виж.

яла̀к *йъла̀к* Каменно корито, от което пият вода домашните птици – кокошки, пуйки, патици.

я̀лов *йа̀луф* 1. За женско животно или жена: който не ражда. 2. Безплоден, безрезултатен, несполучлив. *Ялова крава. Ялов опит.*

яма̀ *йъмъ̀* (тур. yama) Кръпка.

ямѝчка *йъмѝчкъ* (тур. yama) Малка яма *'кръпка'*.

ямурлу̀к *йъмурлу̀к* (тур. yagmurluk) Дълго наметало с качулка, направено от груб и дебел домашен плат, употребявано от скотовъдци за предпазване от валежи и лошо време.

я̀наджа *йа̀нъжъ* Голяма дебела дървена греда под покрива, служеща за негова основа, на която се слагат различни вещи за съхранение. *Венците лук и чесън висят на янаджа.*

яра̀ *йъръ̀* Гореща водна пара, изпарения.

я̀рка *йа̀ркъ* Млада кокошка, която още не снася яйца.

ярма̀ *йърмъ̀* (тур. yarma) Храна за добитък от едро смлени зърнени храни и вода.

еропла̀н *йърупла̀н* (фр. aѐroplane от аеро- и лат. planum *'плоскост'* или фр. planer *'летя'*) Аероплан, самолет.

ястелѝт *йъст'ълѝт* Човек, който много яде, който има голям апетит.

ястъ̀к *йъстъ̀к* (тур. yastik '*възглавница'*) Покрита със стъкла и рогозки леха в зеленчукова градина, в която се засяват семена за отглеждане на разсад; парник.

ятага̀н *йътъга̀н* (тур. yatağan) Къса извита сабя.

ята̀к *йъта̀к* (тур. yatak) Укривател и помощник на издирвани от властта хора.

яхнѝя *йъхнѝйъ* (тур. yahni) Ястие, приготвено от месо, зеленчуци, мазнина и подправки в сос.

яхъ̀р *йъхъ̀р* (тур. ahir от перс.) Обор, конюшня.

СЪКРАЩЕНИЯ

алб. – албански
анг. – английски
ар. – арабски
арум. – арумънски
вер. – вероятно
вен. – венециански
гр. – град
грц. – гръцки
др. – други
инд. – индийски
иран. – ирански
исп. – испански
ит. – италиански
кар.-балк. – карачаево-балкарски
лат. – латински
мадаг. – мадагаскарски
мекс. – мексикански
нгр. – новогръцки
нем. – немски
нид. – нидерландски
перс. – персийски
пол. – полски
рум. – румънски
рус. – руски
сем. – семейство
соб. – собствено
ср. – сръбски
тур. – турски
тюрк. – тюркски
унг. – унгарски
фр. – френски
циг. – цигански
чеч. – чеченски
чув. – чувашки

БИБЛИОГРАФИЯ

Н. Ковачев. Местните имена в Дряновско. Велико Търново, Унив. из-во „Св. св. Кирил и Методий”, 2009. ISBN 978-954-524-621-0

Ал. Милев, Б. Николов, Й. Братков. Речник на чуждите думи в българския език. Пето издание. Допълнено и основно преработено от Емилия Пернишка. С., „Наука и изкуство”, 2012. ISBN-10: 954-02-0263-9 ISBN-13: 978-954-02-0263-1

Сл. Петров, Ем. Паламарев. Атлас по ботаника. С., „Народна просвета”, 1989.

М. Филипова-Байрова, С. Бояджиев, Ел. Машалова, К. Костов. Речник на чуждите думи в българския език. С., из-во на БАН, 1982.

Цв. Хинкова, М. Друмева-Димчева, Г. Стойчев, В. Чалъков. Нашите гъби. С., Земиздат, 1986.

Вл. Георгиев, Ив. Гълъбов, Й. Заимов, Ст. Илчев. (Редактор В. И. Георгиев). Български етимологичен речник. Т. I. С., Академично издателство „Проф. М. Дринов”, 2007. https://ibl.bas.bg/ber/

В. И. Георгиев, Й. Заимов, Ст. Илчев, М. Чалъков, Й. Иванов, Д. михайлова, В. Анастасов, У. Дукова, М. Рачева, Т. Тодоров. (Редактор В. И. Георгиев). Български етимологичен речник. Т. II. С., из-во на БАН, 1979. https://ibl.bas.bg/ber/

В. И. Георгиев, Р. Бернар, Ст. Илчев, М. Чалъков, Й. Н. Иванов, Д. Михайлова, В. Анастасов, Г. Риков, О. Младенова, У. Дукова, М. Рачева, Л. Димитрова-Тодорова, Т. Ат. Тодоров. (Редактор В. И. Георгиев). Български етимологичен речник. Т. III. С., из-во на БАН, 1986. https://ibl.bas.bg/ber/

В. Анастасов, Л. Димитрова-Тодорова, У. Дукова, Й. Н. Иванов, Д. Михайлова, О. Младенова, М. Рачева, Г. Риков, Т. Ат. Тодоров. (Научни редактори: В. И. Георгиев, И. Дуриданов). Български етимологичен речник. Т. IV. С., Академично издателство „Проф. М. Дринов”, 1995. https://ibl.bas.bg/ber/

В. Анастасов, Л. Димитрова-Тодорова, У. Дукова, Й. Н. Иванов, Е. Машалова, Д. Михайлова, О. Младенова, М. Рачева, Г. Риков, Л. Селимски, Т. Ат. Тодоров. (Отг. Редактор И. Дуриданов. Редактори: М. Рачева, Т. Ат. Тодоров). Български етимологичен речник. Т. V. С., Академично издателство „Проф. М. Дринов”, 1996. https://ibl.bas.bg/ber/

В. Анастасов, Хр. Дейкова, Л. Димитрова-Тодорова, У. Дукова, Д. Михайлова, М. Начева, М. Рачева, Г. Риков, Л. Селимски, Т. Ат.

Тодоров. (Редактори: М. Рачева, Т. Ат. Тодоров). Български етимологичен речник. Т. VI. С., Академично издателство „Проф. М. Дринов", 2002. https://ibl.bas.bg/ber/

В. Анастасов, Хр. Дейкова, Л. Димитрова-Тодорова, У. Дукова, Д. Михайлова, М. Начева, М. Рачева, Г. Риков, Т. Ат. Тодоров. (Отг. Редактор Т. Ат. Тодоров. Редактори: М. Рачева, Т. Ат. Тодоров). Български етимологичен речник. Т. VII. С., Академично издателство „Проф. М. Дринов", 2010. https://ibl.bas.bg/ber/

Гугъл. https://www.google.bg/?hl=bg

Ан. Давидов. Диалектология, етимология. Старинна диалектна лексика от село Никюп. http://journals.uni-vt.bg/getarticle.aspx?aid=4774&type=.pdf

Диалект от с. Лик, община Мездра, област Враца. http://www.math.bas.bg/~nkirov/mountains/mezdra.html

Ив. Иванов. Речник на стари и диалектни думи.

http://www.protobulgarians.com/Statii%20za%20prabaalgarite/Dialektni%20dumi%20-%2021%20may%202007/Dialektni%20dumi%20-%20vaavedenie.htm

Ив. Илиев. Речник на чужди и диалектни думи в странджанския говор. **Йончев.** Речник на диалектния говор на населението на град Кула. http://www.vidin-online.com/sela-kula/rechnik-na-dialetniya-govor-na-naselenieto-na-grad-kula

М. Йорданова. Диалектен речник. Особености на правоговора и правописните правила в северозападните говори от селата Д. Кремена, Ребърково и Мездра. http://paziteli.chitalishte-mezdra.com/Dictionary

М. Касъров. Кратък речник на странджански (рупски) чужди и диалектни думи.

http://mtarnovoprosveta.dir.bg/_wm/library/item.php?did=503461&df=709010&dflid=3

Речник на диалектните думи.

http://www.math.bas.bg/~nkirov/2013/folk/book_670_675.pdf

Речник на редки, остарели и диалектни думи. http://treasures.zonebg.com/dict.htm

М. Цонев. Речник на старите думи в спомените на д-р Вапцов за Габрово. https://stornik.org/starodumtsi/rechnik-na-starite-dumi-v-spomenite-na-vaptsov-za-gabrovo/

Уикипедия. https://bg.wikipedia.org/wiki/

Универсален онлайн речник. http://www.onlinerechnik.com/

Великотърновски университет "Св. Св. Кирил и Методий"